

EL

EL

EL

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ

Βρυξέλλες, 14.10.2009
COM(2009) 533 τελικό

**ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ
ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ ΚΑΙ ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ**

Στρατηγική διεύρυνσης και κυριότερες προκλήσεις για την περίοδο 2009-2010

{SEC(2009) 1333}
{SEC(2009) 1334}
{SEC(2009) 1335}
{SEC(2009) 1336}
{SEC(2009) 1337}
{SEC(2009) 1338}
{SEC(2009) 1339}
{SEC(2009) 1340}

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ ΚΑΙ ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ

Στρατηγική διεύρυνσης και κυριότερες προκλήσεις για την περίοδο 2009-2010

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η πέμπτη διεύρυνση της ΕΕ συνέβαλε στην εδραίωση του εκδημοκρατισμού και του κράτους δικαίου στην Ευρώπη, διηύρνε τις οικονομικές δυνατότητες και ενίσχυσε το ειδικό βάρος της ΕΕ για την αντιμετώπιση των παγκόσμιων προκλήσεων, όπως της κλιματικής αλλαγής, της ανταγωνιστικότητας και της ρύθμισης και εποπτείας των χρηματοπιστωτικών αγορών. Κατά την τελευταία πενταετία, η διευρυμένη ΕΕ απέδειξε ότι είναι ικανή να συνεργάζεται για τη διευθέτηση των σημαντικών προβλημάτων με τα οποία βρίσκεται αντιμέτωπη. Ένα από τα αποτελεσματικότερα μέσα εξωτερικής πολιτικής της ΕΕ είναι η διεύρυνση.

Η σημερινή διαδικασία διεύρυνσης της ΕΕ συμπίπτει με βαθιά και εκτεταμένη ύφεση. Η κρίση έχει πλήξει τόσο την ΕΕ όσο και τις χώρες της διεύρυνσης. Κατά την ίδιο περίοδο, η ΕΕ έλαβε τρεις νέες αιτήσεις προσχώρησης από το Μαυροβούνιο (Δεκέμβριο 2008), την Αλβανία (Απρίλιο 2009) και την Ισλανδία (Ιούλιο 2009). Οι αιτήσεις αυτές αποτελούν μια ακόμη απόδειξη της δύναμης έλξης της ΕΕ και του ρόλου της στην προαγωγή της σταθερότητας, της ασφάλειας και της ευημερίας.

Χάρη στην πρόοδο των μεταρρυθμίσεων, οι χώρες της διεύρυνσης μπόρεσαν να περάσουν από τα διαδοχικά στάδια της διαδικασίας προσχώρησης. Οι διαπραγματεύσεις προσχώρησης με την Κροατία πλησιάζουν στο τελικό στάδιο, ενώ οι διαπραγματεύσεις προσχώρησης με την Τουρκία έχουν εισέλθει σε πιο απαιτητική φάση που επιβάλλει νέα ώθηση στις μεταρρυθμίσεις. Η πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας έχει σημειώσει σημαντικές προόδους όσον αφορά την αντιμετώπιση καίριων προβλημάτων. Η Επιτροπή προετοιμάζει γνώμη για την αίτηση προσχώρησης του Μαυροβουνίου, καθώς και για την αίτηση της Ισλανδίας. Επίσης, είναι έτοιμη να διατυπώσει γνώμη σχετικά με την αίτηση της Αλβανίας, όταν της το ζητήσει το Συμβούλιο. Όλες οι ενδιαφερόμενες χώρες των Δυτικών Βαλκανίων θα μπορούσαν, εάν εξακολουθήσουν να σημειώνουν πρόοδο, να αποκτήσουν το καθεστώς υποψήφιου μέλους, μόλις αποδείξουν ότι είναι έτοιμες να αναλάβουν το καθεστώς αυτό.

Οι χώρες των Δυτικών Βαλκανίων και η Τουρκία πρέπει να καταβάλουν ακόμη, σε διαφορετικό βαθμό, ουσιαστικές προσπάθειες για την εκπλήρωση των κριτηρίων και προϋποθέσεων που έχουν καθοριστεί. Οι μεταρρυθμίσεις προχωρούν συχνά με αργό ρυθμό και παρεμποδίζονται από τη διεθνή οικονομική κρίση. Σε πολλές περιπτώσεις, τα διμερή ζητήματα επηρεάζουν αδικαιολόγητα τη διαδικασία προσχώρησης.

Εν όψει των προκλήσεων αυτών, η ανανεωμένη συναίνεση για τη διεύρυνση, που επετεύχθη από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Δεκεμβρίου 2006, εξακολουθεί να υποδεικνύει την ακολουθητέα πορεία. Η πολιτική αυτή βασίζεται στις αρχές της παγίωσης των δεσμεύσεων, της εφαρμογής δίκαιων και αυστηρών προϋποθέσεων και της καλύτερης επικοινωνίας με τους πολίτες, σε συνδυασμό με την ικανότητα της ΕΕ να ενσωματώνει νέα μέλη. Η ΕΕ έχει βελτιώσει την ποιότητα της διαδικασίας διεύρυνσης, αποδίδοντας ιδίως μεγαλύτερη έμφαση, από τα πρώτα ήδη στάδια, στο κράτος δικαίου και στη χρηστή διακυβέρνηση.

Η διαδικασία προσχώρησης αποτελεί ισχυρό κίνητρο για τις πολιτικές και οικονομικές μεταρρυθμίσεις. Είναι προς το στρατηγικό συμφέρον της ΕΕ να διατηρήσει τη δυναμική αυτής της διαδικασίας, βασιζόμενη στις συμφωνηθείσες αρχές και προϋποθέσεις.

Η διαδικασία διεύρυνσης της ΕΕ προβλέπει μια προσεκτικά διεξαγόμενη διαδικασία, όπου οι υποψήφιοι και οι δυνάμει υποψήφιοι προσεγγίζουν την ΕΕ σε συνάρτηση με τον ρυθμό των πολιτικών και οικονομικών τους μεταρρυθμίσεων, καθώς και με την ικανότητα ανάληψης των υποχρεώσεων του μέλους, σύμφωνα με τα κριτήρια της Κοπεγχάγης. Στα Δυτικά Βαλκάνια, η περιφερειακή συνεργασία παραμένει καίρια και αποτελεί κεντρικό στοιχείο της Διαδικασίας Σταθεροποίησης και Σύνδεσης.

Η συνθήκη της Λισαβόνας μεταρρυθμίζει τα θεσμικά όργανα της διευρυμένης Ένωσης επιτρέποντάς της να προσαρμόσει τις πολιτικές της σε έναν ταχέως εξελισσόμενο κόσμο. Ειδικότερα, όσον αφορά τη διεύρυνση, η συνθήκη θα διασφαλίσει ένα θεσμικό πλαίσιο που θα διευκολύνει την προσαρμογή των οργάνων της Ένωσης τη στιγμή προσχώρησης κάθε νέου κράτους στην ΕΕ, και θα τροποποιήσει τη διαδικασία προσχώρησης, ούτως ώστε οι αιτήσεις προσχώρησης να κοινοποιούνται στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και τα εθνικά κοινοβούλια.

Η θέσπιση καθεστώτος απαλλαγής από την υποχρέωση θεώρησης για την Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας, το Μαυροβούνιο και τη Σερβία, στις αρχές του 2010, με βάση πρόταση της Επιτροπής, θα καταδείξει ότι οι μεταρρυθμίσεις αποφέρουν απτά οφέλη στους πολίτες. Η Επιτροπή θα υποβάλει παρόμοιες προτάσεις για την Αλβανία και τη Βοσνία-Ερζεγοβίνη έως τα μέσα του 2010, εφόσον εκπληρώσουν οι χώρες αυτές τις προϋποθέσεις που έχουν καθοριστεί.

Όσον αφορά το κυπριακό ζήτημα, οι ηγέτες της Ελληνοκυπριακής και της Τουρκοκυπριακής κοινότητας εισέρχονται σε αποφασιστική φάση των διαπραγματεύσεων για συνολική ρύθμιση υπό την αιγίδα των Ηνωμένων Εθνών. Η Επιτροπή υποστηρίζει τις προσπάθειές τους και παρέχει τεχνικές συμβουλές στα θέματα αρμοδιότητας της ΕΕ.

Η παρούσα ανακοίνωση αναλύει την πρόοδο που έχει επιτευχθεί από τις χώρες που έχουν δεσμευθεί στη διαδικασία της διεύρυνσης και τις κυριότερες προκλήσεις που αντιμετωπίζουν οι χώρες αυτές, περιγράφοντας την προσέγγιση που ακολουθεί η Επιτροπή για την καθοδήγηση και την υποστήριξη των προσπαθειών τους κατά τους επόμενους δώδεκα μήνες. Επιπλέον, σε συνοδευτικό έγγραφο, η Επιτροπή καθορίζει πορεία για το Κοσσυφοπέδιο¹ με σκοπό την περαιτέρω πρόοδο προς την ολοκλήρωση με την ΕΕ, σύμφωνα με την ευρωπαϊκή προοπτική της περιοχής.

2. ΚΥΡΙΟΤΕΡΕΣ ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ

Το ακόλουθο τμήμα εξετάζει τα κυριότερα προβλήματα που επηρεάζουν τη στιγμή αυτή τη διαδικασία διεύρυνσης. Με την πολιτική διεύρυνσής της, η ΕΕ μπορεί να συμβάλει στην επίλυση των προβλημάτων αυτών, αλλά η κύρια ευθύνη εναπόκειται στις ενδιαφερόμενες χώρες.

Οικονομική κρίση

---

¹ Σύμφωνα με την απόφαση 1244/99 του Συμβουλίου Ασφαλείας των ΗΕ.

Η παγκόσμια ύφεση έχει πλήξει, σε διαφορετικό βαθμό, τις οικονομίες των Δυτικών Βαλκανίων και της Τουρκίας. Η ΕΕ παρέχει βοήθεια στις χώρες της διεύρυνσης για να περιορίσει τις επιπτώσεις της κρίσης και να προετοιμάσει το έδαφος για υγιή ανάκαμψη, σε συντονισμό με τους διεθνείς χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς (ΔΧΟ).

Από το δεύτερο εξάμηνο του 2008 και μετά, η οικονομική δραστηριότητα στα Δυτικά Βαλκάνια και στην Τουρκία συμπιέστηκε απότομα, λόγω της περιορισμένης ζήτησης των εξαγωγών τους, της μείωσης των άμεσων ξένων επενδύσεων και του χαμηλότερου διασυνοριακού δανεισμού. Οι δημοσιονομικές θέσεις επιδεινώθηκαν σε όλες τις οικονομίες. Η ανεργία, ήδη υψηλή σε διάφορες χώρες, άρχισε να εξαπλώνεται. Η οικονομική δυσπραγία που έπληξε το 2009 τις χώρες των Δυτικών Βαλκανίων και την Τουρκία είναι της ίδιας τάξεως με τον μέσο όρο της ΕΕ, αλλά λιγότερο σοβαρή απ' ό,τι στα κράτη μέλη της ΕΕ που επλήγησαν περισσότερο. Ωστόσο, η μακροοικονομική κατάσταση παραμένει εύθραυστη σε όλες τις χώρες.

Οι χώρες των Δυτικών Βαλκανίων έχουν περιορισμένο περιθώριο ελιγμών για να αντιμετωπίσουν δυναμικά την κρίση σε επίπεδο εθνικής μακροοικονομικής πολιτικής. Τα μέτρα νομισματικής και δημοσιονομικής πολιτικής παρεμποδίζονται σημαντικά λόγω της θέσπισης, κατά το παρελθόν, προκυκλικών δημοσιονομικών προσανατολισμών, λόγω των πιστώσεων και των υποθηκών που εκφράζονται σε ξένο νόμισμα και του σημαντικού ελλείμματος του ισοζυγίου εξωτερικών συναλλαγών. Υπό τις συνθήκες αυτές, οι περισσότερες χώρες της περιοχής αντιμετώπισαν, σε γενικές γραμμές, την κρίση με τον κατάλληλο τρόπο, παρότι, σε ορισμένες περιπτώσεις, δεν αναγνωρίστηκε από την πρώτη στιγμή η σοβαρότητα του προβλήματος. Η προοπτική προσχώρησης στην ΕΕ συνέβαλε στη διατήρηση της εμπιστοσύνης στις οικονομίες της περιοχής των Δυτικών Βαλκανίων και χρησίμευσε ως στήριγμα για τις οικονομικές πολιτικές τους κατά την περίοδο έντονης αναστάτωσης των τελευταίων μηνών. Συγχρόνως, ορισμένες χώρες της διεύρυνσης κατόρθωσαν να αξιοποιήσουν τα πλεονεκτήματα των διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων που θεσπίστηκαν τα τελευταία έτη, τα οποία συνέβαλαν στον περιορισμό των επιπτώσεων της κρίσης. Η βελτίωση των δημοσιονομικών ρυθμίσεων, για παράδειγμα, στην Κροατία και την Τουρκία, συνέβαλε στη σταθερότητα και στην ανθεκτικότητα του τραπεζικού τομέα. Η Σερβία και η Βοσνία-Ερζεγοβίνη έτυχαν της στήριξης του ΔΝΤ, επειδή σε αμφότερες τις χώρες αυτές επιδεινώθηκε το έλλειμμα του ισοζυγίου εξωτερικών συναλλαγών και επλήγησαν ιδιαίτερα τα δημόσια οικονομικά λόγω των επεκτατικών πολιτικών κατά το παρελθόν.

Η κρίση εξακολουθεί να εκδηλώνεται στις χώρες της διεύρυνσης, ιδίως όσον αφορά τις επιπτώσεις της στην πραγματική οικονομία, και συγκεκριμένα στην απασχόληση και στην κοινωνική κατάσταση. Η ανάκαμψη θα απαιτήσει χρόνο, επειδή προβλέπεται ότι η οικονομική δραστηριότητα των κυριότερων εμπορικών εταίρων θα αποκατασταθεί με αργό ρυθμό. Οι εισροές κεφαλαίων για την τόνωση της εγχώριας ζήτησης θα εξακολουθήσουν κατά πάσα πιθανότητα να είναι περιορισμένες. Έχουν ληφθεί βραχυπρόθεσμα μέτρα για τη μείωση του κοινωνικού αντικτύπου της κρίσης στις πλέον ευάλωτες κοινωνικές ομάδες. Μεσοπρόθεσμα, είναι ζωτικής σημασίας να εξασφαλιστεί υγιής δημοσιονομική πολιτική, η οποία θα εστιάζεται σε αποτελεσματικότερες και αποδοτικότερες δημόσιες δαπάνες καθώς και σε επενδύσεις. Απαιτούνται πολιτικές απασχόλησης και μέτρα κοινωνικής προστασίας για την αντιμετώπιση της διαρθρωτικής ανεργίας και για την προστασία των ευάλωτων κοινωνικών ομάδων.

Η απάντηση στην κρίση πρέπει να λάβει υπόψη την ανάγκη εξασφάλισης αιεφόρου ανάπτυξης καθώς και την πρόκληση που θέτει η κλιματική αλλαγή, και να δώσει

προτεραιότητα σε μέτρα που ευνοούν τη δημιουργία ασφαλούς και βιώσιμης οικονομίας με χαμηλή έκλυση διοξειδίου του άνθρακα. Οι σχετικές μεταρρυθμίσεις στην ΕΕ συμβάλλουν στην αύξηση της ανταγωνιστικότητας και του ανοίγματος, καθώς και στη δημιουργία ευνοϊκού νομικού πλαισίου για τις συναλλαγές και τις επενδύσεις. Τα μέτρα για την εδραίωση του κράτους δικαίου, και συγκεκριμένα η καταπολέμηση της διαφθοράς, είναι ουσιώδους σημασίας για τη βελτίωση του επιχειρηματικού κλίματος.

Όσον αφορά τη στήριξη που παρέχει η ΕΕ, η προενταξιακή βοήθεια έχει προγραμματιστεί για να υποστηρίξει τον τραπεζικό τομέα, τα έργα υποδομής, τις ΜΜΕ και τη δημιουργία θέσεων εργασίας, ιδίως στις αγροτικές περιοχές. Για τον σκοπό αυτό, έχουν χορηγηθεί 200 εκατ. EUR υπό μορφή χορηγήσεων δυνάμει του Μηχανισμού Προενταξιακής Βοήθειας (ΜΠΒ), γεγονός που θα επιτρέψει να κινητοποιηθούν επενδύσεις της τάξεως του ενός δισ. EUR τουλάχιστον, που θα συγχρηματοδοτηθούν από δάνεια των ΔΧΟ. Η Επιτροπή πρότεινε να μειωθούν οι ανάγκες συγχρηματοδότησης για τις δικαιούχους χώρες του ΜΠΒ. Χορήγησε άμεση δημοσιονομική στήριξη στη Σερβία μέσω του ΜΠΒ για να μειώσει τις επιπτώσεις της χρηματοπιστωτικής και οικονομικής κρίσης. Επιπλέον, η Επιτροπή πρότεινε στο Συμβούλιο να εγκρίνει μακροοικονομική χρηματοδοτική συνδρομή στη Σερβία υπό μορφή δανείου 200 εκατ. EUR. Από τις δυνατότητες αυτές θα μπορέσουν, ενδεχομένως, να επωφεληθούν και άλλες χώρες. Σε αμφότερες τις περιπτώσεις, η χρηματοδοτική βοήθεια εξαρτάται από ορισμένες προϋποθέσεις, ιδίως από συμφωνία με το ΔΝΤ για τη χάραξη υγιών μακροοικονομικών πολιτικών. Η Επιτροπή εργάζεται στενά με τους ΔΧΟ, οι οποίοι έχουν δεσμευθεί να αυξήσουν τα δανειά τους υπέρ των Δυτικών Βαλκανίων και της Τουρκίας σε πάνω από 5 δισ. EUR το 2009.

Κράτος δικαίου

Τα Δυτικά Βαλκάνια και η Τουρκία εξακολουθούν να αντιμετωπίζουν σημαντικά προβλήματα όσον αφορά το κράτος δικαίου, ιδίως την καταπολέμηση της διαφθοράς και του οργανωμένου εγκλήματος. Τα ζητήματα αυτά είναι θεμελιώδους σημασίας για τη λειτουργία της δημοκρατίας και της οικονομίας και επηρεάζουν σε σημαντικό βαθμό τη διαδικασία προσχώρησης στην ΕΕ. Επηρεάζουν επίσης, ορισμένες φορές κατά δυσανάλογο τρόπο, την αντίληψη που έχουν για τη διεύρυνση οι πολίτες της ΕΕ. Καταβάλλονται σημαντικές προσπάθειες στις χώρες της διεύρυνσης για τη διευθέτηση των προβλημάτων αυτών. Η Επιτροπή θα εξακολουθήσει να αξιοποιεί όλο το δυναμικό της διαδικασίας διεύρυνσης για να υποστηρίξει τις προσπάθειες αυτές και θα παρακολουθήσει στενά τα αποτελέσματα.

Η διαφθορά είναι διαδεδομένη σε πολλούς τομείς και επηρεάζει δυσμενώς την καθημερινή ζωή των πολιτών και του επιχειρηματικού περιβάλλοντος. Μεταξύ των τομέων που απαιτούν ιδιαίτερη προσοχή περιλαμβάνονται οι δημόσιες συμβάσεις και η ιδιωτικοποίηση, το δικαστικό σύστημα, η χρηματοδότηση των πολιτικών κομμάτων και η διαφάνεια στη δημόσια διοίκηση και στην κυβέρνηση. Η ύπαρξη ανεξάρτητου και αμερόληπτου δικαστικού τομέα καθώς και εισαγγελέων ειδικευμένων στην καταπολέμηση της διαφθοράς και των συναφών εγκλημάτων είναι ουσιαστικής σημασίας, όπως ακριβώς και η ύπαρξη αποπολιτικοποιημένης και επαγγελματικής αστυνομικής υπηρεσίας και διοίκησης. Σε τομείς όπως οι δημόσιες συμβάσεις, τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας, ο δημοσιονομικός έλεγχος, ο λογιστικός έλεγχος και η καταπολέμηση της απάτης, απαιτείται κατάλληλη και αποτελεσματικά εφαρμοζόμενη νομοθεσία.

Απαιτούνται επιπλέον προσπάθειες για την καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος που εξακολουθεί να αποτελεί πρόβλημα σε ολόκληρη την περιοχή. Τα όργανα επιβολής του νόμου θα πρέπει να καταστούν αποτελεσματικότερα και να συνεργάζονται στενά για την πάταξη των διεθνών εγκληματικών οργανώσεων.

Σύμφωνα με την ανανεωμένη συναίνεση για τη διεύρυνση και λαμβανομένης υπόψη της πείρας που έχει αποκτηθεί από την πέμπτη διεύρυνση, το κράτος δικαίου αποτελεί βασική προτεραιότητα την οποία πρέπει να λαμβάνουν υπόψη οι ενδιαφερόμενες χώρες από τα πρώτα ήδη στάδια της διαδικασίας προσχώρησης. Με τη βοήθεια της ΕΕ, σημειώθηκε σχετική πρόοδος όσον αφορά τη θέσπιση αποτελεσματικής νομοθεσίας και αποτελεσματικών δομών για την καταπολέμηση της διαφθοράς και του οργανωμένου εγκλήματος, αλλά επιβάλλεται να εφαρμοστούν και να επιβληθούν αυστηρά οι νόμοι για να επιτευχθούν απτά αποτελέσματα. Το 2009, διατέθηκαν περίπου 80 εκατ. EUR δυνάμει του ΜΠΒ για την ενίσχυση του δικαστικού συστήματος και την επιβολή του νόμου. Η Επιτροπή διεξήγαγε αποστολές αξιολόγησης από ομότιμους με εμπειρογνώμονες των κρατών μελών όσον αφορά το δικαστικό σύστημα, την καταπολέμηση της διαφθοράς και του οργανωμένου εγκλήματος στις υποψήφιες χώρες, και σκοπεύει να εντατικοποιήσει τις αποστολές αυτές. Η χρησιμοποίηση κριτηρίων αξιολόγησης κατά τις διαπραγματεύσεις προσχώρησης και ο διάλογος για την ελευθέρωση του καθεστώτος των θεωρήσεων αποτέλεσαν κίνητρο για τις μεταρρυθμίσεις.

Η Επιτροπή εξακολούθησε να υποστηρίζει την περιφερειακή συνεργασία μεταξύ των δικαστικών συστημάτων, της αστυνομίας και των εισαγγελικών αρχών για την καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος και της διαφθοράς. Οι χώρες των Δυτικών Βαλκανίων πρέπει να βελτιώσουν τη δικαστική συνεργασία τους στην περιοχή για να εξασφαλίσουν την αποτελεσματική λειτουργία των δικαστικών συστημάτων τους. Στο πλαίσιο αυτό, είναι ιδιαίτερα σημαντικό να εξευρεθούν λύσεις στο πρόβλημα της ατιμωρησίας για τα εγκλήματα

πολέμου και άλλα σοβαρά εγκλήματα. Προς τον σκοπό αυτό, οι χώρες θα πρέπει να επανεξετάσουν τους περιορισμούς που ισχύουν στα νομικά τους πλαίσια για την έκδοση των υπηκόων τους και τη διαβίβαση δικογραφιών.

Η Επιτροπή θα εξακολουθήσει να υποστηρίζει τις χώρες εταίρους για την καταπολέμηση της διαφθοράς και του οργανωμένου εγκλήματος. Ωστόσο, αποτελεσματικά και βιώσιμα αποτελέσματα θα μπορέσουν να επιτευχθούν μόνο αν υπάρχει η απαιτούμενη πολιτική βούληση και πραγματική δέσμευση από τις αρχές των ενδιαφερόμενων χωρών. Η Επιτροπή θα παρακολουθεί με προσοχή την πρόοδο που πραγματοποιείται επιτόπου βασιζόμενη στα αποτελέσματα.

Στις περισσότερες χώρες της διεύρυνσης, η ελευθερία έκφρασης εξακολουθεί να αποτελεί πηγή ανησυχιών. Σε γενικές γραμμές, ενώ έχουν ήδη θεσπιστεί τα κυριότερα στοιχεία του νομικού πλαισίου για την προστασία της ελευθερίας έκφρασης και των μέσων ενημέρωσης, οι αθέμιτες πολιτικές πιέσεις που ασκούνται στα μέσα ενημέρωσης και ο συνεχώς αυξανόμενος αριθμός απειλών και περιπτώσεων άσκησης σωματικής βίας κατά των δημοσιογράφων, καθώς και ορισμένα νομικά εμπόδια που εξακολουθούν να υφίστανται, προκαλούν σοβαρές ανησυχίες. Τα θέματα αυτά πρέπει να εξεταστούν επείγοντως.

Διμερή ζητήματα

Διάφορα διμερή ζητήματα, ιδίως συνοριακές διαφορές, επηρεάζουν δυσμενώς σε συνεχώς αυξανόμενο βαθμό τη διαδικασία διεύρυνσης. Τα διμερή αυτά ζητήματα πρέπει να επιλυθούν από τα ίδια τα ενδιαφερόμενα μέρη και δεν θα πρέπει να αποτελούν τροχοπέδη για τη διαδικασία προσχώρησης.

Κατά την περίοδο αναφοράς, το μεθοριακό ζήτημα μεταξύ της Σλοβενίας και της Κροατίας επιβράδυνε τις διαπραγματεύσεις προσχώρησης με την Κροατία.

Σύμφωνα με τα πλαίσια διαπραγμάτευσης με την Κροατία και την Τουρκία, τα οποία εγκρίθηκαν από όλα τα κράτη μέλη, η ΕΕ αναμένει από τις υποψήφιες χώρες να επιλύσουν οι ίδιες όλες τις συνοριακές διαφορές τους σύμφωνα με την αρχή της ειρηνικής διευθέτησης των διαφορών που αναφέρεται στον Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών, προσφεύγοντας ενδεχομένως στη δικαιοδοσία του Διεθνούς Δικαστηρίου. Η αναζήτηση αμοιβαίως αποδεκτών λύσεων και η σύναψη συμφωνιών για τα εκκρεμή θέματα με τις γειτονικές χώρες αποτελούν επίσης μέρος της Διαδικασίας Σταθεροποίησης και Σύνδεσης.

Η Επιτροπή αναμένει από όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη να καταβάλουν κάθε προσπάθεια για να επιλύσουν, σύμφωνα με αυτές τις κατευθύνσεις, τα διμερή ζητήματα που εκκρεμούν με τις γειτονικές τους χώρες. Είναι διατεθειμένη να διευκολύνει, ενδεχομένως, την αναζήτηση λύσεων, εφόσον της το ζητήσουν τα ενδιαφερόμενα μέρη. Ενθαρρυντικό παράδειγμα αποτελεί η συμφωνία αρχής που έχει συναφθεί μεταξύ της Κροατίας και του Μαυροβουνίου σχετικά με την οριοθέτηση των συνόρων στη χερσόνησο Prevlaka με την παρέμβαση του Διεθνούς Δικαστηρίου.

Όλα τα εμπλεκόμενα μέρη σε τέτοιες διμερείς διαφορές έχουν ευθύνη να εξεύρουν λύσεις με πνεύμα καλής γειτονίας και έχοντας υπόψη τα γενικά συμφέροντα της ΕΕ. Με τον τρόπο αυτό, θα ενισχυθεί η αποτελεσματικότητα της ανανεωμένης συναίνεσης για τη διεύρυνση στην οποία επιβεβαιώνεται ότι η ταχύτητα με την οποία πλησιάζει μια χώρα προς την ΕΕ εξαρτάται από την ταχύτητα εφαρμογής των μεταρρυθμίσεών της.

Περιφερειακή συνεργασία

Τα τελευταία έτη, η περιφερειακή συνεργασία στη Νοτιοανατολική Ευρώπη σημείωσε σημαντική πρόοδο και η περιοχή ανέλαβε αποφασιστικά την ευθύνη της διαδικασίας. Ωστόσο, η περιφερειακή συνεργασία δεν λειτουργεί τόσο καλά όσο θα έπρεπε. Οι διμερείς διαφορές και διαφωνίες όσον αφορά το Κοσσυφοπέδιο επηρεάζουν αδικαιολόγητα την περιφερειακή συνεργασία. Επίσης, πρέπει να βελτιωθεί η αποτελεσματικότητα των περιφερειακών δομών και πρωτοβουλιών.

Οι διαφωνίες για τη συμμετοχή του Κοσσυφοπεδίου στις περιφερειακές συνεδριάσεις, πρωτοβουλίες και συμφωνίες γίνονται σταδιακά εμπόδιο στην περιφερειακή συνεργασία. Αν δεν αλλάξει η κατάσταση αυτή, μπορεί να διακυβευθεί η ομαλή λειτουργία σημαντικών δομών όπως της Συμφωνίας Ελεύθερων Συναλλαγών της Κεντρικής Ευρώπης (CEFTA), του Συμβουλίου Περιφερειακής Συνεργασίας (RCC) ή της Περιφερειακής Σχολής Δημόσιας Διοίκησης (ReSPA). Η Επιτροπή ενθαρρύνει θερμά όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη να αναζητήσουν πρακτικές και ρεαλιστικές λύσεις για να εξασφαλίσουν την ευρεία συμμετοχή στην περιφερειακή συνεργασία, με την επιφύλαξη των δισταγμένων απόψεων σχετικά με το ζήτημα του καθεστώτος. Οι επιδόσεις που θα επιτευχθούν με την περιφερειακή συνεργασία αξιολογούνται στο πλαίσιο των προϋποθέσεων της Διαδικασίας Σταθεροποίησης και Σύνδεσης σε όλα τα στάδια της διαδικασίας διεύρυνσης.

Το Συμβούλιο Περιφερειακής Συνεργασίας (RCC) έχει διαδεχθεί εδώ και ένα έτος, σε περιφερειακό επίπεδο, το Σύμφωνο Σταθερότητας και λειτουργεί στο πολιτικό πλαίσιο της Διαδικασίας για τη Συνεργασία στη Νοτιοανατολική Ευρώπη (SEECF). Τώρα πρέπει να εντείνει τις προσπάθειές του για την επίτευξη συγκεκριμένων αποτελεσμάτων. Το εν λόγω συμβούλιο κατέχει στρατηγικό ρόλο για την ανάπτυξη της περιφερειακής συνεργασίας, καθώς και για τον προσδιορισμό και την κάλυψη των αναγκών στο πλαίσιο των περιφερειακών δραστηριοτήτων και δομών. Ο ρόλος του είναι επίσης να συμβάλει στον προγραμματισμό της κοινοτικής βοήθειας που συνδέεται με την περιφερειακή συνεργασία. Η Επιτροπή υποστηρίζει τις εργασίες του RCC και χρηματοδοτεί, για την περίοδο 2008-2010, το ένα τρίτο του προϋπολογισμού της Γραμματείας του, με την οποία έχει αρχίσει διάλογο όσον αφορά τις οργανωτικές προτεραιότητες, τη βελτίωση της λειτουργίας της και την περαιτέρω ανάπτυξη των δραστηριοτήτων της. Επίσης, η Επιτροπή διερευνά τις ρυθμίσεις μελλοντικής βοήθειας, καθώς και τον τρόπο με τον οποίο θα μπορούσε να αξιοποιηθεί περισσότερο η βοήθεια αυτή για τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας του RCC.

Το περιφερειακό εμπόριο είναι ιδιαίτερα σημαντικό για την οικονομική ανάπτυξη των Δυτικών Βαλκανίων και για τη συμφιλίωση. Μπορεί επίσης να συμβάλει στην αντιμετώπιση των επιπτώσεων της οικονομικής κρίσης. Ο ρόλος της περιφερειακής ζώνης ελεύθερων συναλλαγών που έχει δημιουργηθεί μέσω της CEFTA είναι καθοριστικής σημασίας. Στο πλαίσιο της CEFTA έχουν διεξαχθεί επιτυχείς διαπραγματεύσεις για περαιτέρω σημαντικά μέτρα όσον αφορά την ελευθέρωση των συναλλαγών, ιδίως στον γεωργικό τομέα, τα οποία δεν έχουν, ωστόσο, τεθεί ακόμη σε ισχύ, ενώ καταβάλλονται προσπάθειες για την άρση των τεχνικών εμποδίων στο εμπόριο. Έχουν τεθεί σε εφαρμογή οι διατάξεις στον τομέα της διαγωνίας σώρευσης μεταξύ της ΕΕ και ορισμένων χωρών των Δυτικών Βαλκανίων, γεγονός που διευκολύνει την εμπορική ολοκλήρωση σε περιφερειακό επίπεδο. Ωστόσο, οι διαφωνίες ως προς το καθεστώς του Κοσσυφοπεδίου απειλούν να παραλύσουν τη CEFTA και παρεμποδίζουν ήδη την υιοθέτηση πρωτοκόλλου για την ελευθέρωση του εμπορίου γεωργικών προϊόντων. Οι συνεχώς αυξανόμενες προστατευτικές πιέσεις που οφείλονται στη διεθνή κρίση οδηγούν στη λήψη ορισμένων μέτρων που παραβιάζουν τις συμβατικές υποχρεώσεις. Η τάση αυτή πρέπει να καταπολεμηθεί και οι παραβιάσεις αυτές πρέπει να εξαλειφθούν.

Στον τομέα της ενέργειας και των μεταφορών, η περιφερειακή συνεργασία έχει σημειώσει πρόοδο. Η Ενεργειακή Κοινότητα προωθεί τη μεταρρύθμιση του ενεργειακού τομέα και βελτιώνει την ασφάλεια εφοδιασμού της περιοχής, ενσωματώνοντας συγχρόνως την περιοχή στην κοινοτική αγορά ενέργειας. Οι διαπραγματεύσεις για την ίδρυση Κοινότητας των Μεταφορών μεταξύ της ΕΕ και των Δυτικών Βαλκανίων προχωρούν και θα πρέπει να ολοκληρωθούν έως το τέλος του τρέχοντος έτους. Η Συμφωνία για τον Κοινό Ευρωπαϊκό Αεροπορικό Χώρο (ECAA) συμβάλλει στην αύξηση της αεροπορικής κυκλοφορίας μεταξύ της ΕΕ και των Δυτικών Βαλκανίων και ενσωματώνει σταδιακά τις χώρες αυτές στην εσωτερική αγορά αεροπορικών μεταφορών της ΕΕ. Η περιφερειακή συνεργασία στους τομείς του περιβάλλοντος, της δικαιοσύνης και των εσωτερικών υποθέσεων εντατικοποιείται.

Η Περιφερειακή Σχολή Δημόσιας Διοίκησης (ReSPA) έχει αυξήσει τις επιμορφωτικές δραστηριότητές της. Για να αρχίσει να λειτουργεί πλήρως, είναι επιτακτικά αναγκαίο να κυρωθεί η διεθνής συμφωνία για τη σύσταση της νομικής της προσωπικότητας.

Η Επιτροπή, στο πλαίσιο της Διαδικασίας της Λουμπλιάνας, υποστηρίζει την αποκατάσταση της πολιτισμικής κληρονομιάς που αποτελεί σημαντικό μέσο συμφιλίωσης και, επίσης, συνεισφέρει στην ανάπτυξη της τοπικής οικονομίας. Ενόψει της επικείμενης υπουργικής διάσκεψης στη Λουμπλιάνα, τον Νοέμβριο του 2009, η Επιτροπή θα ενθαρρύνει και διάφορες άλλες δραστηριότητες αποκατάστασης.

Έως το τέλος του 2010, η Επιτροπή θα προετοιμάσει στρατηγική της ΕΕ για την περιοχή του Δούναβη, ακολουθώντας τα συμπεράσματα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου του Ιουνίου 2009. Στη διαδικασία αυτή θα συνεργαστούν στενά οι χώρες της διεύρυνσης, καθώς και οι αρμόδιοι οργανισμοί. Όσον αφορά την περιοχή του Εύξεινου Πόντου, η Τουρκία έχει δεσμευθεί υπέρ της συνεργασίας στην περιοχή και αποτελεί μέρος του πλαισίου «συνέργειας του Εύξεινου Πόντου». Η Επιτροπή υποστηρίζει τη συμμετοχή της Τουρκίας στο πρόγραμμα συνεργασίας για τη λεκάνη του Εύξεινου Πόντου στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Μηχανισμού Γειτονίας και Εταιρικής Σχέσης (EMΓΕΣ).

Η Επιτροπή θα εξακολουθήσει να υποστηρίζει τις δραστηριότητες και δομές περιφερειακής συνεργασίας στα Δυτικά Βαλκάνια, μεταξύ άλλων με τη μεγαλύτερη συμμετοχή της περιοχής στον σχεδιασμό και στον προγραμματισμό του προγράμματος πολλαπλών δικαιούχων του ΜΠΒ.

3. ΠΡΟΕΝΤΑΞΙΑΚΑ ΜΕΣΑ: ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΩΝ ΚΥΡΙΟΤΕΡΩΝ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΩΝ

Ελευθέρωση του καθεστώτος των θεωρήσεων

Η διαδικασία ελευθέρωσης του καθεστώτος των θεωρήσεων, έχει εισέλθει, όσον αφορά τις χώρες των Δυτικών Βαλκανίων, στην καθοριστική φάση της, σύμφωνα με τη δέσμευση του θεματολογίου της Θεσσαλονίκης. Από τον Ιανουάριο του 2008, έχουν τεθεί σε ισχύ συμφωνίες για τη διευκόλυνση της έκδοσης θεωρήσεων με όλες τις ενδιαφερόμενες χώρες, παράλληλα με τις συμφωνίες επανεισδοχής. Οι χάρτες πορείας που θεσπίστηκαν το 2008 για κάθε χώρα στο πλαίσιο του διαλόγου για την ελευθέρωση του καθεστώτος των θεωρήσεων αποδείχθηκαν αποτελεσματικά μέσα για την επίσπευση των μεταρρυθμίσεων στους σχετικούς τομείς, ιδίως για την ασφάλεια των εγγράφων, τη διαχείριση των συνόρων και της μετανάστευσης, καθώς και για την καταπολέμηση της διαφθοράς και του οργανωμένου εγκλήματος.

Με βάση την επιτευχθείσα πρόοδο κάθε χώρας για την εκπλήρωση των κριτηρίων αξιολόγησης που έχουν καθοριστεί για την ελευθέρωση του καθεστώτος των θεωρήσεων, η Επιτροπή πρότεινε, τον Ιούλιο του 2009, να θεσπιστεί καθεστώς απαλλαγής από την υποχρέωση θεώρησης για την πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας, το Μαυροβούνιο και τη Σερβία. Η καθιέρωση του εν λόγω καθεστώτος έως τις αρχές του 2010 θα συμβάλει σημαντικά στην προαγωγή των διαπροσωπικών επαφών και θα αποδείξει στους πολίτες των ενδιαφερόμενων χωρών ότι οι μεταρρυθμίσεις που εμπνέονται από την ευρωπαϊκή προοπτική παρέχουν απτά αποτελέσματα. Η Επιτροπή θα υποβάλει προτάσεις για την Αλβανία και τη Βοσνία-Ερζεγοβίνη έως τα μέσα του 2010, εφόσον οι χώρες αυτές πληρούν τις προϋποθέσεις που έχουν καθοριστεί. Στη μελέτη για το Κοσσυφοπέδιο που θα υιοθετηθεί μαζί με την παρούσα ανακοίνωση της Επιτροπής προτείνεται να συνεχιστεί η προώθηση των διευκολύνσεων για τις θεωρήσεις και να αναληφθεί ανάλογη διαδικασία για το Κοσσυφοπέδιο με σκοπό την τελική ελευθέρωση του καθεστώτος των θεωρήσεων, όταν θα έχουν πραγματοποιηθεί οι απαιτούμενες μεταρρυθμίσεις και θα έχουν εκπληρωθεί οι προϋποθέσεις που έχουν καθοριστεί.

Διασφάλιση της ποιότητας των προενταξιακών προετοιμασιών

Στο πλαίσιο της ανανεωμένης συναίνεσης για τη διεύρυνση έχουν καταβληθεί αδιάκοπες προσπάθειες για να βελτιωθεί η ποιότητα της διαδικασίας. Τα αυστηρά κριτήρια αξιολόγησης που υπαγορεύουν το άνοιγμα και το κλείσιμο των κεφαλαίων διαπραγματεύσεως αποδείχθηκαν αποτελεσματικό εργαλείο για τη διασφάλιση της συμμόρφωσης προς τις υφιστάμενες συμβατικές υποχρεώσεις και για τον προσανατολισμό των υποψηφίων χωρών σε περίπλοκες οικονομικές, νομοθετικές και διοικητικές μεταρρυθμίσεις, συμβάλλοντας με τον τρόπο αυτό στην έγκαιρη προετοιμασία τους ενόψει της προσχώρησης. Έχει αρχίσει να προετοιμάζεται μελέτη σχετικά με τις δημοσιονομικές επιπτώσεις της προσχώρησης της Κροατίας στην ΕΕ. Οι μελλοντικές γνώμες για τις αιτήσεις υποψηφιότητας θα συμπεριλάβουν εκτιμήσεις των επιπτώσεων των ενδεχόμενων προσχωρήσεων σε βασικούς πολιτικούς τομείς της ΕΕ. Διεξάγεται εντατικός πολιτικός διάλογος με τις ενδιαφερόμενες χώρες για την παρακολούθηση της προόδου τους, κατά τον οποίο τα κυριότερα έγγραφα αναφοράς είναι οι εταιρικές σχέσεις προσχώρησης. Ο διάλογος για τα οικονομικά θέματα έχει εντατικοποιηθεί ακόμη περισσότερο στο πλαίσιο της σημερινής κρίσης.

Από την πλευρά τους, οι χώρες της διεύρυνσης πρέπει να διασφαλίσουν ότι η νέα νομοθεσία τους θα προετοιμαστεί με προσοχή, με τις απαραίτητες διαβουλεύσεις με τα ενδιαφερόμενα μέρη, και ότι θα εφαρμοστεί σωστά. Για να διευκολυνθεί η αποτελεσματική εφαρμογή του κεκτημένου, απαιτείται ανεξάρτητη, αξιοκρατική, διαφανής και υπόλογη δημόσια διοίκηση.

Μεγαλύτερη προσέγγιση των πολιτών και των διοικήσεων προς την ΕΕ

Η μεγαλύτερη συμμετοχή των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών ισχυροποιεί την ποιότητα της δημοκρατίας και συμβάλλει στη συμφιλίωση. Η συμμετοχή τους στις μεταρρυθμίσεις που έχουν αναλάβει οι χώρες της διεύρυνσης βελτιώνει την ποιότητα της διαδικασίας προσχώρησης και συμβάλλει στη διατήρηση της δημόσιας στήριξης για την προσχώρηση. Με την εφαρμογή του μηχανισμού χρηματοδότησης για την κοινωνία των πολιτών στο πλαίσιο του ΜΠΒ, η Επιτροπή χρηματοδότησε τη δημιουργία γραφείων τεχνικής στήριξης σε καθεμία από τις δικαιούχους χώρες και πολλές σύντομες επισκέψεις στα όργανα της ΕΕ, καθώς και τη συμμετοχή 800 περίπου ατόμων σε συνέδρια εργασίας στα Δυτικά Βαλκάνια και την Τουρκία. Η Επιτροπή θα εξακολουθήσει να υποστηρίζει τις εταιρικές σχέσεις της κοινωνίας των πολιτών, δίνοντας ιδιαίτερη προτεραιότητα σε τομείς όπως ο πολιτισμός, οι μειονότητες και οι επαγγελματικές ενώσεις.

Η συμμετοχή σε κοινοτικά προγράμματα και οργανισμούς αποδείχθηκε χρήσιμη, δεδομένου ότι φέρνει πιο κοντά στην ΕΕ τους οργανισμούς και τους πολίτες των χωρών εταίρων. Η Επιτροπή ενίσχυσε την υποστήριξη των κοινοτικών οργανισμών για να προετοιμάσει τη συμμετοχή των χωρών της διεύρυνσης σ' αυτούς. Μετά τη θέσπιση επιπλέον δυνατοτήτων κοινοτικής συγχρηματοδότησης, οι δυνητικές υποψήφιες χώρες προσχώρησαν σε νέα προγράμματα. Η Επιτροπή θα εξακολουθήσει να βοηθά τις χώρες εταίρους να αναπτύξουν τις ικανότητες και τους πόρους που απαιτούνται για να διασφαλίσουν την εποικοδομητική συμμετοχή τους στα κοινοτικά προγράμματα και τους κοινοτικούς οργανισμούς.

Λαμβανομένης υπόψη της έμφασης που δίδεται σε βασικά ζητήματα διακυβέρνησης, η Επιτροπή θα εξακολουθήσει να αποδίδει ιδιαίτερη προσοχή στην ύπαρξη επαγγελματικής και αποτελεσματικής δημόσιας διοίκησης. Θα ενθαρρύνει περαιτέρω την ανταλλαγή βέλτιστων πρακτικών και εμπειρογνώσιων μεταξύ των χωρών στον τομέα της μεταρρύθμισης της δημόσιας διοίκησης. Προς τον σκοπό αυτό, θα καταφύγει σε όλα τα διαθέσιμα μέσα, όπως στις αδελφοποιήσεις, τα προγράμματα ΤΑΙΕΧ και SIGMA², και θα ενισχύσει τις επαφές με άλλους διεθνείς και εθνικούς οργανισμούς και με περιφερειακά και ευρωπαϊκά ινστιτούτα κατάρτισης για τη δημόσια διοίκηση.

Παροχή χρηματοδοτικής βοήθειας στις χώρες της διεύρυνσης

Το 2009, συνεχίστηκε να παρέχεται βοήθεια στα Δυτικά Βαλκάνια και την Τουρκία με το μέσο προενταξιακής βοήθειας: το 2009, ανελήφθησαν υποχρεώσεις ύψους 1,5 δισ. EUR. Ιδιαίτερη έμφαση αποδίδεται στη συγκρότηση κράτους, στη χρηστή διακυβέρνηση, στο κράτους δικαίου και στην ανάπτυξη της κοινωνίας των πολιτών. Ο ΜΠΒ εξακολούθησε να υποστηρίζει τη διασυννοριακή συνεργασία και την αειφόρο ανάπτυξη στις μεθοριακές περιοχές, γεγονός που έχει συμβάλει στη συμφιλίωση και στις σχέσεις καλής γειτονίας, καθώς και στις προετοιμασίες για την προσχώρηση στην ΕΕ. Η υποστήριξη της προενταξιακής προετοιμασίας με βάση τις προτεραιότητες των εταιρικών σχέσεων θα εξακολουθήσει να αποτελεί το επίκεντρο της παρεχόμενης βοήθειας από την Επιτροπή.

Οι υποψήφιες χώρες σημείωσαν πρόοδο όσον αφορά την αποκεντρωμένη διαχείριση κεφαλαίων. Η διαδικασία αποκέντρωσης στην Κροατία και την Τουρκία βρίσκεται σε καλό δρόμο και αμφότερες οι χώρες αυτές θα πρέπει να εντατικοποιήσουν τις προσπάθειές τους για να εκπληρώσουν τις προϋποθέσεις που συνδέονται με το θέμα αυτό. Στην Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας, η αποκέντρωση των συνιστωσών του ΜΠΒ σχετικά με την περιφερειακή ανάπτυξη και τους ανθρώπινους πόρους έχει ήδη επιτευχθεί, αλλά απαιτούνται ακόμη περισσότερες προσπάθειες για να μπορέσουν να επιτευχθούν περαιτέρω μορφές αποκέντρωσης. Η Επιτροπή εξακολουθεί να παρέχει στις υποψήφιες χώρες την απαιτούμενη βοήθεια για τη συμμόρφωσή τους με τις απαιτήσεις για την αποκεντρωμένη διαχείριση των κεφαλαίων της ΕΕ, συμπεριλαμβάνοντας επίσης τους τομείς της περιφερειακής ανάπτυξης, των ανθρώπινων πόρων και της αγροτικής ανάπτυξης.

---

² Η μεσοπρόθεσμη βοήθεια στους τομείς που καλύπτει το κερτημένο παρέχεται με έργα αδελφοποίησης που ορίζουν πλαίσιο συνεργασίας μεταξύ των διοικητικών υπηρεσιών των δικαιούχων χωρών και των ομολόγων τους στα κράτη μέλη. Η βοήθεια κατόπιν αιτήσεως παρέχεται μέσω του ΤΑΙΕΧ (τεχνική βοήθεια και ανταλλαγή πληροφοριών), του οποίου οι δραστηριότητες υλοποιούνται από υπαλλήλους των κρατών μελών. Η βραχυπρόθεσμη βοήθεια σε θέματα οριζόντιας διακυβέρνησης και μεταρρύθμισης της δημόσιας διοίκησης παρέχεται μέσω του SIGMA (υποστήριξη για τη βελτίωση της διακυβέρνησης και της διαχείρισης), ένα πρόγραμμα του ΟΟΣΑ που υποστηρίζει η Επιτροπή στο πλαίσιο της διεύρυνσης.

Σε άλλες χώρες της διεύρυνσης, οι αντιπροσωπείες της Επιτροπής, οι οποίες λειτουργούν τη στιγμή αυτή πλήρως μετά το κλείσιμο του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Ανασυγκρότησης, είναι υπεύθυνες για την εφαρμογή της βοήθειας της ΕΕ και της συνεργασίας με τους δικαιούχους ούτως ώστε να εφαρμοστεί η βοήθεια αυτή με αποτελεσματικό και αποδοτικό τρόπο. Η αποκεντρωμένη βοήθεια εξακολουθεί να αποτελεί μεσοπρόθεσμο στόχο, ιδίως για να προετοιμαστούν οι χώρες για τη μελλοντική διαχείριση των μέσων πολιτικής συνοχής.

Η Επιτροπή προτρέπει τις δικαιούχους χώρες να αναπτύξουν τομεακές στρατηγικές για να διευκολυνθεί μια πιο στρατηγική προσέγγιση, βασιζόμενη κυρίως στα προγράμματα παρά στην παράδοση βοήθειας, και για να βελτιωθεί η αποτελεσματικότητα των ενισχύσεων.

Όπως προβλέπεται στον κανονισμό για τον ΜΠΒ, η Επιτροπή έχει ενισχύσει τη διαδικασία συντονισμού μεταξύ των δωρητών, στην οποία συμμετέχουν κράτη μέλη της ΕΕ, ΔΧΟ και διάφοροι άλλοι δωρητές. Τούτο συνεπάγεται τον καθορισμό και τον συντονισμό των προτεραιοτήτων, καθώς και την τακτική παρακολούθηση της εφαρμογής επιτόπου.

Η Επιτροπή, οι εταίροι ΔΧΟ και τα κράτη μέλη έχουν αρχίσει να οριστικοποιούν τις λεπτομέρειες για τη θέσπιση Επενδυτικού Πλαισίου για τα Δυτικά Βαλκάνια. Πρόκειται για ένα σημαντικό βήμα που θα διευκολύνει τη στήριξη των επενδύσεων στους τομείς των υποδομών, των ΜΜΕ και της ενεργειακής απόδοσης. Ο στόχος είναι να συγκεντρωθούν οι πόροι που προέρχονται από την Επιτροπή, από τους εταίρους ΔΧΟ, τα κράτη μέλη και από άλλους δωρητές και να συνδυαστούν οι χορηγήσεις αυτές με δάνεια των ΔΧΟ για τη χρηματοδότηση έργων προτεραιότητας στους σχετικούς τομείς. Προς τον σκοπό αυτό, η Επιτροπή έχει προβλέψει απόθεμα άνω των 100 εκατ. EUR για χορηγήσεις, γεγονός που την ανάγει στον μεγαλύτερο συνεισφέροντα. Συνολικά, το πλαίσιο επενδύσεων για τα Δυτικά Βαλκάνια αναμένεται να επιτρέψει τη χορήγηση δανείων άνω του ενός δισ. EUR κατά τα προσεχή έτη.

Συνεργασία για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής

Η ΕΕ σκοπεύει να ενισχύσει τον τακτικό της διάλογο για την κλιματική αλλαγή με τις υποψήφιες και δυνάμει υποψήφιες χώρες, ιδίως στο πλαίσιο του μελλοντικού περιφερειακού περιβαλλοντικού δικτύου για την προσχώρηση (RENA). Η Επιτροπή ελπίζει ότι όλες οι χώρες της διεύρυνσης θα υποστηρίξουν τον στόχο της ΕΕ για την επίτευξη φιλόδοξης και ευρείας συμφωνίας στη διάσκεψη της Κοπεγχάγης για την κλιματική αλλαγή που θα διεξαχθεί στα τέλη του 2009. Κατά τα τελευταία έτη, η Επιτροπή διέθεσε 120 εκατ. EUR υπό μορφή χορηγήσεων στις διευκολύνσεις των ΔΧΟ, τα οποία θα παραγάγουν επενδύσεις ύψους περίπου 600 εκατ. EUR για έργα στον τομέα της ενεργειακής απόδοσης, βοηθώντας με τον τρόπο αυτό τις χώρες των Δυτικών Βαλκανίων και την Τουρκία να μειώσουν την έκλυση εκπομπών αερίων θερμοκηπίου. Η Επιτροπή θα εξακολουθήσει να υποστηρίζει τις πρωτοβουλίες που συνδέονται με την κλιματική αλλαγή στις χώρες της διεύρυνσης.

Επικοινωνία με τους πολίτες για το θέμα της διεύρυνσης

Η καλύτερη επικοινωνία με τους πολίτες αποτελεί πρωταρχική αρχή της ανανεωμένης συναίνεσης για τη διεύρυνση. Για την επιτυχή έκβαση της διαδικασίας διεύρυνσης, είναι σημαντικό να ακούγονται οι πολίτες και να δίνονται απαντήσεις στις ανησυχίες και τα ερωτήματά τους. Η κοινή γνώμη της ΕΕ επηρεάζεται, όσον αφορά τη μελλοντική διεύρυνση, από τις αντιλήψεις που διαμορφώθηκαν από τις προηγούμενες διευρύνσεις. Η Επιτροπή υπέβαλε μελέτη σχετικά με τα οικονομικά επιτεύγματα και προβλήματα της πέμπτης διεύρυνσης, επ' ευκαιρία της πέμπτης επετείου της. Η μελέτη αυτή καταλήγει στο

συμπέρασμα ότι η διεύρυνση έχει συμβάλει σημαντικά στην οικονομική μεγέθυνση και έχει ισχυροποιήσει το ρόλο της ΕΕ στην παγκόσμια οικονομία. Η Επιτροπή προωθεί τον τεκμηριωμένο δημόσιο διάλογο για τις επιπτώσεις της πέμπτης διεύρυνσης και έχει διοργανώσει σειρά εκδηλώσεων για τον εορτασμό της πέμπτης επετείου της, η οποία συμπίπτει με την εικοστή επέτειο της πτώσης του σιδηρού παραπετάσματος. Έχει δημιουργήσει ειδική ιστοσελίδα αφιερωμένη στο γεγονός αυτό και είναι συμπαραγωγός οπτικοακουστικού υλικού.

Η διασφάλιση της υποστήριξης των πολιτών παραμένει καθοριστικός στόχος της πολιτικής διεύρυνσης της ΕΕ και η Επιτροπή θα εξακολουθήσει να εφαρμόζει δραστήρια επικοινωνιακή πολιτική στον τομέα αυτό. Ειδικότερα, θα υποστηρίξει και θα συμπληρώσει τις προσπάθειες των κρατών μελών, τα οποία αναλαμβάνουν θεμελιώδη ευθύνη στον τομέα αυτό, καθώς και των χωρών εταίρων, και θα διοργανώσει επικοινωνιακές δραστηριότητες για τους παράγοντες που διαμορφώνουν την κοινή γνώμη, ιδίως για τις οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών, τους δημοσιογράφους και τους νέους. Ιδιαίτερη προσοχή θα αφιερωθεί στην ευαισθητοποίηση της κοινής γνώμης της ΕΕ σχετικά με τον πολιτισμό και τους τρόπους ζωής των εταίρων της διεύρυνσης.

4. ΠΡΟΟΛΟΣ ΣΤΙΣ ΧΩΡΕΣ ΤΗΣ ΔΙΕΥΡΥΝΣΗΣ ΚΑΙ ΑΝΤΖΕΝΤΑ ΓΙΑ ΤΟ 2009-2010

4.1. Προσανατολισμός των υποψήφιων χωρών και των δυνητικών υποψηφίων προς την ΕΕ

Τα **Δυτικά Βαλκάνια** πλησίασαν περισσότερο τον στόχο προσχώρησης στην ΕΕ το περασμένο έτος, χάρη στην πρόοδο, αν και ασύμμετρη, των μεταρρυθμίσεων και την εκπλήρωση των κριτηρίων και προϋποθέσεων που είχαν καθοριστεί. Όσον αφορά την ελευθέρωση του καθεστώτος των θεωρήσεων σημειώθηκε ουσιαστική πρόοδος, γεγονός που ώθησε την Επιτροπή, τον Ιούλιο του 2009, να προτείνει την άρση της υποχρέωσης θεώρησης για την πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας, το Μαυροβούνιο και τη Σερβία. Το πλέγμα των Συμφωνιών Σταθεροποίησης και Σύνδεσης επεκτάθηκε ακόμη περισσότερο και δύο χώρες της περιοχής υπέβαλαν αίτηση προσχώρησης στις συμφωνίες αυτές.

Όλες οι ενδιαφερόμενες χώρες των Δυτικών Βαλκανίων θα μπορούσαν, εάν εξακολουθήσουν να σημειώνουν πρόοδο, να αποκτήσουν το καθεστώς υποψήφιου μέλους, μόλις αποδείξουν ότι είναι έτοιμες να αναλάβουν το καθεστώς αυτό. Στην πορεία της προς την προσχώρηση, κάθε χώρα πρέπει να παρουσιάσει ικανοποιητικές επιδόσεις όσον αφορά την υλοποίηση των υποχρεώσεων που απορρέουν από τις Συμφωνίες Σταθεροποίησης και Σύνδεσης, καθώς και από τις εμπορικές διατάξεις.

Στο ακόλουθο τμήμα συνοψίζεται η επιτευχθείσα πρόοδος και παρουσιάζεται η ατζέντα 2009-2010 για τις **χώρες της διεύρυνσης**.

Κροατία

Η Κροατία εξακολούθησε να σημειώνει πρόοδο όσον αφορά τις βασικές πολιτικές μεταρρυθμίσεις. Εξακολουθεί να ανταποκρίνεται στα πολιτικά κριτήρια και έχει σημειώσει πρόοδο στους περισσότερους τομείς, εντείνοντας κυρίως τις προσπάθειές της στον τομέα του κράτους δικαίου. Οι προτεραιότητες της εταιρικής σχέσης για την προσχώρηση έχουν πραγματοποιηθεί σε μεγάλο βαθμό.

Στην ανακοίνωση με τίτλο «Στρατηγική για τη διεύρυνση και κυριότερες προκλήσεις για την περίοδο 2008-2009»³, η Επιτροπή παρουσίασε ενδεικτικό χάρτη πορείας για το τελικό στάδιο των διαπραγματεύσεων προσχώρησης. Ο χάρτης πορείας κινητοποίησε τις προσπάθειες της Κροατίας για την εκπλήρωση των κριτηρίων αξιολόγησης όσον αφορά το άνοιγμα και το κλείσιμο των κεφαλαίων σύμφωνα με το ενδεικτικό χρονοδιάγραμμα του χάρτη πορείας. Λόγω της καθυστέρησης που σημείωσε η Κροατία σε ορισμένους τομείς, η πρόοδος ορισμένων κεφαλαίων δεν ήταν αντίστοιχη προς τον χάρτη πορείας. Εντούτοις, οι προετοιμασίες έχουν προχωρήσει σημαντικά σε γενικές γραμμές και οι τεχνικές διαπραγματεύσεις πλησιάζουν τώρα στην τελική φάση.

Η Κροατία έχει πληγεί ιδιαίτερα από την οικονομική κρίση, αλλά οι επιπτώσεις της κρίσης αυτής έχουν περιοριστεί χάρη στην ανθεκτικότητα του τραπεζικού τομέα και στα σημαντικά αποθέματα σε ξένο νόμισμα. Η χώρα θα πρέπει να ενισχύσει τις διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις της και να υιοθετήσει αξιόπιστη μεσοπρόθεσμη δημοσιονομική στρατηγική για να βελτιώσει την ανταγωνιστικότητά της.

Το μεθοριακό ζήτημα μεταξύ της Σλοβενίας και της Κροατίας επιβράδυνε τις διαπραγματεύσεις προσχώρησης, με αποτέλεσμα πολλά κεφάλαια να μην μπορέσουν να ανοίξουν ή να κλείσουν έως τον Οκτώβριο του 2009, παρά το γεγονός ότι, από τεχνικής απόψεως, οι προετοιμασίες είχαν ολοκληρωθεί πριν από την ημερομηνία αυτή. Η Επιτροπή πρότεινε τις διαμεσολαβητικές υπηρεσίες της για τη διευθέτηση της διαφοράς, η οποία πρέπει να παραμείνει διμερές ζήτημα. Το τελευταίο εξάμηνο, η Επιτροπή κατέβαλε εντατικές προσπάθειες, με τη βοήθεια της προεδρικής τρόικας, προετοιμάζοντας το έδαφος για την πολιτική συμφωνία μεταξύ των δύο μερών που συνήφθη τον Σεπτέμβριο 2009. Η Επιτροπή επικροτεί την πρόσφατη πρόοδο που επέτρεψε να ανοίξουν ή να κλείσουν προσωρινά πολλά κεφάλαια με την ευκαιρία της διάσκεψης προσχώρησης τον περασμένο Οκτώβριο. Τα διμερή ζητήματα δεν θα πρέπει να αποτελέσουν τροχοπέδη για τις διαπραγματεύσεις προσχώρησης.

Η Κροατία θα πρέπει να εντατικοποιήσει τις μεταρρυθμιστικές της προσπάθειες στον δικαστικό τομέα και στον τομέα των θεμελιωδών δικαιωμάτων, ιδίως όσον αφορά την ανεξαρτησία και την αποτελεσματικότητα του δικαστικού μηχανισμού, την καταπολέμηση της διαφθοράς και του οργανωμένου εγκλήματος, τα δικαιώματα των μειονοτήτων, καθώς και την επιστροφή των προσφύγων, και τις δίκες για τα εγκλήματα πολέμου. Η μεταρρύθμιση της δημόσιας διοίκησης απαιτεί ιδιαίτερη προσοχή. Η Κροατία πρέπει επίσης να διασφαλίσει ότι η κυβέρνηση λαμβάνει όλα τα απαραίτητα μέτρα για τη διευθέτηση του ζητήματος πρόσβασης του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου για την πρώην Γιουγκοσλαβία (ICTY) σε σημαντικά έγγραφα. Η Επιτροπή προετοιμάζει τη στιγμή αυτή χρηματοδοτική δέσμη για την προσχώρηση της Κροατίας. Η χώρα αυτή θα πρέπει να εντατικοποιήσει τις προσπάθειές της για να δημιουργήσει τα μέσα που απαιτούνται για τη διαχείριση και τον έλεγχο των χρηματοδοτικών μέσων της Κοινότητας. Η Επιτροπή προτείνει στο Συμβούλιο να συστήσει ad-hoc τεχνική ομάδα εργασίας για την εκπόνηση της συνθήκης προσχώρησης, βάσει των κειμένων που έχει εκπονήσει η Επιτροπή. Εάν η Κροατία εκπληρώσει εγκαίρως όλα τα εναπομένοντα κριτήρια αξιολόγησης, οι διαπραγματεύσεις προσχώρησης, συμπεριλαμβανομένων των μεταβατικών διατάξεων, θα μπορούσαν να ολοκληρωθούν το προσεχές έτος.

Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας

---

³ COM(2008) 674.

Μετά την υιοθέτηση της γνώμης της Επιτροπής⁴ και τη χορήγηση του καθεστώτος της υποψήφιας χώρας, το 2005, η πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας εδραίωσε τη λειτουργία της δημοκρατίας και εξασφάλισε τη σταθερότητα των θεσμών που εγγυώνται το κράτος δικαίου και τον σεβασμό των θεμελιωδών δικαιωμάτων. Οι προσπάθειες αυτές πρέπει να συνεχιστούν.

Η χώρα έχει πραγματοποιήσει σε σημαντικό βαθμό τις βασικές προτεραιότητες της εταιρικής σχέσης προσχώρησης⁵. Οι προεδρικές και τοπικές εκλογές του Μαρτίου και Απριλίου 2009 διεξήχθησαν σύμφωνα με όλους σχεδόν τους διεθνείς κανόνες. Η λειτουργία του Κοινοβουλίου έχει βελτιωθεί, ιδίως χάρη στη θέσπιση του εσωτερικού κανονισμού του Κοινοβουλίου και νέου νόμου σχετικά με το Κοινοβούλιο. Ο νόμος για την αστυνομία έχει τεθεί σε εφαρμογή, ιδίως με τον διορισμό περιφερειακών και τοπικών αστυνομικών διοικητών και η μεταρρύθμιση της αστυνομίας συνεχίστηκε περαιτέρω με τη θέσπιση του νόμου για τις εσωτερικές υποθέσεις. Το νομοθετικό μέρος της στρατηγικής μεταρρύθμισης της δικαστικής εξουσίας έχει ολοκληρωθεί, τα νέα δικαστήρια και δικαστικά όργανα έχουν αρχίσει να λειτουργούν και η αποτελεσματικότητα, συνολικά, έχει βελτιωθεί. Έχει σημειωθεί ικανοποιητική πρόοδος όσον αφορά την καταπολέμηση της διαφθοράς, χάρη σε ποινικές διώξεις σε ανώτατα επίπεδα, στην ενίσχυση του νομικού πλαισίου, ιδίως με την έγκριση του τροποποιηθέντος νόμου για τη χρηματοδότηση των πολιτικών κομμάτων, και στην ενίσχυση

---

⁴ Στη γνώμη της - COM(2005) 562 - σχετικά με την αίτηση προσχώρησης που υπέβαλε η χώρα, η οποία εκδόθηκε τον Νοέμβριο του 2005, η Επιτροπή κατέληξε στα εξής: «*Η Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας είναι μια δημοκρατία που λειτουργεί και που διαθέτει σταθερούς θεσμούς οι οποίοι, σε γενικές γραμμές, εγγυώνται το κράτος δικαίου και το σεβασμό των θεμελιωδών δικαιωμάτων. Το 2001 η χώρα υπέγραψε τη Συμφωνία Σταθεροποίησης και Σύνδεσης και έκτοτε τηρεί, σε γενικές γραμμές, με ικανοποιητικό τρόπο τις σχετικές υποχρεώσεις της. Η Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας έχει εφαρμόσει επιτυχώς το νομοθετικό πρόγραμμα της συμφωνίας-πλαίσιο της Οχρίδας, γεγονός που συνέβαλε στη βελτίωση της κατάστασης τόσο στο πολιτικό επίπεδο όσο και στον τομέα της ασφάλειας. Η νομοθεσία αυτή θα πρέπει τώρα να εφαρμοστεί πλήρως. Η χώρα εξακολουθεί να συμμετέχει ενεργά στην περιφερειακή συνεργασία. Η Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας πρέπει να καταβάλει επιπλέον προσπάθειες, ιδίως στους τομείς της εκλογικής διαδικασίας, της αναμόρφωσης της αστυνομίας, της δικαστικής μεταρρύθμισης και της καταπολέμησης της διαφθοράς. Λαμβανομένης υπόψη της συνολικής προόδου των μεταρρυθμίσεων, η Επιτροπή θεωρεί ότι η χώρα βρίσκεται σε καλό δρόμο για την εκπλήρωση των πολιτικών κριτηρίων που καθορίστηκαν από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Κοπεγχάγης του 1993 και τη Διαδικασία Σταθεροποίησης και Σύνδεσης.*»

⁵ Οι βασικές προτεραιότητες της εταιρικής σχέσης για την προσχώρηση της πρώην Γιουγκοσλαβικής Δημοκρατίας της Μακεδονίας («κριτήρια αξιολόγησης») είναι οι εξής:

- διασφάλιση της ορθής εφαρμογής των υποχρεώσεων που αναλήφθηκαν στο πλαίσιο της Συμφωνίας Σταθεροποίησης και Σύνδεσης·
- ανάπτυξη εποικοδομητικού και ανοιχτού διαλόγου, κυρίως στους τομείς στους οποίους απαιτείται συναίνεση μεταξύ όλων των πολιτικών κομμάτων, στο πλαίσιο των δημοκρατικών θεσμών·
- διασφάλιση αποτελεσματικής εφαρμογής του νόμου περί αστυνομίας·
- παγίωση του ιστορικού επιδόσεων σχετικά με την εφαρμογή των δικαστικών μεταρρυθμίσεων και ενίσχυση της ανεξαρτησίας και της συνολικής ικανότητας του δικαστικού συστήματος· Ολοκλήρωση της μεταρρύθμισης του συστήματος δίωξης και οριστικοποίηση του διορισμού του δικαστικού συμβουλίου.
- παγίωση του ιστορικού επιδόσεων σχετικά με την εφαρμογή της νομοθεσίας για την καταπολέμηση της διαφθοράς·
- διασφάλιση ότι η πρόσληψη και η εξέλιξη της σταδιοδρομίας των δημοσίων υπαλλήλων δεν υπόκεινται σε παρεμβάσεις πολιτικού χαρακτήρα, περαιτέρω ανάπτυξη αξιοκρατικού συστήματος προαγωγών και πλήρης εφαρμογή του νόμου περί δημοσίων υπαλλήλων·
- μείωση των εμποδίων σχετικά με τη δημιουργία θέσεων απασχόλησης, κυρίως δε αντιμετώπιση της ανεργίας των νέων και της μακροχρόνιας ανεργίας.
- ενίσχυση του γενικού επιχειρηματικού περιβάλλοντος με την περαιτέρω βελτίωση του κράτους δικαίου, την ενίσχυση των ρυθμιστικών και εποπτικών φορέων, την επιτάχυνση των νομικών διαδικασιών και συνέχιση της καταχώρισης δικαιωμάτων ιδιοκτησίας.

της ικανότητας των οργάνων για την καταπολέμηση της διαφθοράς. Ο νόμος περί δημοσίων υπαλλήλων έχει τροποποιηθεί για να ενισχυθεί η αρχή του οργανισμού δημοσίων υπαλλήλων και αποτελεί ένα ακόμη βήμα προς τη δημιουργία αξιοκρατικού συστήματος σταδιοδρομίας. Στον τομέα της απασχόλησης, έχουν θεσπιστεί αποτελεσματικότερα μέτρα υπέρ της αγοράς εργασίας και έχει βελτιωθεί το επιχειρηματικό κλίμα, ιδίως με την ενίσχυση των κανονιστικών φορέων.

Η χώρα πληροί τις δεσμεύσεις της Συμφωνίας Σταθεροποίησης και Σύνδεσης. Για τον λόγο αυτό, η Επιτροπή υπέβαλε, τον Οκτώβριο, πρόταση για τη μετάβαση στο δεύτερο στάδιο της σύνδεσης, σύμφωνα με το άρθρο 5 της ΣΣΣ.

Η χώρα επλήγη από την οικονομική κρίση, αλλά η επιβράδυνση της ανάπτυξης περιορίστηκε χάρη στη σταθερότητα του τραπεζικού τομέα και στη διατήρηση της ιδιωτικής κατανάλωσης. Η ανταγωνιστικότητα της οικονομίας θα βελτιωθεί, αν ακολουθηθεί υγιής δημοσιονομική πολιτική και αντιμετωπιστεί η διαρθρωτική ανεργία.

Η διαφορά με την Ελλάδα όσον αφορά το ζήτημα της ονομασίας παραμένει ανεπίλυτη. Η χώρα συμμετέχει σε συνομιλίες υπό την αιγίδα των Ηνωμένων Εθνών για την εξεύρεση λύσης. Πρέπει να αποτραπούν ενέργειες και δηλώσεις που θα μπορούσαν να επηρεάσουν αρνητικά τις σχέσεις καλής γειτονίας. Είναι αναγκαίο να διατηρηθούν σχέσεις καλής γειτονίας, καθώς και να εξευρεθεί αμοιβαίως αποδεκτή λύση μέσω διαπραγματεύσεων για το ζήτημα της ονομασίας, υπό την αιγίδα των Ηνωμένων Εθνών.

Μαυροβούνιο

Οι πολιτικές μεταρρυθμίσεις συνεχίστηκαν στο Μαυροβούνιο και οι κοινοβουλευτικές εκλογές του Μαρτίου 2009 διεξήχθησαν σύμφωνα με όλους σχεδόν τους διεθνείς κανόνες. Ωστόσο, εξακολουθούν να υπάρχουν αδυναμίες που πρέπει να εξαλειφθούν. Έχει πραγματοποιηθεί σχετική πρόοδος όσον αφορά τη μεταρρύθμιση του δικαστικού τομέα. Η εφαρμογή της ενδιάμεσης συμφωνίας προχωρεί, σε γενικές γραμμές, με ικανοποιητικό ρυθμό.

Το Μαυροβούνιο επλήγη από την οικονομική κρίση, αλλά οι επιπτώσεις της κρίσης αυτής περιορίστηκαν χάρη στην ευνοϊκή τουριστική περίοδο και στα μέτρα για την αντιμετώπιση της κρίσης. Είναι απαραίτητο να συνεχιστούν οι διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις για να βελτιωθεί περισσότερο η ανταγωνιστικότητα.

Το Μαυροβούνιο υπέβαλε αίτηση προσχώρησης στην ΕΕ τον Δεκέμβριο του 2008 και, τον Απρίλιο του 2009, το Συμβούλιο κάλεσε την Επιτροπή να υποβάλει τη γνώμη της, η οποία είναι τη στιγμή αυτή υπό επεξεργασία. Το Μαυροβούνιο θα πρέπει να επιδείξει συγκεκριμένα αποτελέσματα όσον αφορά την εδραίωση του κράτους δικαίου, ιδίως όσον αφορά τη δικαστική μεταρρύθμιση και την καταπολέμηση της διαφθοράς. Η διοικητική ικανότητα και η ικανότητα επιβολής της νομοθεσίας πρέπει να ενισχυθούν περισσότερο.

Αλβανία

Η Αλβανία έχει σημειώσει πρόοδο όσον αφορά τις βασικές πολιτικές μεταρρυθμίσεις. Οι κοινοβουλευτικές εκλογές του Ιουνίου 2009 διεξήχθησαν σύμφωνα με όλους σχεδόν τους διεθνείς κανόνες, αλλά απαιτούνται περαιτέρω προσπάθειες για την αντιμετώπιση των αδυναμιών που έχουν επισημανθεί. Η εφαρμογή της Συμφωνίας Σταθεροποίησης και Σύνδεσης, η οποία τέθηκε σε ισχύ το τρέχον έτος, προχωρεί γενικά με ικανοποιητικό ρυθμό.

Μέχρι στιγμής, η οικονομική κρίση έχει πλήξει σε περιορισμένο βαθμό την Αλβανία. Η συνέχιση των διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων και ο εκσυγχρονισμός των υποδομών είναι καθοριστικά στοιχεία για την ανταγωνιστικότητα της χώρας.

Η Αλβανία υπέβαλε αίτηση προσχώρησης στην ΕΕ τον Απρίλιο του 2009. Τον Ιούλιο του 2009, το Συμβούλιο δήλωσε ότι θα επανέλθει στην αίτηση προσχώρησης της Αλβανίας μόλις ολοκληρωθεί η εκλογική διαδικασία στη χώρα. Η Επιτροπή είναι έτοιμη να αρχίσει να επεξεργάζεται τη γνώμη της, μόλις της το ζητήσει το Συμβούλιο. Η Αλβανία πρέπει να πραγματοποιήσει πρόοδο κυρίως όσον αφορά το κράτος δικαίου και την καταπολέμηση της διαφθοράς, αλλά και όσον αφορά την ορθή λειτουργία των κρατικών θεσμών, ιδίως την ανεξαρτησία του δικαστικού τομέα. Η διοικητική ικανότητα και η ικανότητα επιβολής της νομοθεσίας πρέπει να ενισχυθούν περαιτέρω.

Βοσνία-Ερζεγοβίνη

Στη Βοσνία-Ερζεγοβίνη, η ενδιάμεση συμφωνία εφαρμόστηκε σε γενικές γραμμές ικανοποιητικά. Ωστόσο, η πρόοδος της χώρας όσον αφορά την πραγματοποίηση των θεμελιωδών μεταρρυθμίσεων παρέμεινε πολύ περιορισμένη. Το εσωτερικό πολιτικό κλίμα έχει επιδεινωθεί, ενώ οι προκλήσεις εις βάρος της ορθής λειτουργίας των θεσμών, καθώς και η εμπρηστική ρητορική συνεχίστηκαν. Οι προϋποθέσεις που είχαν καθοριστεί για την ομαλή μετάβαση από το Γραφείο του Ανωτάτου Εκπροσώπου στην ενισχυμένη παρουσία της ΕΕ στη χώρα δεν έχουν ακόμη εκπληρωθεί απόλυτα. Στη συνάρτηση αυτή, η ΕΕ ενέκρινε διατάξεις για την ενίσχυση του Γραφείου και της εντολής του Ειδικού Εντεταλμένου της ΕΕ (ΕΕΕΕ) και εξετάζει το ενδεχόμενο συνδυασμού διπλής αρμοδιότητας για τα καθήκοντα του ΕΕΕΕ και του επικεφαλής της Αντιπροσωπείας της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, σύμφωνα με τις συνθήκες και στο πλαίσιο της θεσμικής ισορροπίας.

Η Βοσνία-Ερζεγοβίνη πρέπει να επισπεύσει επειγόντως το ρυθμό των βασικών μεταρρυθμίσεών της. Για να σημειώσει πρόοδο η χώρα, οι πολιτικοί αρχηγοί της πρέπει να έχουν ένα κοινό όραμα για τη γενική πορεία της χώρας, καθώς και την πολιτική βούληση να εκπληρώσουν της απαιτήσεις στον τομέα της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης. Η Βοσνία-Ερζεγοβίνη πρέπει επίσης να εκπληρώσει τις προϋποθέσεις που έχουν καθοριστεί για το κλείσιμο του Γραφείου του Ανώτατου Εκπροσώπου (OHR). Η Ευρωπαϊκή Ένωση δεν θα μπορούσε να εξετάσει αίτηση προσχώρησης της Βοσνίας-Ερζεγοβίνης στην ΕΕ πριν κλείσει το γραφείο αυτό.

Για να μπορέσει η Επιτροπή να συστήσει τη χορήγηση του καθεστώτος της υποψήφιας χώρας, η Βοσνία-Ερζεγοβίνη πρέπει να μεταρρυθμίσει το συνταγματικό πλαίσιο της ώστε να μπορούν οι θεσμοί να λειτουργούν αποτελεσματικά. Ειδικότερα, η χώρα θα πρέπει να είναι σε θέση να θεσπίζει, να εφαρμόζει και να επιβάλλει του νόμους και τους κανόνες της ΕΕ. Η Επιτροπή καλεί τη Βοσνία-Ερζεγοβίνη να προβεί στις απαιτούμενες συνταγματικές τροποποιήσεις χωρίς άλλη καθυστέρηση και δηλώνει ότι είναι έτοιμη να υποστηρίξει τις προσπάθειες που καταβάλλει η χώρα αυτή για την εξέλιξη του συντάγματος και για την εφαρμογή διάφορων άλλων βασικών μεταρρυθμίσεων, οι οποίες θα της επιτρέψουν να προχωρήσει στη διαδικασία προσχώρησης.

Η Βοσνία-Ερζεγοβίνη επλήγη σοβαρά από την οικονομική κρίση και στράφηκε στο ΔΝΤ για χρηματοδοτική βοήθεια. Η χώρα πρέπει να αναλάβει εκ νέου τις διαρθρωτικές της μεταρρυθμίσεις στον οικονομικό τομέα και να διασφαλίσει υγιή δημόσια οικονομικά.

Σερβία

Η Σερβία απέδειξε την προσήλωσή της στην προσέγγιση προς την Ευρωπαϊκή Ένωση με την κατάρτιση ιστορικού επιδόσεων, μεταξύ των οποίων και η εφαρμογή των διατάξεων της ενδιάμεσης συμφωνίας με την ΕΕ, και με την ανάληψη βασικών πολιτικών μεταρρυθμίσεων σύμφωνα με τα ευρωπαϊκά πρότυπα. Η Σερβία έχει επίσης καταβάλει προσπάθειες για την εφαρμογή φιλόδοξου προγράμματος όσον αφορά την ευρωπαϊκή ολοκλήρωση. Η Σερβία διαθέτει την απαιτούμενη διοικητική ικανότητα για την επίτευξη ουσιαστικής προόδου προς την ΕΕ. Πρέπει να την αξιολογήσει για να επισπεύσει το μεταρρυθμιστικό πρόγραμμα, πραγματοποιώντας απτά αποτελέσματα σε τομείς προτεραιότητας, όπως της ενίσχυσης του κράτους δικαίου.

Η Σερβία επλήγη σοβαρά από την οικονομική κρίση και στράφηκε στο ΔΝΤ και στην ΕΕ για χρηματοδοτική βοήθεια. Η χώρα πρέπει να επισπεύσει τις οικονομικές μεταρρυθμίσεις της και να διασφαλίσει υγιή δημόσια οικονομικά.

Η συνεργασία με το Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο για την Πρώην Γιουγκοσλαβία (ICTY) βελτιώθηκε περαιτέρω, ωστόσο οι υπόδικοι στο ICTY, Ratko Mladić και Goran Hadžić εξακολουθούν να διαφεύγουν τη σύλληψη. Λαμβανομένης υπόψη της αδιάλειπτης συνεργασίας με το ICTY και της ανανεωμένης δέσμευσης της Σερβίας υπέρ της διαδικασίας ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης, η Επιτροπή θεωρεί ότι η ενδιάμεση συμφωνία πρέπει πλέον να τεθεί σε εφαρμογή από την ΕΕ. Η Σερβία πρέπει να επιδείξει πιο εποικοδομητική στάση έναντι της συμμετοχής του Κοσσυφοπεδίου στο περιφερειακό εμπόριο και την περιφερειακή συνεργασία. Η συνεργασία με την αποστολή της ΕΕ για το κράτος δικαίου (EULEX) έχει αρχίσει, αλλά οι προσπάθειες αυτές πρέπει να ενισχυθούν περισσότερο, ιδίως όσον αφορά τη δράση της EULEX στο βόρειο τμήμα του Κοσσυφοπεδίου.

Κοσσυφοπέδιο

Η σταθερότητα του Κοσσυφοπεδίου έχει διατηρηθεί αλλά παραμένει εύθραυστη. Μετά την αναδιάταξη της διεθνούς παρουσίας, η αποστολή της ΕΕ για το κράτος δικαίου αναπτύχθηκε σε ολόκληρο το Κοσσυφοπέδιο και είναι πλήρως επιχειρησιακή. Οι αρχές διευκόλυναν την ανάπτυξη της αποστολής EULEX στο Κοσσυφοπέδιο. Τα πρόσφατα συμβάντα που προκάλεσαν ζημιές στα περιουσιακά στοιχεία της EULEX δημιουργούν ανησυχίες. Το Κοσσυφοπέδιο πρέπει να διασφαλίσει τη συνεχή υποστήριξη των εργασιών της EULEX. Το Κοσσυφοπέδιο έχει γίνει μέλος του ΔΝΤ και της Παγκόσμιας Τράπεζας και έχει υιοθετήσει ορισμένους βασικούς νόμους. Ωστόσο, εξακολουθούν να υπάρχουν σημαντικές προκλήσεις, όπως το κράτος δικαίου, η καταπολέμηση της διαφθοράς και του οργανωμένου εγκλήματος, η ενίσχυση της διοικητικής ικανότητας, η προστασία των Σέρβων και λοιπών μειονοτήτων, καθώς και η εντατικοποίηση του διαλόγου και η συμφιλίωση μεταξύ των κοινοτήτων. Η ΕΕ ενθαρρύνει τους Σέρβους του Κοσσυφοπεδίου να συμμετάσχουν στα θεσμικά όργανα της χώρας και στις δημοτικές εκλογές του Νοεμβρίου. Το Κοσσυφοπέδιο πρέπει να υιοθετήσει εποικοδομητική στάση έναντι της περιφερειακής συνεργασίας, καθώς και της συμμετοχής του στο περιφερειακό εμπόριο.

Μετά τη διάσκεψη των δωρητών το 2008, η χρηματοδοτική βοήθεια που λαμβάνει το Κοσσυφοπέδιο έχει αυξηθεί σημαντικά. Στο πλαίσιο του ΜΠΒ έχουν προβλεφθεί περίπου 500 εκατ. ευρώ για το Κοσσυφοπέδιο για το διάστημα 2007-2011. Η οικονομική κρίση είχε περιορισμένη επίδραση το Κοσσυφοπέδιο. Είναι θεμελιώδους σημασίας να τηρηθούν οι δεσμεύσεις των αρχών του Κοσσυφοπεδίου όσον αφορά τη δημοσιονομική πειθαρχία, τη διαχείριση των δημόσιων δαπανών και τη μεταρρύθμιση της οικονομικής και κοινωνικής πολιτικής.

Η ΕΕ υποστηρίζει την οικονομική και πολιτική ανάπτυξη του Κοσσυφοπεδίου προσφέροντας σαφή ευρωπαϊκή προοπτική, εναρμονισμένη με την ευρωπαϊκή προοπτική της περιοχής. Η βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης είναι ζωτικής σημασίας για την ευημερία του πληθυσμού του Κοσσυφοπεδίου, αλλά και για τη σταθερότητα ολόκληρης της περιοχής γενικότερα. Στη συνάρτηση αυτή, και σύμφωνα με τη στρατηγική διεύρυνσης του 2008 και με τα συμπεράσματα του Συμβουλίου του Δεκεμβρίου 2008, η Επιτροπή, παράλληλα με το παρόν έγγραφο στρατηγικής, ενέκρινε την ανακοίνωση με τίτλο «Πραγματοποίηση της ευρωπαϊκής προοπτικής του Κοσσυφοπεδίου*». Στη μελέτη αυτή προσδιορίζονται τα κοινοτικά μέσα που μπορεί να κινητοποιήσει η ΕΕ για να προαγάγει την πολιτική και κοινωνικοοικονομική ανάπτυξη του Κοσσυφοπεδίου. Ειδικότερα, προτείνεται διαρθρωμένη προσέγγιση για την περαιτέρω προσέγγιση των πολιτών του Κοσσυφοπεδίου προς την ΕΕ, ιδίως μέσω διαλόγου για τις θεωρήσεις με προοπτική την τελική ελευθέρωση του καθεστώτος των θεωρήσεων. Η Επιτροπή προτείνει επιπλέον να επεκταθούν τα αυτόνομα εμπορικά μέτρα και, όταν εκπληρώσει το Κοσσυφοπέδιο τις σχετικές απαιτήσεις, θα προτείνει την εκπόνηση διαπραγματευτικών οδηγιών με σκοπό τη σύναψη εμπορικής συμφωνίας σε εύθετο χρόνο.

Τουρκία

Η Τουρκία εξακολούθησε να εκφράζει την προσήλωσή της στη διαδικασία προσχώρησης στην ΕΕ. Διεξήχθησαν ελεύθερες και αδιάβλητες τοπικές εκλογές. Ελήφθησαν θετικά μέτρα όσον αφορά το δικαστικό σύστημα - χάρη στην υιοθέτηση της στρατηγικής και του σχεδίου δράσης για τη μεταρρύθμιση του δικαστικού συστήματος - τις σχέσεις πολιτείας-στρατού και τα πολιτιστικά δικαιώματα. Ειδικότερα, το Κοινοβούλιο τροποποίησε τη νομοθεσία για να επιτραπεί η παραπομπή στρατιωτικού προσωπικού σε πολιτικά δικαστήρια σε καιρό ειρήνης. Η κυβέρνηση ξεκίνησε εκτεταμένο δημόσιο διάλογο για το κουρδικό ζήτημα, και ο δημόσιος τηλεοπτικός φορέας έθεσε σε λειτουργία έναν νέο σταθμό για την εκπομπή προγραμμάτων αποκλειστικά στην κουρδική γλώσσα.

Όσον αφορά τις διαπραγματεύσεις προσχώρησης, άνοιξαν νέα κεφάλαια. Η Τουρκία θέσπισε Εθνικό Πρόγραμμα για την υιοθέτηση του κεκτημένου. Ο διορισμός επικεφαλής με αποκλειστική αρμοδιότητα επί των διαπραγματεύσεων θα πρέπει να συμβάλει στην ορθολογική οργάνωση των προσπαθειών που καταβάλλει η κυβέρνηση στο πλαίσιο των συνδεδεμένων με την ΕΕ μεταρρυθμίσεων. Ο διορισμός αυτός είναι ιδιαίτερα σημαντικός, δεδομένου ότι οι διαπραγματεύσεις προσχώρησης εισέρχονται σε πιο απαιτητική φάση, κατά την οποία η Τουρκία πρέπει να εντατικοποιήσει τις προσπάθειές της για την εκπλήρωση των κριτηρίων αξιολόγησης, ούτως ώστε να προχωρήσει το άνοιγμα των κεφαλαίων.

Η Τουρκία έχει πληγεί ιδιαίτερα από την οικονομική κρίση, αλλά οι επιπτώσεις της κρίσης περιορίστηκαν χάρη στην ανθεκτικότητα του τραπεζικού τομέα και στα μέτρα που ελήφθησαν για την αντιμετώπιση της κρίσης. Η συνέχιση των διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων σε συνδυασμό με συνετή δημοσιονομική πολιτική είναι ουσιαστικής σημασίας για την περαιτέρω ενίσχυση της ανταγωνιστικότητάς της.

Οι έρευνες για την εικαζόμενη εγκληματική οργάνωση Ergenekon οδήγησαν στην άσκηση ποινικής δίωξης εις βάρος, μεταξύ άλλων, αξιωματικών του στρατού και εθνικιστικών κύκλων. Η υπόθεση αυτή αποτελεί για την Τουρκία μια ευκαιρία να ενισχύσει την εμπιστοσύνη στην ορθή λειτουργία των δημοκρατικών της θεσμών και του κράτους δικαίου.

---

* Σύμφωνα με την απόφαση 1244/99 του Συμβουλίου Ασφαλείας των ΗΕ.

Ωστόσο, είναι σημαντικό στο πλαίσιο αυτό να τηρηθούν πλήρως οι νομότυπες διαδικασίες, ιδίως τα δικαιώματα των κατηγορουμένων.

Ο ρυθμός των μεταρρυθμίσεων πρέπει πλέον να επισπευσθεί ουσιαστικά. Πολλοί τομείς εξακολουθούν να θέτουν προβλήματα, όπως η ελευθερία της έκφρασης, η ελευθερία του Τύπου, η θρησκευτική ελευθερία, τα συνδικαλιστικά δικαιώματα, ο έλεγχος των στρατιωτικών δυνάμεων από τις πολιτικές αρχές, τα δικαιώματα των γυναικών και η ισότητα των φύλων. Πρέπει να καταβληθούν ακόμη περισσότερες προσπάθειες όσον αφορά την ατιμωρησία των προσώπων που εμπλέκονται σε υποθέσεις βασανιστηρίων και κακομεταχείρισης. Η πρωτοβουλία της κυβέρνησης σχετικά με το κουρδικό ζήτημα θα πρέπει να οδηγήσει σε συγκεκριμένα μέτρα που εγγυώνται το σεβασμό όλων των δικαιωμάτων και ελευθεριών των Τούρκων πολιτών, ανεξάρτητα από την καταγωγή τους, και θα πρέπει να βελτιώσει σημαντικά την κατάσταση στο νοτιοανατολικό τμήμα της χώρας. Ένας πιο εποικοδομητικός διάλογος μεταξύ των πολιτικών κομμάτων θα είναι ευεργετικός για τη μεταρρυθμιστική διαδικασία, ιδίως για τις εργασίες στον τομέα της συνταγματικής μεταρρύθμισης.

Η Τουρκία εξέφρασε την υποστήριξή της στις συνεχιζόμενες διαπραγματεύσεις, υπό την αιγίδα των ΗΕ, μεταξύ των ηγετών της Ελληνοκυπριακής και της Τουρκοκυπριακής κοινότητας για τη συνολική διευθέτηση του κυπριακού προβλήματος. Ωστόσο, δεν υπήρξε καμία πρόοδος ως προς την εξομάλυνση των διμερών σχέσεων με την Κυπριακή Δημοκρατία. Η Τουρκία δεν προχώρησε στην πλήρη εφαρμογή του πρόσθετου πρωτοκόλλου της συμφωνίας σύνδεσης, ούτε στην εξάλειψη όλων των φραγμών στην ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων, ιδίως των περιορισμών που επιβάλλονται στην άμεση μεταφορική σύνδεση με την Κύπρο. Είναι επιτακτικά αναγκαίο να εκπληρώσει η Τουρκία την υποχρέωσή της για πλήρη και χωρίς διακρίσεις εφαρμογή του πρόσθετου πρωτοκόλλου και να πραγματοποιήσει πρόοδο για την εξομάλυνση των διμερών σχέσεων με την Κυπριακή Δημοκρατία. Η ΕΕ θα εξακολουθήσει να παρακολουθεί και να μελετά εκ του σύνεγγυς την πρόοδο που σημειώνεται σε θέματα που καλύπτει η δήλωση της 21ης Σεπτεμβρίου 2005, σύμφωνα με τα συμπεράσματα του Συμβουλίου της 11ης Δεκεμβρίου 2006.

Η Ελλάδα προέβη σε σημαντικό αριθμό επίσημων καταγγελιών για συνέχιση των παραβιάσεων του εναερίου χώρου της από την Τουρκία, μεταξύ άλλων και πτήσεων πάνω από ελληνικά νησιά.

Οι σχέσεις καλής γειτονίας εξακολουθούν να έχουν θεμελιώδη σημασία.

Η Τουρκία διαδραματίζει καίριο ρόλο όσον αφορά την περιφερειακή ασφάλεια και την προαγωγή του διαλόγου μεταξύ των πολιτισμών. Έχει αναλάβει πρωτοβουλίες για να συμβάλει στη σταθεροποίηση στο Νότιο Καύκασο, στη Μέση Ανατολή και σε άλλες περιοχές και συμμετέχει σε διάφορες ειρηνευτικές αποστολές της ΕΕ. Έχουν καταβληθεί σημαντικές διπλωματικές προσπάθειες για την εξομάλυνση των σχέσεων με την Αρμενία, γεγονός που οδήγησε στην ιστορική υπογραφή πρωτοκόλλων για την εξομάλυνση των σχέσεων τον Οκτώβριο του 2009. Είναι σημαντικό να κυρωθούν γρήγορα τα πρωτόκολλα αυτά από αμφοότερες τις χώρες.

Τον Ιούλιο του 2009, η Τουρκία υπέγραψε τη διακυβερνητική συμφωνία για τον αγωγό φυσικού αερίου Nabucco. Το εν λόγω σχέδιο αποτελεί σημαντικό στρατηγικό βήμα προς μια στενότερη ενεργειακή συνεργασία μεταξύ της ΕΕ, της Τουρκίας και άλλων κρατών της περιοχής, καθώς και προς τη διαφοροποίηση των πηγών ενέργειας. Η έγκαιρη ολοκλήρωση του νοτίου διαδρόμου μεταφοράς φυσικού αερίου, ιδίως μέσω της ταχείας εφαρμογής της

διακυβερνητικής συμφωνίας για τον αγωγό Nabucco, παραμένει μία από τις σημαντικότερες προτεραιότητες της ΕΕ στον τομέα της ενεργειακής ασφάλειας.

Η διαδικασία προσχώρησης της ΕΕ παρέχει ένα ισχυρό κίνητρο στην Τουρκία για να συνεχίσει τις μεταρρυθμίσεις της, να ενισχύσει τη δημοκρατία και τα ανθρώπινα δικαιώματα και να εκσυγχρονιστεί περισσότερο. Ο ρυθμός των μεταρρυθμίσεων στην Τουρκία εξακολουθεί να υπαγορεύει την προώθηση της διαδικασίας αυτής.

4.2. Ισλανδία

Η Ισλανδία υπέβαλε αίτηση προσχώρησης στην ΕΕ στις 16 Ιουλίου 2009 και, στις 27 Ιουλίου, το Συμβούλιο κάλεσε την Επιτροπή να εκπονήσει τη γνώμη της. Η αίτηση της Ισλανδίας θα εκτιμηθεί με βάση τις αρχές που καθορίζονται στη Συνθήκη, τα κριτήρια που καθόρισε το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Κοπεγχάγης το 1993, καθώς και τα συμπεράσματα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου του Δεκεμβρίου 2006 σχετικά με την ανανεωμένη συναίνεση για τη διεύρυνση, που προβλέπουν αυστηρές και δίκαιες προϋποθέσεις, με γνώμονα την αρχή ότι κάθε υποψήφια χώρα κρίνεται με βάση τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της.

Η Ισλανδία αποτελεί σταθερή δημοκρατία. Επλήγη σοβαρά από την παγκόσμια οικονομική και χρηματοπιστωτική κρίση. Είναι ενσωματωμένη σε μεγάλο βαθμό στην εσωτερική αγορά χάρη στη συμμετοχή της στον Ευρωπαϊκό Οικονομικό Χώρο και είναι επίσης μέλος στον χώρο του Σένγκεν. Η Ισλανδία είναι σημαντικός εταίρος για την ΕΕ στο πλαίσιο της Βόρειας Διάστασης και ενόψει της ανάπτυξης αρκτικής πολιτικής. Η Επιτροπή θα λάβει υπόψη τα στοιχεία αυτά στη γνώμη της. Οι επιδόσεις της Ισλανδίας ως προς την εκπλήρωση των υποχρεώσεών της στο πλαίσιο της συμφωνίας ΕΟΧ θα αποτελέσουν ουσιαστικό στοιχείο της εξέτασης αυτής. Η Επιτροπή προετοιμάζει τη στιγμή αυτή τροποποίηση του κανονισμού για τον ΜΠΒ για να συμπεριλάβει την Ισλανδία μεταξύ των δικαιούχων χωρών.

5. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΣΥΣΤΑΣΕΙΣ

Με βάση την ανωτέρω ανάλυση, η Επιτροπή καταλήγει στα ακόλουθα **συμπεράσματα** και **συστάσεις**:

1. Η διαδικασία προσχώρησης αποτελεί ισχυρό κίνητρο για την εφαρμογή των πολιτικών και οικονομικών μεταρρυθμίσεων στις χώρες της διεύρυνσης και εδραιώνει την ειρήνη και σταθερότητα στην Ευρώπη. Είναι προς το στρατηγικό συμφέρον της ΕΕ να διατηρήσει τη δυναμική αυτής της διαδικασίας, σύμφωνα με τις αρχές και προϋποθέσεις που έχουν συμφωνηθεί και με βάση την ανανεωμένη συναίνεση για τη διεύρυνση.
2. Οι χώρες της διεύρυνσης δεν έχουν διαφύγει τις επιπτώσεις της παγκόσμιας οικονομικής ύφεσης. Η ΕΕ τις συνδράμει για να μετριάσουν τις επιπτώσεις της κρίσης και να προετοιμάσουν υγιή ανάκαμψη. Η εφαρμογή των συνδεδεμένων με την ΕΕ μεταρρυθμίσεων συμβάλλει στην επίτευξη του στόχου αυτού.
3. Η προαγωγή του κράτους δικαίου, ιδίως η καταπολέμηση της διαφθοράς και του οργανωμένου εγκλήματος, αλλά και η ενίσχυση των διοικητικών ικανοτήτων εξακολουθούν να συνιστούν μείζονα πρόκληση για τις χώρες της διεύρυνσης. Η Επιτροπή θα εξακολουθήσει να καταφεύγει σε όλα τα μέσα της διαδικασίας διεύρυνσης για να τις συνδράμει στην προσπάθεια αυτή. Είναι επιτακτικά αναγκαίο

να επιλυθούν κατά προτεραιότητα τα προβλήματα που συνδέονται με την ελευθερία έκφρασης και τα μέσα ενημέρωσης.

4. Τα διμερή ζητήματα δεν θα πρέπει να παρεμποδίσουν τις διαπραγματεύσεις προσχώρησης. Οι διμερείς διαφορές πρέπει να επιλύονται από τα ίδια τα εμπλεκόμενα μέρη, στα οποία εναπόκειται η ευθύνη για την εξεύρεση λύσεων με πνεύμα καλής γειτονίας και λαμβανομένων υπόψη των γενικών συμφερόντων της ΕΕ.
5. Η περιφερειακή συνεργασία στη νοτιοανατολική Ευρώπη έχει βελτιωθεί και οι χώρες της περιοχής αναλαμβάνουν, σε συνεχώς αυξανόμενο βαθμό, την ευθύνη της διαδικασίας. Ωστόσο, πρέπει να βελτιωθεί η αποτελεσματικότητα των περιφερειακών δομών και πρωτοβουλιών. Οι διαφωνίες για το θέμα του Κοσσυφοπέδιου⁶ δεν θα πρέπει να παρακωλύουν την περιφερειακή συνεργασία.
6. Η θέσπιση καθεστώτος απαλλαγής από την υποχρέωση θεώρησης για την Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας, το Μαυροβούνιο και τη Σερβία, στις αρχές του 2010, με βάση πρόταση της Επιτροπής, θα καταδεικνύει ότι οι μεταρρυθμίσεις αποφέρουν απτά οφέλη στους πολίτες. Η Επιτροπή θα υποβάλει προτάσεις για την Αλβανία και τη Βοσνία-Ερζεγοβίνη έως τα μέσα του 2010, εφόσον οι χώρες αυτές πληρούν τις προϋποθέσεις που έχουν καθοριστεί στους χάρτες πορείας. Η ελεύθερη κυκλοφορία των προσώπων και οι ανταλλαγές, ιδίως νέων και φοιτητών, έχουν θεμελιώδη σημασία για την οικοδόμηση βιώσιμων οικονομικών δομών στο Κοσσυφοπέδιο. Με βάση το πλαίσιο αυτό, θα πρέπει να συνεχιστεί η προώθηση των διευκολύνσεων για τις θεωρήσεις και θα πρέπει να αναληφθεί ανάλογη διαδικασία για το Κοσσυφοπέδιο με σκοπό την τελική ελευθέρωση του καθεστώτος θεωρήσεων, όταν θα έχουν πραγματοποιηθεί οι απαιτούμενες μεταρρυθμίσεις και θα έχουν εκπληρωθεί οι προϋποθέσεις που έχουν καθοριστεί.
7. Η Κροατία έχει σημειώσει ικανοποιητική πρόοδο όσον αφορά την εκπλήρωση των κριτηρίων αξιολόγησης που καθορίζονται στις διαπραγματεύσεις προσχώρησης. Η πρόοδος αυτή έγινε αντιληπτή κατά τη Διάσκεψη Προσχώρησης τον Οκτώβριο του 2009, η οποία αποτελούσε συνέχεια της πολιτικής συμφωνίας του Σεπτεμβρίου 2009 μεταξύ της Σλοβενίας και της Κροατίας για το ζήτημα των συνόρων. Το σημαντικό αυτό άλμα προόδου έδωσε νέα δυναμική στις διαπραγματεύσεις προσχώρησης. Η Κροατία πρέπει να συνεχίσει τις μεταρρυθμιστικές της προσπάθειες, ιδίως όσον αφορά το δικαστικό σύστημα και τη δημόσια διοίκηση, την καταπολέμηση της διαφθοράς και του οργανωμένου εγκλήματος, τα δικαιώματα των μειονοτήτων, καθώς και την επιστροφή των προσφύγων και τις δίκες για τα εγκλήματα πολέμου. Η Κροατία πρέπει να διευθετήσει το πρόβλημα της πρόσβασης του ICTY στα έγγραφα. Αν εκπληρώσει η Κροατία όλες τις εναπομένουσες προϋποθέσεις, οι διαπραγματεύσεις προσχώρησης θα μπορούσαν να ολοκληρωθούν το προσεχές έτος.
8. Η Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας έχει πραγματοποιήσει σε σημαντικό βαθμό τις βασικές προτεραιότητες της εταιρικής σχέσης προσχώρησης. Βάσει αυτών, και λαμβανομένης υπόψη της συνολικής προόδου των μεταρρυθμίσεων, η Επιτροπή θεωρεί ότι η χώρα πληροί σε ικανοποιητικό βαθμό τα

---

⁶ Σύμφωνα με την απόφαση 1244/99 του Συμβουλίου Ασφαλείας των ΗΕ.

πολιτικά κριτήρια που καθορίστηκαν από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Κοπεγχάγης του 1993 και στο πλαίσιο της Διαδικασίας Σταθεροποίησης και Σύνδεσης. Η χώρα τείνει να καταστεί λειτουργούσα οικονομία της αγοράς και έχει σημειώσει πρόοδο σε πολλούς τομείς που συνδέονται με την ικανότητα ανάληψης των υποχρεώσεων του μέλους.

Με βάση τις παραπάνω εκτιμήσεις και λαμβανομένων υπόψη των συμπερασμάτων του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου του Δεκεμβρίου 2005 και του Δεκεμβρίου 2006, η Επιτροπή συνιστά την έναρξη των διαπραγματεύσεων προσχώρησης στην Ευρωπαϊκή Ένωση με την Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας.

Η διατήρηση σχέσεων καλής γειτονίας, καθώς και η εξεύρεση αμοιβαίως αποδεκτής λύσης μέσω διαπραγματεύσεων για το ζήτημα της ονομασίας, υπό την αιγίδα των Ηνωμένων Εθνών, παραμένουν ουσιαστικής σημασίας.

9. Το Μαυροβούνιο υπέβαλε αίτηση προσχώρησης στην ΕΕ τον Δεκέμβριο του 2008 και, τον Απρίλιο του 2009, το Συμβούλιο κάλεσε την Επιτροπή να υποβάλει τη γνώμη της. Οι κοινοβουλευτικές εκλογές διεξήχθησαν σύμφωνα με όλους σχεδόν τους διεθνείς κανόνες, αλλά εξακολουθούν να υπάρχουν ορισμένες ελλείψεις. Η ενίσχυση της διοικητικής ικανότητας και η παγίωση του κράτους δικαίου παραμένουν μείζονες προκλήσεις για το Μαυροβούνιο.
10. Η Αλβανία υπέβαλε αίτηση προσχώρησης στην ΕΕ τον Απρίλιο του 2009 και η Επιτροπή είναι έτοιμη να εκπονήσει τη γνώμη της μόλις της το ζητήσει το Συμβούλιο. Οι κοινοβουλευτικές εκλογές διεξήχθησαν σύμφωνα με όλους σχεδόν τους διεθνείς κανόνες, αλλά εξακολουθούν να υπάρχουν ορισμένες αδυναμίες που πρέπει να ληφθούν υπόψη στις επόμενες εκλογές. Η ενίσχυση του κράτους δικαίου και η εξασφάλιση της ορθής λειτουργίας των κρατικών θεσμών εξακολουθούν να αποτελούν μείζονες προκλήσεις.
11. Η Βοσνία-Ερζεγοβίνη πρέπει να επισπεύσει επείγοντως τον ρυθμό των βασικών μεταρρυθμίσεών της. Για να σημειώσει πρόοδο η χώρα, οι πολιτικοί αρχηγοί της πρέπει να έχουν ένα κοινό όραμα για τη γενική πορεία της χώρας, καθώς και την πολιτική βούληση να εκπληρώσουν τις απαιτήσεις στον τομέα της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης. Η Βοσνία-Ερζεγοβίνη πρέπει επίσης να εκπληρώσει τις προϋποθέσεις που έχουν καθοριστεί για το κλείσιμο του Γραφείου του Ανώτατου Εκπροσώπου (OHR). Η Ευρωπαϊκή Ένωση δεν θα μπορούσε να εξετάσει αίτηση προσχώρησης της Βοσνίας-Ερζεγοβίνης στην ΕΕ πριν κλείσει το γραφείο αυτό. Για να μπορέσει η Επιτροπή να συστήσει τη χορήγηση του καθεστώτος της υπονήφιας χώρας, η Βοσνία-Ερζεγοβίνη πρέπει να μεταρρυθμίσει το συνταγματικό πλαίσιο της για την αποτελεσματική λειτουργία των θεσμών της. Ειδικότερα, η χώρα θα πρέπει να είναι σε θέση να θεσπίζει, να εφαρμόζει και να επιβάλλει του νόμους και τους κανόνες της ΕΕ.
12. Η Σερβία απέδειξε την προσήλωσή της στην προσέγγιση της χώρας προς την Ευρωπαϊκή Ένωση με τη δημιουργία ιστορικού επιδόσεων για την εφαρμογή των διατάξεων της ενδιάμεσης συμφωνίας με την ΕΕ, και με την ανάληψη βασικών πολιτικών μεταρρυθμίσεων σύμφωνα με τα ευρωπαϊκά πρότυπα. Λαμβανομένης υπόψη της αδιάλειπτης συνεργασίας της Σερβίας με το ICTY και της ανανεωμένης δέσμευσής της υπέρ της διαδικασίας ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης, η Επιτροπή θεωρεί

ότι ΕΕ πρέπει να υλοποιήσει τώρα την ενδιάμεση συμφωνία. Η ενίσχυση του κράτους δικαίου και η επίσπευση των οικονομικών μεταρρυθμίσεων παραμένουν σημαντικά σημεία. Η Σερβία πρέπει να επιδείξει πιο εποικοδομητική στάση έναντι της συμμετοχής του Κοσσυφοπεδίου στο περιφερειακό εμπόριο και την περιφερειακή συνεργασία. Η συνεργασία με την αποστολή της ΕΕ για το κράτος δικαίου (EULEX) έχει αρχίσει, αλλά απαιτούνται περαιτέρω προσπάθειες, ιδίως όσον αφορά τη δράση της EULEX στο βόρειο τμήμα του Κοσσυφοπεδίου.

13. Η σταθερότητα του Κοσσυφοπεδίου έχει διατηρηθεί αλλά παραμένει εύθραυστη. Η αποστολή της ΕΕ για το κράτος δικαίου (EULEX) έχει αναδιαταχθεί σε ολόκληρο το Κοσσυφοπέδιο και είναι πλήρως επιχειρησιακή. Το Κοσσυφοπέδιο αντιμετωπίζει σημαντικές προκλήσεις, όπως το κράτος δικαίου, η καταπολέμηση της διαφθοράς και του οργανωμένου εγκλήματος, η ενίσχυση της διοικητικής ικανότητας, η προστασία των Σέρβων και των διαφόρων άλλων μειονοτήτων, καθώς και η εντατικοποίηση του διαλόγου και η συμφιλίωση μεταξύ των κοινοτήτων. Το Κοσσυφοπέδιο πρέπει να υιοθετήσει εποικοδομητική προσέγγιση έναντι της περιφερειακής συνεργασίας και να διασφαλίσει συνεχή υποστήριξη στο έργο της EULEX. Η Επιτροπή προτείνει διάφορους τρόπους για την κινητοποίηση των κοινοτικών μέσων με σκοπό να προαχθεί περαιτέρω η πολιτική και κοινωνικοοικονομική ανάπτυξη του Κοσσυφοπεδίου, ιδίως στους τομείς των θεωρήσεων και του εμπορίου, καθώς και να σημειωθεί πρόοδος, σύμφωνα με την ευρωπαϊκή προοπτική της περιοχής, προς την ευρωπαϊκή ολοκλήρωση, στο πλαίσιο της Διαδικασίας Σταθεροποίησης και Σύνδεσης. Στον τομέα του εμπορίου, η Επιτροπή προτείνει επιπλέον να επεκταθούν τα αυτόνομα εμπορικά μέτρα και, όταν εκπληρώσει το Κοσσυφοπέδιο τις σχετικές απαιτήσεις, θα προτείνει την εκπόνηση διαπραγματευτικών οδηγιών με σκοπό τη σύναψη εμπορικής συμφωνίας σε εύθετο χρόνο.
14. Η Τουρκία πρέπει να αναπτύξει περαιτέρω τις νέες προσπάθειες στον τομέα των πολιτικών μεταρρυθμίσεων που έχουν ξεκινήσει. Οι διαπραγματεύσεις προσχώρησης έχουν εισέλθει σε πιο απαιτητική φάση, κατά την οποία η Τουρκία θα πρέπει να εντατικοποιήσει τις προσπάθειες για την εκπλήρωση των απαιτούμενων προϋποθέσεων. Η διαδικασία προσχώρησης της ΕΕ αποτελεί ισχυρό κίνητρο για την Τουρκία, ώστε να ενισχύσει τη δημοκρατία και τα ανθρώπινα δικαιώματα, να εκσυγχρονιστεί και να προσεγγίσει περισσότερο την ΕΕ. Η Τουρκία διαδραματίζει καίριο ρόλο όσον αφορά την περιφερειακή ασφάλεια, τον ενεργειακό εφοδιασμό και την προαγωγή του διαλόγου μεταξύ των πολιτισμών. Έχουν καταβληθεί σημαντικές διπλωματικές προσπάθειες για την εξομάλυνση των σχέσεων με την Αρμενία, γεγονός που οδήγησε στην ιστορική υπογραφή πρωτοκόλλων για την εξομάλυνση των σχέσεων τον Οκτώβριο του 2009. Η Τουρκία πρέπει να διασφαλίσει την πλήρη και χωρίς διακρίσεις εφαρμογή του πρόσθετου πρωτοκόλλου της Συμφωνίας Σταθεροποίησης και Σύνδεσης και να σημειώσει πρόοδο προς την εξομάλυνση των διμερών σχέσεων με την Κυπριακή Δημοκρατία. Η ΕΕ θα εξακολουθήσει να παρακολουθεί και να αξιολογεί την πρόοδο θεμάτων που καλύπτονται από τη δήλωση της 21ης Σεπτεμβρίου 2005, σύμφωνα με τα συμπεράσματα του Συμβουλίου της 11ης Δεκεμβρίου 2006. Οι σχέσεις καλής γειτονίας παραμένουν θεμελιώδους σημασίας.
15. Όσον αφορά το κυπριακό ζήτημα, οι ηγέτες της Ελληνοκυπριακής και της Τουρκοκυπριακής κοινότητας εισέρχονται σε αποφασιστική φάση των διαπραγματεύσεων που αποβλέπουν σε συνολική διευθέτηση υπό την αιγίδα των

Ηνωμένων Εθνών. Η Επιτροπή υποστηρίζει τις προσπάθειές τους και παρέχει τεχνικές συμβουλές για θέματα αρμοδιότητας της ΕΕ. Καλεί και τους δύο ηγέτες να ενισχύσουν τις προσπάθειές τους ώστε να φέρουν επιτυχώς εις πέρας τις συνομιλίες διευθέτησης το συντομότερο δυνατό και ζητεί από την Τουρκία να συμβάλει με συγκεκριμένα βήματα στη συνολική αυτή διευθέτηση του Κυπριακού.

16. Η Ισλανδία υπέβαλε αίτηση προσχώρησης στην ΕΕ και η Επιτροπή προετοιμάζει τη γνώμη που της ζήτησε το Συμβούλιο. Η αίτηση της Ισλανδίας θα εκτιμηθεί με βάση τις αρχές που καθορίζονται στη Συνθήκη, τα κριτήρια που καθόρισε το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Κοπεγχάγης το 1993, καθώς και τα συμπεράσματα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου του Δεκεμβρίου 2006 σχετικά με την ανανεωμένη συναίνεση για τη διεύρυνση. Η Ισλανδία είναι στενά ενσωματωμένη στην ΕΕ σε διάφορους τομείς, δεδομένου ότι είναι μέλος του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου και του Σένγκεν.
17. Η δημόσια στήριξη της διεύρυνσης είναι ζωτικής σημασίας. Είναι σημαντικό οι αρχές των κρατών μελών, οι χώρες εταίροι και τα θεσμικά όργανα της ΕΕ να βοηθήσουν τους πολίτες να καταλάβουν καλύτερα την πολιτική διεύρυνσης της ΕΕ.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Συμπεράσματα σχετικά με την Αλβανία, τη Βοσνία-Ερζεγοβίνη, την Κροατία, την Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας, το Μαυροβούνιο, τη Σερβία, το Κοσσυφοπέδιο⁷, την Τουρκία

Αλβανία

Η Συμφωνία Σταθεροποίησης και Σύνδεσης (ΣΣΣ) τέθηκε σε ισχύ τον Απρίλιο και εφαρμόζεται, σε γενικές γραμμές, απρόσκοπτα. Η Αλβανία εξακολούθησε να σημειώνει πρόοδο για την εκπλήρωση των **πολιτικών κριτηρίων** σύμφωνα με την ευρωπαϊκή εταιρική σχέση. Το Γραφείο Δημοκρατικών Θεσμών και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του ΟΑΣΕ έκρινε ότι οι κοινοβουλευτικές εκλογές του Ιουνίου διεξήχθησαν σύμφωνα με τους περισσότερους διεθνείς κανόνες, αλλά ότι είναι απαραίτητο να καταβληθούν περαιτέρω προσπάθειες για την έμπρακτη εφαρμογή, στις μελλοντικές εκλογές, των συστάσεων που διατυπώθηκαν. Έχει σημειωθεί απτή πρόοδος όσον αφορά την κατάρτιση εκλογικών καταλόγων και το νομικό πλαίσιο, αλλά διαπιστώθηκαν αδυναμίες όσον αφορά της διαδικασίες καταμέτρησης των ψήφων. Η εκλογική μεταρρύθμιση ολοκληρώθηκε και θεσπίστηκε εγκαίρως νέος εκλογικός κώδικας για τις εκλογές. Εκπονήθηκαν βελτιωμένοι εκλογικοί κατάλογοι με βάση τα νέα ληξιαρχικά μητρώα, γεγονός που συνέβαλε στην εκπλήρωση, σε μεγάλο βαθμό, αυτής της βασικής προτεραιότητας της ευρωπαϊκής εταιρικής σχέσης. Η διανομή δελτίων ταυτότητας που επιτρέπουν στους πολίτες χωρίς διαβατήριο να ψηφίζουν, έχει περατωθεί σε μεγάλο βαθμό. Ωστόσο, η νοοτροπία διαλόγου μεταξύ των κυριότερων πολιτικών κομμάτων επιδεινώθηκε κατά την εκλογική περίοδο. Ο πολιτικός διάλογος, μια βασική προτεραιότητα της ευρωπαϊκής εταιρικής σχέσης, πρέπει να δρομολογηθεί εκ νέου.

Σημειώθηκε κάποια πρόοδος όσον αφορά την ενίσχυση **της δημοκρατίας και του κράτους δικαίου**. Οι κυριότερες συστάσεις που διατύπωσε το Γραφείο Δημοκρατικών Θεσμών και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του ΟΑΣΕ κατά τις προηγούμενες εκλογές ελήφθησαν υπόψη σε μεγάλο βαθμό στο πλαίσιο της συνολικής εκλογικής μεταρρύθμισης. Το *Κοινοβούλιο* εξέδωσε διάφορους σημαντικούς νόμους για να ευθυγραμμιστεί με το κεκτημένο της ΕΕ. Ωστόσο, η νοοτροπία διαλόγου πέρασε σε δεύτερη μοίρα μπροστά στα πολιτικά προγράμματα των κομμάτων και οι βασικές μεταρρυθμίσεις καθυστέρησαν. Η Αλβανία σημείωσε σχετική πρόοδο όσον αφορά την ενίσχυση των κυβερνητικών δομών της για τον συντονισμό των εργασιών σχετικά με την ευρωπαϊκή ολοκλήρωση. Ωστόσο, είναι αναγκαίο να ενισχυθούν περαιτέρω η ικανότητα και ο στρατηγικός προγραμματισμός. Στον τομέα της *δημόσιας διοίκησης*, εξακολούθησαν να γίνονται διορισμοί κατά παράβαση του νόμου περί δημοσίων υπηρεσιών, κυρίως μέσω προσωρινών συμβάσεων. Πρέπει να διευθετηθεί η έλλειψη διαφάνειας και λογοδοσίας όσον αφορά τους διορισμούς, πράγμα που αποτελεί βασική προτεραιότητα της ευρωπαϊκής εταιρικής σχέσης. Πρέπει να καταβληθούν σημαντικές προσπάθειες, ώστε να δημιουργηθεί μια ανεξάρτητη, αποτελεσματική και αξιοκρατική δημόσια διοίκηση, απαλλαγμένη από πολιτικές παρεμβάσεις. Η πλήρης εφαρμογή του νόμου περί δημοσίων υπηρεσιών, ή ενίσχυση της θεσμικής ικανότητας στο πλαίσιο του υπουργείου δημόσιας διοίκησης και η εφαρμογή της στρατηγικής για τη μεταρρύθμιση της δημόσιας διοίκησης, αποτελούν βασική προϋπόθεση για την πρόοδο.

Όσον αφορά τη μεταρρύθμιση του *δικαστικού συστήματος*, η πρόοδος ήταν ελάχιστη. Θεσπίστηκε ο θεσμός του ιδιωτικού δικαστικού κλητήρα, αλλά μένει να υιοθετηθεί μια

---

⁷ Σύμφωνα με την απόφαση 1244 του Συμβουλίου Ασφαλείας των ΗΕ.

σφαιρική στρατηγική μεταρρυθμίσεων του δικαστικού συστήματος. Ο νόμος «περί ελέγχου του πολιτικού παρελθόντος» εκδόθηκε με απλή πλειοψηφία από το Κοινοβούλιο, χωρίς ευρεία διαβούλευση και συναίνεση. Εν συνεχεία, η εφαρμογή του εν λόγω νόμου ανεστάλη από το Συνταγματικό Δικαστήριο. Το νομικό πλαίσιο για τη δικαστική μεταρρύθμιση δεν έχει ολοκληρωθεί. Η θέσπιση βασικών νομοθετικών πράξεων για τη λειτουργία του Ανωτάτου Δικαστηρίου και των διοικητικών δικαστηρίων εκκρεμεί. Ο φόρτος των εκκρεμών δικαστικών υποθέσεων εξακολουθεί να αποτελεί πρόβλημα και η υποδομή των δικαστηρίων παραμένει ανεπαρκής. Οι απόπειρες της εκτελεστικής εξουσίας να περιορίσει την ανεξαρτησία της δικαστικής παραμένουν ιδιαίτερα ανησυχητικές. Η αναβολή, για διαδικαστικούς λόγους, υποθέσεων υψηλού επιπέδου, όπως η δίκη Gërdec, έθεσε ερωτηματικά σχετικά με την αμεροληψία του δικαστικού μηχανισμού. Σε γενικές γραμμές, το δικαστικό σύστημα εξακολουθεί να υπολειτουργεί και πρέπει να καταβληθούν ακόμη πολλές προσπάθειες για να εξασφαλιστούν η ανεξαρτησία, η διαφάνεια και η αποτελεσματικότητά του, ούτως ώστε να εκπληρωθεί η θεμελιώδης αυτή προτεραιότητα της ευρωπαϊκής εταιρικής σχέσης.

Η κυβέρνηση συνέχισε τις προσπάθειές της για την πρόληψη και την καταπολέμηση της διαφθοράς. Η εφαρμογή της στρατηγικής και του σχεδίου δράσης για την καταπολέμηση της διαφθοράς, που αποτελεί βασική προτεραιότητα της ευρωπαϊκής εταιρικής σχέσης, έχει ξεκινήσει. Έχει θεσπιστεί ένας νόμος που απαιτεί την χρησιμοποίηση ηλεκτρονικών επιγραμμικών διαδικασιών για τις δημόσιες συμβάσεις. Έχουν καταβληθεί προσπάθειες για να αυξηθεί η διαφάνεια σε ορισμένους τομείς, όπως στον τομέα της εκπαίδευσης. Όλα αυτά είναι θετικά επιτεύγματα. Ωστόσο, η διαφθορά παραμένει μια ευρέως διαδεδομένη πρακτική σε πολλούς τομείς και είναι άκρως προβληματική. Επιβάλλεται πιο αποφασιστική πολιτική βούληση, ιδίως όσον αφορά τις υποθέσεις υψηλού επιπέδου, για να ξεριζωθεί η νοοτροπία ατιμωρησίας που εξακολουθεί να επικρατεί. Σε γενικές γραμμές, πρέπει να ενισχυθούν περισσότερο οι θεσμικές ρυθμίσεις και ο διωπηρεσιακός συντονισμός για την καταπολέμηση της διαφθοράς. Πολλά μένουν ακόμη να γίνουν για όλες τις πτυχές του προβλήματος αυτού, κυρίως σε ό,τι αφορά τη λογοδοσία του δικαστικού συστήματος και τη διαφάνεια στον τομέα της χρηματοδότησης των πολιτικών κομμάτων.

Έχει σημειωθεί κάποια πρόοδος όσον αφορά τα **ανθρώπινα δικαιώματα και την προστασία των μειονοτήτων**, όπου το νομικό πλαίσιο είναι έτοιμο σε μεγάλο βαθμό. Ωστόσο, πρέπει να καταβληθούν περαιτέρω προσπάθειες για να βελτιωθεί η εφαρμογή σε πολλούς τομείς.

Όσον αφορά τα **αστικά και πολιτικά δικαιώματα**, έχουν ληφθεί μέτρα για την καταπολέμηση του προβλήματος **κακομεταχείρισης** κατά την προφυλάκιση. Έχουν κατασκευαστεί νέες **φυλακές** και κέντρα προφυλάκισης για νέους και ασθενείς με προβλήματα ψυχικής υγείας. Το σύστημα αποφυλάκισης υπό όρους έχει αρχίσει να λειτουργεί. Ωστόσο, οι κακές συνθήκες κράτησης, οι οποίες επιδεινώνονται ακόμη περισσότερο εξαιτίας του υπερπληθυσμού των φυλακών, εξακολουθούν να αποτελούν πηγή σοβαρών ανησυχιών, ιδίως στις παλαιότερες φυλακές. Απαιτούνται περαιτέρω προσπάθειες για την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και την εφαρμογή των συστάσεων του συνήγορου του πολίτη. Όσον αφορά την **πρόσβαση στη δικαιοσύνη**, οι δυσκολίες παροχής νομικής αρωγής στις ευάλωτες ομάδες και σε ορισμένες μειονότητες εξακολουθούν να δημιουργούν ανησυχίες.

Το νομικό πλαίσιο για την προστασία της **ελευθερίας έκφρασης** έχει δημιουργηθεί. Ωστόσο, έχουν ασκηθεί πιέσεις σε ορισμένους παράγοντες των μέσων ενημέρωσης στους οποίους έγινε έξωση από εγκαταστάσεις που ανήκαν στην ιδιοκτησία της κυβέρνησης. Το νομικό πλαίσιο σχετικά με την πολιτική για τα μέσα ενημέρωσης δεν έχει ακόμη ολοκληρωθεί και είναι αναγκαίο να τεθεί σε εφαρμογή η ισχύουσα νομοθεσία. Απαιτούνται σημαντικές

προσπάθειες για να ολοκληρωθεί το νομικό πλαίσιο, να βελτιωθεί η διαφάνεια της ιδιοκτησίας των μέσων ενημέρωσης και να ενισχυθεί η ανεξαρτησία του δημόσιου ρυθμιστικού ραδιοτηλεοπτικού φορέα. Ο σεβασμός της ελευθερίας του συνέρχεσθαι και της θρησκευτικής ελευθερίας παραμένει ικανοποιητικός. Η κυβέρνηση έχει εντατικοποιήσει τις προσπάθειές της για την παροχή υποστήριξης στις οργανώσεις της *κοινωνίας των πολιτών*, αποβλέποντας στη συμμετοχή τους στην επεξεργασία της βασικής νομοθεσίας. Ωστόσο, πρέπει να ενισχυθεί η συμμετοχή των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών στη χάραξη των πολιτικών.

Η πρόοδος στον τομέα των *οικονομικών και κοινωνικών δικαιωμάτων* ήταν περιορισμένης εμβέλειας. Όσον αφορά τα *δικαιώματα των γυναικών*, σημειώθηκε σχετική πρόοδος. Ο εκλογικός κώδικας προβλέπει ποσόστωση 30% για τις γυναίκες, η οποία εφαρμόστηκε από τα περισσότερα πολιτικά κόμματα στις εκλογές του Ιουνίου. Έχει δημιουργηθεί εθνικό συμβούλιο για την ισότητα ανδρών και γυναικών, αλλά η ισχύουσα νομοθεσία για την προστασία των γυναικών από κάθε μορφής βία δεν εφαρμόζεται πλήρως. Η ενδοοικογενειακή βία παραμένει ένα ιδιαίτερα ανησυχητικό πρόβλημα. Σημειώνεται σταθερή πρόοδος όσον αφορά τα *δικαιώματα του παιδιού*. Η εφαρμογή εναλλακτικών καταδικαστικών αποφάσεων για τους ανηλίκους έχει αυξηθεί, αλλά απαιτούνται περισσότερες προσπάθειες για την καταπολέμηση της παιδικής εργασίας και για τη μείωση του ποσοστού πρόωρης αποχώρησης από το σχολείο, ιδίως μεταξύ των παιδιών Ρομ. Οι μηχανισμοί υποστήριξης των *κοινωνικά ευάλωτων ατόμων και των ατόμων με αναπηρίες* εξακολουθούν να είναι περιορισμένοι. Επιβάλλεται καλύτερος συντονισμός των κυβερνητικών οργανισμών και απαιτούνται επιπλέον προσπάθειες για την ενίσχυση των *επαγγελματικών και συνδικαλιστικών δικαιωμάτων*. Η έλλειψη προόδου όσον αφορά την τροποποίηση του εργατικού δικαίου εξακολουθεί να παρεμποδίζει την ανάπτυξη κοινωνικού διαλόγου. Επιπλέον, δεν έχει ακόμη θεσπιστεί ο νόμος κατά των διακρίσεων.

Σημειώθηκε μικρή πρόοδος όσον αφορά την *παγίωση των δικαιωμάτων ιδιοκτησίας*, μια άλλη βασική προτεραιότητα της ευρωπαϊκής εταιρικής σχέσης. Έχουν καταρτιστεί χάρτες αποτίμησης των οικοπέδων για ολόκληρη τη χώρα, που αποβλέπουν στην αποζημίωση των παλαιών ιδιοκτητών. Ωστόσο, πρέπει να καταβληθούν πολύ περισσότερες προσπάθειες για να ληφθούν υπόψη όλες οι πτυχές του ζητήματος αυτού. Τα ανεπίλυτα προβλήματα ιδιοκτησίας εξακολουθούν να υπονομεύουν την ανάπτυξη μιας λειτουργικής κτηματαγοράς, να περιορίζουν τις ξένες επενδύσεις σε επίπεδο κάτω του δυνητικού, και να τροφοδοτούν τη διαφθορά. Η θέσπιση σφαιρικής στρατηγικής για τη ρύθμιση των νομικών και θεσμικών θεμάτων έχει θεμελιώδη σημασία στον τομέα αυτό.

Σημειώθηκε περαιτέρω πρόοδος όσον αφορά την *προστασία των μειονοτήτων*. Έχουν καταβληθεί προσπάθειες για να προσληφθούν μεταξύ των αστυνομικών δυνάμεων άτομα που ανήκουν στις μειονότητες. Ωστόσο, πρέπει να επισπευσθεί η εφαρμογή της σύμβασης-πλασίου του Συμβουλίου της Ευρώπης. Εξακολουθούν να μην υπάρχουν ακριβή στοιχεία σχετικά με τις μειονότητες. Η επόμενη απογραφή του πληθυσμού, στο πλαίσιο της τήρησης των διεθνών προτύπων για την προστασία των δεδομένων, θα έχει θεμελιώδη σημασία για την επίλυση του προβλήματος αυτού. Το νομικό πλαίσιο για την προστασία των δικαιωμάτων των μειονοτήτων θα πρέπει να ενισχυθεί περαιτέρω και να αποσαφηνισθεί, ούτως ώστε να μπορούν οι μειονότητες να απολαύουν πλήρως των πολιτιστικών τους δικαιωμάτων. Έχουν ληφθεί ορισμένα μέτρα για τη βελτίωση της κατάστασης των Ρομ, αλλά η εφαρμογή της στρατηγικής για τους Ρομ προχωρεί με βραδύ ρυθμό. Η μειονότητα των Ρομ εξακολουθεί να διαβιώνει υπό πολύ δυσχερείς συνθήκες και να υφίσταται διακρίσεις.

Όσον αφορά τα **περιφερειακά ζητήματα και τις διεθνείς υποχρεώσεις**, η Αλβανία εξακολούθησε να διαδραματίζει εποικοδομητικό ρόλο στη διατήρηση της περιφερειακής σταθερότητας και στην προώθηση των καλών σχέσεων με άλλες χώρες των Δυτικών Βαλκανίων και με γειτονικές χώρες μέλη της ΕΕ. Η χώρα έλαβε ενεργό μέρος σε πρωτοβουλίες περιφερειακής συνεργασίας, ιδίως στο πλαίσιο της Διαδικασίας για τη Συνεργασία στη Νοτιοανατολική Ευρώπη (SEECF), του Συμβουλίου Περιφερειακής Συνεργασίας (RCC) και της Συμφωνίας Ελευθέρων Συναλλαγών της Κεντρικής Ευρώπης (CEFTA). Οι διμερείς σχέσεις με τις λοιπές χώρες της διεύρυνσης και με γειτονικά κράτη μέλη της ΕΕ εξακολούθησαν να είναι θετικές. Όσον αφορά το Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο, η διμερής συμφωνία περί ασυλίας που συνήφθη με τις Ηνωμένες Πολιτείες δεν συνάδει με τις κοινές θέσεις και τις κατευθυντήριες αρχές της ΕΕ στον τομέα αυτό. Η Αλβανία πρέπει να ευθυγραμμιστεί με τη θέση της ΕΕ.

Η **οικονομία** της Αλβανίας παρέμεινε σε κατάσταση μακροοικονομικής σταθερότητας στο πλαίσιο της διεθνούς χρηματοπιστωτικής και οικονομικής κρίσης. Μετά τη σταθερή επιτάχυνση του 2008, η οικονομική ανάπτυξη επιβραδύνθηκε το 2009, λόγω των περιορισμένων εξαγωγών, της μείωσης των επαναπατριζόμενων κεφαλαίων και της αύξησης της πίστωσης. Η νομισματική πολιτική παρέμεινε υγιής και η σταθερότητα των τιμών διατηρήθηκε. Ωστόσο, η επεκτατική δημοσιονομική πολιτική που ακολουθήθηκε με στόχο ιδίως την πραγματοποίηση δημόσιων έργων, απαραίτητων για το οδικό δίκτυο, προκάλεσε μεγάλο έλλειμμα του προϋπολογισμού. Οι αδυναμίες του κράτους δικαίου, η ανεπάρκεια των υποδομών και της άτυπης οικονομίας παραμένουν εμπόδια για την οικονομική ανάπτυξη και το επιχειρηματικό περιβάλλον.

Όσον αφορά τα **οικονομικά κριτήρια**, η Αλβανία σημείωσε πρόοδο προς τη δημιουργία λειτουργούσας οικονομίας της αγοράς. Για να μπορέσει να αντιμετωπίσει μεσοπρόθεσμα τις ανταγωνιστικές πιέσεις και τις δυνάμεις της αγοράς στο πλαίσιο της Ένωσης, η Αλβανία πρέπει να μεταρρυθμίσει και να ενισχύσει το δικαστικό της σύστημα και να εξαλείψει τις αδυναμίες της στον τομέα των υποδομών και του ανθρώπινου κεφαλαίου.

Η κυβέρνηση αντέδρασε στη διεθνή κρίση, καταφεύγοντας σε όλα τα νομισματικά και δημοσιονομικά μέσα, καθώς και σε ρυθμιστικά μέτρα. Οι μαζικές εισροές κεφαλαίων, που τροφοδοτήθηκαν εν μέρει από την επίσπευση της διαδικασίας ιδιωτικοποίησης, ήταν υπεραρκετές για τη χρηματοδότηση του ελλείμματος του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών. Η συνεχιζόμενη μεταρρύθμιση της φορολογικής διοίκησης διηύρυνε τη φορολογική βάση, βελτίωσε την τήρηση των φορολογικών υποχρεώσεων και συνέβαλε στη μείωση του άτυπου τομέα. Η αποτελεσματικότερη είσπραξη των φόρων συνέβαλε σε πλεόνασμα του πρωτογενούς ισοζυγίου και βελτίωσε τον συνδυασμό των πολιτικών το 2008. Το επίπεδο συμμετοχής του κράτους στην οικονομία μειώθηκε περισσότερο, ιδίως στον τομέα της ενέργειας και των τηλεπικοινωνιών. Η είσοδος στην αγορά διευκολύνθηκε περαιτέρω και οι παράγοντες της αγοράς επωφελήθηκαν από τη βελτίωση των μητρώων ιδιοκτησίας και πιστώσεων. Ο τραπεζικός τομέας εξακολούθησε να διαθέτει ικανοποιητικό επίπεδο κεφαλαιοποίησης και ρευστότητας σε ένα δύσκολο διεθνές περιβάλλον. Το οδικό δίκτυο βελτιώθηκε χάρη σε δημόσια έργα μεγάλης κλίμακας.

Ωστόσο, η επεκτατική δημοσιονομική πολιτική κατά την εκλογική περίοδο προκάλεσε σημαντικό έλλειμμα του προϋπολογισμού το 2008, και το προβλεπόμενο έλλειμμα για το 2009 παραμένει υψηλό. Απαιτούνται επιπλέον προσπάθειες για την εξυγίανση των δημόσιων οικονομικών. Οι διαδικασίες πτώχευσης παραμένουν ανεφάρμοστες. Οι αδυναμίες της διοικητικής ικανότητας υπονομεύουν το κύρος και την αποδοχή του νομικού συστήματος. Οι άτυπες μέθοδοι για την εκτέλεση των συμβάσεων, που παρακάμπτουν το νομικό σύστημα,

εξακολουθούν να αποτελούν ευρέως διαδεδομένη πρακτική. Τα ανεπίλυτα προβλήματα ιδιοκτησίας εξακολουθούν να υπονομεύουν τις προσπάθειες ανάπτυξης μιας λειτουργικής κτηματαγοράς και περιορίζουν τις επενδύσεις σε επίπεδο κάτω του δυνητικού. Ο άτυπος τομέας εξακολουθεί να αποτελεί σοβαρό πρόβλημα και η ανεργία παραμένει σε πολύ υψηλά επίπεδα. Επιβάλλεται εις βάθος μεταρρύθμιση του εκπαιδευτικού συστήματος. Η υποδομή των μεταφορών παραμένει μέτρια και η παροχή ηλεκτρικού ρεύματος δεν έχει ακόμη διασφαλιστεί, λόγω της έλλειψης διαφοροποιημένης παραγωγής και περιορισμένης ικανότητας διασύνδεσης.

Η Αλβανία συνέχισε την εναρμόνιση της νομοθεσίας, των πολιτικών της και των ικανοτήτων της προς τα **ευρωπαϊκά πρότυπα**. Έχει επιτευχθεί πρόοδος στους περισσότερους τομείς, αν και με άνισο τρόπο. Η πρόοδος συνεχίστηκε σε τομείς όπως η ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων, η ενέργεια και η πολιτική στον τομέα των ΜΜΕ. Σε άλλους τομείς, όπως τα δικαιώματα διανοητικής ιδιοκτησίας, η πολιτική για τα οπτικοακουστικά μέσα, η γεωργία και ο κτηνιατρικός/φυτοϋγειονομικός έλεγχος, η πρόοδος ήταν περιορισμένης εμβέλειας. Σε γενικές γραμμές, απαιτούνται επιπλέον προσπάθειες για να βελτιωθεί η διοικητική ικανότητα και να προαχθεί η έμπρακτη εφαρμογή της νομοθεσίας.

Σημειώθηκε πρόοδος σε ορισμένους τομείς της **εσωτερικής αγοράς**. Όσον αφορά την *ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων*, πραγματοποιήθηκε ικανοποιητική πρόοδος όσον αφορά την υιοθέτηση ευρωπαϊκών προτύπων, τη διαπίστευση και τη μετρολογία. Ωστόσο, πρέπει να ενισχυθεί η ικανότητα επιβολής της νομοθεσίας. Το νομοθετικό πλαίσιο για την κυκλοφορία των εμπορευμάτων βελτιώθηκε με την αναθεώρηση των ρυθμίσεων για τις πράξεις σε ξένο συνάλλαγμα. Το ρυθμιστικό πλαίσιο για την *προστασία των καταναλωτών* βελτιώθηκε με τη δημιουργία οργάνων συμβουλευτικών και λήψης αποφάσεων.

Η πρόοδος συνεχίστηκε στον τομέα της μηχανογράφησης και της υποδομής των *τελωνείων*, αλλά απαιτούνται περισσότερες προσπάθειες για την εναρμόνιση με τα ευρωπαϊκά πρότυπα και την ενίσχυση της διοικητικής ικανότητας. Οι τελωνειακοί υπάλληλοι δεν υπάγονται στο δημόσιο. Στον τομέα της *φορολογίας*, η πρόοδος συνεχίστηκε. Οι επιδόσεις της φορολογικής διοίκησης βελτιώθηκαν και η μηχανογράφηση των φορολογικών υπηρεσιών έχει σχεδόν ολοκληρωθεί, αλλά η είσπραξη των φόρων εξακολουθεί να είναι ανεπαρκής. Οι φόροι στις εισαγωγές μεταχειρισμένων αυτοκινήτων και τυπωμένου υλικού δεν συνάδουν προς τις δεσμεύσεις που έχουν αναληφθεί στο πλαίσιο της Συμφωνίας Σταθεροποίησης και Σύνδεσης.

Η πρόοδος συνεχίστηκε στον τομέα του *ανταγωνισμού*, τόσο όσον αφορά την αντιμονοπωλιακή νομοθεσία όσο και τις κρατικές ενισχύσεις. Το νομοθετικό πλαίσιο συνάδει σε σημαντικό βαθμό με το κεκτημένο, αλλά απαιτούνται περισσότερες προσπάθειες για την εφαρμογή του.

Μπορεί να καταγραφεί σχετική πρόοδος όσον αφορά τις *δημόσιες συμβάσεις*. Οι ηλεκτρονικές διαδικασίες επεκτάθηκαν στις περισσότερες δημόσιες συμβάσεις. Ωστόσο, η περαιτέρω νομοθετική προσέγγιση στον τομέα των εκχωρήσεων, των υπηρεσιών κοινής ωφελείας και των διαδικασιών προσφυγής εξακολουθεί να εκκρεμεί. Η ικανότητα της υπηρεσίας δημοσίων συμβάσεων βελτιώθηκε, αλλά πρέπει να ενισχυθεί περαιτέρω. Σημειώθηκε σχετική πρόοδος όσον αφορά τα *δικαιώματα διανοητικής και βιομηχανικής ιδιοκτησίας*. Ο αριθμός των δικών για παραβάσεις αυξήθηκε. Ωστόσο, πρέπει να καταβληθούν πολλές ακόμη προσπάθειες. Η επιβολή της νομοθεσίας παραμένει περιορισμένη και οι ικανότητες των γραφείων ευρεσιτεχνιών και δικαιωμάτων δημιουργού, καθώς και η εμπειρία και τα προσόντα του δικαστικού σώματος παραμένουν ανεπαρκή.

Σημειώθηκε μικρή πρόοδος στον τομέα των *κοινωνικών πολιτικών και της απασχόλησης*. Ο προϋπολογισμός για την κοινωνική προστασία αυξήθηκε και η στρατηγική όσον αφορά την υγεία και την ασφάλεια στην εργασία βελτιώθηκε, αλλά οι κανόνες όσον αφορά την υγεία και την ασφάλεια στην εργασία είναι ανεπαρκείς και η ικανότητα της επιθεώρησης εργασίας υπολείπεται σε σημαντικό βαθμό. Η νομοθετική προσέγγιση των προτύπων της ΕΕ συνεχίστηκε σε ορισμένους *τομείς της δημόσιας υγείας*. Ωστόσο, η διοικητική ικανότητα παραμένει ανεπαρκής. Σημειώθηκε σχετική πρόοδος όσον αφορά την εναρμόνιση με τα ευρωπαϊκά πρότυπα στους *τομείς της εκπαίδευσης και της πολιτικής έρευνας*.

Καταγράφεται πρόοδος σε ορισμένες *τομεακές πολιτικές*. Όσον αφορά τη *βιομηχανία και τις ΜΜΕ*, σημειώθηκε πρόοδος στην εφαρμογή του Ευρωπαϊκού Χάρτη για τις μικρές επιχειρήσεις. Σημειώθηκε σχετική πρόοδος στον τομέα της *γεωργίας*, όσον αφορά το νομοθετικό και θεσμικό πλαίσιο, αλλά οι διαρθρωτικές αδυναμίες εξακολουθούν να υφίστανται. Η εργαστηριακή ικανότητα βελτιώθηκε στον τομέα της *ασφάλειας των τροφίμων, της κτηνιατρικής και φυτοϋγειονομικής πολιτικής*, αλλά η συμμόρφωση προς τα ευρωπαϊκά πρότυπα εξακολουθεί να είναι ανεπαρκής, γεγονός που παρεμποδίζει την εξαγωγική ικανότητα της Αλβανίας. Η πρόοδος συνεχίστηκε στον τομέα της *αλιείας* όσον αφορά την οριζόντια νομοθεσία, τις επιθεωρήσεις και τη διεθνή συνεργασία, αλλά οι έλεγχοι των αλιευμάτων και των εκφορτώσεων παραμένουν ανεπαρκείς.

Στον τομέα του *περιβάλλοντος*, σημειώθηκε πρόοδος όσον αφορά τη διαχείριση των αποβλήτων και την προστασία της φύσης, αλλά πρέπει να ενισχυθούν περαιτέρω οι ικανότητες χάραξης πολιτικής καθώς και οι μηχανισμοί εφαρμογής και εκτέλεσης. Στον τομέα των *μεταφορών*, το νομοθετικό πλαίσιο των αεροπορικών και θαλάσσιων μεταφορών βελτιώθηκε. Ωστόσο, απαιτούνται πολλές ακόμη σημαντικές προσπάθειες σε ολόκληρο τον τομέα αυτόν.

Στον τομέα της *ενέργειας* σημειώθηκε πρόοδος. Το τμήμα διανομής της επιχείρησης ηλεκτρισμού ιδιωτικοποιήθηκε. Τα μέτρα που αποβλέπουν στη βελτίωση της παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας και οι ικανότητες διασύνδεσης βρίσκονται σε εξέλιξη. Ωστόσο, ο τομέας της ενέργειας παραμένει ανεπαρκής. Η ασφάλεια της παροχής ηλεκτρικού ρεύματος παραμένει εύθραυστη και πρέπει να συνεχιστούν οι προσπάθειες για τη μείωση των απωλειών και την αύξηση της είσπραξης των τιμολογίων.

Όσον αφορά την *κοινωνία της πληροφορίας και τα μέσα ενημέρωσης*, η πρόοδος είναι περιορισμένης εμβέλειας. Η ελευθέρωση της αγοράς στον τομέα των ηλεκτρονικών επικοινωνιών συνεχίστηκε, αλλά εξακολουθεί να παρεμποδίζεται λόγω της έλλειψης πράξεων για τη διασφάλιση του ανταγωνισμού. Οι διοικητικές ικανότητες παραμένουν ανεπαρκείς, ιδίως στο πλαίσιο του συμβουλίου του ρυθμιστικού οργανισμού. Η πρόοδος της *πολιτικής στον τομέα των οπτικοακουστικών μέσων* ήταν περιορισμένη. Απαιτούνται περαιτέρω προσπάθειες για την εφαρμογή του σχεδίου δράσης σχετικά με τη μεταρρύθμιση των μέσων ενημέρωσης. Όσον αφορά τον *δημοσιονομικό έλεγχο*, σημειώθηκε ελαφρά πρόοδος, αλλά το νομικό πλαίσιο και η ικανότητα εφαρμογής πρέπει να ενισχυθούν περαιτέρω. Η πρόοδος στον τομέα των *στατιστικών* συνεχίστηκε.

Σημειώθηκε πρόοδος στους περισσότερους τομείς που συνδέονται με τη *δικαιοσύνη, την ελευθερία και την ασφάλεια*, αν και κατά άνισο τρόπο. Στο πλαίσιο του διαλόγου σχετικά με την ελευθέρωση του καθεστώτος των θεωρήσεων, ελήφθησαν μέτρα για την τήρηση όλων των κριτηρίων αξιολόγησης που έχουν καθοριστεί στους χάρτες πορείας για την ελευθέρωση του καθεστώτος έκδοσης θεωρήσεων και πραγματοποιήθηκαν βασικές μεταρρυθμίσεις στον τομέα της δικαιοσύνης, της ελευθερίας και της ασφάλειας. Η πρόοδος συνεχίστηκε όσον

αφορά την πολιτική ελευθέρωσης του καθεστώτος των θεωρήσεων. Ελήφθησαν μέτρα για την εκπλήρωση των κριτηρίων αξιολόγησης που καθορίζονται στον οδικό χάρτη για την ελευθέρωση των θεωρήσεων. Ο νόμος περί αλλοδαπών τέθηκε σε ισχύ και υιοθετήθηκαν οι διατάξεις εφαρμογής. Τέθηκε σε λειτουργία αξιόπιστο σύστημα ληξιαρχικών μητρώων και καταχώρισης διευθύνσεων και διανεμήθηκαν δελτία ταυτότητας. Ο ρυθμός έκδοσης βιομετρικών διαβατηρίων επισπεύσθηκε. Ωστόσο, απαιτούνται περαιτέρω προσπάθειες για την εναρμόνιση με τα ευρωπαϊκά πρότυπα. Συνεχίστηκε η εφαρμογή της συμφωνίας επανεισδοχής μεταξύ της Ευρωπαϊκής Κοινότητας και της Αλβανίας.

Σχετική πρόοδος σημειώθηκε στον τομέα της *διαχείρισης των συνόρων*. Η εφαρμογή της ολοκληρωμένης στρατηγικής ελέγχου των συνόρων συνεχίστηκε, αλλά απαιτούνται περαιτέρω προσπάθειες για να εφαρμοστεί αποτελεσματικά ο διυπηρεσιακός συντονισμός και να εξασφαλιστούν ικανοποιητικό επίπεδο κατάρτισης, ανθρώπινο δυναμικό και εξοπλισμός στα συνοριακά φυλάκια. Ο νόμος για τον έλεγχο των κρατικών συνόρων δεν έχει ακόμη εφαρμοστεί με αποτελεσματικότητα. Η διασυνοριακή συνεργασία πρέπει να ενισχυθεί. Καταγράφεται ικανοποιητική πρόοδος όσον αφορά το άσυλο. Ο νόμος για το άσυλο αναθεωρήθηκε, αλλά μένει ακόμη να υιοθετηθούν διάφορες διατάξεις εφαρμογής για να οριστικοποιηθεί το νομικό πλαίσιο. Η πρόοδος συνεχίστηκε στον τομέα της μετανάστευσης. Η εφαρμογή της εθνικής μεταναστευτικής στρατηγικής είναι σε εξέλιξη. Απαιτούνται περαιτέρω προσπάθειες για την καταπολέμηση της παράνομης μετανάστευσης.

Όσον αφορά την πρόληψη της *νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες*, η πρόοδος ήταν μέτρια. Το νομικό πλαίσιο και η διοικητική ικανότητα βελτιώθηκαν, αλλά πρέπει να ενισχυθούν οι πόροι για τις έρευνες, καθώς και η εκτελεστική ικανότητα για την κατάσχεση περιουσιακών στοιχείων. Η συνεργασία μεταξύ της αστυνομίας και της δικαστικής εξουσίας παραμένει ανεπαρκής. Η πρόοδος όσον αφορά την καταπολέμηση των *ναρκωτικών* ήταν περιορισμένης εμβέλειας. Τα αποτελέσματα στον τομέα αυτό παραμένουν ανεπαρκή και η διυπηρεσιακή συνεργασία πρέπει να ενισχυθεί. Η διακίνηση ναρκωτικών εξακολουθεί να αποτελεί σοβαρό πρόβλημα.

Η πρόοδος συνεχίστηκε όσον αφορά την *αστυνόμευση* με την εφαρμογή του νέου νόμου περί αστυνομίας, στον οποίο επήλθαν ορισμένες βελτιώσεις όσον αφορά τη στελέχωση του προσωπικού. Ωστόσο, απαιτούνται περαιτέρω προσπάθειες για να αυξηθούν τα μέσα ερευνών, να εντατικοποιηθεί η συνεργασία με την εισαγγελία και να βελτιωθεί η διαχείριση των ανθρώπινων πόρων. Η διοίκηση της αστυνομίας, το προσωπικό, η κατάρτιση και οι δομές εσωτερικού ελέγχου της αστυνομίας πρέπει να ενισχυθούν περισσότερο. Απαιτούνται περαιτέρω προσπάθειες για την ανάπτυξη αξιόπιστων στατιστικών σχετικά με την εγκληματικότητα.

Καταγράφηκε περιορισμένη πρόοδος όσον αφορά την καταπολέμηση του *οργανωμένου εγκλήματος* που εξακολουθεί να προκαλεί σοβαρές ανησυχίες. Ελήφθησαν μέτρα για τη βελτίωση της προστασίας των μαρτύρων, τα οποία όμως δεν είναι επαρκή. Η συνεργασία με την Ιντερπόλ ενισχύθηκε, συμβάλλοντας στην εκτέλεση αρκετών διεθνών ενταλμάτων σύλληψης. Ωστόσο, οι προσπάθειες καταπολέμησης του οργανωμένου εγκλήματος υπονομεύονται από τη διαφθορά, την ελλιπή προστασία των μαρτύρων και την ανεπαρκή προσφυγή σε υπηρεσίες εγκληματολογικών πληροφοριών. Η αποτελεσματικότητα των ερευνών εξακολουθεί να εμποδίζεται από τα προβλήματα συνεργασίας μεταξύ της αστυνομίας και των εισαγγελικών αρχών.

Καταγράφεται σχετική πρόοδος όσον αφορά την καταπολέμηση της *εμπορίας ανθρώπων*. Η επιγραμμική βάση δεδομένων για τα θύματα έχει τεθεί σε λειτουργία. Η διοικητική ικανότητα

του συντονιστή για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων και ο Εθνικός Μηχανισμός Παραπομπής βελτιώθηκαν. Ωστόσο, απαιτούνται πρόσθετοι πόροι και καλύτερος διυπηρεσιακός συντονισμός για την εφαρμογή της στρατηγικής κατά της εμπορίας, ιδίως σε ό,τι αφορά την προστασία των θυμάτων. Η Αλβανία παραμένει χώρα προέλευσης για την εμπορία ανθρώπων. Η εμπορία γυναικών και παιδιών στο εσωτερικό της χώρας σημειώνει αύξηση.

Η πρόοδος συνεχίστηκε όσον αφορά την *προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα*. Το νομικό πλαίσιο έχει δημιουργηθεί και έχει διορισθεί ανεξάρτητη εποπτεύουσα αρχή. Ωστόσο, για να εξασφαλιστεί η αποτελεσματική λειτουργία του γραφείου του Επιτρόπου για την προστασία των δεδομένων απαιτούνται επαρκείς πόροι, ιδίως στον τομέα της κατάρτισης. Πρέπει να καταβληθούν περαιτέρω προσπάθειες για τη διασφάλιση της ορθής εφαρμογής της νομοθεσίας και για την ενίσχυση της διοικητικής ικανότητας.

Βοσνία-Ερζεγοβίνη

Η Βοσνία-Ερζεγοβίνη σημείωσε πολύ περιορισμένη πρόοδο όσον αφορά την εκπλήρωση των **πολιτικών κριτηρίων**. Το εσωτερικό πολιτικό κλίμα επιδεινώθηκε, ενώ τα προβλήματα στην ορθή λειτουργία των θεσμών και η εμπρηστική ρητορική συνεχίστηκαν. Η εφαρμογή της μεταρρύθμισης υπήρξε αργή, λόγω έλλειψης συναίνεσης και πολιτικής βούλησης και λόγω του πολύπλοκου θεσμικού πλαισίου. Ουσιώδες στοιχείο παραμένει ένα κοινό όραμα των πολιτικών αρχηγών για την πορεία της χώρας και για τις βασικές μεταρρυθμίσεις με γνώμονα την ΕΕ για την περαιτέρω πρόοδο στην πορεία της προς την Ευρωπαϊκή Ένωση. Η εκπλήρωση των αντικειμενικών σκοπών που καθορίστηκαν για το κλείσιμο του Γραφείου Ανώτατου Εκπροσώπου (OHR)⁸ είναι ουσιαστικής σημασίας. Η Ευρωπαϊκή Ένωση δεν θα μπορούσε να εξετάσει αίτηση για προσχώρηση στην ΕΕ μέχρι να κλείσει το OHR. Για να μπορέσει η Επιτροπή να συστήσει τη χορήγηση του καθεστώτος υποψήφιας χώρας, είναι απαραίτητη η μεταρρύθμιση του συνταγματικού πλαισίου της Βοσνίας-Ερζεγοβίνης ώστε να μπορούν οι θεσμοί να λειτουργούν αποτελεσματικά. Για τον σκοπό αυτό, οι πολιτικοί ηγέτες της χώρας ανέλαβαν δέσμευση στο πλαίσιο κοινής πρωτοβουλίας ΕΕ/ΗΠΑ, η οποία άρχισε στις 8/9 Οκτωβρίου στο Σαράγεβο. Τώρα πρέπει να προκύψουν συγκεκριμένα αποτελέσματα τα οποία θα ευνοήσουν την πρόοδο της Βοσνίας-Ερζεγοβίνης στην πορεία της προς την ΕΕ μέσω συνταγματικών αλλαγών και ανανεωμένης εθνικής συναίνεσης.

Όσον αφορά *τη δημοκρατία και το κράτος δικαίου*, σημειώθηκε μικρή πρόοδος στη δημιουργία πιο λειτουργικών και αποτελεσματικών δομών και στις *συνταγματικές μεταρρυθμίσεις*, οι οποίες αποτελούν βασική προτεραιότητα της ευρωπαϊκής εταιρικής σχέσης. Το σύνταγμα της Βοσνίας-Ερζεγοβίνης τροποποιήθηκε για πρώτη φορά ώστε να ρυθμίζει το καθεστώς της περιφέρειας του Βρέκο, και αυτό αποτέλεσε σημαντική εξέλιξη και θετικό βήμα. Ωστόσο, πρόσφατα ο Ανώτατος Εκπρόσωπος χρειάστηκε να ασκήσει τις εκτελεστικές αρμοδιότητές του προκειμένου να σημειωθεί πρόοδος ως προς τη λήξη της διεθνούς επιτήρησης της περιφέρειας.

---

⁸ Πρόκειται για πέντε αντικειμενικούς σκοπούς: 1) αποδεκτή και βιώσιμη επίλυση του ζητήματος κατανομής της ιδιοκτησίας μεταξύ του κράτους και άλλων επιπέδων εξουσίας· 2) αποδεκτή και βιώσιμη επίλυση του ζητήματος μεταβίβασης των αρμοδιοτήτων άμυνας· 3) απόφαση για τον καθορισμό του τελικού καθεστώτος της περιφέρειας του Βρέκο· 4) δημοσιονομική σταθερότητα (στην οποία θα συμβάλει μια συμφωνία για μόνιμο συντελεστή της Αρχής Έμμεσης Φορολογίας και σύσταση ενός Εθνικού Δημοσιονομικού Συμβουλίου)· και 5) παγίωση του κράτους δικαίου (με την υιοθέτηση μιας εθνικής στρατηγικής για τα εγκλήματα πολέμου, τη θέσπιση νομοθεσίας περί αλλοδαπών και ασύλου, και μιας εθνικής στρατηγικής για την μεταρρύθμιση της δικαιοσύνης), καθώς και δύο ειδικούς όρους: 1) υπογραφή της ΣΣΣ και 2) σταθερή πολιτική κατάσταση.

Στο σύστημα διακυβέρνησης της Βοσνίας-Ερζεγοβίνης εξακολουθεί να υπάρχει διεθνής παρουσία. Η χώρα σημείωσε σχετική πρόοδο στην εκπλήρωση των απαιτήσεων για το κλείσιμο του Γραφείου του Ανώτατου Εκπροσώπου (OHR) και τη μετάβαση σε ενισχυμένη παρουσία της ΕΕ. Ωστόσο, η διαδικασία αντιμετώπισε ελλιπή πολιτική δέσμευση. Απαιτείται πλέον επείγουσα δράση για την εκπλήρωση των εκκρεμούντων αντικειμενικών σκοπών, δηλ. την κατανομή της ιδιοκτησίας μεταξύ του κράτους και άλλων επιπέδων εξουσίας, το ζήτημα της μεταβίβασης των αρμοδιοτήτων άμυνας και τη διασφάλιση σταθερού και εποικοδομητικού πολιτικού περιβάλλοντος στη χώρα.

Η λειτουργία των κρατικών εκτελεστικών και νομοθετικών οργάνων ήταν ελλιπής. Η λειτουργία του *Κοινοβουλίου* της Βοσνίας-Ερζεγοβίνης εξακολουθεί να εμποδίζεται από ακατάλληλους τεχνικούς και ανθρώπινους πόρους, και η συνεργασία με το Συμβούλιο των Υπουργών και με τα κοινοβούλια των εδαφικών οντοτήτων παραμένει περιορισμένη. Ο αριθμός των νόμων που θέσπισε το Κοινοβούλιο για την ευρωπαϊκή ολοκλήρωση ήταν χαμηλός. Οι *κρατικοί* φορείς, σε όλα τα επίπεδα, συνέχισαν να πλήττονται από τις εσωτερικές πολιτικές εντάσεις και την κατακερματισμένη και ασυντόνιστη χάραξη πολιτικής. Οι αρχές σε πολλές περιπτώσεις δεν μπόρεσαν να διορίσουν ταχέως υπαλλήλους υψηλού επιπέδου. Το έργο της Διεύθυνσης Ευρωπαϊκής Ολοκλήρωσης παρεμποδίστηκε από το γενικό πολιτικό κλίμα και την απουσία διευθυντή κατά το μεγαλύτερο μέρος της περιόδου στην οποία αναφέρεται η έκθεση. Ελήφθησαν προπαρασκευαστικά μέτρα για τη διενέργεια απογραφής το 2011, αλλά δεν θεσπίστηκε κρατικός νόμος περί απογραφής, ο οποίος έχει καθοριστική σημασία για τη διαδικασία.

Σχετική πρόοδος σημειώθηκε στον τομέα της *δημόσιας διοίκησης*, αλλά απαιτούνται συνεχείς προσπάθειες. Η στρατηγική για τη μεταρρύθμιση της δημόσιας διοίκησης, η οποία αποτελεί βασική προτεραιότητα της ευρωπαϊκής εταιρικής σχέσης, εφαρμόζεται, αν και με βραδύ ρυθμό. Το ταμείο που συστάθηκε για τη στήριξη της μεταρρύθμισης της δημόσιας διοίκησης λειτουργεί και ορισμένα σχέδια εφαρμόζονται. Ωστόσο, πρέπει να βελτιωθεί περαιτέρω ο συντονισμός μεταξύ των διαφόρων διοικήσεων της χώρας. Απαιτούνται εντατικές προσπάθειες για να αποτρέπονται οι πολιτικές παρεμβάσεις, να περιοριστεί ο ρόλος που παίζουν η εθνοτική ταυτότητα και οι πολιτικές πεποιθήσεις στους διορισμούς, και για να καθιερωθεί μια επαγγελματική, αμερόληπτη, υπόλογη, διαφανής και αποτελεσματική δημόσια διοίκηση βασισμένη σε αξιοκρατικά κριτήρια. Οι κρατικοί συνήγοροι του πολίτη διορίστηκαν, αλλά δεν λειτουργούν ακόμα πλήρως λόγω της απροθυμίας των οντοτήτων να σταματήσουν σταδιακά τη λειτουργία των υφιστάμενων γραφείων τους.

Η Βοσνία-Ερζεγοβίνη σημείωσε περιορισμένη πρόοδο στη βελτίωση του *δικαστικού συστήματος*. Θεσπίστηκε νέα νομοθεσία και πραγματοποιήθηκαν κάποιες ενέργειες για να περιοριστεί η συσσώρευση υποθέσεων. Σημειώθηκε πρόοδος στον εξοπλισμό των δικαστηρίων με κατάλληλη τεχνολογία των πληροφοριών. Ωστόσο, η εφαρμογή της εθνικής στρατηγικής για την ανάπτυξη του δικαστικού συστήματος και της στρατηγικής για τα εγκλήματα πολέμου ήταν ανεπαρκής και πρέπει να επιταχυνθεί. Η περιπλοκότητα του νομικού πλαισίου, ο κατακερματισμός του δικαστικού συστήματος και η έλλειψη ενιαίου προϋπολογισμού εξακολουθούν να αποτελούν σημαντικά εμπόδια για τη μεταρρύθμιση στον τομέα αυτόν. Συχνές παραμένουν οι πολιτικές παρεμβάσεις. Η απουσία Ανώτατου Δικαστηρίου με δικαιοδοσία σε όλη τη χώρα αποτελεί σοβαρό εμπόδιο. Υπάρχουν πάντα προβλήματα όσον αφορά τη δίωξη του οργανωμένου εγκλήματος. Οι πολιτικές αρχές της Βοσνίας-Ερζεγοβίνης δεν εξέτασαν το αίτημα των δικαστικών αρχών για την παράταση της εντολής των διεθνών δικαστών και εισαγγελέων. Συνεχίστηκε ικανοποιητικά γενικά η δίωξη των εγκλημάτων πολέμου από το κρατικό δικαστήριο, αλλά πρέπει να βελτιωθεί στις οντότητες και στα καντόνια. Πρέπει να ενισχυθεί περαιτέρω η ανεξαρτησία, η δικαστική

ευθύνη και η αποτελεσματικότητα του δικαστικού συστήματος. Οι αρχές της Δημοκρατίας των Σερβοβοσνίων (Republika Srpska) αμφισβήτησαν τη νομιμότητα, τη δικαιοδοσία και τις αρμοδιότητες των κρατικών αστυνομικών και δικαστικών υπηρεσιών να λειτουργούν στο έδαφός της, και αυτό προκαλεί σοβαρή ανησυχία.

Η Βοσνία-Ερζεγοβίνη σημείωσε μικρή πρόοδο όσον αφορά την *καταπολέμηση της διαφθοράς*, η οποία συνεχίζεται σε πολλές περιοχές και αποτελεί σοβαρό πρόβλημα. Εγκρίθηκε νέα στρατηγική και σχέδιο δράσης για την περίοδο 2009-2014, αλλά η εφαρμογή του στρατηγικού πλαισίου 2006-2009 ήταν ελλιπής. Μικρή πρόοδος σημειώθηκε όσον αφορά την εφαρμογή των συστάσεων που διατύπωσε η ομάδα κρατών κατά της διαφθοράς. Το σύστημα δίωξης παραμένει ανεπαρκές και οι καταδίκες είναι πολύ περιορισμένες. Η Βοσνία-Ερζεγοβίνη πρέπει να αναλάβει ενισχυμένη δέσμευση και αποφασιστική δράση κατά της διαφθοράς.

Ελάχιστη πρόοδος σημειώθηκε όσον αφορά *τα ανθρώπινα δικαιώματα και την προστασία των μειονοτήτων*. Η Βοσνία-Ερζεγοβίνη επικύρωσε όλες τις σημαντικές διεθνείς συμβάσεις για τα ανθρώπινα δικαιώματα, αλλά απαιτούνται εντατικές προσπάθειες για να εξασφαλιστεί η καλύτερη εφαρμογή τους. Πρέπει να βελτιωθεί η εφαρμογή των εθνικών κανόνων, περιλαμβανομένων των κανόνων του Συνταγματικού Δικαστηρίου της Βοσνίας-Ερζεγοβίνης. Οι ασυμβατότητες μεταξύ του συνταγματικού πλαισίου της Βοσνίας-Ερζεγοβίνης και της ευρωπαϊκής σύμβασης για τα ανθρώπινα δικαιώματα πρέπει να ρυθμιστούν επείγοντως, πριν από τις εκλογές του 2010 και την έναρξη ισχύος της Συμφωνίας Σταθεροποίησης και Σύνδεσης (ΣΣΣ).

Τα ατομικά και τα πολιτικά δικαιώματα τηρούνται σε μεγάλο βαθμό. Σημειώθηκε σχετική πρόοδος όσον αφορά την ενιαία πρακτική για τις ποινικές κυρώσεις μεταξύ του κράτους και των οντοτήτων. Θεσπίστηκε νόμος σε επίπεδο κεντρικής εξουσίας για τη νομική βοήθεια σε ποινικές διαδικασίες. Ωστόσο, η *πρόσβαση στη δικαιοσύνη* σε αστικές και ποινικές δίωξεις πρέπει να βελτιωθεί και η ισότητα ενώπιον του νόμου δεν είναι πάντα διασφαλισμένη. Η *κακομεταχείριση* των κρατουμένων εξακολουθεί να προκαλεί ανησυχία. Η προγραμματισμένη κατασκευή κρατικής *φυλακής* καθυστερεί σοβαρά.

Οι συνταγματικοί κανόνες του κράτους και των οντοτήτων προβλέπουν την *ελευθερία έκφρασης* και των μέσων ενημέρωσης, την *ελευθερία του συνέρχεσθαι και συνεταιρίζεσθαι*, καθώς και τη *θρησκευτική ελευθερία*. Ωστόσο, απαιτείται καλύτερη εφαρμογή της ισχύουσας νομοθεσίας. Οι περιπτώσεις παρενόχλησης δημοσιογράφων αυξήθηκαν. Ο εθνοτικός προσανατολισμός των μέσων ενημέρωσης αυξάνεται. Η εφαρμογή της μεταρρύθμισης των δημόσιων ραδιοτηλεοπτικών μεταδόσεων, η οποία αποτελεί βασική προτεραιότητα της ευρωπαϊκής εταιρικής σχέσης, καθυστερεί λόγω ελλιπούς εναρμόνισης και αργής εφαρμογής του νομικού πλαισίου, ιδίως στην Ομοσπονδία. Η εκτελεστική εξουσία πρέπει να καταβάλει περαιτέρω προσπάθειες για την ενίσχυση του διαλόγου με τον τομέα της *κοινωνίας των πολιτών* και να στηρίξει την ανάπτυξή του. Οι αρχές πρέπει να διασφαλίσουν ότι η χορήγηση πόρων σε μη κυβερνητικές οργανώσεις διεξάγεται με αντικειμενικό και διαφανή τρόπο.

Περιορισμένη πρόοδος σημειώθηκε στον τομέα των *οικονομικών και κοινωνικών δικαιωμάτων*. Το νομικό πλαίσιο της Βοσνίας-Ερζεγοβίνης περιλαμβάνει διατάξεις για την προστασία των οικονομικών και κοινωνικών δικαιωμάτων, αλλά η εφαρμογή παραμένει περιορισμένη. Θεσπίστηκε ένας γενικός νόμος κατά των διακρίσεων σε κρατικό επίπεδο, αλλά το πεδίο εφαρμογής του είναι μάλλον περιορισμένο. Απαιτούνται ακόμα εντατικές προσπάθειες όσον αφορά την προστασία των *γυναικών* από κάθε μορφής βία. Όσον αφορά τα *παιδιά*, εξακολουθούν να υφίστανται προβλήματα στους τομείς της υγείας, της κοινωνικής

προστασίας, της εκπαίδευσης και της ενδοοικογενειακής βίας. Οι ανεπάρκειες των συστημάτων κοινωνικής πρόνοιας επηρεάζουν αρνητικά τις συνθήκες διαβίωσης των ευάλωτων ομάδων, στις οποίες περιλαμβάνονται και οι ψυχικά ασθενείς. Η κύρωση του αναθεωρημένου Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Χάρτη αποτέλεσε θετικό βήμα, αλλά πρέπει να βελτιωθεί η εφαρμογή του. Το περίπλοκο σύστημα διακυβέρνησης και η κατάτμηση της νομοθεσίας εξακολουθούν να δυσχεραίνουν την ανάπτυξη κοινωνικού διαλόγου σε όλη τη χώρα.

Σχετικά περιορισμένη πρόοδος σημειώθηκε στον τομέα των *πολιτιστικών δικαιωμάτων και των δικαιωμάτων των μειονοτήτων*. Το δίκτυο των Συμβουλίων Εθνικών Μειονοτήτων ολοκληρώθηκε με τη σύσταση του Συμβουλίου της Ομοσπονδίας, αν και δεν λειτουργεί ακόμα πλήρως. Η στρατηγική και τα σχέδια δράσης για τη στήριξη της μειονότητας των Ρομ εφαρμόζονται με αργό ρυθμό. Ωστόσο, πρέπει να ληφθούν περαιτέρω μέτρα για τη βελτίωση της εφαρμογής του νόμου περί εθνικών μειονοτήτων, και το σύνταγμα σε επίπεδο κεντρικής εξουσίας πρέπει να τροποποιηθεί για να επιτραπεί η πρόσβαση των μειονοτήτων σε όλες τις πολιτικές θέσεις. Ο διαχωρισμός των παιδιών στα σχολεία με εθνοτικά κριτήρια παραμένει πρόβλημα. Παρά την αύξηση των χρηματοδοτικών πόρων για την εφαρμογή της στρατηγικής για τους Ρομ, η μειονότητα αυτή διαβιώνει ακόμα σε πολύ δυσχερείς συνθήκες και υφίσταται διακρίσεις. Η έλλειψη ενός ληξιαρχείου εξακολουθεί να εμποδίζει την άσκηση των βασικών κοινωνικών και οικονομικών δικαιωμάτων τους.

Όσον αφορά τους πρόσφυγες και τους εκτοπισθέντες στο εσωτερικό της χώρας, οι συνθήκες ασφάλειας παρέμειναν σταθερές, αλλά επιτεύχθηκε μικρή πρόοδος όσον αφορά τη βελτίωση της κοινωνικής και οικονομικής ένταξης των ατόμων που έχουν επιστρέψει. Πρέπει ακόμα να θεσπιστεί μια εθνική στρατηγική για τη στήριξη της διαδικασίας επιστροφής και τη διασφάλιση της ορθής εφαρμογής του παραρτήματος VII της ειρηνευτικής συμφωνίας Ντέιτον/Παρισίων.

Όσον αφορά *τα περιφερειακά θέματα και τις διεθνείς υποχρεώσεις*, συνεχίστηκε η εφαρμογή της ειρηνευτικής συμφωνίας Ντέιτον/Παρισίων. Η συνεργασία με το Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο για την Πρώην Γιουγκοσλαβία (ICTY) διατηρήθηκε σε ικανοποιητικό επίπεδο. Ωστόσο, οι δηλώσεις της πολιτικής ηγεσίας της Δημοκρατίας των Σερβοβοσνίων, η οποία αμφισβητεί την αλήθεια για τις σφαγές άμαχου πληθυσμού κατά τον πόλεμο, είναι ιδιαίτερα ανησυχητικές.

Η Βοσνία-Ερζεγοβίνη, μαζί με τους γείτονές της, πρέπει να αντιμετωπίσει τις περιφερειακές ανισότητες στο θέμα της ατιμωρησίας, μεταξύ άλλων λαμβάνοντας μέτρα για τη σύναψη συμφωνιών έκδοσης στις περιπτώσεις εγκλημάτων πολέμου.

Όσον αφορά το Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο, η διμερής συμφωνία περί ασυλίας με τις Ηνωμένες Πολιτείες δεν είναι σύμφωνη με τις κοινές θέσεις και τις κατευθυντήριες αρχές της ΕΕ. Η χώρα πρέπει να ευθυγραμμιστεί με τη θέση της ΕΕ.

Η Βοσνία-Ερζεγοβίνη εξακολουθεί να συμμετέχει ενεργά στις πρωτοβουλίες περιφερειακής συνεργασίας, περιλαμβανομένης της Διαδικασίας Συνεργασίας στη Νοτιοανατολική Ευρώπη (SEECF), του Συμβουλίου Περιφερειακής Συνεργασίας (ΣΠΣ) και της Συμφωνίας Ελευθέρων Συναλλαγών της Κεντρικής Ευρώπης (CEFTA).

Οι σχέσεις της Βοσνίας-Ερζεγοβίνης με τους γείτονές της παρέμειναν σταθερές, αλλά πραγματοποιήθηκαν ελάχιστες ενέργειες για την προώθηση της συμφιλίωσης και την επίλυση εκκρεμών ζητημάτων, η οποία αποτελεί βασική προτεραιότητα για την ευρωπαϊκή εταιρική

σχέση. Ειδικότερα, ανοικτά παραμένουν τα θέματα που αφορούν το εμπόριο και τα σύνορα με τις γειτονικές χώρες.

Η **οικονομία** της Βοσνίας-Ερζεγοβίνης επιβραδύνθηκε σημαντικά το τέταρτο τρίμηνο του 2008 όταν η παγκόσμια κρίση άρχισε να έχει επιπτώσεις στην πραγματική οικονομία. Η τάση αυτή συνεχίστηκε το 2009 και οδήγησε τη χώρα σε ύφεση. Η ανεργία παρέμεινε σε πολύ υψηλά επίπεδα. Η ποιότητα των δημόσιων οικονομικών επιδεινώθηκε περαιτέρω, με κύριο χαρακτηριστικό την υπερβολική αύξηση των τρεχουσών δαπανών. Κατόπιν αιτήματος της χώρας για ένα πρόγραμμα του ΔΝΤ, διεξήχθησαν διαπραγματεύσεις για τριετή συμφωνία stand-by. Αν και σημειώθηκε σχετική πρόοδος στον εθνικό συντονισμό των οικονομικών πολιτικών, η δέσμευση για διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις παρέμεινε άνιση σε όλη τη χώρα.

Όσον αφορά τα **οικονομικά κριτήρια**, η Βοσνία-Ερζεγοβίνη σημείωσε μικρή περαιτέρω πρόοδο στη δημιουργία λειτουργικής οικονομίας της αγοράς. Σημαντικές περαιτέρω μεταρρυθμιστικές προσπάθειες πρέπει να καταβληθούν με αποφασιστικότητα, ώστε να μπορεί η χώρα να αντιμετωπίσει μακροπρόθεσμα τις ανταγωνιστικές πιέσεις και τις δυνάμεις της αγοράς στο εσωτερικό της Ένωσης.

Η οικονομική και νομισματική σταθερότητα διατηρήθηκε χάρη στην κατάλληλη αντίδραση της κεντρικής τράπεζας στις συνέπειες της διεθνούς χρηματοοικονομικής κρίσης. Το καθεστώς νομισματικού συμβουλίου (Currency Board Arrangement) συνέχισε να παρουσιάζει υψηλό βαθμό αξιοπιστίας. Σύμφωνα με τη διεθνή εξέλιξη των τιμών, τα ποσοστά πληθωρισμού μειώθηκαν σημαντικά. Οι εξωτερικές ανισορροπίες μειώθηκαν, κυρίως λόγω της ταχείας προσαρμογής του εμπορικού ισοζυγίου. Αν και η ανάπτυξη της χρηματοπιστωτικής διαμεσολάβησης επιβραδύνθηκε, ο τραπεζικός τομέας αντιμετώπισε επιτυχώς τις επιπτώσεις της παγκόσμιας κρίσης. Σημειώθηκε περιορισμένη βελτίωση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος, ιδίως όσον αφορά τις άδειες οικοδόμησης, τη μεταβίβαση περιουσίας, την καταχώριση των επιχειρήσεων και την έξοδο από την αγορά.

Ωστόσο, η ποιότητα και η διατηρησιμότητα των δημόσιων οικονομικών επιδεινώθηκαν περαιτέρω. Οι τρέχουσες δαπάνες, ιδίως για μισθούς και κοινωνικές παροχές, αυξήθηκαν σημαντικά το 2008 και το μερίδιο της γενικής κυβέρνησης στο ΑΕΠ παρέμεινε υψηλό. Η αναδιάρθρωση των δημόσιων επιχειρήσεων, η ελευθέρωση των επιχειρήσεων δικτύων και η ιδιωτικοποίηση δεν σημείωσαν περαιτέρω πρόοδο. Η αδύναμη παραγωγική ικανότητα και οι διαρθρωτικές δυσκαμψίες – υψηλοί συντελεστές κοινωνικών εισφορών, στρέβλωση των μηχανισμών καθορισμού των μισθών, υψηλές και κακώς στοχοθετημένες κοινωνικές παροχές και χαμηλή εργατική κινητικότητα – εξακολουθούν να δυσχεραίνουν τη δημιουργία θέσεων απασχόλησης και τη λειτουργία της αγοράς εργασίας. Η ανεργία εξακολουθεί να είναι πολύ υψηλή και ο άτυπος τομέας παραμένει σοβαρό πρόβλημα. Το επιχειρηματικό περιβάλλον επηρεάζεται ακόμα από τη διοικητική ανεπάρκεια. Οι χαμηλότερες ροές άμεσων ξένων επενδύσεων και δημόσιων επενδύσεων επιβράδυναν τον εκσυγχρονισμό των υποδομών.

Η Βοσνία-Ερζεγοβίνη πραγματοποίησε περιορισμένη πρόοδο όσον αφορά την εναρμόνιση της νομοθεσίας της και των πολιτικών της με τα **ευρωπαϊκά πρότυπα**. Σημειώθηκε σχετική πρόοδος στους τομείς των μεταφορών, των τελωνείων, της φορολογίας, της εκπαίδευσης και του πολιτισμού, καθώς και σε αρκετά ζητήματα δικαιοσύνης, ελευθερίας και ασφάλειας. Πρέπει να καταβληθούν ιδιαίτερες προσπάθειες όσον αφορά την ελεύθερη κυκλοφορία εμπορευμάτων, προσώπων και υπηρεσιών, την κοινωνική πολιτική και την πολιτική απασχόλησης, τις κρατικές ενισχύσεις, την ενέργεια και το περιβάλλον.

Γενικά, η εφαρμογή της ενδιάμεσης συμφωνίας υπήρξε ικανοποιητική. Εντούτοις, οι προετοιμασίες για την τήρηση των απαιτήσεων στο πλαίσιο της ενδιάμεσης συμφωνίας και της συμφωνίας σταθεροποίησης και σύνδεσης (ΣΣΣ), βασική προτεραιότητα της ευρωπαϊκής εταιρικής σχέσης, πρέπει να επιταχυνθούν. Η διοικητική ικανότητα της Βοσνίας-Ερζεγοβίνης πρέπει να ενισχυθεί περαιτέρω προκειμένου να επιτύχει σημαντικές επιδόσεις όσον αφορά την εφαρμογή της ΣΣΣ. Η χώρα πρέπει επίσης να καταβάλει περισσότερες προσπάθειες για την επίτευξη πλήρως λειτουργικού ενιαίου οικονομικού χώρου στο έδαφός της, σύμφωνα με τις απαιτήσεις της ευρωπαϊκής εταιρικής σχέσης.

Η Βοσνία-Ερζεγοβίνη σημείωσε σχετική πρόοδο σε ό,τι αφορά την εκπλήρωση των προτεραιοτήτων της ευρωπαϊκής εταιρικής σχέσης σε τομείς της *εσωτερικής αγοράς*. Όσον αφορά την *ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων*, σημειώθηκε περιορισμένη πρόοδος στους τομείς της τυποποίησης, της διαπίστευσης, της μετρολογίας και της εποπτείας της αγοράς. Πρέπει να καταβληθούν συνεχείς προσπάθειες για την εναρμόνιση του νομικού πλαισίου με τη νομοθεσία της ΕΕ σ' αυτόν τον τομέα και για την ανάπτυξη της αναγκαίας διοικητικής ικανότητας.

Περιορισμένη πρόοδος σημειώθηκε όσον αφορά *τις υπηρεσίες, το δικαίωμα εγκατάστασης και το εταιρικό δίκαιο*. Η νομοθεσία των οντοτήτων για τη μίσθωση εναρμονίστηκε, αλλά δεν έχει δημιουργηθεί ακόμη ενιαία εποπτεύουσα αρχή σε επίπεδο κεντρικού κράτους για τον τραπεζικό τομέα. Οι νομοθετικές πρωτοβουλίες εκ μέρους των οντοτήτων στον τομέα αυτό εξακολουθούν να μη συντονίζονται επαρκώς.

Σημειώθηκαν ορισμένες εξελίξεις στον τομέα της *ελεύθερης κυκλοφορίας κεφαλαίων*. Θεσπίστηκε η νομοθεσία για τις συναλλαγές σε ξένο συνάλλαγμα στη Δημοκρατία των Σερβοβοσνίων. Σχετική πρόοδος σημειώθηκε στον τομέα των *τελωνείων*, αν και η εναρμόνιση της νομοθεσίας και η διοικητική ικανότητα πρέπει να βελτιωθεί. Οι τελωνειακές στρατηγικές – ειδικότερα για τη διαχείριση των ανθρώπινων πόρων, την κατάρτιση και την τεχνολογία των πληροφοριών – δεν έχουν ακόμα καθοριστεί. Στον τομέα της *φορολογίας*, θεσπίστηκε νέος νόμος για τους ειδικούς φόρους κατανάλωσης ώστε να βελτιωθεί η δημοσιονομική σταθερότητα.

Όσον αφορά τον *ανταγωνισμό*, η Βοσνία-Ερζεγοβίνη σημείωσε μέτρια πρόοδο στον τομέα της αντιμονοπωλιακής νομοθεσίας. Δεν σημειώθηκε απτή πρόοδος στον τομέα των κρατικών ενισχύσεων. Δεν σημειώθηκε καμία πρόοδος σχετικά με τη θέσπιση νομοθεσίας περί κρατικών ενισχύσεων και τη δημιουργία λειτουργικά ανεξάρτητης αρχής για τις κρατικές ενισχύσεις. Απαιτούνται περαιτέρω προσπάθειες ώστε να εξασφαλιστεί η ορθή εφαρμογή των διαδικασιών *δημόσιων συμβάσεων* σε όλη τη χώρα. Περιορισμένη πρόοδος σημειώθηκε όσον αφορά την *επιβολή των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας*, παρόλο που κυρώθηκαν συμπληρωματικές διεθνείς συμβάσεις. Το νομοθετικό πλαίσιο στον τομέα αυτό πρέπει να ολοκληρωθεί και η ικανότητα επιβολής της νομοθεσίας να ενισχυθεί περαιτέρω.

Μικρή ήταν η πρόοδος όσον αφορά την *κοινωνική πολιτική και την πολιτική απασχόλησης* καθώς και την πολιτική για τη δημόσια υγεία. Η νομοθεσία και οι πολιτικές στον κοινωνικό τομέα και στον τομέα της απασχόλησης, καθώς και η νομοθεσία για τη δημόσια υγεία, είναι εξαιρετικά αποσπασματικές. Η έλλειψη συνεργασίας μεταξύ των διαφόρων επιπέδων εξουσίας εξακολουθεί να αποτελεί σοβαρό εμπόδιο για την ανάπτυξη των αναγκαίων συντονισμένων μεθόδων.

Σημειώθηκε σχετική πρόοδος όσον αφορά την εναρμόνιση με τα ευρωπαϊκά πρότυπα στους τομείς της *εκπαίδευσης και του πολιτισμού*. Συγκεκριμένα, η Βοσνία-Ερζεγοβίνη κύρωσε τη

σύμβαση της UNESCO του 2005 για την προστασία και την προώθηση της πολυμορφίας της πολιτιστικής έκφρασης. Η Διάσκεψη Υπουργών Παιδείας συνέβαλε στην εξασφάλιση βασικού συντονισμού μεταξύ των δεκατεσσάρων αρμόδιων υπουργείων της χώρας. Εντούτοις, η εναρμόνιση της νομοθεσίας σε επίπεδο οντοτήτων και κανονίων δεν έχει ολοκληρωθεί και η εφαρμογή σε όλη τη χώρα είναι άنيση. Η διοικητική ικανότητα των διαφόρων εκπαιδευτικών οργανισμών πρέπει να ενισχυθεί. Όσον αφορά την έρευνα, η Βοσνία-Ερζεγοβίνη συνδέθηκε με το έβδομο κοινοτικό πρόγραμμα-πλαίσιο για την έρευνα και την ανάπτυξη, αλλά όσον αφορά τη βελτίωση της ερευνητικής ικανότητας σε εθνικό επίπεδο απαιτούνται ακόμα σημαντικές προσπάθειες.

Οι διαπραγματεύσεις για την προσχώρηση στον ΠΟΕ συνεχίστηκαν, αλλά η διαδικασία δεν έχει ακόμα ολοκληρωθεί.

Η Βοσνία-Ερζεγοβίνη σημείωσε σχετικά περιορισμένη πρόοδο στην εναρμόνιση με τα ευρωπαϊκά πρότυπα σε αρκετές **τομεακές πολιτικές**.

Σημειώθηκε μικρή πρόοδος στον τομέα της *βιομηχανίας*. Δεν έχει όμως ακόμα αναπτυχθεί σφαιρική βιομηχανική πολιτική. Όσον αφορά τις *μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις (ΜΜΕ)*, θεσπίστηκε εθνικό στρατηγικό πλαίσιο, το οποίο θα πρέπει τώρα να εφαρμοστεί.

Στον τομέα της *γεωργίας και της αλιείας*, σημειώθηκε σχετική πρόοδος. Θεσπίστηκε στρατηγικό πλαίσιο για την εναρμόνιση της γεωργίας και της αγροτικής ανάπτυξης. Ωστόσο, η εφαρμογή του εθνικού νόμου για τη γεωργία, τα τρόφιμα και την αγροτική ανάπτυξη υπήρξε αργή. Δεν σημειώθηκε καμία πρόοδος όσον αφορά τη σύσταση του Υπουργείου Γεωργίας σε επίπεδο κεντρικού κράτους και οι αρμοδιότητες στον τομέα της γεωργίας παραμένουν σε επίπεδο οντοτήτων. Περιορισμένη ήταν η πρόοδος στον τομέα της ασφάλειας των τροφίμων και της κτηνιατρικής και φυτοϋγειονομικής πολιτικής. Υπάρχουν ακόμα προβλήματα λόγω των ανεπαρκών ανθρώπινων και χρηματοδοτικών πόρων και του ατελούς συντονισμού μεταξύ των υπηρεσιών του κράτους και των οντοτήτων.

Οι προετοιμασίες της Βοσνίας-Ερζεγοβίνης στον τομέα του *περιβάλλοντος* βρίσκονται ακόμη σε αρχικό στάδιο. Κατά την εξεταζόμενη περίοδο, δεν σημειώθηκε σημαντική πρόοδος. Δεν έχει ψηφιστεί ακόμη περιβαλλοντικός νόμος σε κεντρικό κρατικό επίπεδο που θα αποτελέσει το πλαίσιο για εναρμονισμένη περιβαλλοντική προστασία σε εθνικό επίπεδο και δεν έχει συσταθεί εθνική υπηρεσία περιβάλλοντος.

Η Βοσνία-Ερζεγοβίνη σημείωσε σχετική πρόοδο στον *τομέα των μεταφορών*. Σημειώθηκαν ορισμένες εξελίξεις σχετικά με τα διευρωπαϊκά δίκτυα μεταφορών και τη διαμετακόμιση, αλλά μάλλον περιορισμένη πρόοδος στους τομείς των οδικών, σιδηροδρομικών και εσωτερικών πλωτών μεταφορών. Η Βοσνία-Ερζεγοβίνη κατέστη πλήρες μέλος του Συνδέσμου Αεροπορικών Αρχών (JAA). Απαιτούνται συνεχείς προσπάθειες για τη συνεπή εφαρμογή της συμφωνίας Κοινού Ευρωπαϊκού Εναέριου Χώρου. Απαιτούνται περισσότερες προσπάθειες για να ολοκληρωθεί η αναδιοργάνωση του θεσμικού πλαισίου και για να εξασφαλιστούν οι κατάλληλες προϋποθέσεις ανοίγματος της αγοράς σε όλα τα μεταφορικά μέσα.

Στον τομέα της *ενέργειας* δεν σημειώθηκε καμία πρόοδος. Ως συμβαλλόμενο μέρος της Συνθήκης για την Ενεργειακή Κοινότητα, η Βοσνία-Ερζεγοβίνη οφείλει να εφαρμόσει την αντίστοιχη ενεργειακή νομοθεσία της ΕΕ, αλλά καθυστερεί σε αρκετούς τομείς σχετικούς με την ενέργεια. Οι μεταρρυθμίσεις στον τομέα του φυσικού αερίου καθυστερούν ιδιαίτερα. Η ανάπτυξη του τομέα της ηλεκτρικής ενέργειας εξακολουθεί να παρεμποδίζεται από διάφορους παράγοντες. Η λειτουργία της εθνικής επιχείρησης διανομής (TRANSCO)

υπονομεύτηκε σοβαρά από τις πολιτικές παρεμβάσεις και την κακή διαχείριση. Δεν έχει αναπτυχθεί μια σφαιρική ενεργειακή στρατηγική. Τα αποθέματα ενέργειας είναι πολύ περιορισμένα σε περίπτωση έκτακτης ανάγκης.

Ελάχιστη πρόοδος σημειώθηκε στον τομέα *της κοινωνίας της πληροφορίας και των μέσων ενημέρωσης*. Η εναρμόνιση του νομικού πλαισίου για τη δημόσια ραδιοτηλεόραση στη Βοσνία-Ερζεγοβίνη δεν περατώθηκε και η μεταρρύθμιση του συστήματος δημόσιας ραδιοτηλεόρασης καθυστέρησε. Η ανεξαρτησία της ρυθμιστικής αρχής στον τομέα των επικοινωνιών παραμένει σοβαρά εξασθενημένη λόγω απουσίας γενικού διευθυντή και συμβουλίου προσηκόντως διορισμένων, και εξακολουθεί να αντιμετωπίζει διάφορα προβλήματα.

Περιορισμένη πρόοδος σημειώθηκε στον τομέα του *δημοσιονομικού ελέγχου*. Καταρτίστηκαν έγγραφα πολιτικής σε επίπεδο κεντρικής εξουσίας και από τις οντότητες, αλλά δεν έχουν εγκριθεί ακόμα. Απαιτούνται εντονότερες προσπάθειες για τη βελτίωση του δημόσιου εσωτερικού δημοσιονομικού ελέγχου και την παρακολούθηση των εκθέσεων ελέγχου.

Σχετική τεχνική πρόοδος σημειώθηκε στον τομέα των *στατιστικών*. Ωστόσο, η συνεργασία μεταξύ των στατιστικών οργάνων της χώρας σε επίπεδο κεντρικού κράτους και οντοτήτων είναι ακόμα ανεπαρκής. Η παραγωγή στατιστικών και η ποιότητά τους πρέπει να βελτιωθεί και να δοθεί ιδιαίτερη προσοχή στους εθνικούς λογαριασμούς και τις στατιστικές σε βασικούς τομείς, όπως το εμπόριο, οι επιχειρήσεις και η γεωργία. Η απογραφή πληθυσμού το 2011 παραμένει ζωτικός στόχος.

Στον τομέα της *δικαιοσύνης, της ελευθερίας και της ασφάλειας* σημειώθηκε νέα πρόοδος. Στο πλαίσιο του διαλόγου σχετικά με την ελευθέρωση του καθεστώτος θεωρήσεων, ελήφθησαν μέτρα για την τήρηση όλων των κριτηρίων που έχουν καθοριστεί στους χάρτες πορείας για την ελευθέρωση του καθεστώτος έκδοσης θεωρήσεων και πραγματοποιήθηκαν βασικές μεταρρυθμίσεις στον τομέα της δικαιοσύνης, της ελευθερίας και της ασφάλειας. Στον τομέα της πολιτικής των θεωρήσεων, συνεχίστηκε η πρόοδος. Θεσπίστηκαν κανονισμοί που διευκρινίζουν τις διαδικασίες για την έκδοση θεωρήσεων που προβλέπονται από το κεκτημένο του Σένγκεν. Η δοκιμαστική φάση για την έκδοση των νέων διαβατηρίων με βιομετρικά στοιχεία ξεκίνησε. Συστάθηκε μια νέα, ειδική υπηρεσία για να εξασφαλιστούν η ασφαλής και αποτελεσματική διαχείριση του συστήματος προσωπικών εγγράφων ταυτότητας. Ωστόσο, απαιτούνται περαιτέρω προσπάθειες για την εναρμόνιση με τα ευρωπαϊκά πρότυπα. Η εφαρμογή της συμφωνίας επανεισδοχής με την ΕΚ συνεχίστηκε ομαλά.

Πραγματοποιήθηκαν ορισμένες συγκεκριμένες ενέργειες στους τομείς της *διαχείρισης των συνόρων, του άσυλου και της μετανάστευσης*. Εγκρίθηκε εθνική στρατηγική για το άσυλο και τη μετανάστευση και καθορίστηκαν τα χαρακτηριστικά της μετανάστευσης της Βοσνίας-Ερζεγοβίνης. Έχει αρχίσει να τίθεται σε εφαρμογή νέα στρατηγική ολοκληρωμένης διαχείρισης των συνόρων και αναλήφθηκαν πρωτοβουλίες στον τομέα της συνεργασίας με τις γειτονικές χώρες. Ωστόσο, πρέπει να αποσαφηνιστεί ο καταμερισμός καθηκόντων στα σημεία διέλευσης των συνόρων και στη διαχείριση των συνοριακών σταθμών.

Σημειώθηκε σχετική περαιτέρω πρόοδος στην πρόληψη της *νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες*. Θεσπίστηκε νέος νόμος για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και συνεχίστηκε η συνεργασία σε διεθνές επίπεδο. Θεσπίστηκε εθνική στρατηγική και σχέδιο δράσης για την καταπολέμηση και την πρόληψη της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες. Η χώρα δεν

έχει ακόμη εναρμονίσει τη νομοθεσία της ούτε σε εθνικό επίπεδο ούτε με τις διεθνείς συμβάσεις. Η νομοθεσία για την κατάσχεση περιουσιακών στοιχείων δεν είναι σύμφωνη με τα διεθνή πρότυπα και δεν έχει εναρμονιστεί στο εσωτερικό της χώρας.

Έχουν ληφθεί ορισμένα θετικά μέτρα για την καταπολέμηση των *ναρκωτικών*. Θεσπίστηκε η εθνική στρατηγική κατά των παράνομων ναρκωτικών και εγκρίθηκε το αντίστοιχο σχέδιο δράσης. Η Επιτροπή Ναρκωτικών άρχισε να λειτουργεί. Εντούτοις, η διακίνηση ναρκωτικών παραμένει σοβαρό πρόβλημα που απαιτεί εντατικές προσπάθειες.

Μικρή πρόοδος σημειώθηκε όσον αφορά τη λειτουργία της *αστυνομίας* και την υλοποίηση των μεταρρυθμίσεων της αστυνομίας, που είναι μία από τις βασικές προτεραιότητες της ευρωπαϊκής εταιρικής σχέσης. Η εφαρμογή της νομοθεσίας που θεσπίστηκε το 2008 ήταν βραδεία και οι κρατικές υπηρεσίες που προβλέπονται σε αυτή τη νομοθεσία δεν λειτουργούν όλες. Η κατάτμηση των αστυνομικών δυνάμεων της Βοσνίας-Ερζεγοβίνης εξακολουθεί να επηρεάζει αρνητικά την αποτελεσματικότητα και τα αποτελέσματα.

Με τη στήριξη της αστυνομικής αποστολής της ΕΕ, η Βοσνία-Ερζεγοβίνη ανέλαβε ορισμένες πρωτοβουλίες όσον αφορά την *καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος* που, ωστόσο, εξακολουθεί να προκαλεί σοβαρές ανησυχίες και επηρεάζει το κράτος δικαίου και το επιχειρηματικό περιβάλλον. Εγκρίθηκε νέο στρατηγικό και νομοθετικό πλαίσιο για την καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος, αλλά πρέπει να βελτιωθεί η αποτελεσματικότητα της δίωξης των εγκληματικών οργανώσεων. Η Βοσνία-Ερζεγοβίνη εφαρμόζει το εθνικό σχέδιο δράσης 2008-2012 για την καταπολέμηση της *εμπορίας ανθρώπων*. Ωστόσο, πρέπει να βελτιωθούν τα αποτελέσματα όσον αφορά τις διώξεις και τις ποινές. Ως προς αυτό, είναι απαραίτητη η θέσπιση και εφαρμογή κατάλληλου νόμου περί προστασίας των μαρτύρων. Όσον αφορά την *προστασία των δεδομένων*, η κρατική υπηρεσία για την προστασία των δεδομένων άρχισε να λειτουργεί, αλλά δεν είναι ακόμα κατάλληλα στελεχωμένη και πρέπει να βελτιωθεί η λειτουργία της.

Κροατία

Η Κροατία εξακολουθεί να πληροί τα **πολιτικά κριτήρια**. Σημειώθηκε πρόοδος στους περισσότερους τομείς και οι προσπάθειες εντάθηκαν στον τομέα του κράτους δικαίου. Ωστόσο, οι μεταρρυθμιστικές προσπάθειες πρέπει να ενταθούν, ιδιαίτερα σε τομείς όπως η μεταρρύθμιση της δικαιοσύνης και της διοίκησης, η καταπολέμηση της διαφθοράς, τα δικαιώματα των μειονοτήτων και η επιστροφή των προσφύγων. Οι προτεραιότητες της εταιρικής σχέσης για την προσχώρηση έχουν τηρηθεί σε μεγάλο βαθμό.

Η δημοκρατία και το κράτος δικαίου ενισχύθηκαν περαιτέρω. Τόσο η *κυβέρνηση* όσο και το *κοινοβούλιο* λειτούργησαν γενικά ομαλά. Ωστόσο, απαιτούνται σημαντικές βελτιώσεις στο δικαστικό σώμα, στη δημόσια διοίκηση και στην καταπολέμηση της διαφθοράς, κυρίως για να δημιουργηθεί μια σταθερή βάση για την πλήρη εφαρμογή του κεκτημένου. Η μεταρρύθμιση της αστυνομίας, η αποπολιτικοποίηση των καίριων θέσεων και η βελτίωση του επαγγελματισμού πρέπει να συνεχιστούν.

Σημειώθηκε σχετική πρόοδος στη μεταρρύθμιση της *δημόσιας διοίκησης*. Θεσπίστηκε νέος νόμος για τις γενικές διοικητικές διαδικασίες. Θεσπίστηκε νέα θέση Υπουργού Δημόσιας Διοίκησης. Η ικανότητα του νεοσύστατου Υπουργείου Δημόσιας Διοίκησης (πρώην κεντρικής κρατικής υπηρεσίας διοίκησης) βελτιώθηκε περαιτέρω και τα μέτρα επιμόρφωσης συνεχίστηκαν. Ωστόσο, εξακολουθούν να υφίστανται σημαντικές αδυναμίες στις διοικητικές διαδικασίες και η εφαρμογή του νέου νόμου για τις γενικές διοικητικές διαδικασίες δεν έχει

αρχίσει ακόμα. Η δημόσια διοίκηση εξακολουθεί να παρουσιάζει πολλές αδυναμίες, όπως η πολιτικοποίηση, οι χαμηλοί μισθοί και η ελλιπής διαχείριση των ανθρώπινων πόρων. Επιπλέον, μειώθηκαν οι μισθοί της δημόσιας διοίκησης προκειμένου να μετριασθούν οι επιπτώσεις της χρηματοοικονομικής κρίσης και πάγωσαν οι προσλήψεις. Πρέπει ακόμη να ενσωματωθούν στη δημόσια διοίκηση τα μέτρα κατά της διαφθοράς και οι αρχές δεοντολογίας και να βελτιωθεί η συνεργασία μεταξύ των διάφορων φορέων του δημόσιου. Πρέπει ακόμα να δημιουργηθεί επαγγελματική, αξιοκρατική, υπόλογη και διαφανής δημόσια διοίκηση.

Η εφαρμογή της στρατηγικής *μεταρρύθμισης του δικαστικού συστήματος* συνεχίστηκε και θεσπίστηκαν πολλοί νέοι νόμοι. Η διεύθυνση στρατηγικής ανάπτυξης στο Υπουργείο Δικαιοσύνης ενισχύθηκε. Καθιερώθηκε νέα διαδικασία επιλογής ασκουμένων στον δικαστικό τομέα. Ο φόρτος εκκρεμών δικαστικών υποθέσεων μειώθηκε περαιτέρω. Έχουν ληφθεί μέτρα για να εξορθολογιστεί η οργάνωση των δικαστηρίων. Τα προγράμματα επαγγελματικής κατάρτισης αναπτύχθηκαν περαιτέρω. Οι εθνοτικές προκαταλήψεις στις υποθέσεις εγκλημάτων πολέμου μειώνονται. Το ζήτημα των ατόμων που καταδικάστηκαν ερήμην κατά τη δεκαετία του '90 έχει ρυθμιστεί εν μέρει.

Ωστόσο, η διαδικασία επιλογής των δικαστών και των εισαγγελέων εξακολουθεί να παρουσιάζει ελλείψεις. Ο συνολικός φόρτος εκκρεμών δικαστικών υποθέσεων παραμένει μεγάλος και η διάρκεια των δικαστικών διαδικασιών είναι υπερβολική. Εξακολουθούν να υφίστανται τα προβλήματα εκτέλεσης των δικαστικών αποφάσεων. Ο εξορθολογισμός της οργάνωσης των δικαστηρίων βρίσκεται σε πολύ αρχικό στάδιο. Η παρακολούθηση των μεταρρυθμιστικών μέτρων δεν είναι ακόμα ικανοποιητική. Απαιτούνται επίσης περαιτέρω βελτιώσεις όσον αφορά τη διαχείριση των υποθέσεων και τη λογοδοσία, την ανεξαρτησία, τον επαγγελματισμό και τις αρμοδιότητες του δικαστικού τομέα. Η ατιμωρησία για εγκλήματα πολέμου εξακολουθεί να αποτελεί πρόβλημα, ιδίως στις περιπτώσεις θυμάτων σερβικής εθνότητας. Πολλά εγκλήματα δεν διώκονται. Προς το παρόν δεν υπάρχει ιστορικό επιδόσεων στην εφαρμογή νέων διατάξεων αναθεώρησης για τις υποθέσεις που εκδικάζονται ερήμην. Γενικά, οι μεταρρυθμίσεις του δικαστικού τομέα συνεχίζονται, αλλά η εμφάνιση συγκεκριμένων αποτελεσμάτων γίνεται με βραδύ ρυθμό.

Σημειώθηκε σχετική πρόοδος όσον αφορά την *καταπολέμηση της διαφθοράς*. Το νομικό πλαίσιο για την καταπολέμηση της διαφθοράς βελτιώθηκε περαιτέρω, ιδίως όσον αφορά την κατάσχεση περιουσιακών στοιχείων. Αρχισε να λειτουργεί εθνική αστυνομική υπηρεσία για την καταπολέμηση της διαφθοράς και του οργανωμένου εγκλήματος. Δημιουργήθηκαν ειδικές υπηρεσίες καταπολέμησης της διαφθοράς σε τέσσερα βασικά δικαστήρια. Η υπηρεσία καταπολέμησης της διαφθοράς και του οργανωμένου εγκλήματος συνεχίζει τις δραστηριότητές της, απήγγειλε κατηγορίες και εξασφάλισε καταδικαστικές αποφάσεις – ιδίως στην υπόθεση του Κροατικού Ταμείου Ιδιωτικοποιήσεων (Maestro) – σε ορισμένες σημαντικές υποθέσεις. Αρχισε επίσης να ερευνά την πιθανότητα διαφθοράς σε ανώτατα επίπεδα ενός πρώην υπουργού της κυβέρνησης. Ωστόσο, η διαφθορά επικρατεί ακόμα σε πολλούς τομείς. Οι νομικές και διοικητικές δομές οι οποίες πρόσφατα εκσυγχρονίστηκαν απομένει να δοκιμαστούν στην πράξη. Μολονότι ο συνολικός αριθμός υποθέσεων διαφθοράς που διερευνήθηκαν μέχρι τώρα έχει αυξηθεί, ο πραγματικός αριθμός των υποθέσεων που παραπέμφθηκαν στη δικαιοσύνη και των καταδικαστικών αποφάσεων παρέμεινε χαμηλός. Οι έρευνες για τη διαφθορά σε ανώτατα επίπεδα ήταν περιορισμένες. Δεν υπάρχει παιδεία πολιτικής ευθύνης. Η διοικητική ικανότητα των κρατικών φορέων που είναι υπεύθυνοι για την καταπολέμηση της διαφθοράς πρέπει ακόμα να βελτιωθεί περαιτέρω. Μικρή πρόοδος σημειώθηκε όσον αφορά την πρόληψη περιπτώσεων σύγκρουσης συμφερόντων.

Σημειώθηκε σχετική πρόοδος στον τομέα των *ανθρωπίνων δικαιωμάτων και της προστασίας των μειονοτήτων*. Η προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων διασφαλίζεται ευρέως, αλλά υπάρχουν ακόμα ορισμένα προβλήματα όσον αφορά την εφαρμογή τους. Απαιτούνται εντατικές προσπάθειες για την προστασία των δικαιωμάτων των μειονοτήτων και την επιστροφή των προσφύγων.

Ο νόμος για τη νομική βοήθεια άρχισε να εφαρμόζεται. Ωστόσο, διάφορα προβλήματα εφαρμογής, όπως η περιπλοκότητα της διαδικασίας υποβολής αίτησης, εμποδίζει την πρόσβαση στη δικαιοσύνη. Έχουν ληφθεί περαιτέρω μέτρα για να αντιμετωπιστούν οι ελλείψεις στις *συνθήκες των φυλακών*. Ωστόσο, εξακολουθούν να μην έχουν αρκετό προσωπικό. Όσον αφορά την *κακομεταχείριση*, ο συνήγορος του πολίτη συνέχισε να λαμβάνει καταγγελίες σχετικά με την υπερβολική χρήση βίας από την αστυνομία.

Η *ελευθερία της έκφρασης*, καθώς και η ελευθερία και ο πλουραλισμός των μέσων ενημέρωσης, προβλέπονται από την κροατική νομοθεσία και γενικά τηρούνται. Ωστόσο, οι περιπτώσεις απειλών κατά δημοσιογράφων οι οποίοι εργάζονται σε υποθέσεις διαφθοράς ή οργανωμένου εγκλήματος αυξήθηκαν. Εκδότες και δημοσιογράφοι εξακολουθούν να καταγγέλλουν την άσκηση αθέμιτων πολιτικών πιέσεων.

Όσον αφορά τα *δικαιώματα των γυναικών και των παιδιών*, βελτιώθηκε η εξέταση των περιπτώσεων ενδοοικογενειακής βίας. Οι συνήγοροι του πολίτη εξακολούθησαν να διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο. Εντούτοις, η κατάσταση των γυναικών στην αγορά εργασίας παρέμεινε δύσκολη· λείπουν ακόμα τα στοιχεία ανά φύλο, οπότε δεν είναι δυνατή η παρακολούθηση της νομοθεσίας για την ισότητα των φύλων. Η εφαρμογή των μέτρων για την προστασία των δικαιωμάτων των παιδιών πρέπει να επιταχυνθεί.

Το νέο γραφείο του συνηγόρου του πολίτη για τα άτομα με αναπηρίες σημείωσε επιτυχία ως προς την προβολή του. Δημόσιοι φορείς και ιδιωτικές επιχειρήσεις έλαβαν υπόψη τις συστάσεις του. Απαιτούνται ωστόσο συνεχείς προσπάθειες σε ό,τι αφορά τις *κοινωνικά ευάλωτες ομάδες και τα άτομα με αναπηρίες*. Απαιτείται περαιτέρω πρόοδος στον τομέα της αποϊδρυματοποίησης, περιλαμβανομένων των περιπτώσεων ατόμων με προβλήματα ψυχικής υγείας και των παιδιών με αναπηρίες.

Ο νέος νόμος κατά των διακρίσεων βρίσκεται σε πρώτη φάση εφαρμογής. Ο συνήγορος του πολίτη άρχισε να ασκεί τα νέα καθήκοντά του. Ωστόσο, η ορθή εφαρμογή του νέου νόμου διακυβεύεται από τις πρόσφατες περικοπές του προϋπολογισμού. Οι διακρίσεις εις βάρος των μειονοτήτων εξακολουθούν να αποτελούν ιδιαίτερο πρόβλημα (βλ. παρακάτω). Στην πράξη, το επίπεδο προστασίας κατά των διακρίσεων και η δικαστική δίωξή τους δεν συνάδουν ακόμα με τα πρότυπα της ΕΕ.

Σημειώθηκε σχετική πρόοδος όσον αφορά τις *μειονότητες*. Συνεχίστηκε η δημόσια επιβεβαίωση της δέσμευσης σχετικά με τα δικαιώματα των μειονοτήτων από ανώτερα διοικητικά κλιμάκια. Η μειονότητα των Ρομ εξακολούθησε να τυγχάνει προσοχής με βελτιώσεις ιδίως στην προσχολική εκπαίδευση. Εντούτοις, οι μειονότητες αντιμετωπίζουν ακόμα πολλά προβλήματα. Οι μειονότητες αντιμετωπίζουν πάντα σοβαρές δυσκολίες στον τομέα της απασχόλησης, όσον αφορά τόσο την υποεκπροσώπηση στην κρατική διοίκηση, στον δικαστικό τομέα και στην αστυνομία, όσο και στον ευρύτερο δημόσιο τομέα. Πρέπει να εφαρμοστούν οι νομικές διατάξεις και τα προγράμματα με μεγαλύτερη αποφασιστικότητα, και να εξασφαλιστεί ο κατάλληλος έλεγχος. Η Κροατία πρέπει να ενθαρρύνει το πνεύμα ανεκτικότητας έναντι της σερβικής μειονότητας και να θεσπίσει κατάλληλα μέτρα για την προστασία των ατόμων που είναι θύματα απειλών ή διακρίσεων, πράξεων εχθρότητας ή βίας.

Η μειονότητα των *Ρομ* διαβιώνει ακόμα σε πολύ δυσχερείς συνθήκες και εξακολουθούν να υπάρχουν προβλήματα σε πολλούς τομείς.

Σημειώθηκε σχετική πρόοδος όσον αφορά τα ζητήματα *επιστροφής των προσφύγων*. Σημειώθηκε πρόοδος ως προς την προσπάθεια επίτευξης των στόχων της κυβέρνησης για την παροχή στέγης στους πρώην κατόχους δικαιωμάτων κατοχής και μίσθωσης, στους οποίους διατέθηκαν πολλά διαμερίσματα. Παρόλο που δεν επιτεύχθηκε ακόμα πλήρως ο στόχος του 2008 για την παροχή 1 400 καταλυμάτων, σημειώθηκε ικανοποιητική πρόοδος. Ωστόσο, οι εργασίες για την επίτευξη του στόχου του 2009 βρίσκονται ακόμα σε αρχικό στάδιο. Πρέπει να διατεθούν ακόμα στους πρόσφυγες που επιστρέφουν αρκετές χιλιάδες οικιστικές μονάδες. Επίσης, εξακολουθούν να εκκρεμούν 8 000 αιτήσεις για την ανοικοδόμηση κατοικιών. Η εφαρμογή της απόφασης για την κύρωση των συνταξιοδοτικών δικαιωμάτων υπήρξε άنيση. Οι προσπάθειες για τη δημιουργία των αναγκαίων οικονομικών και κοινωνικών συνθηκών για την επιστροφή των προσφύγων πρέπει να επιταχυνθούν. Η Κροατία πρέπει να μεριμνήσει ώστε οι περικοπές του προϋπολογισμού που είναι απαραίτητες στο πλαίσιο της οικονομικής κρίσης να μην επηρεάσουν αρνητικά τα ζητήματα επιστροφής των προσφύγων.

Όσον αφορά τα *περιφερειακά ζητήματα και τις διεθνείς υποχρεώσεις*, συνεχίστηκε η συνεργασία με το Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο για την πρώην Γιουγκοσλαβία (ICTY). Εντούτοις, τα προβλήματα που αντιμετωπίζει το ICTY σχετικά με την πρόσβαση σε σημαντικά έγγραφα στην Κροατία δεν έχουν ακόμα επιλυθεί. Η Κροατία πρέπει να μεριμνήσει ώστε να ληφθούν όλα τα απαιτούμενα μέτρα για τη διευθέτηση αυτού του ζητήματος.

Η Κροατία συμμετέχει ενεργά στις περιφερειακές πρωτοβουλίες, περιλαμβανομένης της Διαδικασίας Συνεργασίας στη Νοτιοανατολική Ευρώπη (SEECF), του Συμβουλίου Περιφερειακής Συνεργασίας (RCC) και της Συμφωνίας Ελεύθερων Συναλλαγών της Κεντρικής Ευρώπης (CEFTA). Επιτεύχθηκε πρόοδος στη διευθέτηση διμερών συνοριακών ζητημάτων μεταξύ της Κροατίας και του Μαυροβουνίου. Οι δύο χώρες συνεργάστηκαν για την κατάρτιση πρότασης που υπέβαλαν στο Διεθνές Δικαστήριο σχετικά με τον καθορισμό των ορίων της Prenalaka. Εντούτοις, απαιτείται περαιτέρω πρόοδος για την εξεύρεση οριστικών λύσεων σε διάφορα διμερή ζητήματα που παραμένουν ανοιχτά, ιδίως σε ό,τι αφορά τα σύνορα. Πρέπει να καταβληθούν προσπάθειες για να αναπτυχθούν περαιτέρω η συνεργασία και οι σχέσεις καλής γειτονίας. Η Κροατία πρέπει, σε συνεργασία με τις γειτονικές της χώρες, να αντιμετωπίσει τις περιφερειακές ανισότητες στο θέμα της ατιμωρησίας, μεταξύ άλλων ενεργώντας για τη σύναψη συμφωνιών έκδοσης που να καλύπτουν τις υποθέσεις εγκλημάτων πολέμου. Οι σχέσεις με την Σλοβενία επηρεάστηκαν λόγω του εκκρεμούς συνοριακού ζητήματος. Το συνοριακό ζήτημα μεταξύ των δύο χωρών καθυστέρησε τις διαπραγματεύσεις προσχώρησης, με αποτέλεσμα ένας σημαντικός αριθμός κεφαλαίων να μην μπορέσουν να ανοίξουν ή να κλείσουν πριν από τον Οκτώβριο 2009, ενώ από τεχνικής πλευράς είχαν ολοκληρωθεί νωρίτερα. Η Επιτροπή παρέσχε υπηρεσίες διευκόλυνσης για τη διευθέτηση αυτής της διαφοράς. Οι εντατικές προσπάθειες που κατέβαλε η Επιτροπή, την οποία υποστήριζαν οι τρεις Προεδρίες, επί έξι μήνες, άνοιξαν το δρόμο για την επίτευξη πολιτικής συμφωνίας μεταξύ των δύο μερών τον Σεπτέμβριο του 2009. Η Επιτροπή χαιρετίζει την πρόσφατη πρόοδο που οδήγησε στο άνοιγμα ή προσωρινό κλείσιμο ενός σημαντικού αριθμού κεφαλαίων κατά τη διάσκεψη προσχώρησης τον Οκτώβριο.

Η **οικονομία** της Κροατίας πλήττεται ολοένα και περισσότερο από την παγκόσμια κρίση. Η χώρα εισήλθε σε ύφεση κατά το πρώτο εξάμηνο του 2009 και η ανεργία αυξήθηκε. Η μακροοικονομική σταθερότητα διατηρήθηκε χάρη σε συνετή νομισματική πολιτική. Καταβλήθηκαν προσπάθειες για την επανισορρόπηση του προϋπολογισμού, αλλά το

δημοσιονομικό έλλειμμα αυξήθηκε σημαντικά. Ο τραπεζικός τομέας παρέμεινε υγιής και ανθεκτικός στην κρίση. Το υψηλό εξωτερικό χρέος και οι μεγάλες βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις αποπληρωμής αποτελούν τις βασικές αδυναμίες της οικονομίας. Η διαδικασία οικονομικής αναδιάρθρωσης και ιδιωτικοποίησης παρέμεινε βραδεία και οι βελτιώσεις στο επιχειρηματικό περιβάλλον ήταν περιορισμένες.

Όσον αφορά τα **οικονομικά κριτήρια**, η Κροατία αποτελεί λειτουργούσα οικονομία της αγοράς. Κανονικά θα είναι σε θέση να αντιμετωπίσει τις ανταγωνιστικές πιέσεις και τις δυνάμεις της αγοράς στο εσωτερικό της Ένωσης, υπό την προϋπόθεση ότι θα εφαρμόσει με αποφασιστικότητα το πρόγραμμα μεταρρυθμίσεων της προκειμένου να μειώσει τις διαρθρωτικές αδυναμίες της.

Τα μακροοικονομικά μέτρα που έλαβε στο πλαίσιο αυτό επέτρεψαν σε γενικές γραμμές να αντιμετωπιστούν οι συνέπειες της κρίσης. Ειδικότερα, η νομισματική πολιτική συνέβαλε επιτυχώς στη διατήρηση της χρηματοπιστωτικής σταθερότητας κυρίως με τη μείωση των περιορισμών ρευστότητας σε ξένο συνάλλαγμα μέσω κανονιστικών αλλαγών. Ως αντίδραση στις αυξανόμενες δημοσιονομικές πιέσεις, εγκρίθηκαν ορισμένες προσαρμογές των δαπανών καθώς και μέτρα για την αντιστάθμιση της μείωσης των εσόδων στο πλαίσιο των διαδοχικών αναθεωρήσεων του προϋπολογισμού. Βελτιώθηκε η νομική βάση για τον στρατηγικό και πολυετή δημοσιονομικό προγραμματισμό και την υποβολή σχετικών εκθέσεων. Θεσπίστηκε μεταρρύθμιση της υγείας προκειμένου να βελτιωθεί η οικονομική κατάσταση του τομέα της υγείας. Οι ανισορροπίες στο ισοζύγιο εξωτερικών συναλλαγών περιορίστηκαν, η σταθερότητα της συναλλαγματικής ισοτιμίας διατηρήθηκε και οι πληθωριστικές πιέσεις υποχώρησαν. Ο τραπεζικός τομέας παρέμεινε ανθεκτικός στους κλυδωνισμούς και η αύξηση του δανεισμού μειώθηκε. Η οικονομία της Κροατίας είναι καλά ενταγμένη στην ΕΕ.

Εντούτοις, η οικονομική πολιτική της κυβέρνησης δεν φαίνεται να έχει σαφείς μεσοπρόθεσμους στόχους. Ο συντονισμός των πολιτικών στο πλαίσιο της κυβέρνησης και μεταξύ αυτής και της κεντρικής τράπεζας είναι σε ορισμένες περιπτώσεις ανεπαρκής. Οι διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις προχώρησαν γενικά με βραδύ ρυθμό, ιδίως όσον αφορά την αναδιάρθρωση των ζημιολόγων επιχειρήσεων. Η αγορά εργασίας αντιμετωπίζει χαμηλά ποσοστά απασχόλησης και συμμετοχής, τα οποία επιδεινώθηκαν με την κρίση. Οι μεταρρυθμίσεις για την αντιμετώπιση των δυσκαμψιών της αγοράς εργασίας σημείωσαν μόνο περιορισμένη πρόοδο. Στο πλαίσιο της κρίσης, επαληθεύτηκε ο μεγάλος κίνδυνος να αυξηθούν οι δαπάνες και να συνεχιστεί η μείωση των εσόδων. Το δημοσιονομικό έλλειμμα αυξήθηκε σημαντικά. Η καθυστερημένη πολιτική αντίδραση αποκάλυψε τις αδυναμίες της διαδικασίας δημοσιονομικού προγραμματισμού. Επιπλέον, σημειώθηκε μικρή πρόοδος όσον αφορά την αύξηση της αποτελεσματικότητας των δημόσιων δαπανών. Οι κοινωνικές παροχές παρέμειναν σε υψηλά επίπεδα χωρίς να είναι σωστά στοχοθετημένες και ένας μεγάλος αριθμός κρατικά ελεγχόμενων επιχειρήσεων εξακολούθησαν να λαμβάνουν κρατική ενίσχυση υπό μορφή επιδοτήσεων και εγγυήσεων. Συνεπώς, η χάραξη αξιόπιστης δημοσιονομικής στρατηγικής με στόχο τη μείωση των δημοσιονομικών δυσκαμψιών και την ενίσχυση της αποτελεσματικότητας των δημόσιων δαπανών παραμένει βασική πρόκληση. Σημειώθηκε περαιτέρω πρόοδος στη διευκόλυνση των διαδικασιών καταχώρισης των επιχειρήσεων, αλλά το επενδυτικό κλίμα συνέχισε να υφίσταται μεγάλα κανονιστικά βάρη και πολλά παραφορολογικά τέλη.

Η Κροατία βελτίωσε την **ικανότητα εκπλήρωσης των υποχρεώσεων του μέλους**. Οι προετοιμασίες για την εκπλήρωση των απαιτήσεων της ΕΕ συνέχισαν να προχωρούν ικανοποιητικά και η εναρμόνιση με τους κανόνες της ΕΕ είναι υψηλή στους περισσότερους τομείς. Στους περισσότερους τομείς σημειώθηκε ικανοποιητική πρόοδος, κυρίως σε ό,τι

αφορά τη νομοθετική εναρμόνιση και τη δημιουργία διοικητικής υποδομής. Εντούτοις, απαιτούνται ακόμη προσπάθειες, ιδίως όσον αφορά την περαιτέρω ενίσχυση των διοικητικών υποδομών και την ικανότητα που απαιτείται για την ορθή εφαρμογή του κεκτημένου. Επίσης, απαιτείται επαγρύπνηση ώστε οι περικοπές του προϋπολογισμού που είναι απαραίτητες στο πλαίσιο της οικονομικής ύφεσης να μην επηρεάσουν δυσανάλογα τις προετοιμασίες για την προσχώρηση στην ΕΕ.

Ικανοποιητική πρόοδος σημειώθηκε στον τομέα της *ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων*. Η εναρμόνιση έχει προχωρήσει ικανοποιητικά, αλλά ορισμένα στοιχεία δεν έχουν ακόμη εφαρμοστεί πλήρως, ιδίως όσον αφορά την αξιολόγηση της συμμόρφωσης, τη μετρολογία και την επιτήρηση της αγοράς. Απαιτούνται συνεχείς προσπάθειες για την ολοκλήρωση της εναρμόνισης με το κεκτημένο και για τη δημιουργία της απαραίτητης ικανότητας εφαρμογής. Επιτεύχθηκε ικανοποιητική πρόοδος όσον αφορά την *ελεύθερη κυκλοφορία των εργαζομένων*. Το επίπεδο νομικής εναρμόνισης είναι ικανοποιητικό. Απαιτούνται, ωστόσο, εντατικές προσπάθειες για να αναπτυχθεί η αναγκαία διοικητική ικανότητα, ειδικότερα για το συντονισμό των συστημάτων κοινωνικής ασφάλισης.

Επιτεύχθηκε σχετική πρόοδος όσον αφορά το *δικαίωμα εγκατάστασης και την ελευθερία παροχής υπηρεσιών*. Γενικά, έχει επιτευχθεί εύλογο επίπεδο εναρμόνισης με το κεκτημένο. Ωστόσο, πρέπει να καταβληθούν ακόμη προσπάθειες για την εναρμόνιση. Επίσης, πρέπει να ενισχυθεί η διοικητική ικανότητα.

Επιτεύχθηκε σχετική πρόοδος στον τομέα της ελεύθερης κυκλοφορίας των κεφαλαίων, κυρίως όσον αφορά την ελευθέρωση της αγοράς ακινήτων και τις νομοθετικές αλλαγές στον τομέα της καταπολέμησης των εσόδων από παράνομες δραστηριότητες. Γενικά, επιτεύχθηκε εύλογο επίπεδο εναρμόνισης. Πρέπει να καταβληθούν περαιτέρω προσπάθειες ιδίως όσον αφορά την εφαρμογή και την τήρηση της νομοθεσίας για την καταπολέμηση των εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, καθώς και την ολοκλήρωση της ελευθέρωσης της κυκλοφορίας των κεφαλαίων και την εναρμόνιση με το κεκτημένο σχετικά με τις υπηρεσίες πληρωμών.

Σημειώθηκε ικανοποιητική πρόοδος στον τομέα των *δημόσιων συμβάσεων*, ιδίως όσον αφορά την ολοκλήρωση του αναγκαίου θεσμικού πλαισίου. Γενικά, οι προετοιμασίες βρίσκονται σε προχωρημένο στάδιο. Ωστόσο, η εναρμόνιση της νομοθεσίας δεν έχει ακόμη ολοκληρωθεί και η διοικητική ικανότητα πρέπει να ενισχυθεί περισσότερο σε όλα τα επίπεδα του συστήματος δημόσιων συμβάσεων, κυρίως για την αποτελεσματική καταπολέμηση της διαφθοράς και των παρατυπιών καθώς και της δυνητικής πολιτικής παρέμβασης.

Σημειώθηκε σχετική πρόοδος στον τομέα του *εταιρικού δικαίου*. Η εναρμόνιση με το κεκτημένο προχωρεί ικανοποιητικά. Πρέπει ακόμη να σημειωθεί πρόοδος στον τομέα του λογιστικού ελέγχου όσον αφορά την εφαρμογή των νέων νομικών διατάξεων και την ενίσχυση της διοικητικής ικανότητας. Καταγράφεται πρόοδος στον τομέα της *νομοθεσίας περί της πνευματικής ιδιοκτησίας*, όσον αφορά την εναρμόνιση της νομοθεσίας και την επιβολή της. Η εναρμόνιση με το κεκτημένο βρίσκεται σε πολύ υψηλά επίπεδα. Πρέπει να ευαισθητοποιηθεί γενικά περισσότερο η κοινωνία σχετικά με τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας και να δοθεί προσοχή στην ολοένα μεγαλύτερη εμπλοκή των ομάδων οργανωμένου εγκλήματος σε αδικήματα σχετικά με τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας.

Σημαντική πρόοδος σημειώθηκε στην *πολιτική ανταγωνισμού*, ιδίως όσον αφορά τη θέσπιση του Νόμου περί Ανταγωνισμού και τη δημοσίευση των διαγωνισμών για τα ναυπηγεία που αντιμετωπίζουν δυσκολίες ενόψει της αναδιάρθρωσής τους με ιδιωτικοποίηση. Γενικά, επιτεύχθηκε εύλογο επίπεδο εναρμόνισης. Ωστόσο, απαιτούνται εντατικές προσπάθειες ώστε

να ολοκληρωθεί η αναδιάρθρωση των ναυπηγείων. Πρέπει ακόμη να καταβληθούν προσπάθειες για να βελτιωθεί η εφαρμογή της νομοθεσίας για την καταπολέμηση των συμπράξεων από την αρχή του ανταγωνισμού, να εναρμονιστεί ο κροατικός νόμος περί ραδιοτηλεοπτικών εκπομπών· επίσης πρέπει να καταβληθούν προσπάθειες στον χαλυβουργικό τομέα.

Καταγράφεται σημαντική πρόοδος όσον αφορά τις *χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες*. Η νομοθετική εναρμόνιση έχει προχωρήσει πολύ, αλλά απαιτείται μεγαλύτερη προσοχή όσον αφορά την εφαρμογή. Πρέπει να καταβληθούν προσπάθειες για να ενισχυθεί περαιτέρω η ικανότητα των εποπτικών αρχών να ακούν τα καθήκοντά τους και για να βελτιωθεί η συμβουλευτική αλληλεπίδραση με τον χρηματοπιστωτικό τομέα.

Ικανοποιητική πρόοδος σημειώθηκε στον τομέα της *κοινωνίας της πληροφορίας και των μέσων ενημέρωσης*. Το επίπεδο εναρμόνισης είναι ικανοποιητικό. Πρέπει να συνεχιστούν οι προσπάθειες για την ενίσχυση της ικανότητας των εθνικών ρυθμιστικών αρχών να εφαρμόζουν ορθά το νομικό πλαίσιο, καθώς και για να συνεχιστεί η ελευθέρωση της αγοράς ηλεκτρονικών επικοινωνιών.

Στον τομέα της *γεωργίας και της αγροτικής ανάπτυξης* σημειώθηκε πρόοδος, ιδίως όσον αφορά τη συλλογή και την επεξεργασία γεωργικών δεδομένων. Γενικά, οι προετοιμασίες έχουν προχωρήσει μετρίως. Ωστόσο, απαιτούνται ακόμη σημαντικές προσπάθειες για τη σύσταση του οργανισμού πληρωμών, του ολοκληρωμένου συστήματος διαχείρισης και ελέγχου και του συστήματος αναγνώρισης αγροτεμαχίων. Η περαιτέρω εναρμόνιση των καθεστώτων ενίσχυσης με την κοινή γεωργική πολιτική (ΚΓΠ) είναι ουσιαστικής σημασίας ώστε να υπάρξει ομαλή μετάβαση στην ΚΓΠ. Όσον αφορά την αγροτική ανάπτυξη, η ικανότητα απορρόφησης των προενταξιακών πόρων της ΕΕ πρέπει να βελτιωθεί.

Ικανοποιητική ήταν η πρόοδος που σημειώθηκε όσον αφορά την *ασφάλεια των τροφίμων, την κτηνιατρική και φυτοϋγειονομική πολιτική*, και ειδικότερα την εφαρμογή της νέας νομοθεσίας. Γενικά, οι προετοιμασίες έχουν προχωρήσει. Πρέπει να καταβληθούν συνεχείς προσπάθειες για να ολοκληρωθεί η μεταφορά και η εφαρμογή του κεκτημένου ιδίως σε ό,τι αφορά την εφαρμογή του εθνικού προγράμματος για τον εκσυγχρονισμό των επιχειρήσεων που διαθέτουν προϊόντα ζωικής προέλευσης και τη δημιουργία της αναγκαίας διοικητικής ικανότητας και της ικανότητας ελέγχου.

Η Κροατία σημείωσε ικανοποιητική πρόοδο στον τομέα της *αλιείας*. Γενικά, οι προετοιμασίες έχουν προχωρήσει ικανοποιητικά. Η Κροατία θα πρέπει να επιταχύνει τις προσπάθειές της για να καλύψει τις υπόλοιπες ελλείψεις στους τομείς της διαχείρισης, της επιθεώρησης και του ελέγχου των εμπορικών στόλων, των διαρθρωτικών μέτρων και των κρατικών ενισχύσεων.

Σημειώθηκε σχετική πρόοδος στον τομέα των *μεταφορών*. Γενικά, έχει επιτευχθεί εύλογο επίπεδο εναρμόνισης. Πρέπει να βελτιωθεί περαιτέρω η διοικητική ικανότητα στον τομέα των θαλάσσιων μεταφορών, στην υπηρεσία πολιτικής αεροπορίας, ιδίως όσον αφορά την ασφάλεια των αεροπορικών μεταφορών, καθώς και στη ρυθμιστική αρχή στον τομέα των σιδηροδρόμων. Απαιτείται περαιτέρω νομοθετική εναρμόνιση ιδιαίτερα στους τομείς των αεροπορικών μεταφορών και των θαλάσσιων ενδομεταφορών. Επιτεύχθηκε ικανοποιητική πρόοδος στο κεφάλαιο για την *ενέργεια*. Η εναρμόνιση με το κεκτημένο έχει προχωρήσει ικανοποιητικά. Απαιτούνται ακόμη προσπάθειες για την ενίσχυση της διοικητικής ικανότητας, τη βελτίωση της λειτουργίας των αγορών ηλεκτρικής ενέργειας και φυσικού αερίου και για την επίτευξη των στόχων για τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας.

Ικανοποιητική πρόοδος σημειώθηκε όσον αφορά τη *φορολογία*, ιδίως ως προς την εναρμόνιση της νομοθεσίας. Οι ειδικοί φόροι κατανάλωσης για τα τσιγάρα που αποτελούν διακριτική μεταχείριση καταργήθηκαν και η νομοθεσία εναρμονίστηκε περαιτέρω με το κεκτημένο της ΕΕ στον τομέα της άμεσης φορολογίας, των ειδικών φόρων κατανάλωσης και του ΦΠΑ. Εντούτοις, πρέπει να καταβληθούν ακόμη προσπάθειες για την περαιτέρω εναρμόνιση της κροατικής νομοθεσίας, ιδίως στον τομέα του ΦΠΑ. Πρέπει να συνεχιστούν οι προσπάθειες για την ενίσχυση της διοικητικής ικανότητας, ιδίως σε ό,τι αφορά τη διασύνδεση των συστημάτων πληροφορικής.

Σημαντική πρόοδος σημειώθηκε στον τομέα της *οικονομικής και νομισματικής πολιτικής*. Γενικά η εναρμόνιση με το κεκτημένο στον τομέα αυτόν έχει προχωρήσει πολύ. Πρέπει να περατωθούν οι εργασίες για την εδραίωση της ανεξαρτησίας της κεντρικής τράπεζας στη νομοθεσία της Κροατίας. Πρέπει να συνεχιστούν οι προσπάθειες σχετικά με το συντονισμό των πολιτικών.

Σχετικά με τις *στατιστικές*, σημειώθηκε ουσιαστική πρόοδος. Το επίπεδο νομικής εναρμόνισης είναι ικανοποιητικό. Ωστόσο, πρέπει να συνεχιστούν οι προσπάθειες για την περαιτέρω εναρμόνιση των στατιστικών της Κροατίας με τις απαιτήσεις της ΕΕ.

Ικανοποιητική πρόοδος σημειώθηκε στον τομέα της *κοινωνικής πολιτικής και της απασχόλησης*. Το επίπεδο νομικής εναρμόνισης είναι ικανοποιητικό, παρόλο που υπάρχουν ακόμη ορισμένες ελλείψεις, ιδίως όσον αφορά το εργατικό δίκαιο. Απαιτούνται περαιτέρω προσπάθειες για να ενισχυθεί εγκαίρως η διοικητική ικανότητα πριν από την προσχώρηση, ώστε να εξασφαλιστούν η ορθή εφαρμογή και η επιβολή της νομοθεσίας.

Σχετική πρόοδος σημειώθηκε στους τομείς των *επιχειρήσεων και της βιομηχανικής πολιτικής*. Γενικά η εναρμόνιση με το κεκτημένο στο κεφάλαιο αυτό έχει προχωρήσει πολύ. Ωστόσο, πρέπει να καταβληθούν ακόμη προσπάθειες για να τεθεί σε εφαρμογή η αξιολόγηση των επιπτώσεων του ρυθμιστικού πλαισίου της νέας νομοθεσίας και να βελτιωθεί το περιβάλλον των ΜΜΕ.

Ικανοποιητική πρόοδος σημειώθηκε όσον αφορά την ανάπτυξη των δικτύων μεταφορών και ενέργειας σύμφωνα με το σχέδιο και του στόχους των ΔΕΔ – Δικτύων μεταφορών και ενέργειας. Γενικά η εναρμόνιση με το κεκτημένο έχει προχωρήσει ικανοποιητικά.

Σχετική πρόοδος σημειώθηκε στην *περιφερειακή πολιτική*, ιδίως στην προετοιμασία της εφαρμογής των συνιστωσών του μηχανισμού προενταξιακής βοήθειας που προετοιμάζουν το έδαφος για τα διαρθρωτικά ταμεία. Συνολικά, η Κροατία έχει εναρμονισθεί μερικώς με το κεκτημένο. Απαιτούνται περισσότερες προσπάθειες για να εκπληρωθούν οι ρυθμιστικές και λειτουργικές απαιτήσεις της πολιτικής συνοχής της Κοινότητας. Εκτός από την προώθηση της διοικητικής ικανότητας και την προετοιμασία σειράς έργων, η Κροατία πρέπει να αναπτύξει περαιτέρω τη δημοσιονομική της διαχείριση και την ικανότητα ελέγχου.

Η Κροατία σημείωσε σχετική πρόοδο όσον αφορά τη *δικαιοσύνη και τα θεμελιώδη δικαιώματα*. Οι μεταρρυθμίσεις στον δικαστικό τομέα συνεχίζονται αλλά εξακολουθούν να υπάρχουν σημαντικά προβλήματα, ιδιαίτερα όσον αφορά τη ανεξαρτησία της δικαιοσύνης και την αποτελεσματικότητα. Οι προσπάθειες για την καταπολέμηση της διαφθοράς απέδωσαν τα πρώτα αποτελέσματα, αλλά η διαφθορά επικρατεί ακόμη σε πολλούς τομείς και τα μέσα δεν χρησιμοποιούνται με την αναγκαία αυστηρότητα, ιδίως όσον αφορά την πολιτική δωροδοκία. Οι νομικές διατάξεις για την προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων είναι γενικά κατάλληλες, ωστόσο, παρά την σχετική πρόοδο που σημειώθηκε, παραμένουν ακόμη

ορισμένα σοβαρά προβλήματα όσον αφορά την εφαρμογή τους, ιδίως για τις μειονότητες. Απαιτείται ιδιαίτερη επαγρύπνηση όσον αφορά την ελευθερία της έκφρασης και τις απειλές κατά δημοσιογράφων.

Η Κροατία σημείωσε σχετική πρόοδο στο κεφάλαιο της *δικαιοσύνης, της ελευθερίας και της ασφάλειας*, ιδίως όσον αφορά την καταπολέμηση των ναρκωτικών, την αντιμετώπιση της εμπορίας ανθρώπων και τη διαχείριση των εξωτερικών συνόρων. Ωστόσο, η Κροατία πρέπει να επιταχύνει τις προσπάθειές της για να διασφαλίσει ότι εκπληρώνονται οι απαιτήσεις της ΕΕ σχετικά με την προσχώρηση, ιδίως ως προς την ανάπτυξη της διοικητικής ικανότητας, την καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος και την ανάπτυξη των υποδομών, του εξοπλισμού και των πόρων για την αποτελεσματική διαχείριση των εξωτερικών συνόρων.

Ικανοποιητική πρόοδος σημειώθηκε στον τομέα της *επιστήμης και της έρευνας* και οι προετοιμασίες έχουν προχωρήσει ικανοποιητικά. Εντούτοις, πρέπει να καταβληθούν ακόμη προσπάθειες, ώστε να εξασφαλιστεί η σύνδεση και η πλήρης συμμετοχή της Κροατίας στον Ευρωπαϊκό Χώρο Έρευνας.

Ικανοποιητική πρόοδος σημειώθηκε στον τομέα της *εκπαίδευσης και του πολιτισμού*. Το επίπεδο νομικής εναρμόνισης είναι ικανοποιητικό. Η Κροατία πρέπει να συνεχίσει τις προσπάθειές της για να προετοιμαστεί για τη διαχείριση των προγραμμάτων «Δια βίου μάθηση» και «Νεολαία σε δράση». Επίσης πρέπει να δοθεί η δέουσα προσοχή στην εκπαίδευση ενηλίκων.

Ικανοποιητική πρόοδος σημειώθηκε στον τομέα του *περιβάλλοντος*, ιδίως όσον αφορά την ποιότητα του αέρα, τον έλεγχο της βιομηχανικής ρύπανσης και τη διαχείριση των κινδύνων, καθώς και την κλιματική αλλαγή. Γενικά, οι προετοιμασίες της Κροατίας έχουν προχωρήσει ικανοποιητικά. Εντούτοις, πρέπει να καταβληθούν ακόμη σημαντικές προσπάθειες για την επίτευξη εναρμόνισης με το κεκτημένο στον τομέα των υδάτων και την προστασία της φύσης. Πρέπει να βελτιωθεί η εφαρμογή του οριζόντιου κεκτημένου, και ειδικά η στρατηγική περιβαλλοντική αξιολόγηση και η πρόσβαση στη δικαιοσύνη για θέματα περιβάλλοντος. Η διοικητική ικανότητα πρέπει να ενισχυθεί περαιτέρω τόσο σε εθνικό όσο και σε τοπικό επίπεδο.

Σημειώθηκε ικανοποιητική πρόοδος στον τομέα της *προστασίας των καταναλωτών και της υγείας*. Το επίπεδο νομικής εναρμόνισης είναι ικανοποιητικό. Ωστόσο, πρέπει να καταβληθούν εντατικές προσπάθειες για να ενισχυθεί περαιτέρω η διοικητική ικανότητα.

Η Κροατία σημείωσε ικανοποιητική πρόοδο στον τομέα της *τελωνειακής ένωσης*, στον οποίο η νομοθεσία εναρμονίστηκε με το κεκτημένο. Η Κροατία βελτίωσε τη διοικητική ικανότητά της και τη διασύνδεση των συστημάτων πληροφορικής και άρχισε να εφαρμόζει συνεκτική πολιτική κατά της διαφθοράς στο πλαίσιο της τελωνειακής διοίκησης. Πρέπει να συνεχιστούν οι προσπάθειες στους υπόλοιπους τομείς όσον αφορά τη νομοθετική εναρμόνιση, την εφαρμογή της στρατηγικής κατά της διαφθοράς και τη διασύνδεση των συστημάτων πληροφορικής.

Η Κροατία σημείωσε πρόοδο στον τομέα των *εξωτερικών σχέσεων*. Οι προετοιμασίες για την κοινή εμπορική πολιτική της ΕΕ διεξάγονται απρόσκοπτα. Ωστόσο, η Κροατία πρέπει να τηρεί τις διεθνείς υποχρεώσεις της όταν εφαρμόζει μέτρα εμπορικής άμυνας. Απαιτούνται ακόμη προσπάθειες όσον αφορά την αναπτυξιακή πολιτική και την ανθρωπιστική βοήθεια.

Η Κροατία σημείωσε ικανοποιητική πρόοδο και έφθασε γενικά σε ικανοποιητικό επίπεδο εναρμόνισης στον τομέα της *εξωτερικής πολιτικής και της πολιτικής ασφάλειας και άμυνας*. Η

Κροατία συνεχίζει να συμμετέχει σε πολλές αποστολές ΕΠΑΑ. Η Κροατία πρέπει τώρα να ενισχύσει την εφαρμογή και την επιβολή της νομοθεσίας για τον έλεγχο των όπλων, καθώς και να διασφαλίσει τη διαφάνεια όσον αφορά τις πληροφορίες σχετικά με αυτά και να συνεχίσει να βελτιώνει την ικανότητα πλήρους εφαρμογής της ΚΕΠΠΑ-ΕΠΑΑ.

Έχει επιτευχθεί πρόοδος όσον αφορά τον δημοσιονομικό έλεγχο. Απαιτούνται συνεχείς προσπάθειες προκειμένου να εξασφαλιστεί η βιώσιμη ανάπτυξη του συστήματος PIFC συνολικά σε επίπεδο κεντρικής και τοπικής διακυβέρνησης. Η λειτουργική και δημοσιονομική ανεξαρτησία του κρατικού ελεγκτικού οργανισμού πρέπει να περιληφθεί στο σύνταγμα.

Σημειώθηκε ικανοποιητική πρόοδος στον τομέα των *οικονομικών και δημοσιονομικών διατάξεων*, με βελτιώσεις στη θεσμική ικανότητα. Γενικά, η Κροατία έφθασε σε ικανοποιητικό επίπεδο εναρμόνισης, με εξαίρεση τις εισφορές ζάχαρης. Οι προετοιμασίες για την εφαρμογή των κανόνων των ιδίων πόρων πρέπει να συνεχιστούν.

Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας

Οι προεδρικές και δημοτικές εκλογές του 2009 ανταποκρίθηκαν στους περισσότερους διεθνείς κανόνες και οι περισσότερες συστάσεις του ΟΑΣΕ/ODIHR (Γραφείου Δημοκρατικών Θεσμών και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων) από προηγούμενες εκλογές εφαρμόστηκαν. Ο πολιτικός διάλογος βελτιώθηκε: ο κυβερνών συνασπισμός είναι σταθερός, το πολιτικό κλίμα είναι πιο ευνοϊκό στη συνεργασία και το κοινοβούλιο είναι πιο αποτελεσματικό. Οι βασικές προτεραιότητες της εταιρικής σχέσης για την προσχώρηση όσον αφορά τη μεταρρύθμιση της αστυνομίας, τον δικαστικό τομέα, τη δημόσια διοίκηση και τη διαφθορά αντιμετωπίστηκαν ουσιαστικά. Σε αυτή τη βάση και λαμβανομένης υπόψη της συνολικής προόδου των μεταρρυθμίσεων, η Επιτροπή θεωρεί ότι η χώρα εκπληρώνει επαρκώς τα **πολιτικά κριτήρια**.

Η εφαρμογή της συμφωνίας-πλασιού της Οχρίδας παραμένει ουσιαστικό στοιχείο της **δημοκρατίας και του κράτους δικαίου** στη χώρα. Σημειώθηκε πρόοδος όσον αφορά την εφαρμογή του νόμου περί γλωσσών, την αποκέντρωση και τη δίκαιη εκπροσώπηση. Σε αυτή τη βάση, απαιτούνται περαιτέρω προσπάθειες με εποικοδομητικό πνεύμα για να υλοποιηθούν οι στόχοι της συμφωνίας.

Η διεξαγωγή των προεδρικών και δημοτικών εκλογών του 2009 ανταποκρίθηκε στους περισσότερους διεθνείς κανόνες. Οι ημέρες ψηφοφορίας υπήρξαν ειρηνικές, το πολιτικό κλίμα ήταν ήρεμο και η διεξαγωγή της ψηφοφορίας βελτιώθηκε σημαντικά σε σχέση με τις κοινοβουλευτικές εκλογές του 2008. Οι ελλείψεις που διαπιστώθηκαν από τον ΟΑΣΕ/ODIHR πρέπει να καλυφθούν. Ο πολιτικός διάλογος, ο οποίος αποτελεί βασική προτεραιότητα της εταιρικής σχέσης για την προσχώρηση, βελτιώθηκε. Η *κυβέρνηση* συνασπισμού παρέμεινε σταθερή. Την προεδρία του Εθνικού Συμβουλίου για την Ευρωπαϊκή Ολοκλήρωση ασκεί το κύριο κόμμα της αντιπολίτευσης. Η λειτουργία του *κοινοβουλίου* ενισχύθηκε, ιδίως με τη θέσπιση εσωτερικού κανονισμού, και θεσπίστηκε νόμος για το κοινοβούλιο. Απαιτούνται συνεχείς προσπάθειες, ιδιαίτερα για να ενισχυθεί ο ρόλος του κοινοβουλίου.

Σχετική πρόοδος σημειώθηκε όσον αφορά τη *μεταρρύθμιση της δημόσιας διοίκησης*, περιλαμβανομένης της μεταρρύθμισης των δημόσιων υπηρεσιών, η οποία αποτελεί βασική προτεραιότητα της εταιρικής σχέσης για την προσχώρηση. Οι τροποποιήσεις του νόμου για τις δημόσιες υπηρεσίες που θεσπίστηκε τον Σεπτέμβριο ενίσχυσαν τις διατάξεις για τη διασφάλιση αξιοκρατικού συστήματος στις προσλήψεις και προαγωγές των δημόσιων

υπαλλήλων. Απαιτούνται περαιτέρω προσπάθειες προκειμένου να εξασφαλιστούν διαφάνεια, επαγγελματισμός και ανεξαρτησία της δημόσιας διοίκησης. Πρέπει να εξασφαλιστεί στην πράξη η τήρηση των διατάξεων και του πνεύματος του νόμου. Η μεταρρύθμιση της αστυνομίας, η οποία αποτελεί βασική προτεραιότητα της εταιρικής σχέσης για την προσχώρηση, σημείωσε περαιτέρω πρόοδο. Το νέο σύστημα διοικητών σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο λειτουργεί πλήρως, η διαχείριση βελτιώθηκε και ο νόμος περί εσωτερικών υποθέσεων εισήγαγε ένα σύστημα σταδιοδρομίας στην αστυνομική υπηρεσία. Οι αστυνομικοί απαγορεύεται να κατέχουν θέσεις σε πολιτικά κόμματα.

Περαιτέρω πρόοδος σημειώθηκε στον τομέα της *μεταρρύθμισης του δικαστικού συστήματος*, ο οποίος αποτελεί βασική προτεραιότητα της εταιρικής σχέσης για την προσχώρηση. Οι πρώτοι απόφοιτοι της Ακαδημίας για την κατάρτιση των δικαστών και των εισαγγελέων διορίστηκαν, τα νέα δικαστήρια και δικαιοδοτικά όργανα προσλαμβάνουν προσωπικό και αναλαμβάνουν τις δραστηριότητές τους, και ο προϋπολογισμός αυξήθηκε σημαντικά. Απαιτούνται συνεχείς προσπάθειες ώστε να εξασφαλιστεί η ανεξαρτησία και η αμεροληψία του δικαστικού τομέα, ειδικότερα μέσω της εφαρμογής των διατάξεων για τους διορισμούς και τις προαγωγές.

Ικανοποιητική πρόοδος σημειώθηκε όσον αφορά την εφαρμογή του πλαισίου για την *καταπολέμηση της διαφθοράς*, το οποίο αποτελεί βασική προτεραιότητα της εταιρικής σχέσης για την προσχώρηση. Ο εκλογικός κώδικας και ο νόμος για τη χρηματοδότηση των πολιτικών κομμάτων τροποποιήθηκαν για να ενισχυθεί η διαφάνεια· αυξήθηκε ο αριθμός απαγγελιών κατηγοριών και καταδικαστικών αποφάσεων σε υποθέσεις διαφθοράς σε ανώτατα επίπεδα και η συνεργασία μεταξύ των αρχών επιβολής του νόμου βελτιώθηκε. Ωστόσο, η διαφθορά επικρατεί ακόμη και παραμένει σοβαρό πρόβλημα σε πολλούς τομείς. Απαιτούνται συνεχείς προσπάθειες, ιδιαίτερα όσον αφορά την εφαρμογή του νομικού πλαισίου.

Το νομικό και θεσμικό πλαίσιο για τα *ανθρώπινα δικαιώματα και την προστασία των μειονοτήτων* έχει δημιουργηθεί σε μεγάλο βαθμό. Εντούτοις, πρέπει να καταβληθούν περαιτέρω προσπάθειες για να βελτιωθεί η εφαρμογή σε αρκετούς τομείς.

Οι καταγγελίες για *κακομεταχείριση* από την αστυνομία μειώθηκαν σημαντικά μετά τη διάλυση των ειδικών αστυνομικών μονάδων, τη διεξαγωγή επισταμένων ερευνών και τη θέσπιση πειθαρχικών μέτρων. Ωστόσο, δεν έχει ακόμη δημιουργηθεί ανεξάρτητος εξωτερικός μηχανισμός για την παρακολούθηση των περιπτώσεων καταχρήσεων της αστυνομίας, σύμφωνα με τη νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων. Εκδόθηκε σχέδιο δράσης για την αποκατάσταση των υποδομών των *φυλακών* αλλά δεν έχουν ακόμη θεσπιστεί σημαντικά βραχυπρόθεσμα μέτρα για την εξάλειψη των απάνθρωπων και ταπεινωτικών συνθηκών. Δεν έχει εξασφαλιστεί ακόμη επαγγελματική διαχείριση των φυλακών.

Όσον αφορά την *ελευθερία της έκφρασης*, η κατάσταση είναι γενικά ικανοποιητική. Ωστόσο, συνεχίζονται τα προβλήματα σχετικά με την πολιτική παρέμβαση στα μέσα ενημέρωσης.

Όσον αφορά τα *δικαιώματα των γυναικών*, άρχισε η εφαρμογή της στρατηγικής για την καταπολέμηση της ενδοοικογενειακής βίας. Ωστόσο, πρέπει να καταβληθούν περαιτέρω προσπάθειες για την ανάπτυξη της διοικητικής ικανότητας στον τομέα της ισότητας των φύλων. Όσον αφορά τα *δικαιώματα των παιδιών*, η φοίτηση στα σχολεία αυξήθηκε· σχεδόν όλοι μαθητές του δημοτικού σχολείου συνεχίζουν τη φοίτηση στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Ο νόμος για τη δικαιοσύνη των ανηλίκων τέθηκε σε ισχύ τον Ιούνιο.

Όσον αφορά τα *πολιτιστικά δικαιώματα και τα δικαιώματα των μειονοτήτων*, σημειώθηκε σχετική περαιτέρω πρόοδος στην εφαρμογή της στρατηγικής για τη δίκαιη εκπροσώπηση, σύμφωνα με τη συμφωνία-πλαίσιο της Οχρίδας, και ο αριθμός των δημόσιων υπαλλήλων από μη πλειονοτικές εθνοτικές κοινότητες έφθασε το 26% σε κεντρικό επίπεδο τον Σεπτέμβριο 2009. Ο νόμος περί γλωσσών, ο οποίος προβλέπει τη μεγαλύτερη χρήση της αλβανικής γλώσσας, άρχισε να εφαρμόζεται στο κοινοβούλιο. Δημιουργήθηκε ειδικευμένος φορέας για την προστασία των δικαιωμάτων των μικρότερων κοινοτήτων, ο οποίος όμως δεν λειτουργεί ακόμη.

Τα σχολεία δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης του δήμου Struga επανέφεραν εν μέρει την εθνοτικά μικτή εκπαίδευση στις αρχές του σχολικού έτους 2009-2010. Ωστόσο, οι αρχές πρέπει να καταβάλουν περισσότερες προσπάθειες για την ενσωμάτωση των εθνοτικών κοινοτήτων της χώρας, κυρίως στην εκπαίδευση. Τα προβλήματα των μικρότερων εθνοτικών μειονοτήτων εξακολουθούν να μην αντιμετωπίζονται επαρκώς.

Μικρή πρόοδος καταγράφεται όσον αφορά τους *Ρομ*. Η εφαρμογή των τεσσάρων σχεδίων δράσης στο πλαίσιο της «Δεκαετίας ενσωμάτωσης των Ρομ 2005-2015» συνεχίστηκε με αργό ρυθμό, παρόλο που χορηγήθηκαν κρατικοί πόροι για την εφαρμογή των σχεδίων δράσης. Η διοικητική ικανότητα του γραφείου του αρμόδιου για τους Ρομ υπουργού άνευ χαρτοφυλακίου και της μονάδας για την εφαρμογή της στρατηγικής για τους Ρομ πρέπει να ενισχυθεί σημαντικά. Οι Ρομ διαβιώνουν ακόμη υπό πολύ δυσχερείς συνθήκες και υφίστανται διακρίσεις.

Όσον αφορά τα *περιφερειακά ζητήματα και τις διεθνείς υποχρεώσεις*, η πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας διατήρησε την πλήρη συνεργασία της με το Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο για την πρώην Γιουγκοσλαβία (ICTY). Το νομικό σύστημα της χώρας εξετάζει τις τέσσερις υποθέσεις που αναπέμπονται από το ICTY στις εθνικές αρχές.

Όσον αφορά το Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο, η διμερής συμφωνία περί ασυλίας με τις Ηνωμένες Πολιτείες δεν συνάδει με τις κοινές θέσεις και τις κατευθυντήριες αρχές της ΕΕ. Η χώρα πρέπει να εναρμονιστεί με τη θέση της ΕΕ.

Η χώρα συνέχισε να συμμετέχει ενεργά στις πρωτοβουλίες περιφερειακής συνεργασίας, περιλαμβανομένης της Διαδικασίας Συνεργασίας στη Νοτιοανατολική Ευρώπη (SEECF), του Συμβουλίου Περιφερειακής Συνεργασίας (RCC) και της Συμφωνίας Ελεύθερων Συναλλαγών της Κεντρικής Ευρώπης (CEFTA).

Η Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας διατηρεί γενικά καλές σχέσεις με τις χώρες στην περιοχή. Εντούτοις, οι σχέσεις με την Ελλάδα συνέχισαν να επηρεάζονται αρνητικά από το ανεπίλυτο ζήτημα της ονομασίας. Η χώρα συμμετέχει σε συνομιλίες υπό την αιγίδα των Ηνωμένων Εθνών για την επίλυση του ζητήματος. Πρέπει να αποτρέπονται ενέργειες και δηλώσεις που μπορεί να επηρεάσουν αρνητικά τις σχέσεις καλής γειτονίας. Η διατήρηση σχέσεων καλής γειτονίας, καθώς και η διαπραγμάτευση και η εξεύρεση αμοιβαίως αποδεκτής λύσης για το ζήτημα της ονομασίας, υπό την αιγίδα των Ηνωμένων Εθνών, παραμένουν ουσιαστικής σημασίας.

Η **οικονομία** της Πρώην Γιουγκοσλαβικής Δημοκρατίας της Μακεδονίας επιβραδύνθηκε και ελαφρώς συρρικνώθηκε το 2009, λόγω της επιδείνωσης του διεθνούς περιβάλλοντος. Ο πληθωρισμός μειώθηκε εμφανώς, κυρίως λόγω της μείωσης των διεθνών τιμών της ενέργειας και των βασικών προϊόντων. Σημειώθηκε σχετική πρόοδος στην αντιμετώπιση της διαρθρωτικής ανεργίας και στη μείωση των εμποδίων σχετικά με τη δημιουργία θέσεων

απασχόλησης. Ωστόσο, τα πολύ υψηλά ακόμη επίπεδα της ανεργίας, ιδίως μεταξύ των νέων και των ατόμων με χαμηλό μορφωτικό επίπεδο, εξακολουθούν να προκαλούν σοβαρή ανησυχία. Οι αδυναμίες στη διοίκηση και το κράτος δικαίου εξακολουθούν να επηρεάζουν αρνητικά το επιχειρηματικό περιβάλλον.

Όσον αφορά τα **οικονομικά κριτήρια**, η Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας έχει προχωρήσει ικανοποιητικά. Συνέχισε την πορεία της προς τη δημιουργία λειτουργικής οικονομίας της αγοράς. Αναμένεται ότι μεσοπρόθεσμα θα είναι σε θέση να αντιμετωπίσει τις ανταγωνιστικές πιέσεις και τις δυνάμεις της αγοράς στο εσωτερικό της Ένωσης, υπό την προϋπόθεση ότι θα εφαρμόσει αυστηρά το πρόγραμμα μεταρρυθμίσεων για να μειώσει τις σοβαρές διαρθρωτικές αδυναμίες.

Η χώρα διατήρησε μια ευρεία συναίνεση σχετικά με τους βασικούς άξονες των οικονομικών πολιτικών. Οι ιδιωτικοποιήσεις ολοκληρώθηκαν. Η ελευθέρωση των τιμών και του εμπορίου ολοκληρώθηκε σε μεγάλο βαθμό. Η είσοδος στην αγορά και η καταγραφή βελτιώθηκαν περαιτέρω και το κανονιστικό πλαίσιο απλοποιήθηκε περαιτέρω. Οι διαδικασίες πτώχευσης έγιναν ακόμη πιο βραχείες και η καταγραφή της ακίνητης περιουσίας έχει προχωρήσει ικανοποιητικά. Οι αρχές ενέτειναν τις προσπάθειές τους στην αντιμετώπιση της διαρθρωτικής ανεργίας και ελήφθησαν μέτρα για να μειωθεί η φορολογική επιβάρυνση της εργασίας. Η οικονομική ανεξαρτησία των εποπτικών και ρυθμιστικών φορέων ενισχύθηκε. Η χρηματοπιστωτική διαμεσολάβηση μειώθηκε ελαφρώς, αλλά ο τομέας συνολικά αντεπεξήλθε στη διεθνή χρηματοπιστωτική κρίση. Για να βελτιωθεί η ποιότητα του ανθρώπινου κεφαλαίου ελήφθησαν περαιτέρω μέτρα.

Ωστόσο, στο πλαίσιο της εκλογικής περιόδου και της παγκόσμιας οικονομικής κρίσης, ο γενικός συνδυασμός πολιτικών επιδεινώθηκε. Η ποιότητα των δημόσιων οικονομικών μειώθηκε, οι δημόσιες δαπάνες αυξήθηκαν σημαντικά, ιδίως στις μεταφορές εισοδήματος, τις επιδοτήσεις και τις συντάξεις, που αυξήθηκαν κατά πολύ πάνω από το επίπεδο του πληθωρισμού. Αυτό συνέβαλε στην απότομη αύξηση των εξωτερικών ανισορροπιών, ενώ οι ανάγκες χρηματοδότησης του δημόσιου τομέα απορρόφησαν τα κεφάλαια για ιδιωτικές επενδύσεις. Το χρέος του δημόσιου τομέα αυξήθηκε, αλλά εξακολουθεί να είναι σχετικά χαμηλό. Οι εισροές άμεσων ξένων επενδύσεων επιβραδύνθηκαν σημαντικά, σε μεγάλο βαθμό λόγω της επιδείνωσης του διεθνούς περιβάλλοντος. Οι πόροι για την αντιμετώπιση της διαρθρωτικής ανεργίας παρέμειναν περιορισμένοι, ενώ η ανεργία παρέμεινε σε πολύ υψηλά επίπεδα. Οι θεσμικές αδυναμίες και το κράτος δικαίου πρέπει να βελτιωθούν για να καταστεί δυνατή η ομαλή λειτουργία της οικονομίας της αγοράς. Πρέπει να καταβληθούν περαιτέρω προσπάθειες για την ενίσχυση της δημόσιας διοίκησης και του δικαστικού τομέα, προκειμένου να βελτιωθούν η ασφάλεια του δικαίου και το επιχειρηματικό περιβάλλον. Οι ρυθμιστικοί και εποπτικοί φορείς στερούνται συχνά της αναγκαίας ανεξαρτησίας και των πόρων για να λειτουργούν αποτελεσματικά. Παρά τις προσπάθειες για τη μείωση της παραοικονομίας, το ζήτημα αυτό παραμένει σοβαρή πρόκληση.

Η Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας σημείωσε ικανοποιητική πρόοδο όσον αφορά τη βελτίωση της **ικανότητάς της για την ανάληψη των υποχρεώσεων του μέλους**, ειδικότερα σε σχέση με τις μεταφορές, τα τελωνεία και τη φορολογία, και τη δικαιοσύνη, την ελευθερία και την ασφάλεια. Λιγότερη πρόοδος σημειώθηκε σε ορισμένους άλλους τομείς όπως η ενέργεια, το περιβάλλον και η απασχόληση και κοινωνική πολιτική. Γενικά, σημειώθηκε περαιτέρω πρόοδος όσον αφορά την τήρηση των προτεραιοτήτων της εταιρικής σχέσης για την προσχώρηση. Ωστόσο, απαιτούνται εντατικές προσπάθειες για να ενισχυθεί η διοικητική ικανότητα για την εφαρμογή και την επιβολή της νομοθεσίας. Σύμφωνα με τη βασική προτεραιότητα της εταιρικής σχέσης για την προσχώρηση, οι

υποχρεώσεις που αναλήφθηκαν στο πλαίσιο της Συμφωνίας Σταθεροποίησης και Σύνδεσης εκπληρώθηκαν.

Σχετική πρόοδος σημειώθηκε στον τομέα της *ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων*. Σημαντικό τμήμα του οριζόντιου και του τομεακού κεκτημένου δεν έχει ακόμη μεταφερθεί. Σημειώθηκε σχετική πρόοδος στον τομέα της *ελεύθερης κυκλοφορίας των εργαζομένων*, όπου η εναρμόνιση με το κεκτημένο βρίσκεται ακόμη στα πρώτα στάδια. Η πρόοδος όσον αφορά το *δικαίωμα εγκατάστασης και την ελευθερία παροχής υπηρεσιών* ήταν άνιση. Υπάρχει έλλειψη συντονισμού μεταξύ των διαφόρων φορέων που είναι αρμόδιοι να χορηγούν άδειες για την παροχή διασυνοριακών υπηρεσιών. Η πρόοδος στον τομέα της *ελεύθερης κυκλοφορίας των κεφαλαίων* περιορίστηκε κυρίως στην καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες. Οι υποχρεώσεις που απορρέουν από το πρώτο στάδιο της ΣΣΣ εκπληρώθηκαν το 2008.

Ικανοποιητική πρόοδος σημειώθηκε στον τομέα των *δημόσιων συμβάσεων*, όπου έχουν ληφθεί σημαντικά μέτρα για την εναρμόνιση της νομοθεσίας με το κεκτημένο. Απαιτούνται περαιτέρω προσπάθειες για την ενίσχυση της διοικητικής ικανότητας σε όλα τα επίπεδα. Ικανοποιητική πρόοδος σημειώθηκε επίσης στον τομέα του *εταιρικού δικαίου*, παρόλο που η εναρμόνιση του νομικού πλαισίου της λογιστικής και του λογιστικού ελέγχου καθυστερεί. Σημειώθηκε σχετική πρόοδος όσον αφορά την ενίσχυση του νομικού πλαισίου και την προώθηση της διοικητικής ικανότητας και της θεσμικής συνεργασίας στον τομέα της *νομοθεσίας περί της πνευματικής ιδιοκτησίας*. Αν και βελτιώθηκε, η εφαρμογή αυτής της νομοθεσίας δεν είναι ακόμη ικανοποιητική.

Σχετική πρόοδος σημειώθηκε στον τομέα του *ανταγωνισμού*. Επιτεύχθηκε αξιόπιστη επιβολή της νομοθεσίας, ιδίως στον τομέα των συγκεντρώσεων, αν και η καταπολέμηση των συμπράξεων πρέπει να ενισχυθεί. Ο αριθμός των εκ των προτέρων αποφάσεων για τις κρατικές ενισχύσεις αυξήθηκε. Οι ανθρωπίνι και χρηματοδοτικοί πόροι της αρχής του ανταγωνισμού είναι ακόμη ανεπαρκείς.

Σημειώθηκε σχετική πρόοδος στον τομέα των *χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών*, κυρίως όσον αφορά τις νομοθετικές εξελίξεις στον τραπεζικό τομέα, τις αγορές κινητών αξιών, τις επενδυτικές υπηρεσίες και τις συντάξεις. Εντούτοις, η ασφαλιστική αγορά δεν ρυθμίζεται ούτε εποπτεύεται ακόμη κατάλληλα.

Σημειώθηκε πρόοδος στον τομέα των ηλεκτρονικών επικοινωνιών και της κοινωνίας της πληροφορίας. Ο ανταγωνισμός στις αγορές ηλεκτρονικών επικοινωνιών αυξήθηκε λόγω της διαδικασίας απελευθέρωσης της αγοράς, προς όφελος των καταναλωτών. Στον τομέα της πολιτικής στον οπτικοακουστικό τομέα, το Συμβούλιο Ραδιοτηλεοπτικών Μεταδόσεων και ο δημόσιος ραδιοτηλεοπτικός οργανισμός εξακολουθούν να υφίστανται πολιτικές παρεμβάσεις. Γενικά, οι προετοιμασίες στον τομέα της *κοινωνίας της πληροφορίας και των μέσων ενημέρωσης* έχουν προχωρήσει.

Σημειώθηκε πρόοδος στον τομέα της *γεωργίας και της αγροτικής ανάπτυξης*. Η διοικητική ικανότητα του οργανισμού πληρωμών και οι λειτουργικές δομές που είναι υπεύθυνες για τους προενταξιακούς πόρους της ΕΕ ενισχύθηκαν, αν και σε άλλους τομείς η διοικητική ικανότητα παραμένει ανεπαρκής. Η εναρμόνιση με το κεκτημένο απαιτεί εντατικές προσπάθειες ιδίως όσον αφορά την πλήρη εφαρμογή της νομοθεσίας που θεσπίστηκε. Σημειώθηκε σχετική πρόοδος στον τομέα της *ασφάλειας των τροφίμων και της κτηνιατρικής και φυτοϋγειονομικής πολιτικής*, κυρίως σε σχέση με την κατάρτιση νομοθεσίας. Ωστόσο, η διοικητική ικανότητα,

από πλευράς αριθμού και δεξιοτήτων του προσωπικού, παραμένει ανεπαρκής για να εξασφαλίσει την ορθή εφαρμογή του κερτημένου.

Ικανοποιητική πρόοδος σημειώθηκε στον τομέα της *πολιτικής μεταφορών*, ιδίως όσον αφορά τις μεταφορές, περιλαμβανομένης της χρέωσης οδικών υποδομών. Γενικά, η εναρμόνιση της νομοθεσίας προχωρεί σε όλους τους τομείς. Ωστόσο, η διοικητική ικανότητα στον κάθε τομέα μεταφορών είναι ανεπαρκής, τόσο ως προς τον αριθμό εργαζομένων όσο και ως προς τα προσόντα τους. Πρέπει ακόμη να δημιουργηθούν ρυθμιστικοί φορείς και αρμόδιες για την ασφάλεια αρχές για τις αεροπορικές και σιδηροδρομικές μεταφορές.

Σχετική πρόοδος σημειώθηκε στον τομέα της *ενέργειας*. Εντούτοις, αφενός πρέπει να επέλθουν τροποποιήσεις στον ενεργειακό νόμο και αφετέρου απαιτείται ορθή εφαρμογή της νομοθεσίας προκειμένου να εκπληρωθούν οι υποχρεώσεις δυνάμει της Συνθήκης για την Ενεργειακή Κοινότητα. Πρέπει ακόμη να δημιουργηθεί αγορά ηλεκτρικής ενέργειας η οποία να λειτουργεί αποτελεσματικά. Ο βαθμός ανεξαρτησίας των ρυθμιστικών φορέων της ενέργειας και προστασίας από τις ακτινοβολίες πρέπει ακόμη να βελτιωθεί.

Ικανοποιητική πρόοδος σημειώθηκε όσον αφορά τη *φορολογία*. Το επίπεδο εναρμόνισης της νομοθεσίας στην έμμεση φορολογία έχει προχωρήσει ικανοποιητικά. Απαιτούνται περαιτέρω προσπάθειες όσον αφορά την έμμεση φορολογία. Η λειτουργική ικανότητα του Δημόσιου Ταμείου ενισχύθηκε και η είσπραξη των φόρων βελτιώθηκε.

Σχετική πρόοδος σημειώθηκε στην εναρμόνιση της νομοθεσίας και τη διοικητική ικανότητα στον τομέα της *οικονομικής και νομισματικής πολιτικής*. Γενικά, οι προετοιμασίες σ' αυτόν τον τομέα διεξάγονται απρόσκοπτα. Ικανοποιητική πρόοδος σημειώθηκε όσον αφορά τη βελτίωση των τομεακών *στατιστικών* και την εναρμόνιση των κατατάξεων με το κερτημένο. Η στατιστική υποδομή ενισχύθηκε, αλλά η κατάσταση όσον αφορά τους πόρους παρουσιάζει ακόμη αδυναμίες.

Περιορισμένη πρόοδος σημειώθηκε στον τομέα της *κοινωνικής πολιτικής και της απασχόλησης*. Δεν υπάρχει ακόμη αποτελεσματικός και αντιπροσωπευτικός κοινωνικός διάλογος. Η διοικητική ικανότητα ενισχύθηκε σταδιακά, αλλά δεν επαρκεί ακόμη για την ορθή εφαρμογή της νομοθεσίας και των πολιτικών. Ικανοποιητική, αλλά άνιση, πρόοδος σημειώθηκε στον τομέα των *επιχειρήσεων και της βιομηχανικής πολιτικής*. Περιορισμένοι είναι οι οικονομικοί πόροι και η διοικητική ικανότητα των δημόσιων φορέων για την εφαρμογή των μέσων για τις επιχειρήσεις και τη βιομηχανική πολιτική. Η εναρμόνιση με το κερτημένο σ' αυτό το κεφάλαιο έχει προχωρήσει με μέτριο ρυθμό.

Σημειώθηκε πρόοδος στον τομέα των *διευρωπαϊκών δικτύων*. Οι προετοιμασίες σ' αυτόν τον τομέα έχουν προχωρήσει. Στον τομέα της *περιφερειακής πολιτικής και του συντονισμού των διαρθρωτικών μέσων* καταγράφεται σχετική πρόοδος, ιδίως με τη μορφή εντατικών προσπαθειών και προετοιμασιών για την εφαρμογή των στοιχείων του μηχανισμού προενταξιακής βοήθειας (ΜΠΒ) που προετοιμάζουν το έδαφος για τα διαρθρωτικά ταμεία. Γενικά η εναρμόνιση με το κερτημένο στον τομέα αυτόν έχει προχωρήσει.

Όσον αφορά τον *δικαστικό τομέα και τα θεμελιώδη δικαιώματα*, σημειώθηκε ικανοποιητική πρόοδος στην καταπολέμηση της διαφθοράς και σχετική πρόοδος στη μεταρρύθμιση του δικαστικού τομέα και τη διασφάλιση των θεμελιωδών δικαιωμάτων. Οι νεοσυσταθέντες θεσμοί και η αύξηση των δημοσιονομικών πόρων βελτίωσαν τη γενική αποτελεσματικότητα του δικαστικού τομέα, αλλά απαιτούνται συνεχείς προσπάθειες για να διασφαλιστεί η ανεξαρτησία τους. Όσον αφορά την καταπολέμηση της διαφθοράς, καταγράφεται περαιτέρω

πρόοδος σχετικά με τη δίωξη σε υποθέσεις ανώτατου επιπέδου, την ενίσχυση του θεσμικού πλαισίου και τη συνεργασία μεταξύ των υπηρεσιών επιβολής του νόμου. Ο εκλογικός κώδικας και ο νόμος για τη χρηματοδότηση των πολιτικών κομμάτων τροποποιήθηκαν για να ενισχυθεί η διαφάνεια. Ωστόσο, η διαφθορά επικρατεί ακόμη και παραμένει σοβαρό πρόβλημα σε πολλούς τομείς. Πρέπει να ενταθούν οι προσπάθειες. Τα περισσότερα από τα νομοθετικά μέτρα και μέτρα πολιτικής σχετικά με τα θεμελιώδη δικαιώματα έχουν θεσπιστεί, αλλά η εφαρμογή τους είναι άνιση και απαιτούνται περαιτέρω προσπάθειες.

Στον τομέα της *δικαιοσύνης, της ελευθερίας και της ασφάλειας*, η χώρα συνέχισε να αντιμετωπίζει βασικές προκλήσεις. Σχετικά με την ελευθέρωση του καθεστώτος έκδοσης θεωρήσεων, η χώρα σημείωσε σημαντική πρόοδο στους τομείς που περιλαμβάνονται στον χάρτη πορείας και ανταποκρίθηκε στα κριτήρια αξιολόγησης. Λαμβανομένης υπόψη της προόδου που σημειώθηκε, η Επιτροπή πρότεινε, τον Ιούλιο 2009, την κατάργηση της υποχρέωσης θεώρησης για τους πολίτες της Πρώην Γιουγκοσλαβικής Δημοκρατίας της Μακεδονίας⁹. Καταγράφεται ικανοποιητική πρόοδος στους τομείς του ασύλου, της καταπολέμησης του οργανωμένου εγκλήματος και των ναρκωτικών, καθώς και των εξωτερικών συνόρων και του Σένγκεν. Η διοικητική ικανότητα για την εφαρμογή της μεταρρύθμισης της αστυνομίας βελτιώθηκε, αλλά περιορίζεται ακόμη από τη διαχείριση των ανθρώπινων πόρων η οποία δεν έχει αναπτυχθεί πλήρως. Όσον αφορά την καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος, η χρήση ειδικών ανακριτικών τεχνικών, η προστασία των μαρτύρων και η αστυνόμευση βάσει εμπιστευτικών πληροφοριών βελτιώθηκε. Απαιτούνται περαιτέρω προσπάθειες, ιδίως για τη θέσπιση ολοκληρωμένου συστήματος πληροφοριών. Η χώρα έφθασε σε μεγαλύτερο βαθμό εναρμόνισης με το κεκτημένο όσον αφορά τόσο τη νομοθετική όσο και τη διοικητική ικανότητα. Γενικά, οι προετοιμασίες σ' αυτόν τον τομέα διεξάγονται απρόσκοπτα.

Σχετική πρόοδος σημειώθηκε στον τομέα της *επιστήμης και της έρευνας*. Η διοικητική ικανότητα για τη στήριξη της συμμετοχής στα προγράμματα-πλαίσια δεν είναι ανεπτυγμένη αρκετά. Γενικά, οι προετοιμασίες σ' αυτόν τον τομέα διεξάγονται απρόσκοπτα. Σχετική πρόοδος σημειώθηκε στους τομείς της εκπαίδευσης, της κατάρτισης, των νέων και του πολιτισμού, ιδίως όσον αφορά τη συμμετοχή σε κοινοτικά προγράμματα. Ωστόσο, ο προϋπολογισμός για την εκπαίδευση δεν επαρκεί ακόμη για την εφαρμογή της εθνικής στρατηγικής για τη μεταρρύθμιση. Γενικά, οι προετοιμασίες στον τομέα της *εκπαίδευσης και του πολιτισμού* έχουν προχωρήσει.

Σημειώθηκε πρόοδος σχετικά με την περαιτέρω μεταφορά του κεκτημένου της ΕΕ στον τομέα του *περιβάλλοντος*, ιδίως όσον αφορά την οριζόντια νομοθεσία και τη διαχείριση των αποβλήτων. Η εφαρμογή της νομοθεσίας παραμένει σημαντική πρόκληση. Η διοικητική ικανότητα είναι ανεπαρκής τόσο σε εθνικό όσο και σε τοπικό επίπεδο. Απαιτούνται ακόμη σημαντικές περαιτέρω προσπάθειες για τη συνέχιση της εναρμόνισης με το κεκτημένο της ΕΕ σ' αυτόν τον τομέα, καθώς και για την εξασφάλιση των απαιτούμενων επενδύσεων. Γενικά, οι προετοιμασίες στον τομέα του *περιβάλλοντος* έχουν προχωρήσει μετρίως.

Σχετική πρόοδος σημειώθηκε στον τομέα της *προστασίας των καταναλωτών και της υγείας*. Όσον αφορά την πολιτική για τους καταναλωτές, δεν υπάρχει ακόμη αποτελεσματικό και διαφανές σύστημα εποπτείας της αγοράς. Στον τομέα της δημόσιας υγείας, οι διαθέσιμοι ανθρώπινοι και χρηματοδοτικοί πόροι δεν επαρκούν ακόμη για να εξασφαλίσουν την ορθή εφαρμογή της νομοθεσίας, των στρατηγικών και των σχεδίων δράσης.

---

⁹ COM(2009) 366.

Στον τομέα της *τελωνειακής ένωσης* σημειώθηκε ουσιαστική πρόοδος, ιδίως όσον αφορά τη διοικητική και λειτουργική ικανότητα. Η τελωνειακή νομοθεσία έχει εναρμονισθεί επαρκώς με το κεκτημένο, με εξαίρεση τη διαμετακόμιση. Η διοικητική ικανότητα της τελωνειακής διοίκησης να εφαρμόσει τη νομοθεσία και να καταπολεμήσει τα εγκλήματα διασυνοριακών διαστάσεων συνεχώς βελτιώνεται. Οι προετοιμασίες σ' αυτόν τον τομέα διεξάγονται απρόσκοπτα.

Σημειώθηκε σχετική πρόοδος όσον αφορά την εναρμόνιση με την πολιτική *εξωτερικών σχέσεων* της ΕΕ. Γενικά, οι προετοιμασίες σ' αυτόν τον τομέα διεξάγονται απρόσκοπτα. Σημειώθηκε σχετική πρόοδος στον τομέα της *εξωτερικής πολιτικής και της πολιτικής ασφάλειας και άμυνας*, ιδίως όσον αφορά την ενίσχυση της διοικητικής ικανότητας. Η χώρα ευθυγραμμίστηκε με τις περισσότερες δηλώσεις και κοινές θέσεις της ΕΕ και ανέλαβε σταθερή δέσμευση σχετικά με τη συμμετοχή της στις επιχειρήσεις ΕΠΑΑ.

Σχετική πρόοδος σημειώθηκε όσον αφορά την εναρμόνιση και την εφαρμογή της νομοθεσίας στον τομέα του *δημοσιονομικού ελέγχου*. Η διοικητική ικανότητα των αρμόδιων οργανισμών ενισχύθηκε περαιτέρω. Σημειώθηκε σχετική πρόοδος όσον αφορά τις *οικονομικές και δημοσιονομικές διατάξεις*. Βελτιώθηκε η λειτουργική ικανότητα της τελωνειακής αρχής και του Δημόσιου Ταμείου, ιδίως όσον αφορά την καταπολέμηση της απάτης στον τομέα των τελωνείων και του ΦΠΑ.

Μαυροβούνιο

Το Μαυροβούνιο συνέχισε να σημειώνει πρόοδο στην εκπλήρωση των **πολιτικών κριτηρίων**. Σύμφωνα με την ευρωπαϊκή εταιρική σχέση, συνέχισε την ολοκλήρωση του νομικού πλαισίου του και ενίσχυσε τη θεσμική και διοικητική του ικανότητα. Το σύνταγμα εφαρμόστηκε γενικά αποτελεσματικά. Η μεταρρύθμιση του δικαστικού τομέα συνεχίστηκε και άρχισε να παράγει αποτελέσματα. Ωστόσο, εξακολουθεί να ασκείται πολιτική επιρροή στους λειτουργούς της δικαιοσύνης. Η καταπολέμηση της διαφθοράς και του οργανωμένου εγκλήματος πρέπει να συνεχιστεί με αποφασιστικότητα. Η ενίσχυση της διοικητικής ικανότητας εξακολουθεί να αποτελεί μείζονος σημασίας πρόκληση. Η πολιτική συναίνεση για θέματα που αφορούν την ΕΕ παραμένει ισχυρή. Η ικανότητα του Κοινοβουλίου να αναλύει τη νομοθεσία και να παρακολουθεί την εφαρμογή των μεταρρυθμίσεων πρέπει να ενισχυθεί.

Η *δημοκρατία και το κράτος δικαίου* συνέχισαν να ενισχύονται. Γενικά, η εφαρμογή του συντάγματος ήταν ικανοποιητική. Ωστόσο, ορισμένοι βασικοί νόμοι δεν έχουν εναρμονιστεί ακόμη με αυτό. Η λειτουργία των κρατικών θεσμών βελτιώθηκε ιδίως στους τομείς που έχουν σχέση με την ευρωπαϊκή ολοκλήρωση. Απαιτείται μεγαλύτερη πολιτική βούληση στην καταπολέμηση της διαφθοράς, ιδίως της διαφθοράς σε ανώτατα επίπεδα.

Σημειώθηκε σχετική πρόοδος όσον αφορά τη λειτουργία του *κοινοβουλίου*. Η νομοθετική του δραστηριότητα παρέμεινε έντονη και η διοικητική του ικανότητα ενισχύθηκε. Ωστόσο, το κοινοβούλιο πρέπει να ενισχύσει ουσιαστικά την αποτελεσματικότητά του ως νομοθετικού σώματος καθώς και τις ικανότητές του στην εποπτεία. Οι κοινοβουλευτικές εκλογές που διεξήχθησαν τον Μάρτιο 2009 ανταποκρίθηκαν σε όλες σχεδόν τις υποχρεώσεις που είχαν αναληφθεί στο πλαίσιο του ΟΑΣΕ και του Συμβουλίου της Ευρώπης. Ωστόσο, ο ΟΑΣΕ και το Γραφείο Δημοκρατικών Θεσμών και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων εντόπισαν ορισμένα προβλήματα και ελλείψεις που πρέπει να αντιμετωπιστούν. Η εκλογική νομοθεσία πρέπει να εναρμονισθεί με το σύνταγμα.

Η *κυβέρνηση* συνέχισε να δημιουργεί νέες διοικητικές υποδομές μετά την ανεξαρτησία της χώρας. Το πλαίσιο για το συντονισμό της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης βελτιώθηκε και συνέχισε να λειτουργεί ομαλά. Σημειώθηκε σχετική πρόοδος στις μεταρρυθμίσεις της *δημόσιας διοίκησης* με τη θέσπιση της βασικής νομοθεσίας, τον εκσυγχρονισμό της διοικητικής ικανότητας και τη βελτίωση της διαχείρισης των ανθρώπινων πόρων. Εντούτοις, η έλλειψη ανθρώπινων και οικονομικών πόρων, μαζί με τις διαρθρωτικές αδυναμίες και τη διαφθορά, εξακολουθούν να παρακωλύουν την αποτελεσματικότητα της δημόσιας διοίκησης. Η διοικητική ικανότητα παραμένει περιορισμένη. Πρέπει να καταβληθούν σημαντικές προσπάθειες, ώστε να δημιουργηθεί μια επαγγελματική, υπόλογη και αξιοκρατική δημόσια διοίκηση χωρίς πολιτικές παρεμβάσεις. Οι περισσότερες από τις γνώμες και συστάσεις που διατύπωσε το γραφείο του συνηγόρου του πολίτη ελήφθησαν υπόψη. Ωστόσο, ο νόμος για το συνήγορο του πολίτη πρέπει ακόμη να εναρμονισθεί πλήρως με το σύνταγμα και οι ικανότητες του γραφείου του να ενισχυθούν περαιτέρω.

Πρέπει να καταβληθούν μεγαλύτερες προσπάθειες για τη δημιουργία και την ανάθεση αρμοδιοτήτων σε ανεξάρτητους, εποπτεύοντες και ρυθμιστικούς φορείς οι οποίοι θα λειτουργούν αποτελεσματικά.

Το Μαυροβούνιο σημείωσε μέτρια πρόοδο όσον αφορά τη μεταρρύθμιση του *δικαστικού τομέα*. Το νομικό πλαίσιο ενισχύθηκε περαιτέρω με τη θέσπιση του νέου κώδικα ποινικής δικονομίας. Ωστόσο, απαιτούνται περαιτέρω προσπάθειες για να διασφαλιστεί η ανεξαρτησία της δικαιοσύνης και η αυτονομία του συστήματος δίωξης. Πρέπει να ενισχυθεί η ικανότητα των διωκτικών αρχών να αναλάβουν τα νέα τους καθήκοντα στο πλαίσιο του κώδικα ποινικής δικονομίας. Πρέπει να εδραιωθεί περαιτέρω η λογοδοσία, η ακεραιότητα και η αποτελεσματικότητα του δικαστικού συστήματος.

Σημειώθηκε ικανοποιητική πρόοδος όσον αφορά την κατάρτιση του νομικού και διοικητικού πλαισίου για την *καταπολέμηση της διαφθοράς*. Σημειώθηκε πρόοδος όσον αφορά την περαιτέρω ενίσχυση των φορέων που είναι υπεύθυνοι για την πρόληψη και τις έρευνες για την καταπολέμηση της διαφθοράς. Ωστόσο, η διαφθορά επικρατεί ακόμη σε πολλούς τομείς και παραμένει ιδιαίτερα σοβαρό πρόβλημα. Η πληρότητα της νομοθεσίας και η πραγματική εφαρμογή της στον τομέα αυτόν προκαλούν ανησυχία. Παρά τη θετική τάση, η ερευνητική ικανότητα και ο συντονισμός των αρχών επιβολής του νόμου είναι ανεπαρκείς, με αποτέλεσμα να είναι χαμηλός ο αριθμός των καταδικαστικών αποφάσεων. Ο έλεγχος στους τομείς της χρηματοδότησης των πολιτικών κομμάτων και της σύγκρουσης συμφερόντων είναι ανεπαρκής.

Σημειώθηκε περαιτέρω πρόοδος στον τομέα των *ανθρωπίνων δικαιωμάτων και της προστασίας των μειονοτήτων*, όπου το Μαυροβούνιο έχει συμμορφωθεί σε μεγάλο βαθμό με τα ευρωπαϊκά πρότυπα.

Γενικά, σημειώθηκε σχετική πρόοδος στον τομέα των *ατομικών και πολιτικών δικαιωμάτων*. Ωστόσο, απαιτούνται περαιτέρω προσπάθειες για τη βελτίωση της εφαρμογής των νόμων για τα *βασανιστήρια και την κακομεταχείριση*, το *σύστημα των φυλακών* και την *πρόσβαση στη δικαιοσύνη*.

Η *ελευθερία της έκφρασης* παραμένει πρόβλημα. Οι έρευνες για την άσκηση βίας κατά δημοσιογράφων σημείωσαν πρόοδο. Ωστόσο, αναφέρθηκαν νέα επεισόδια. Οι εκφοβιστικές δηλώσεις κρατικών αξιωματούχων σχετικά με τον ρόλο των μέσων ενημέρωσης και τις ΜΚΟ αποτελούν πηγή ανησυχίας. Η κυβέρνηση πρέπει να αναπτύξει εποικοδομητικό διάλογο με τους εκπροσώπους της κοινωνίας των πολιτών. Ο σεβασμός της *ελευθερίας του συνέρχεσθαι*

και της θρησκευτικής ελευθερίας παραμένει γενικά ικανοποιητικός. Ωστόσο, η επιστροφή της εκκλησιαστικής περιουσίας δεν έχει αντιμετωπιστεί ακόμη και οι κρατικοί φορείς πρέπει να παραμείνουν ουδέτεροι ως προς τις διαφορές μεταξύ των Ορθόδοξων Εκκλησιών της Σερβίας και του Μαυροβουνίου στο Μαυροβούνιο.

Απαιτούνται εντατικές προσπάθειες στον τομέα των *δικαιωμάτων των γυναικών*, ιδίως όσον αφορά την προστασία των γυναικών από κάθε μορφής βία, δεδομένου ότι η ενδοοικογενειακή βία εξακολουθεί να είναι εκτεταμένη. Δεν έχουν θεσπιστεί ακόμη βασικοί νόμοι όπως ένας νόμος για την προστασία από την ενδοοικογενειακή βία. Επίσης δεν έχουν θεσπιστεί ακόμη σημαντικοί νόμοι όπως ο νόμος κατά των διακρίσεων. Πρέπει να καταβληθούν αποφασιστικές προσπάθειες για να συνεχιστεί η εφαρμογή της νομοθεσίας και των στρατηγικών για τη βελτίωση των *δικαιωμάτων των παιδιών* και των κοινωνικά ευάλωτων ομάδων. Όσον αφορά τα *δικαιώματα ιδιοκτησίας*, υπήρξαν λιγότερες καταγγελίες σχετικά με τα δικαιώματα ιδιοκτησίας το 2008. Ωστόσο, εκφράζονται ακόμη ανησυχίες σχετικά με την εφαρμογή της νομοθεσίας για την επιστροφή ακίνητης περιουσίας.

Το Μαυροβούνιο σημείωσε σχετική πρόοδο όσον αφορά την εφαρμογή του πλαισίου για την *προστασία των μειονοτήτων*. Άρχισαν να λειτουργούν τα Συμβούλια Μειονοτήτων στα οποία χορηγήθηκαν πόροι. Έχουν ληφθεί ορισμένα μέτρα για τη βελτίωση της κατάστασης των κοινοτήτων των Ρομ, των Ashkali και της αιγυπτιακής κοινότητας. Οι σχέσεις μεταξύ των εθνοτήτων παραμένουν ομαλές. Ωστόσο, η κοινωνική και οικονομική κατάσταση των εκτοπισθέντων ατόμων και των κοινοτήτων των Ρομ, των Ashkali και της αιγυπτιακής κοινότητας εξακολουθεί να προκαλεί σοβαρές ανησυχίες. Τα άτομα αυτά διαβιώνουν ακόμη υπό πολύ δυσχερείς συνθήκες και υφίστανται διακρίσεις. Η εφαρμογή της νομοθεσίας και των στρατηγικών πρέπει να συνεχιστεί με αποφασιστικότητα. Απαιτούνται επίσης μεγαλύτεροι οικονομικοί πόροι. Ο νόμος για τα δικαιώματα και τις ελευθερίες των μειονοτήτων δεν έχει εναρμονιστεί ακόμη με το σύνταγμα όσον αφορά την εκπροσώπηση των μειονοτήτων.

Όσον αφορά τα *εκτοπισθέντα άτομα* από τη Βοσνία-Ερζεγοβίνη και την Κροατία, δημιουργήθηκε ένα νομικό πλαίσιο για τη διευθέτηση του καθεστώτος αυτών των ατόμων, αλλά δεν έχει διασφαλιστεί ακόμη η πραγματική εφαρμογή του. Το Μαυροβούνιο πρέπει να διευθετήσει το καθεστώς των εκτοπισθέντων ατόμων από το Κοσσυφοπέδιο και να μεριμνήσει για τη βελτίωση των οικονομικών και κοινωνικών δικαιωμάτων τους, τα οποία παραμένουν περιορισμένα. Η κατάστασή τους εξακολουθεί να αποτελεί πηγή ανησυχίας.

Όσον αφορά τα *περιφερειακά ζητήματα και τις διεθνείς υποχρεώσεις*, η συνεργασία του Μαυροβουνίου με το Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο για την πρώην Γιουγκοσλαβία (ICTY) είναι ικανοποιητική. Οι έρευνες και οι δικαστικές διαδικασίες στον περιορισμένο αριθμό υποθέσεων εγχώριων εγκλημάτων πολέμου του Μαυροβουνίου σημείωσαν πρόοδο. Η συνεργασία με τις γειτονικές χώρες στον τομέα αυτόν βελτιώθηκε. Η υπόθεση των επιζώντων και των οικογενειών εκτοπισθέντων Βοσνίων πολιτών το 1992 διευθετήθηκε εκτός δικαστηρίου.

Όσον αφορά το Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο, η διμερής συμφωνία περί ασυλίας με τις Ηνωμένες Πολιτείες δεν είναι σύμφωνη με τις σχετικές κοινές θέσεις και τις κατευθυντήριες αρχές της ΕΕ. Η χώρα πρέπει να ευθυγραμμιστεί με τη θέση της ΕΕ.

Το Μαυροβούνιο συμμετέχει ενεργά στις περιφερειακές πρωτοβουλίες συνεργασίας, περιλαμβανομένης της Διαδικασίας της Συνεργασίας στη Νοτιοανατολική Ευρώπη (SEECP), του Συμβουλίου Περιφερειακής Συνεργασίας (RCC) και της Συμφωνίας Ελεύθερων

Συναλλαγών της Κεντρικής Ευρώπης (CEFTA). Το Μαυροβούνιο ασκεί την προεδρία της Συμφωνίας Ελεύθερων Συναλλαγών της Κεντρικής Ευρώπης το 2009. Η περιφερειακή σχολή δημόσιας διοίκησης στο Danilovgrad κοντά στην Podgorica άρχισε να λειτουργεί.

Οι σχέσεις με άλλες χώρες της διεύρυνσης και γειτονικά κράτη μέλη συνέχισαν να βελτιώνονται και η διμερής συνεργασία σε συγκεκριμένους τομείς εντατικοποιήθηκε. Ειδικότερα, σημειώθηκε πρόοδος στη διευθέτηση διμερών συνοριακών ζητημάτων μεταξύ του Μαυροβουνίου και της Κροατίας, που συνεργάστηκαν στην προετοιμασία της παραπομπής της υπόθεσης των ορίων της Prevlaka στο Διεθνές Δικαστήριο.

Η **οικονομία** του Μαυροβουνίου επιβραδύνθηκε σημαντικά το 2009. Τα δημόσια οικονομικά αντιμετώπισαν, ως εκ τούτου, οξύτατες πιέσεις και το δημόσιο χρέος αυξήθηκε περισσότερο. Ωστόσο, η οικονομία δεν αντιμετώπισε σοβαρή ύφεση και οι κίνδυνοι εξωτερικής χρηματοδότησης δεν επαληθεύτηκαν πλήρως. Παρά την οικονομική κρίση, η κυβέρνηση προώθησε μια σειρά διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων. Η ενίσχυση του κράτους δικαίου και ο εκσυγχρονισμός των υποδομών παραμένουν βασικές προκλήσεις για την οικονομική ανάπτυξη.

Όσον αφορά τα **οικονομικά κριτήρια**, η χώρα σημείωσε περαιτέρω πρόοδο στη δημιουργία μιας λειτουργούσας οικονομίας της αγοράς. Για να μπορεί να αντιμετωπίσει μεσοπρόθεσμα τις ανταγωνιστικές πιέσεις και τις δυνάμεις της αγοράς στο εσωτερικό της Ένωσης, η χώρα πρέπει να συνεχίσει τις ριζικές μεταρρυθμίσεις προκειμένου να μειώσει τις διαρθρωτικές αδυναμίες της.

Οι ανισορροπίες στο ισοζύγιο εξωτερικών συναλλαγών και ο πληθωρισμός μειώθηκαν λόγω της επιβράδυνσης της οικονομικής δραστηριότητας. Οι δείκτες της αγοράς εργασίας εξακολούθησαν να βελτιώνονται, παρά την επιβράδυνση της ανάπτυξης. Οι ξένες μητρικές τράπεζες συνέχισαν να χρηματοδοτούν τις κατά τόπους θυγατρικές τους, στηρίζοντας κατ' αυτόν τον τρόπο το χρηματοπιστωτικό σύστημα ελλείψει δανειοδότη εσχάτης ανάγκης. Το δημοσιονομικό έλλειμμα μειώθηκε με περικοπή των δαπανών και με έσοδα από την ιδιωτικοποίηση των μεγάλων δικτύων. Το δημόσιο χρέος αυξήθηκε, αλλά παρέμεινε σε λογικά επίπεδα. Θεσπίστηκε η νομοθεσία για την ενίσχυση της ασφάλειας δικαίου σχετικά με τα δικαιώματα ιδιοκτησίας. Η απλούστευση της νομοθεσίας συνεχίστηκε προκειμένου να αρθούν οι φραγμοί στις επιχειρήσεις και ο φόρτος εκκρεμών δικαστικών υποθέσεων πτώχευσης μειώθηκε. Ο ρόλος του κράτους στην οικονομία ενισχύθηκε για να αντιμετωπιστεί η κρίση που ξέσπασε, αλλά περιορίστηκε στη χορήγηση δανείων και εγγυήσεων δανείων σε βασικούς τομείς της οικονομίας.

Ωστόσο, οι συνθήκες του μεταποιητικού τομέα του Μαυροβουνίου επιδεινώθηκαν σοβαρά, λόγω της μείωσης της εξωτερικής ζήτησης και της πτώσης των διεθνών τιμών του χάλυβα και του αλουμινίου. Η αναδιάρθρωση των επιχειρήσεων αλουμινίου και χάλυβα παραμένει σημαντική πρόκληση. Το χρηματοπιστωτικό σύστημα αντιμετώπισε σοβαρή έλλειψη ρευστότητας στα τέλη του 2008 και στις αρχές του 2009 λόγω του μεγάλου αριθμού αναλήψεων καταθέσεων. Τα επιτόκια παρέμειναν υψηλά παρά τις εισφορές ρευστότητας στο τραπεζικό σύστημα. Τα δημόσια οικονομικά υπέστησαν σοβαρές πιέσεις ενώ οι κρατικές εγγυήσεις δανείων συσσωρεύτηκαν. Οι κεφαλαιαγορές υπέστησαν μεγάλη διόρθωση και παρουσίασαν σημαντικές ζημιές. Η αναντιστοιχία μεταξύ προσφοράς εργασίας και ζήτησης συνεχίζεται και οι εργοδότες αναγκάζονται να προσλάβουν αλλοδαπούς εργάτες παρά τα υψηλά ποσοστά ανεργίας. Ο άτυπος τομέας παραμένει σοβαρό πρόβλημα.

Το Μαυροβούνιο σημείωσε περαιτέρω πρόοδο όσον αφορά την εναρμόνιση με τα **ευρωπαϊκά πρότυπα**. Η ενδιάμεση συμφωνία συνεχίστηκε να εφαρμόζεται ομαλά και διαπιστώθηκαν οι επιδόσεις της χώρας στην εφαρμογή των υποχρεώσεων της στο πλαίσιο του ΣΣΣ. Επιτεύχθηκε ικανοποιητική πρόοδος στην προστασία των καταναλωτών και στην έρευνα καθώς και σε ορισμένους τομείς της εσωτερικής αγοράς και της δικαιοσύνης, της ελευθερίας και της ασφάλειας. Επιτεύχθηκε επίσης κάποια πρόοδος στην ελεύθερη κυκλοφορία των κεφαλαίων, στα τελωνεία και τη φορολογία, στην απασχόληση, στη γεωργία και την αγροτική ανάπτυξη, στην ενέργεια, στις στατιστικές και στους υπόλοιπους τομείς που υπάγονται στη δικαιοσύνη, την ελευθερία και την ασφάλεια. Στους τομείς αυτούς απαιτούνται περαιτέρω εντατικές προσπάθειες. Ιδιαίτερες προσπάθειες χρειάζονται για τη βελτίωση της εκτελεστικής ικανότητας. Η πρόοδος στους τομείς του περιβάλλοντος, των μεταφορών, της κοινωνίας της πληροφορίας και των μέσων ενημέρωσης ήταν άνιση. Περιορισμένη πρόοδος καταγράφεται στη διαπίστευση και στη διαπίστωση της συμμόρφωσης, στη μετρολογία, στην εποπτεία της αγοράς και στη βιομηχανική πολιτική.

Όσον αφορά την **εσωτερική αγορά**, το Μαυροβούνιο σημείωσε σχετική πρόοδο στην πραγματοποίηση των σχετικών προτεραιοτήτων της ευρωπαϊκής εταιρικής σχέσης. Στον τομέα της *ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων* συνεχίστηκαν οι προετοιμασίες. Επιτεύχθηκε ικανοποιητική πρόοδος στην εφαρμογή της προστασίας του καταναλωτή. Η εποπτεία της αγοράς χρειάζεται περαιτέρω ανάπτυξη. Χρειάζεται βελτίωση των θεσμικών και διοικητικών ικανοτήτων, της διοργανικής συνεργασίας και της μεταφοράς του ειδικού κεκτημένου για τα προϊόντα.

Στους τομείς της *ελεύθερης κυκλοφορίας των ατόμων, των υπηρεσιών και του δικαιώματος εγκατάστασης*, το Μαυροβούνιο πληροί εν μέρει τις προτεραιότητες εναρμόνισης. Θεσπίστηκε ο νόμος για την απασχόληση και την εργασία των αλλοδαπών ο οποίος προβλέπει άδειες εργασίας και ποσοτώσεις για το εργατικό δυναμικό και τις διασυνοριακές υπηρεσίες. Η ελευθέρωση της αγοράς υπηρεσιών προχώρησε περαιτέρω. Το θεσμικό πλαίσιο για την εποπτεία του τραπεζικού και του μη τραπεζικού χρηματοπιστωτικού τομέα συνέχισε να βελτιώνεται αλλά απαιτείται περαιτέρω ενίσχυση. Υιοθετήθηκε στρατηγική για τον τομέα των ταχυδρομικών υπηρεσιών. Οι νέοι κανόνες για την υποβολή δηλώσεων των επιχειρήσεων και οι απαιτήσεις όσον αφορά την εποπτεία αύξησαν τη λογιστική διαφάνεια και την αποτελεσματικότητα των λογιστικών ελέγχων. Ωστόσο, απαιτούνται περαιτέρω προσπάθειες για την εδραίωση της προόδου στους εν λόγω τομείς.

Στον τομέα της *ελεύθερης κυκλοφορίας κεφαλαίων* σημειώθηκε πρόοδος με την έκδοση του νόμου για τις περιουσιακές σχέσεις και του νόμου για την κρατική ιδιοκτησία. Οι αλλοδαποί δεν τυγχάνουν ακόμη ίσης μεταχείρισης όσον αφορά την αγορά αγροτική γης, για την οποία ο νέος νόμος προβλέπει τη δυνατότητα της μακροπρόθεσμης χρηματοδοτικής μίσθωσης.

Η εναρμόνιση της *τελωνειακής και φορολογικής νομοθεσίας* με το κεκτημένο έχει δρομολογηθεί. Ωστόσο, χρειάζεται περαιτέρω εναρμόνιση στους τομείς της καταγωγής, της διαμετακόμισης και των απλουστευμένων διαδικασιών, της δασμολογητέας αξίας και των τελωνειακών δασμών. Η καταπολέμηση της διαφθοράς και η αντιμετώπιση της άτυπης οικονομίας εξακολουθούν να αποτελούν σημαντικές προκλήσεις.

Στον τομέα του *ανταγωνισμού* συνεχίζεται η εναρμόνιση με το κεκτημένο. Χρειάζεται περαιτέρω ενίσχυση του πλαισίου του ανταγωνισμού και αναβάθμιση των διοικητικών ικανοτήτων, ιδίως όσον αφορά τον έλεγχο των κρατικών ενισχύσεων.

Στον τομέα των *δημοσίων συμβάσεων* το Μαυροβούνιο συνέχισε να εναρμονίζει τη νομοθεσία του με το κεκτημένο. Υλοποιήθηκαν ενέργειες κατάρτισης και ευαισθητοποίησης. Ωστόσο, χρειάζεται περαιτέρω εναρμόνιση της νομοθεσίας και ενίσχυση της διοικητικής ικανότητας.

Σχετική πρόοδος καταγράφεται στον τομέα των *δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας*. Ο νέος νόμος για τα διπλώματα ευρεσιτεχνίας ενίσχυσε το νομοθετικό πλαίσιο. Η διαδικασία αναγνώρισης των δικαιωμάτων στο εθνικό επίπεδο βελτιώθηκε. Ωστόσο, οι προετοιμασίες βρίσκονται σε αρχικό στάδιο και χρειάζεται περαιτέρω ανάπτυξη της θεσμικής ικανότητας, της ικανότητας επιβολής και της ευαισθητοποίησης του πληθυσμού.

Το Μαυροβούνιο συνέχισε τα βήματα προόδου στον τομέα των *κοινωνικών πολιτικών και της απασχόλησης*. Ωστόσο, η νομοθεσία χρειάζεται να εναρμονιστεί περαιτέρω με τα ευρωπαϊκά πρότυπα και χρειάζεται να ενισχυθεί η διοικητική ικανότητα στον τομέα των κοινωνικών πολιτικών και της απασχόλησης, ιδίως για την αποτελεσματική εφαρμογή της νέας νομοθεσίας. Στον τομέα της *πολιτικής για τη δημόσια υγεία* χρειάζονται επίσης περαιτέρω προσπάθειες για την ενίσχυση της διοικητικής και θεσμικής ικανότητας.

Σημειώθηκε περαιτέρω πρόοδος στους τομείς της *εκπαίδευσης και του πολιτισμού*. Ικανοποιητική πρόοδος σημειώθηκε στον τομέα της *έρευνας*, ιδίως με την ενίσχυση του θεσμικού πλαισίου και τη συμμετοχή στο 7^ο πρόγραμμα-πλαίσιο για την έρευνα και την τεχνολογική ανάπτυξη.

Το Μαυροβούνιο θέσπισε τις απαιτούμενες νομοθετικές ρυθμίσεις για την προσχώρησή του στον Παγκόσμιο Οργανισμό Εμπορίου.

Όσον αφορά τις *τομεακές πολιτικές*, το Μαυροβούνιο άρχισε να πραγματοποιεί τις προτεραιότητες εναρμόνισης στον τομέα της *βιομηχανικής πολιτικής* ενώ καλύπτει εν μέρει τις αντίστοιχες προτεραιότητες όσον αφορά την *πολιτική για τις ΜΜΕ*. Απαιτείται περαιτέρω προσπάθεια για την άρση των υπάρχοντων φραγμών στις επιχειρησιακές δραστηριότητες, την επίτευξη των διαδικασιών έκδοσης αδειών και εγκρίσεων και την πλήρη εφαρμογή εγγυήσεων, όπως των πιστώσεων για ΜΜΕ, των φυτωρίων επιχειρήσεων και δικτύων ομοειδών επιχειρήσεων.

Στον τομέα της *γεωργίας και της αγροτικής ανάπτυξης* καθώς και στην *αλιεία*, σημειώθηκε σχετική πρόοδος όσον αφορά τη μεταρρύθμιση της νομοθεσίας και την έγκριση των εθνικών προγραμμάτων και στρατηγικών. Ωστόσο, η εφαρμογή χρειάζεται να ενισχυθεί. Όσον αφορά την *πολιτική για την ασφάλεια των τροφίμων, τα κτηνιατρικά και φυτοϋγειονομικά ζητήματα*, έχει σημειωθεί κάποια πρόοδος κυρίως στην ενίσχυση του νομοθετικού πλαισίου, δεν έχει όμως ακόμη καθιερωθεί ένα ολοκληρωμένο σύστημα ασφάλειας των τροφίμων. Η ενίσχυση της διοικητικής ικανότητας του υπουργείου γεωργίας, δασών και διαχείρισης υδάτινων πόρων εξακολουθεί να είναι περιορισμένη και επίσης χρειάζεται να αυξηθεί ενόψει της προετοιμασίας για το μέσο προενταξιακής βοήθειας στην αγροτική ανάπτυξη IPARD.

Η πρόοδος στον τομέα του *περιβάλλοντος* παραμένει άνιση. Ενώ καταγράφεται πρόοδος στη θέσπιση οριζόντιας νομοθεσίας, η εφαρμογή και η επιβολή της νομοθεσίας χρειάζεται να ενισχυθούν περαιτέρω. Πρέπει να παρασχεθούν οι απαιτούμενοι πόροι στην υπηρεσία προστασίας του περιβάλλοντος για να ασκήσει τα καθήκοντά της. Η προστασία του περιβάλλοντος, ιδίως σε παράκτιες περιοχές και σε εθνικούς δρυμούς εξακολουθεί να αποτελεί πηγή ανησυχίας.

Όσον αφορά την *πολιτική στον τομέα των μεταφορών*, οι προετοιμασίες έχουν εν μέρει προχωρήσει στις οδικές και σιδηροδρομικές μεταφορές αλλά βρίσκονται ακόμη σε αρχικό στάδιο στις αεροπορικές και θαλάσσιες μεταφορές. Η πρόοδος όσον αφορά τις πτυχές ασφάλειας σε όλα τα μέσα μεταφοράς ήταν περιορισμένη. Το Μαυροβούνιο πρέπει να αναπτύξει συνεκτική στρατηγική για την ανάπτυξη του τομέα μεταφορών. Σημαντικές προσπάθειες απαιτούνται για την απόκτηση της κατάλληλης διοικητικής ικανότητας.

Σε ορισμένους τομείς της *ενέργειας* έχει σημειωθεί σχετική πρόοδος. Πραγματοποιήθηκαν βήματα για την εκπλήρωση των απαιτήσεων της συνθήκης για την Ενεργειακή Κοινότητα, αλλά χρειάζονται περαιτέρω προσπάθειες. Πρέπει να δοθεί προτεραιότητα στην προώθηση της ενεργειακής απόδοσης και των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας.

Στον τομέα της *κοινωνίας της πληροφορίας και των μέσων ενημέρωσης* έχει σημειωθεί σχετική πρόοδος με την έναρξη λειτουργίας του οργανισμού ηλεκτρονικών επικοινωνιών και ταχυδρομικών υπηρεσιών. Εξακολουθούν να εκφράζονται ωστόσο ανησυχίες για την ανεξαρτησία του οργανισμού για τις ηλεκτρονικές επικοινωνίες και για τις καθυστερήσεις στην εφαρμογή του νόμου για τις ηλεκτρονικές επικοινωνίες. Οι αρμόδιες αρχές του Μαυροβουνίου πρέπει να επιληφθούν και να επιλύσουν επειγόντως το ζήτημα της αρμοδιότητας και της εφαρμοζόμενης διαδικασίας για την χορήγηση των ραδιοηλεκτρονικών συχνοτήτων. Η νομοθεσία και η πρακτική πρέπει να εναρμονιστούν με τα ευρωπαϊκά πρότυπα στον εν λόγω τομέα.

Τα προπαρασκευαστικά μέτρα του Μαυροβουνίου στον τομέα του *δημόσιου εσωτερικού δημοσιονομικού ελέγχου (PIFC) και του εξωτερικού ελέγχου* βρίσκονται στα πρώτα στάδια εφαρμογής. Η βασική νομοθεσία για τον PIFC έχει ήδη θεσπιστεί. Ο αριθμός των ειδικευμένων κρατικών ελεγκτών και των ελέγχων αυξάνεται και ο κρατικός ελεγκτικός οργανισμός ενισχύει τη διοικητική του ικανότητα.

Η κυβερνητική στρατηγική 2009-2012 για την παραγωγή *στατιστικών* προβλέπει για τη στατιστική υπηρεσία του Μαυροβουνίου συντονιστικό ρόλο για την ανάπτυξη του στατιστικού συστήματος σύμφωνα με τον κώδικα ορθής πρακτικής του ευρωπαϊκού στατιστικού συστήματος. Έχει σημειωθεί πρόοδος στον τομέα των μακροοικονομικών στατιστικών, ενώ η πρόοδος για τις ταξινομήσεις και τις καταχωρήσεις ήταν περιορισμένη. Χρειάζεται περαιτέρω βελτίωση του νομοθετικού πλαισίου και της διοικητικής ικανότητας.

Στον τομέα της *δικαιοσύνης, ελευθερίας και ασφάλειας*, το Μαυροβούνιο συνέχισε να αντιμετωπίζει τις βασικές προκλήσεις. Ωστόσο, απαιτούνται εντατικές προσπάθειες για την εφαρμογή των μεταρρυθμίσεων. Όσον αφορά την ελευθέρωση του καθεστώτος έκδοσης θεωρήσεων, το Μαυροβούνιο κατέβαλε σημαντικές προσπάθειες σε όλους τους τομείς που προβλέπει ο χάρτης πορείας. Βάσει της επιτευχθείσας προόδου, η Επιτροπή πρότεινε τον Ιούλιο του 2009 την άρση της υποχρέωσης έκδοσης θεώρησης για τους υπηκόους του Μαυροβουνίου, υπό την προϋπόθεση ότι το Μαυροβούνιο θα εκπληρώσει τα εναπομένοντα κριτήρια αξιολόγησης που καθορίζονται στο χάρτη πορείας πριν ληφθεί η σχετική απόφαση από το Συμβούλιο.

Στον τομέα της *πολιτικής των θεωρήσεων* έχει σημειωθεί σχετική πρόοδος. Η εφαρμογή των συμφωνιών διευκόλυνσης της έκδοσης θεωρήσεων και επανεισδοχής έχει προχωρήσει. Έχουν τεθεί σε εφαρμογή ένας νέος νόμος για τους αλλοδαπούς και ένας νέος κανονισμός για τις θεωρήσεις εισόδου με βάση τους κανόνες του Σένγκεν. Ωστόσο, το Μαυροβούνιο πρέπει να καταβάλει περαιτέρω προσπάθειες προκειμένου να βελτιώσει το καθεστώς έκδοσης

θεωρήσεων και να το εναρμονίσει με τα ευρωπαϊκά πρότυπα. Οι διοικητικές και τεχνικές του ικανότητες για την έκδοση θεωρήσεων χρειάζονται ουσιαστική ενίσχυση.

Όσον αφορά τη *διαχείριση των συνόρων*, το Μαυροβούνιο σημείωσε ικανοποιητική πρόοδο στον τομέα της επιτήρησής τους, εξακολουθώντας να εφαρμόζει την ολοκληρωμένη στρατηγική διαχείρισης των συνόρων. Έχει καταγραφεί κάποια βελτίωση όσον αφορά τον εξοπλισμό στα σημεία διέλευσης των συνόρων. Ωστόσο, ο νέος νόμος για τον έλεγχο των κρατικών συνόρων, περιλαμβανομένης της συνοριακής επιτήρησης, δεν έχει ακόμη εγκριθεί. Πρέπει να δοθεί προτεραιότητα στη σύνδεση όλων των σημείων διέλευσης των συνόρων με ένα επιγραμμικό δίκτυο με πρόσβαση στην εθνική βάση δεδομένων καθώς και σε εκείνη της Ιντερπόλ.

Στους τομείς του *ασύλου* και της *μετανάστευσης* σημειώθηκε σχετική πρόοδος. Στον τομέα του *ασύλου* έχει σχεδόν ολοκληρωθεί το νομοθετικό και θεσμικό πλαίσιο. Ωστόσο, πρέπει να διασφαλιστεί η ορθή εφαρμογή της νομοθεσίας. Στον τομέα της *μετανάστευσης* έχουν θεσπιστεί οι βασικές νομοθετικές ρυθμίσεις. Δεν έχει ακόμη κατασκευαστεί κέντρο κράτησης παράνομων μεταναστών. Απαιτούνται περαιτέρω προσπάθειες για την εφαρμογή της νομοθεσίας. Χρειάζεται ενίσχυση της διοικητικής ικανότητας και της θεσμικής συνεργασίας. Πρέπει να διευθετηθεί το καθεστώς των εκτοπισμένων ατόμων.

Το Μαυροβούνιο συνέχισε να σημειώνει πρόοδο στον τομέα της *νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες*, αν και δημιουργεί ανησυχία η μείωση του αριθμού των ερευνών και των εκθέσεων για ύποπτες συναλλαγές. Απαιτούνται αποφασιστικές προσπάθειες για την ενίσχυση των αρμοδιοτήτων και της ερευνητικής ικανότητας των αρχών, ιδίως της Μονάδας Χρηματοοικονομικών Πληροφοριών. Η νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες εξακολουθεί να αποτελεί σοβαρό πρόβλημα και πρέπει να καταβληθούν σημαντικές προσπάθειες για την πρόληψη και την καταπολέμησή της.

Το Μαυροβούνιο σημείωσε σχετική πρόοδο στην *πολιτική καταπολέμησης των ναρκωτικών*. Η εθνική στρατηγική για την καταπολέμηση των ναρκωτικών και το σχετικό σχέδιο δράσης βρίσκονται στο στάδιο της υλοποίησης. Το θεσμικό πλαίσιο για την καταπολέμηση εγκλημάτων που σχετίζονται με τα ναρκωτικά έχει ενισχυθεί και αυξήθηκαν οι κατασχέσεις ναρκωτικών. Ωστόσο, η διακίνηση ναρκωτικών από ομάδες του οργανωμένου εγκλήματος εξακολουθεί να αποτελεί πηγή σοβαρών ανησυχιών. Το Μαυροβούνιο χρειάζεται να εντείνει τις προσπάθειές στον τομέα της πολιτικής καταπολέμησης των ναρκωτικών.

Το Μαυροβούνιο έχει σημειώσει σχετική πρόοδο στον τομέα της αστυνόμευσης, με τη συνέχιση της μεταρρύθμισης στην *αστυνομία* και την κατάρτιση ιστορικού επιδόσεων στον τομέα του εσωτερικού ελέγχου. Ωστόσο, πρέπει να βελτιωθούν περαιτέρω η επαγγελματική ικανότητα, ο εξοπλισμός και οι υποδομές.

Ενισχύθηκε η εθνική, νομοθετική και διοικητική ικανότητα όσον αφορά την *καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος*. Εντούτοις, το οργανωμένο έγκλημα παραμένει σοβαρό πρόβλημα που επηρεάζει το κράτος δικαίου και το επιχειρηματικό περιβάλλον. Η ικανότητα διεξαγωγής ερευνών και δίωξης παραμένει ανεπαρκής με αποτέλεσμα να λαμβάνονται τελικές καταδικαστικές αποφάσεις για ελάχιστες υποθέσεις που αφορούν το οργανωμένο έγκλημα. Πρέπει να δοθεί προτεραιότητα στην ενίσχυση των ανθρώπινων πόρων και στην ενίσχυση της διυπηρεσιακής συνεργασίας μεταξύ των αρμόδιων οργανισμών. Η πρόοδος που πραγματοποιήθηκε όσον αφορά την καταπολέμηση της *εμπορίας ανθρώπων* ήταν ικανοποιητική. Το Μαυροβούνιο εξακολουθεί να χρησιμοποιείται κατά κύριο λόγο ως χώρα διέλευσης. Διενεργήθηκαν έρευνες σε υποθέσεις εμπορίας ανθρώπων και εκδόθηκαν

καταδικαστικές αποφάσεις. Απαιτούνται περαιτέρω μέτρα για την ενίσχυση της ικανότητας των αρμοδίων αρχών να αναγνωρίζουν τα εν δυνάμει θύματα.

Στον τομέα της *προστασίας των προσωπικών δεδομένων* σημειώθηκε σχετική πρόοδος με την έγκριση του νομικού πλαισίου. Ωστόσο, ο νόμος δεν είναι απόλυτα εναρμονισμένος με το κεκτημένο και δεν έχει ακόμη συσταθεί η εποπτεύουσα αρχή.

Σερβία

Η Σερβία σημείωσε πρόοδο όσον αφορά την εκπλήρωση των **πολιτικών κριτηρίων** και την υλοποίηση των βασικών προτεραιοτήτων της ευρωπαϊκής εταιρικής σχέσης. Η κυβέρνηση απέδειξε τη δέσμευσή της στην προσέγγιση της χώρας προς την Ευρωπαϊκή Ένωση αναλαμβάνοντας σειρά πρωτοβουλιών που περιελάμβαναν την εφαρμογή διατάξεων της ενδιάμεσης συμφωνίας. Η συνεργασία με το Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο για την Πρώην Γιουγκοσλαβία (ICTY) βελτιώθηκε περαιτέρω, ωστόσο οι υπόδικοι στο ICTY, Ratko Mladić και Goran Hadžić, εξακολουθούν να διαφεύγουν τη σύλληψη.

Έχει αναληφθεί σειρά πρωτοβουλιών για την εδραίωση της **δημοκρατίας και του κράτους δικαίου**. Εντούτοις, πρέπει να γίνουν και άλλες μεταρρυθμίσεις για να εξασφαλιστεί η εφαρμογή του νέου συνταγματικού πλαισίου σύμφωνα με τα ευρωπαϊκά πρότυπα, ιδίως στον δικαστικό τομέα.

Το *Κοινοβούλιο* αναθεώρησε τον εσωτερικό του κανονισμό, γεγονός που οδήγησε σε βελτιώσεις στις εργασίες και στην νομοθετική διαδικασία. Με την έγκριση του νέου νόμου για τα πολιτικά κόμματα θεσπίστηκαν σαφέστεροι και αυστηρότεροι κανόνες για την καταχώριση των κομμάτων. Ωστόσο, δεν έχει ακόμα αναθεωρηθεί ο εκλογικός νόμος ώστε να είναι πλήρως εναρμονισμένος με τα ευρωπαϊκά πρότυπα. Το Κοινοβούλιο δεν έχει χρησιμοποιήσει επαρκώς τις εποπτικές αρμοδιότητές του επί της εκτελεστικής εξουσίας και η ικανότητα των κοινοβουλευτικών επιτροπών παραμένει περιορισμένη.

Η *κυβέρνηση* επέδειξε μεγάλη προσήλωση στην ευρωπαϊκή ολοκλήρωση και δραστηριοποιήθηκε προετοιμάζοντας νομοθετικές ρυθμίσεις σε μια σειρά από τομείς και εφαρμόζοντας το εθνικό πρόγραμμα για την ευρωπαϊκή ολοκλήρωση. Ωστόσο, δεν δόθηκε η δέουσα προσοχή στην αποτελεσματική εφαρμογή της ισχύουσας νομοθεσίας και στην αξιολόγηση των επιπτώσεων. Πρέπει να ενισχυθεί ο σχεδιασμός του κυβερνητικού έργου και να διασφαλιστεί μεγαλύτερος συντονισμός μεταξύ των υπουργείων.

Η συνολική ικανότητα της *δημόσιας διοίκησης* είναι καλή. Το γραφείο ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης της Σερβίας λειτουργεί ικανοποιητικά αλλά πρέπει ωστόσο να ενισχυθεί η διοικητική ικανότητα των βασικών υπουργείων σε θέματα ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης. Ο ρυθμός της συνολικής μεταρρυθμιστικής διαδικασίας ήταν αργός. Πρέπει να βελτιωθούν η διαφάνεια, η αμεροληψία, ο επαγγελματισμός και η λογοδοσία και να δοθεί μεγαλύτερη προτεραιότητα στην καταπολέμηση της διαφθοράς και στην στήριξη του έργου των ανεξάρτητων φορέων. Οι ανεξάρτητοι και ρυθμιστικοί φορείς λειτουργούν σχετικά καλά στο πλαίσιο των περιορισμένων πόρων που διαθέτουν.

Σημειώθηκε πρόοδος στον έλεγχο των *ενόπλων δυνάμεων από τις πολιτικές αρχές*, μέσω της μεγαλύτερης συμμετοχής εκ μέρους της κοινοβουλευτικής επιτροπής για την ασφάλεια και την άμυνα. Ωστόσο, η νομοθετική μεταρρύθμιση δεν έχει ακόμη ολοκληρωθεί.

Όσον αφορά το *δικαστικό σύστημα*, έχει εγκριθεί δέσμη νόμων που δρομολογεί την ευρεία μεταρρύθμιση του δικαστικού τομέα και την αναδιοργάνωση του συστήματος των

δικαστηρίων. Συστήθηκαν δύο νέα σώματα – το Ανώτατο Δικαστικό Συμβούλιο και η Κρατική Εισαγγελική Αρχή. Ωστόσο υπάρχουν ακόμη ανησυχίες για τον τρόπο με τον οποίο διενεργείται η διαδικασία ανανέωσης της εντολής των δικαστών και για τον κίνδυνο που υφίσταται να οδηγήσει η έλλειψη διαφάνειας σε μακροχρόνια πολιτικοποίηση του δικαστικού συστήματος. Η συσσώρευση υποθέσεων προς εκδίκαση στα δικαστήρια δεν έχει περιοριστεί και χρειάζεται να απλοποιηθούν οι δικαστικές διαδικασίες και να θεσπιστεί αποτελεσματικό σύστημα διαχείρισης των δικαστηρίων.

Η Σερβία σημείωσε πρόοδο στην καταπολέμηση της *διαφθοράς*. Οι αρχές επιβολής του νόμου έδειξαν μεγαλύτερο ζήλο στην καταπολέμηση της διαφθοράς, γεγονός που οδήγησε σε συλλήψεις πολλών υπόπτων και στην έναρξη της διαδικασίας σε ορισμένες υποθέσεις διαφθοράς σε ανώτατα επίπεδα. Το Κοινοβούλιο εξέλεξε το διοικητικό συμβούλιο του νέου οργανισμού για την καταπολέμηση της διαφθοράς ο οποίος θα αρχίσει να λειτουργεί το 2010. Ωστόσο, η διαφθορά εξακολουθεί να είναι διαδεδομένη σε πολλούς τομείς και να αποτελεί σοβαρό πρόβλημα. Ιδιαίτερα ευαίσθητοι τομείς είναι οι δημόσιες συμβάσεις και οι ιδιωτικοποιήσεις. Οι οριστικές καταδικαστικές αποφάσεις στις υποθέσεις διαφθοράς είναι σπάνιες. Ο σχετικός με τον οργανισμό για την καταπολέμηση της διαφθοράς νόμος παρουσιάζει αδυναμίες ενώ είναι ανεπαρκής η εποπτεία της χρηματοδότησης των πολιτικών κομμάτων και των υποθέσεων πιθανής σύγκρουσης συμφερόντων.

Το νομικό και θεσμικό πλαίσιο για τα *ανθρώπινα δικαιώματα και την προστασία των μειονοτήτων* έχει θεσπιστεί και σε γενικές γραμμές γίνονται σεβαστά τα *αστικά και τα πολιτικά δικαιώματα*. Ωστόσο, πρέπει να τεθούν πλήρως σε εφαρμογή οι ισχύουσες συνταγματικές και νομικές διασφαλίσεις.

Σημειώθηκε σχετική βελτίωση στην πρόληψη των *βασανιστηρίων και των κακοποιήσεων*. Ο συνήγορος του πολίτη ανέφερε μείωση του αριθμού των υποθέσεων κακοποίησης. Ωστόσο, δεν έχουν ερευνηθεί πλήρως ορισμένες καταγγελίες σε βάρος της αστυνομίας. Όσον αφορά την *πρόσβαση στη δικαιοσύνη*, δεν έχει σημειωθεί πρόοδος στην έγκριση νομοθεσίας και στη θέσπιση ολοκληρωμένου συστήματος δωρεάν νομικής συνδρομής. Σχετικά με τη μεταρρύθμιση του *σωφρονιστικού συστήματος* έχουν ληφθεί τα πρώτα μέτρα για τη θέσπιση ενός συστήματος εναλλακτικών κυρώσεων, αλλά οι πρακτικές επιπτώσεις των εν λόγω μέτρων ήταν περιορισμένες. Ο υπερπληθυσμός, η βία και η χρήση ναρκωτικών εξακολουθούν να αποτελούν πηγή ανησυχίας.

Η *ελευθερία της έκφρασης* προστατεύεται γενικά από το σύνταγμα και απαγορεύεται το λεκτικό μίσος. Στην πράξη, εκδηλώθηκαν επεισόδια που περιελάμβαναν φραστικό μίσος, απειλές και επιθέσεις κατά δημοσιογράφων, υπερασπιστών των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και λεσβίων, ομοφυλοφίλων, αμφιφυλοφίλων και διεμφιλικών ατόμων (ΛΟΑΔ), αλλά οι παραβάτες δεν παραπέμφθηκαν στη δικαιοσύνη. Όσον αφορά τα *μέσα ενημέρωσης*, ο νόμος για την ενημέρωση του κοινού τροποποιήθηκε με την εισαγωγή πρόσφατων κανονιστικών ρυθμίσεων για τα μέσα ενημέρωσης. Διατυπώθηκαν ωστόσο ανησυχίες από επαγγελματικές και διεθνείς οργανώσεις για την έλλειψη διαφάνειας και την έλλειψη δημόσιας διαβούλευσης πριν από την έγκριση των τροπολογιών. Επιπλέον, υπάρχει ανησυχία ότι ορισμένες από τις νέες διατάξεις, όπως οι σοβαρές ποινές για την παραβίαση των επαγγελματικών κανόνων, ενδέχεται να οδηγήσουν σε παραβίαση της ελευθερίας των μέσων ενημέρωσης. Η *ελευθερία του συνέρχεσθαι και του συνεταιρίζεσθαι* προβλέπεται στο σύνταγμα και έχει ενισχυθεί περαιτέρω από τον νέο νόμο περί οργανώσεων. Οι εν λόγω ελευθερίες προστατεύονται σε γενικές γραμμές. Ωστόσο, το Σεπτέμβριο του 2009 χρειάστηκε να ακυρωθεί την τελευταία στιγμή μια προγραμματισμένη πορεία Pride Parade στο Βελιγράδι λόγω απειλών εξτρεμιστικών οργανώσεων για άσκηση βίας κατά των διοργανωτών και των συμμετεχόντων.

Η *κοινωνία των πολιτών* εξακολουθεί να διαδραματίζει ενεργό ρόλο στην κοινωνική, οικονομική και πολιτική ζωή της Σερβίας. Ο νέος νόμος για τις οργανώσεις διασαφήνισε το νομικό καθεστώς των ΜΚΟ. Οι σερβικές διοικητικές αρχές κατέβαλαν προσπάθειες να βελτιώσουν τη συνεργασία με την κοινωνία των πολιτών αλλά οι προσπάθειες αυτές πρέπει να αναπτυχθούν περισσότερο.

Υφίστανται συνταγματικές διασφαλίσεις της *θρησκευτικής ελευθερίας* και απαγορεύονται οι διακρίσεις λόγω θρησκείας. Ωστόσο, η εφαρμογή του νόμου του 2006 για τις εκκλησίες και τις θρησκευτικές κοινότητες είχε ως συνέπεια να εκδηλωθούν διακρίσεις όσον αφορά την καταχώριση των καλούμενων «μη παραδοσιακών κοινοτήτων».

Οι νομικές διατάξεις για την προστασία των *οικονομικών και κοινωνικών δικαιωμάτων* έχουν σε μεγάλο βαθμό θεσπιστεί. Επί του παρόντος πρέπει να δοθεί μεγαλύτερη έμφαση στη διασφάλιση της αποτελεσματικότερης εφαρμογής της νομοθεσίας. Θεσπίστηκε εθνική στρατηγική για τη βελτίωση της θέσης των *γυναικών* και την προώθηση της ισότητας των φύλων και απαγορεύονται οι διακρίσεις λόγω φύλου. Ωστόσο, δεν έχει ακόμη θεσπιστεί ειδικός νόμος για την ισότητα των φύλων και πρέπει να βελτιωθεί αισθητά η προστασία των γυναικών από τη βία. Όσον αφορά τα *δικαιώματα των παιδιών*, θεσπίστηκε εθνική στρατηγική για την προστασία των παιδιών από τη βία. Χρειάζεται να αναληφθούν πιο συντονισμένες προσπάθειες για να αυξηθεί η ευαισθητοποίηση σχετικά με την κατάσταση των *ευάλωτων κοινωνικά ομάδων και των ατόμων με αναπηρίες* και για να διασφαλιστεί η προστασία των δικαιωμάτων τους. Θεσπίστηκε νόμος για την απαγόρευση των *διακρίσεων* με τον οποίο αναπτύσσεται περαιτέρω το νομικό πλαίσιο για την προστασία από διακρίσεις. Ωστόσο, στην πράξη οι διακρίσεις συνεχίζονται, ιδίως σε βάρος ευάλωτων ομάδων όπως οι Ρομ, τα άτομα με αναπηρίες και τα άτομα ΛΟΑΔ.

Όσον αφορά τα *δικαιώματα ιδιοκτησίας*, η έλλειψη σαφούς νομικής βάσης για την απόδοση περιουσιών εξακολουθεί να εμποδίζει την έναρξη της διαδικασίας αυτής.

Το νομικό πλαίσιο για τα *δικαιώματα των μειονοτήτων και τα πολιτιστικά δικαιώματα* έχει θεσπιστεί. Ο νέος νόμος για τα εθνικά μειονοτικά συμβούλια έχει επίσης εγκριθεί. Το υπουργείο για τα ανθρώπινα και τα μειονοτικά δικαιώματα διαδραμάτισε σημαντικό ρόλο στην αύξηση της ευαισθητοποίησης και στην προώθηση των μειονοτικών δικαιωμάτων, όπως επίσης ο συνήγορος του πολίτη σε εθνικό και επαρχιακό επίπεδο. Εκτός από το σύνταγμα, νέες νομοθετικές ρυθμίσεις κατά των διακρίσεων απαγορεύουν ρητά τις διακρίσεις σε βάρος των εθνικών μειονοτήτων.

Όσον αφορά τη *Vojvodina*, δεν έχει συναφθεί σε εθνικό επίπεδο συμφωνία για έγκριση νέου καθεστώτος. Επιτεύχθηκε συμφωνία για την αναδιάρθρωση του κυβερνητικού φορέα συντονισμού για τη *Νότια Σερβία*. Ωστόσο, η κατάσταση στη Νότια Σερβία επιδεινώθηκε τον Ιούλιο 2009 μετά την εκδήλωση επιθέσεων κατά της σερβικής χωροφυλακής. Η κατάσταση στο *Sandžak* είναι εύθραυστη· οι διαιρέσεις εντός της μουσουλμανικής κοινότητας συνεχίστηκαν και εκδηλώθηκαν πολλά επεισόδια βίας.

Στη Σερβία ο αριθμός των *προσφύγων* και των *εκτοπισθέντων στο εσωτερικό της χώρας ατόμων* παραμένει υψηλός. Η κατάσταση των εκτοπισθέντων εξακολουθεί να είναι ιδιαίτερα δυσχερής καθώς αντιμετωπίζουν πολλά εμπόδια στην άσκηση των κοινωνικών τους δικαιωμάτων.

Κατά τη διάρκεια της σερβικής προεδρίας στο σχέδιο «δεκαετία ενσωμάτωσης των Ρομ», η Σερβία θέσπισε εθνική στρατηγική για τη βελτίωση του καθεστώτος των Ρομ. Ωστόσο,

απαιτούνται περαιτέρω προσπάθειες για να διασφαλιστεί η πλήρης εφαρμογή του. Οι Ρομ εξακολουθούν να αντιμετωπίζουν ιδιαίτερα δυσχερείς συνθήκες διαβίωσης και συχνές διακρίσεις σε βάρος τους.

Όσον αφορά τα *περιφερειακά ζητήματα και τις διεθνείς υποχρεώσεις*, η Σερβία σημείωσε περαιτέρω πρόοδο στη συνεργασία της με το Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο για την Πρώην Γιουγκοσλαβία (ICTY). Κατά την ομιλία του στο Συμβούλιο Ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών, τον Ιούνιο του 2009, ο Γενικός Εισαγγελέας του ICTY δήλωσε ότι οι σερβικές αρχές ανταποκρίθηκαν επαρκώς και εγκαίρως σε συγκεκριμένα αιτήματα συνδρομής και ότι η συνεργασία πρέπει να συνεχιστεί και να οδηγήσει σε περαιτέρω απτά και θετικά αποτελέσματα. Έχουν διεξαχθεί διάφορες επιχειρήσεις ανεύρεσης, αλλά οι κατηγορούμενοι από το ICTY, Ratko Mladić και Goran Hadžić, διαφεύγουν ακόμη τη σύλληψη. Στο πλαίσιο της ευρωπαϊκής εταιρικής σχέσης, η πλήρης συνεργασία με το ICTY εξακολουθεί να αποτελεί διεθνή υποχρέωση και βασική προτεραιότητα.

Η Σερβία, από κοινού με τις γειτονικές της χώρες, πρέπει να αντιμετωπίσουν το πρόβλημα της ατιμωρησίας που εκδηλώνεται στην περιφέρεια, λαμβάνοντας μεταξύ άλλων μέτρα για σύναψη συμφωνιών απέλασης που καλύπτουν υποθέσεις εγκλημάτων πολέμου.

Η Σερβία συνέχισε να συμμετέχει ενεργά σε περιφερειακές πρωτοβουλίες, περιλαμβανομένης της Διαδικασίας για τη Συνεργασία στη Νότιο-Ανατολική Ευρώπη (SEECF), του Συμβουλίου Περιφερειακής Συνεργασίας (RCC) και της Συμφωνίας Ελευθέρων Συναλλαγών της Κεντρικής Ευρώπης (CEFTA). Οι διμερείς σχέσεις με άλλες χώρες της διεύρυνσης και με γειτονικά κράτη μέλη της ΕΕ παρουσίασαν βελτίωση. Ωστόσο, απαιτείται περαιτέρω βελτίωση για την ανεύρεση οριστικών λύσεων στα ποικίλα διμερή ζητήματα που παραμένουν ανοιχτά, ιδίως όσον αφορά τα σύνορα. Η περιφερειακή συνεργασία επηρεάστηκε ωστόσο από την προσέγγιση που υιοθέτησε η Σερβία όσον αφορά τη συμμετοχή του Κοσσυφοπεδίου στα περιφερειακά φόρουμ.

Η Σερβία αμφισβητεί τη διακήρυξη της ανεξαρτησίας του Κοσσυφοπεδίου¹⁰ και για το σκοπό αυτό έλαβε νομικά και διπλωματικά μέτρα, προσφεύγοντας και στο Διεθνές Δικαστήριο. Η σερβική κυβέρνηση δεν διατηρεί επίσημες επαφές με τις αρχές του Κοσσυφοπεδίου και επιμένει να επικοινωνεί μόνο με την UNMIK και την EULEX. Η κυβέρνηση διατήρησε παράλληλες δομές στο Κοσσυφοπέδιο και οργάνωσε τοπικές επιμέρους εκλογές ενώ παράλληλα αποθάρρυνε τους σέρβους του Κοσσυφοπεδίου να συμμετάσχουν στις δημοτικές εκλογές που οργανώθηκαν από τις αρχές του Κοσσυφοπεδίου. Όσον αφορά το εμπόριο, η σερβική κυβέρνηση δεν αναγνωρίζει τις τελωνειακές σφραγίδες του Κοσσυφοπεδίου που κοινοποιήθηκαν στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή και οι οποίες, κατά την UNMIK, είναι σύμφωνες με τις διατάξεις της απόφασης 1244 του Συμβουλίου Ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών. Η άρνηση της Σερβίας να αναγνωρίσει τις τελωνειακές σφραγίδες του Κοσσυφοπεδίου δημιουργεί σοβαρές ανησυχίες. Η Σερβία και το Κοσσυφοπέδιο πρέπει να καταλήξουν σε ρεαλιστικές λύσεις που θα επιτρέψουν στα βασικά περιφερειακά φόρουμ να συνεχίσουν να εκπληρώνουν το ρόλο τους στην προώθηση της περιφερειακής συνεργασίας και ανάπτυξης.

Η σερβική κυβέρνηση έλαβε ορισμένα μέτρα για τη συνεργασία με την αποστολή της ΕΕ για το κράτος δικαίου (EULEX), αλλά οι προσπάθειες αυτές πρέπει να ενισχυθούν περισσότερο. Το Σεπτέμβριο του 2009 η EULEX και η Σερβία υπέγραψαν πρωτόκολλο αστυνομικής συνεργασίας.

---

¹⁰ Απόφαση του Συμβουλίου Ασφαλείας των ΗΕ 1244/99.

Η **οικονομία** της Σερβίας επλήγη σοβαρά από την τρέχουσα παγκόσμια οικονομική κρίση. Η ανάπτυξη επιβραδύνθηκε προς τα τέλη του 2008 και η οικονομία εισήλθε το 2009 σε περίοδο ύφεσης, γεγονός που επιδείνωσε την μακροοικονομική σταθερότητα. Εξάλλου, οι παλαιότερες επεκτατικές πολιτικές και η έλλειψη πειθαρχίας οδήγησαν σε σημαντική επιδείνωση των δημόσιων οικονομικών.

Σε σχέση με τα **οικονομικά κριτήρια**, η Σερβία σημείωσε περιορισμένη μόνο περαιτέρω πρόοδο όσον αφορά τη δημιουργία μιας λειτουργούσας οικονομίας της αγοράς. Πρέπει να καταβληθούν περαιτέρω προσπάθειες ώστε να μπορεί η Σερβία να αντιμετωπίζει μεσοπρόθεσμα τις ανταγωνιστικές πιέσεις και τις δυνάμεις της αγοράς στο εσωτερικό της ΕΕ. Οι διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις πρέπει να επιταχυνθούν.

Η ρευστότητα του σερβικού τραπεζικού συστήματος διατηρήθηκε ενώ οι σερβικές τράπεζες παρουσιάζουν ικανοποιητική κεφαλαιοποίηση και είναι σε γενικές γραμμές επικερδείς. Σε εξωτερικό επίπεδο, η σερβική οικονομία διέρχεται περίοδο ταχείας εξωτερικής προσαρμογής που αντικατοπτρίζεται στη σημαντική μείωση του ελλείμματος του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών. Τα συναλλαγματικά αποθέματα παρέμειναν σταθερά. Η συναίνεση σχετικά με τους βασικούς άξονες της οικονομίας της αγοράς διατηρήθηκε, αλλά η κυβέρνηση στερείται μεσοπρόθεσμης στρατηγικής για την διαρθρωτική μεταρρύθμιση.

Για να αντιμετωπίσει την εντεινόμενη οικονομική κρίση, η Σερβία ζήτησε τη συνδρομή του ΔΝΤ και της ΕΕ και συμφώνησε να λάβει σειρά δημοσιονομικών μέτρων για να μειώσει τις συνολικές της δαπάνες. Ωστόσο, με την επιδείνωση της κρίσης, το πρόγραμμα του ΔΝΤ αναθεωρήθηκε. Δεν υπάρχουν μέτρα για τη βελτίωση της μεσοπρόθεσμης βιωσιμότητας των δημόσιων οικονομικών. Η εφαρμογή του πλαισίου νομισματικής πολιτικής για τον καθορισμό στόχων στον τομέα του πληθωρισμού εξακολούθησε να είναι δυσχερής και το γεγονός αυτό υπονομεύει την αξιοπιστία της Κεντρικής Τράπεζας. Ο πληθωρισμός παρέμεινε σε σχετικά υψηλά επίπεδα. Σημειώθηκε πρόοδος στην ιδιωτικοποίηση επιχειρήσεων συλλογικής ιδιοκτησίας αλλά όχι κρατικών επιχειρήσεων, γεγονός που επηρέασε τον δυναμισμό στον ιδιωτικό τομέα. Η ανεργία διατηρείται σε σταθερά υψηλό επίπεδο. Οι υπερβολικές διοικητικές απαιτήσεις εξακολουθούν να θέτουν εμπόδια στην είσοδο στην αγορά και στην έξοδο από αυτήν. Η προβλεψιμότητα του δικαίου πρέπει να βελτιωθεί, ιδίως όσον αφορά την πραγματική επιβολή των δικαιωμάτων ιδιοκτησίας. Ο ευρύς άτυπος τομέας εξακολουθεί να αποτελεί σημαντική πρόκληση.

Η Σερβία σημείωσε πρόοδο στην εναρμόνιση της νομοθεσίας και των πολιτικών της προς τα **ευρωπαϊκά πρότυπα** και ξεκίνησε την εφαρμογή της ενδιάμεσης συμφωνίας με βάση τις διατάξεις και τα χρονοδιαγράμματα που προβλέπει η συμφωνία αυτή. Οι τελωνειακοί δασμοί μειώθηκαν από την 30ή Ιανουαρίου 2009 και λήφθηκαν συναφή μέτρα στους τομείς του ανταγωνισμού, των κρατικών ενισχύσεων και της διαμετακομιστικής κυκλοφορίας. Επιπλέον, η Σερβία θέσπισε σημαντικές νομοθετικές ρυθμίσεις σε διάφορους τομείς στους οποίους περιλαμβάνονται η γεωργία, το περιβάλλον, η απασχόληση, ο ανταγωνισμός, οι δημόσιες συμβάσεις και η δικαιοσύνη, η ελευθερία και η ασφάλεια. Η διοικητική ικανότητα βελτιώθηκε σε τομείς βασικούς για την εφαρμογή της Συμφωνίας Σταθεροποίησης και Σύνδεσης. Ωστόσο, η Σερβία χρειάζεται να καταβάλει περαιτέρω προσπάθειες για να διασφαλίσει την αποτελεσματική εφαρμογή και εκτέλεση της σχετικής με την ΕΕ νομοθεσίας.

Όσον αφορά την **εσωτερική αγορά**, η Σερβία σημείωσε πρόοδο στην εναρμόνιση της νομοθεσίας της και στην ενίσχυση της θεσμικής της ικανότητας. Η πρόοδος ήταν ικανοποιητική στον τομέα της *ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων*, ενώ η θέσπιση νέας

νομοθεσίας σχετικά με την τυποποίηση και την αξιολόγηση της συμμόρφωσης αποτέλεσε τη βάση για την περαιτέρω εναρμόνιση με το κεκτημένο. Η θεσμική ικανότητα του οργανισμού τυποποίησης και του φορέα πιστοποίησης βελτιώθηκε και η Σερβία αύξησε τον αριθμό των ευρωπαϊκών προτύπων που έχει υιοθετήσει. Σχετική πρόοδος πραγματοποιήθηκε στον τομέα προστασίας των καταναλωτών με την έκδοση νομοθεσίας για την ασφάλεια των προϊόντων και το ηλεκτρονικό εμπόριο. Ωστόσο, χρειάζεται να βελτιωθεί η διοικητική ικανότητα. Δεν έχει ακόμη θεσπιστεί νομοθεσία για την πιστοποίηση και τη μετρολογία. Η Σερβία πρέπει να εντείνει τις προσπάθειές της για τη δημιουργία φορέα επιτήρησης της αγοράς. Πρέπει ακόμη να θεσπιστεί νέα νομοθεσία για την προστασία του καταναλωτή.

Η Σερβία έχει σημειώσει σχετική πρόοδο στους τομείς της *κυκλοφορίας των προσώπων, των υπηρεσιών και του δικαιώματος εγκατάστασης*. Σημειώθηκε πρόοδος στην νομοθετική εναρμόνιση στον τομέα των ταχυδρομικών υπηρεσιών. Όσον αφορά τις χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες, ετοιμάστηκε χάρτης πορείας για την εφαρμογή νέων τραπεζικών ρυθμίσεων. Ωστόσο, ορισμένοι νόμοι λείπουν ή δεν είναι σύμφωνοι με τα ευρωπαϊκά πρότυπα, ιδίως όσον αφορά τις ρυθμίσεις του τραπεζικού τομέα. Στον τομέα της ελεύθερης *κυκλοφορίας των κεφαλαίων*, η Σερβία χρειάζεται να συνεχίσει τις προσπάθειές της για πλήρη ελευθέρωση των τρεχουσών συναλλαγών και την άρση των περιορισμών στις βραχυπρόθεσμες πιστώσεις και τις επενδύσεις χαρτοφυλακίου.

Η Σερβία σημείωσε σημαντική πρόοδο στον *τελωνειακό* τομέα. Ενισχύθηκε η ικανότητα των τελωνειακών της αρχών και θεσπίστηκε σειρά νομοθετικών πράξεων για την εφαρμογή της ενδιάμεσης συμφωνίας. Ωστόσο, απαιτείται εναρμόνιση με τον τελωνειακό κώδικα της ΕΕ, ιδίως όσον αφορά τη διαμετακόμιση και την ανάλυση κινδύνου. Η Σερβία έλαβε μέτρα για την περαιτέρω ανάπτυξη του νομοθετικού της πλαισίου στον τομέα της *φορολογίας*. Οι διαδικασίες είσπραξης των φόρων βελτιώθηκαν καθώς και η ικανότητα επιβολής των φορολογικών διοικητικών αρχών. Η Σερβία πρέπει να βελτιώσει περαιτέρω την είσπραξη των βεβαιωμένων οφειλών και να συνεχίσει την εναρμόνιση στον τομέα των ειδικών φόρων κατανάλωσης και του ΦΠΑ.

Η Σερβία σημείωσε ικανοποιητική πρόοδο στον τομέα του *ανταγωνισμού και των κρατικών ενισχύσεων* θεσπίζοντας νέα νομοθεσία. Η επιτροπή για την προστασία του ανταγωνισμού πρέπει να βελτιώσει την ικανότητά της να εκπονεί οικονομικές αναλύσεις. Εξάλλου, πρέπει ακόμη να συσταθεί ανεξάρτητη αρχή για τις κρατικές ενισχύσεις.

Η Σερβία σημείωσε σημαντική πρόοδο στον τομέα των *δημοσίων συμβάσεων* με τη θέσπιση νέας νομοθεσίας. Ωστόσο, απομένει να διοριστούν τα μέλη της νέας επιτροπής για την προστασία των δικαιωμάτων των προσφερόντων. Η Σερβία εξακολούθησε να σημειώνει πρόοδο στην εφαρμογή των *δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας*. Η διοικητική ικανότητα του γραφείου πνευματικής ιδιοκτησίας βελτιώθηκε. Ωστόσο, πρέπει να επιλυθεί το ζήτημα της οικονομικής ανεξαρτησίας και να αντιμετωπιστεί το πρόβλημα της έλλειψης αρμόδιων δικαστών για να διασφαλιστεί η αποτελεσματική εφαρμογή των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας.

Στον τομέα της *πολιτικής για την απασχόληση* σημειώθηκε ικανοποιητική πρόοδος με την θέσπιση σειράς σημαντικών νομοθετικών ρυθμίσεων και την υιοθέτηση της εθνικής στρατηγικής για την απασχόληση για το έτος 2009. Ο απολογισμός της εφαρμογής των μέτρων και των πολιτικών για την απασχόληση βελτιώθηκε, αλλά χρειάζεται να ενισχυθεί ο συντονισμός με άλλες πολιτικές. Σχετική πρόοδος καταγράφεται επίσης στον τομέα των *κοινωνικών πολιτικών*, παρόλο που το νομοθετικό πλαίσιο πρέπει να αναπτυχθεί περαιτέρω και να εφαρμοστεί ορθά η ισχύουσα νομοθεσία. Στον τομέα της *πολιτικής για τη δημόσια*

υγεία σημειώθηκε σχετική πρόοδος, κυρίως στη μεταρρύθμιση της πρωτοβάθμιας υγειονομικής περίθαλψης και στην πρόληψη των ασθενειών. Πρέπει να καταβληθούν περαιτέρω προσπάθειες για την εναρμόνιση με τα ευρωπαϊκά πρότυπα.

Στους τομείς της *εκπαίδευσης και του πολιτισμού* σημειώθηκε πρόοδος. Στους τομείς της *επιστήμης και της έρευνας* καθώς και της *καινοτομίας*, η Σερβία κατέβαλε σημαντικές προσπάθειες προωθώντας τη συνεργασία στην έρευνα και συμμετέχοντας σε σχέδια στο πλαίσιο του 7^{ου} προγράμματος πλαισίου της ΕΚ για την έρευνα και την ανάπτυξη. Ωστόσο, η Σερβία χρειάζεται να καταβάλει ουσιαστικές προσπάθειες για να ενισχύσει την εθνική της ικανότητα στον τομέα της έρευνας και να διασφαλίσει την περαιτέρω ενσωμάτωσή της στον ευρωπαϊκό χώρο έρευνας.

Οι προετοιμασίες της Σερβίας για την προσχώρησή της στον *ΠΟΕ* προχώρησαν ικανοποιητικά και θεσπίστηκαν ορισμένοι νόμοι που είναι συμβατοί με τον ΠΟΕ.

Όσον αφορά τις *τομεακές πολιτικές*, στους τομείς της *βιομηχανίας και των ΜΜΕ*, το θεσμικό πλαίσιο βελτιώθηκε και η Σερβία ξεκίνησε την εφαρμογή των στρατηγικών της στόχων για τις ΜΜΕ. Ωστόσο, δεν έχει ακόμη θεσπιστεί νέα βιομηχανική πολιτική σύμφωνη με την προσέγγιση της ΕΕ.

Στους τομείς της *γεωργίας* και της *αγροτικής ανάπτυξης* σημειώθηκε πρόοδος στην εναρμόνιση με το κεκτημένο με τη θέσπιση σημαντικού νομοθετικού πλαισίου. Το ίδιο ισχύει και για την ασφάλεια τροφίμων *παρόλο που* σημειώθηκε μικρή πρόοδος στην αναβάθμιση των επιχειρήσεων τροφίμων και υπο-προϊόντων τροφίμων. Σχετική πρόοδος σημειώθηκε στον *κτηνιατρικό και στον φυτοϋγειονομικό* τομέα αλλά όσον αφορά την αναβάθμιση των *εργαστηρίων* για τον έλεγχο της ασφάλειας της τροφικής αλυσίδας η πρόοδος ήταν περιορισμένη.

Η Σερβία σημείωσε ικανοποιητική πρόοδο στον τομέα του *περιβάλλοντος*, θεσπίζοντας σημαντική δέσμη νόμων και κυρώνοντας διεθνείς συμβάσεις. Ωστόσο η θεσμική ικανότητα και οι τεχνικοί και ανθρώπινοι πόροι παραμένουν περιορισμένοι, ιδίως σε τοπικό επίπεδο. Πρέπει να καταβληθούν περαιτέρω προσπάθειες για την θέσπιση νομοθεσίας για τη διαχείριση των υδάτων και τη συνολική ανάπτυξη της περιβαλλοντικής ικανότητας.

Στον τομέα των *μεταφορών*, θεσπίστηκε νέος νόμος για την οδική ασφάλεια και εναρμονίστηκαν τα διόδια για τα εθνικά και τα ξένα οχήματα. Κυρώθηκαν η συμφωνία για τον Κοινό Ευρωπαϊκό Εναέριο Χώρο (ΚΕΕΧ), η σύμβαση του Μόντρεαλ και η οριζόντια συμφωνία για ορισμένες πτυχές των αεροπορικών υπηρεσιών. Ωστόσο, ανέκυψαν προβλήματα σχετικά με τη συμμόρφωση της Σερβίας προς τις υποχρεώσεις πρόσβασης στην αγορά δυνάμει του ΚΕΕΧ. Γενικότερα, απαιτούνται περαιτέρω προσπάθειες για την εφαρμογή της πρώτης μεταβατικής φάσης του ΚΕΕΧ και τη βελτίωση του συντονισμού μεταξύ του υπουργείου υποδομών και της διεύθυνσης πολιτικής αεροπορίας. Οι σιδηροδρομικές μεταφορές εξακολουθούν να χρειάζονται σημαντική αναδιάρθρωση.

Η Σερβία σημείωσε σχετική πρόοδο στον τομέα της *ενέργειας*. Απαιτούνται περαιτέρω προσπάθειες για την εκπλήρωση των απαιτήσεων της Συνθήκης για την Ενεργειακή Κοινότητα και για την αντιμετώπιση σημαντικών ζητημάτων που αφορούν περιβαλλοντικές πτυχές στον τομέα της ενέργειας και της πυρηνικής ασφάλειας. Όσον αφορά την ασφάλεια εφοδιασμού, έχει πραγματοποιηθεί σχετική πρόοδος με την αύξηση των αποθεμάτων αερίου, αλλά οι διασυνδέσεις φυσικού αερίου μεταξύ της Σερβίας και των λοιπών χωρών της περιφέρειας εξακολουθούν να είναι περιορισμένες.

Στον τομέα της *κοινωνίας της πληροφορίας και των μέσων ενημέρωσης* σημειώθηκε πρόοδος με τη θέσπιση σειράς νομοθετικών ρυθμίσεων. Εξάλλου, η Σερβία κύρωσε την ευρωπαϊκή σύμβαση για τη διασυνοριακή τηλεόραση. Η θεσμική και η ρυθμιστική ικανότητα εξακολουθούν να είναι περιορισμένες και η πρόοδος είναι ακόμη εξαρτημένη από την εφαρμογή της νομοθεσίας.

Στον τομέα του *δημοσιονομικού ελέγχου* σημειώθηκε πρόοδος. Η κυβέρνηση εξέδωσε έγγραφο σφαιρικής πολιτικής για τον δημόσιο εσωτερικό δημοσιονομικό έλεγχο (PIFC). Τέθηκε σε ισχύ ο νόμος για τον προϋπολογισμό ο οποίος περιλαμβάνει επίσης τη νομική βάση για τον PIFC. Οι προετοιμασίες για τη θέσπιση ενός σύγχρονου και αποτελεσματικού συστήματος *δημοσιονομικού ελέγχου* βρίσκονται ακόμη σε αρχικό στάδιο. Ο κρατικός ελεγκτικός οργανισμός που ιδρύθηκε πρόσφατα δεν λειτουργεί ακόμη πλήρως.

Θεσπίστηκε νέα αναπτυξιακή στρατηγική στον τομέα των *στατιστικών*. Σημειώνεται επίσης πρόοδος στον τομέα των τομεακών στατιστικών με την προετοιμασία και διενέργεια ερευνών και απογραφών. Ωστόσο, η Σερβία χρειάζεται να καταβάλει πρόσθετες προσπάθειες για τη δημιουργία ενός πλήρως λειτουργικού μητρώου επιχειρήσεων και για την περαιτέρω ενίσχυση της διοικητικής ικανότητας.

Στον τομέα της *δικαιοσύνης, της ελευθερίας και της ασφάλειας* σημειώθηκε πρόοδος. Εξακολούθησε η εφαρμογή των συμφωνιών μεταξύ της Σερβίας και της Ευρωπαϊκής Κοινότητας για την απλούστευση της έκδοσης θεωρήσεων και την επανεισδοχή. Η Σερβία κατέβαλε σημαντικές προσπάθειες σε όλους τους τομείς της ελευθέρωσης του καθεστώτος έκδοσης θεωρήσεων, ιδίως όσον αφορά την έκδοση νέων διαβατηρίων με βιομετρικά στοιχεία. Λαμβάνοντας υπόψη την πρόοδο που σημείωσε η Σερβία, η Επιτροπή πρότεινε τον Ιούλιο του 2009 την άρση της υποχρέωσης θεώρησης για τους σέρβους υπηκόους υπό την προϋπόθεση ότι η Σερβία θα πληροί τα εναπομένοντα κριτήρια πριν το Συμβούλιο εκδώσει την απόφασή του.¹¹

Έχει ξεκινήσει η εφαρμογή του νέου νόμου για τον *έλεγχο των συνόρων*, αλλά χρειάζονται περαιτέρω προσπάθειες για τη βελτίωση των τεχνικών προτύπων και του εξοπλισμού ορισμένων σημείων διέλευσης των συνόρων καθώς και του ελέγχου της συνοριακής γραμμής με το Κοσσυφοπέδιο.

Η Σερβία σημείωσε μικρή πρόοδο στον τομέα του *άσylum*. Παρόλο που υπάρχουν αδυναμίες, οι διαδικασίες όσον αφορά το άσυλο είναι συνολικά ικανοποιητικές. Ωστόσο, ο μακροπρόθεσμος προγραμματισμός για την αντιμετώπιση της πιθανής αύξησης του αριθμού των αιτήσεων είναι ελάχιστος και δεν υπάρχει συντονιστικός φορέας για την ένταξη των αιτούντων άσυλο. Η πρόοδος στον τομέα της *μετανάστευσης* ήταν ικανοποιητική με τη υιοθέτηση της στρατηγικής για τη διαχείριση της μετανάστευσης και την εφαρμογή του νόμου για τους αλλοδαπούς. Ωστόσο, απαιτούνται περαιτέρω προσπάθειες για την εφαρμογή των στρατηγικών που θεσπίστηκαν πρόσφατα και για τη βελτίωση της παρακολούθησης των μεταναστευτικών ροών.

Η *νομιμοποίηση εσόδων* από παράνομες δραστηριότητες εξακολουθεί να αποτελεί πηγή ανησυχίας. Ο νόμος για την πρόληψη και την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας ψηφίστηκε. Ωστόσο, οι εκθέσεις για ύποπτες συναλλαγές περιορίζονται κυρίως στον τραπεζικό τομέα και ο αριθμός

---

¹¹ COM(2009) 366.

των ερευνών και των καταδικαστικών αποφάσεων σε περιπτώσεις νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες παρέμεινε χαμηλός.

Η Σερβία αποτελεί χώρα διαμετακόμισης για το λαθρεμπόριο *ναρκωτικών* στην Ευρώπη. Για την καταπολέμηση των ναρκωτικών θεσπίστηκε στρατηγική καθώς και πρόγραμμα δράσης. Οι αρχές επιβολής του νόμου κατέσχεσαν μεγάλες ποσότητες ναρκωτικών. Ωστόσο, η διακίνηση ναρκωτικών μέσω της Σερβίας εξακολουθεί να προκαλεί σοβαρές ανησυχίες.

Η μεταρρύθμιση της *αστυνομίας* σημείωσε σχετική πρόοδο. Η δημιουργία ικανότητας και η κατάρτιση καθώς και η διεθνής και η περιφερειακή συνεργασία βελτιώθηκαν. Ωστόσο, ο στρατηγικός προγραμματισμός και ο εσωτερικός έλεγχος χρειάζονται βελτίωση. Εγκρίθηκε εθνική στρατηγική για την καταπολέμηση του *οργανωμένου εγκλήματος*. Πραγματοποιήθηκαν τα πρώτα βήματα για τη βελτίωση του θεσμικού και νομικού πλαισίου για τις οικονομικές έρευνες και την κατάσχεση περιουσιακών στοιχείων. Ωστόσο, η έγκριση και έναρξη ισχύος του αναθεωρημένου νέου κώδικα ποινικής δικονομίας επιβραδύνθηκε περαιτέρω. Η ικανότητα διεξαγωγής ερευνών παραμένει ανεπαρκής με αποτέλεσμα ο αριθμός των οριστικών καταδικαστικών αποφάσεων στον εν λόγω τομέα να είναι μικρός. Χρειάζεται ενίσχυση των προσπαθειών για την καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος το οποίο εξακολουθεί να προκαλεί σοβαρές ανησυχίες.

Η Σερβία σημείωσε σχετική πρόοδο στην καταπολέμηση της *εμπορίας ανθρώπων*. Η σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων κυρώθηκε και εγκρίθηκε σχέδιο δράσης. Η συνεργασία μεταξύ των διαφόρων φορέων για την καταπολέμηση της εμπορίας, περιλαμβανομένων των ΜΚΟ, βελτιώθηκε. Ωστόσο, ο αριθμός των οριστικών καταδικαστικών αποφάσεων στον τομέα παραμένει χαμηλός, ενώ το ποσοστό των ανήλικων θυμάτων συνέχισε να αυξάνεται.

Σχετική πρόοδος σημειώθηκε στην θέσπιση του νομικού και θεσμικού πλαισίου για την *προστασία των προσωπικών δεδομένων*. Απαιτούνται ωστόσο περαιτέρω προσπάθειες για τον πλήρη εναρμονισμό της ισχύουσας νομοθεσίας με τα ευρωπαϊκά πρότυπα και τη διασφάλιση της ορθής εφαρμογής των σχετικών διατάξεων.

Κοσσυφοπέδιο

Το Κοσσυφοπέδιο σημείωσε σχετική πρόοδο στην υλοποίηση βασικών προτεραιοτήτων της εταιρικής σχέσης, ιδίως με την ενίσχυση του νομικού πλαισίου για τα **πολιτικά κριτήρια**. Στην παρούσα φάση πρέπει να δοθεί προτεραιότητα στην εφαρμογή. Το δεύτερο έτος μετά τη διακήρυξη της ανεξαρτησίας, τα θεσμικά όργανα του Κοσσυφοπεδίου έχουν συσταθεί και ασκούν τις αρμοδιότητές τους σε συνεργασία με τους αρμόδιους διεθνείς οργανισμούς. Ωστόσο, η ικανότητα της δημόσιας διοίκησης και της συνέλευσης χρειάζονται ιδιαίτερη ενίσχυση. Απαιτούνται εντατικές προσπάθειες για τη μεταρρύθμιση του δικαστικού συστήματος και την εντατικότερη καταπολέμηση της διαφθοράς, του οργανωμένου εγκλήματος και της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες. Στην πράξη, η συνεργασία με την αποστολή της ΕΕ για το κράτος δικαίου (EULEX) δεν είναι σύμφωνη προς τις πολιτικές δεσμεύσεις και χρειάζεται να βελτιωθεί σε ορισμένους τομείς στο πλαίσιο της σχετικής εντολής της.

Η κατάσταση όσον αφορά την ασφάλεια στο Κόσοβο είναι σταθερή αλλά εύθραυστη. Σημειώθηκαν ορισμένα επεισόδια, συμπεριλαμβανομένων και βανδαλισμών σε περιουσιακά στοιχεία της EULEX. Συνολικά, η δημόσια τάξη τηρήθηκε. Οι αρχές του Κοσσυφοπεδίου δεν ασκούν πλήρη έλεγχο σε όλη την επικράτεια του Κοσσυφοπεδίου και ιδίως στο βόρειο

τιμήμα. Εξακολουθούν να λειτουργούν παράλληλες δομές και πρόσφατα διενεργήθηκαν παράλληλες αναπληρωματικές δημοτικές εκλογές. Η κυβέρνηση του Κοσσυφοπεδίου πρέπει να φροντίσει για την καλύτερη ένταξη όλων των κοινοτήτων και ιδίως των Σέρβων του Κοσσυφοπεδίου καθώς και να εδραιώσει το κράτος δικαίου με τη στήριξη της EULEX. Η σερβική κοινότητα του Κοσσυφοπεδίου πρέπει να συμμετάσχει πιο εποικοδομητικά στα θεσμικά όργανα του Κοσσυφοπεδίου ούτως ώστε να αυξήσει τα οφέλη της από τη συνδρομή της ΕΕ και από την ευρωπαϊκή προοπτική. Στο πλαίσιο αυτό, οι επικείμενες δημοτικές εκλογές και η εκτεταμένη αποκέντρωση αποκτούν ιδιαίτερη σημασία. Στο ζήτημα αυτό αναμένεται και η στήριξη του Βελιγραδίου. Οι νέες προσπάθειες συμφιλίωσης θα συμβάλουν στην ενίσχυση της σταθερότητας στην περιοχή και στην κοινωνικοοικονομική ανάπτυξή της.

Όσον αφορά τη **δημοκρατία και το κράτος δικαίου**, οι αρχές του Κοσσυφοπεδίου τήρησαν στο πλαίσιο των εργασιών τους σε μεγάλο βαθμό τις αντίστοιχες συνταγματικές διατάξεις. Ωστόσο, η πρόοδος στην εδραίωση του κράτους δικαίου στο Κοσσυφοπέδιο ήταν περιορισμένη.

Το ετήσιο πρόγραμμα εργασίας της *συνέλευσης* για το 2009 εγκρίθηκε και είναι εναρμονισμένο με τη νομοθετική στρατηγική της κυβέρνησης. Ωστόσο, η ικανότητα της συνέλευσης να εξετάζει διεξοδικά τα νομοσχέδια και να παρακολουθεί την εφαρμογή τους μετά την έγκρισή τους είναι ανεπαρκής. Χρειάζεται ιδίως ενίσχυση της ικανότητας της επιτροπής για την ευρωπαϊκή ολοκλήρωση να εποπτεύει τη θέσπιση νομοθεσίας συμβατής με τα πρότυπα της ΕΕ.

Οι βασικές δομές *διακυβέρνησης* δημιουργήθηκαν, η πολιτική σταθερότητα του Κοσσυφοπεδίου διατηρήθηκε και η μεταρρύθμιση των τοπικών διοικητικών αρχών σημείωσε κάποια πρόοδο. Τον Αύγουστο εκδόθηκε ένα αναθεωρημένο και βελτιωμένο σχέδιο δράσης για την ευρωπαϊκή εταιρική σχέση. Το Κοσσυφοπέδιο πρέπει επί του παρόντος να το εφαρμόσει και να φροντίσει ώστε να δοθεί μεγαλύτερη προτεραιότητα στο εν λόγω σχέδιο. Ο διυπουργικός συντονισμός για την εφαρμογή του ευρωπαϊκού μεταρρυθμιστικού προγράμματος στο Κοσσυφοπέδιο παραμένει ανεπαρκής. Οι αποτελεσματικές διοικητικές δομές στον εν λόγω τομέα έχουν ουσιαστική σημασία για την υλοποίηση της ευρωπαϊκής προοπτικής του Κοσσυφοπεδίου. Η υπηρεσία συντονισμού της ανάπτυξης και της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης ενίσχυσε την συντονιστική της ικανότητα, αλλά στερείται πολιτικής στήριξης υψηλού επιπέδου για να είναι σε θέση να καθοδηγήσει μια πραγματική διαδικασία ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης.

Στη *μεταρρύθμιση της δημόσιας διοίκησης* σημειώθηκε σχετική πρόοδος. Ολοκληρώθηκε η επανεξέταση των καθηκόντων και αρμοδιοτήτων στη δημόσια διοίκηση και εφαρμόστηκαν οι περισσότερες από τις συστάσεις. Ωστόσο, απομένει η θέσπιση ορισμένων βασικών νομοθετικών πράξεων. Οι πολιτικές παρεμβάσεις στο δημόσιο τομέα και στη διαδικασία διορισμών στο δημόσιο εξακολουθεί να αποτελεί πηγή ανησυχίας. Πρέπει να καταβληθούν εντατικές προσπάθειες για να ενισχυθεί η ικανότητα σε ολόκληρη τη δημόσια διοίκηση του Κοσσυφοπεδίου και για να δημιουργηθεί το πλαίσιο για μια επαγγελματική, υπόλογη, ανεξάρτητη και αξιοκρατική δημόσια διοίκηση, ικανή να εφαρμόσει αποτελεσματικά τις κυβερνητικές πολιτικές. Πρέπει να ενισχυθεί περαιτέρω η υπηρεσία του συνηγόρου του πολίτη. Η δημόσια διοίκηση στο Κοσσυφοπέδιο παραμένει αδύναμη.

Όσον αφορά το *δικαστικό σύστημα*, η πρόοδος ήταν περιορισμένη. Η μεταρρυθμιστική διαδικασία βρίσκεται ακόμη σε αρχικό στάδιο. Το Συνταγματικό Δικαστήριο συστάθηκε και διορίστηκαν τα μέλη του. Το νέο σύστημα διαχείρισης πληροφοριών έχει τεθεί σε λειτουργία στα περισσότερα δικαστήρια. Το δικαστήριο της Mitrovica άρχισε να λειτουργεί εκ νέου για

ποινικές υποθέσεις, με την υποστήριξη της EULEX. Διορίστηκαν τα μέλη του δικαστικού συμβουλίου του Κοσσυφοπεδίου. Σχετική πρόοδος σημειώθηκε εξάλλου στην εκδίκαση υποθέσεων εγκλημάτων πολέμου.

Απαιτούνται ωστόσο σημαντικές προσπάθειες για να ενισχυθεί η ανεξαρτησία και ο επαγγελματισμός στο δικαστικό σύστημα του Κοσσυφοπεδίου. Υπάρχει μεγάλος αριθμός υποθέσεων που εκκρεμούν και αφορούν τόσο το αστικό όσο και το ποινικό δίκαιο. Δεν υφίσταται αποτελεσματικός μηχανισμός για κίνηση πειθαρχικής διαδικασίας κατά των δικαστών. Απαιτούνται εποικοδομητικές προσπάθειες από την κυβέρνηση και από την σερβική κοινότητα του Κοσσυφοπεδίου για να διασφαλιστεί η ένταξη της κοινότητας αυτής στο δικαστικό σύστημα. Το δικαστικό σύστημα του Κοσσυφοπεδίου παραμένει αδύναμο και αναποτελεσματικό. Το κράτος δικαίου δεν έχει γίνει ακόμη πραγματικότητα σε όλο το έδαφος του Κοσσυφοπεδίου και κυρίως στο βόρειο τμήμα του.

Η υπηρεσία *καταπολέμησης της διαφθοράς* άρχισε να λειτουργεί και ενίσχυσε την ικανότητά της, αλλά οι αρμοδιότητές της είναι περιορισμένες. Παρά τη λήψη ορισμένων μέτρων, η διαφθορά εξακολουθεί να είναι εκτεταμένη σε πολλούς τομείς και συνιστά πολύ σοβαρό πρόβλημα. Το νομοθετικό πλαίσιο στον εν λόγω τομέα δεν έχει ακόμα ολοκληρωθεί. Δεν υπάρχει νομοθεσία για την χρηματοδότηση των πολιτικών κομμάτων. Δεν έχουν ακόμη υιοθετηθεί μια στρατηγική και ένα σχέδιο δράσης κατά της διαφθοράς. Χρειάζεται ουσιαστική ενίσχυση της συνεργασίας μεταξύ των φορέων που συμμετέχουν στην καταπολέμηση της διαφθοράς. Πρέπει να διασφαλιστεί η ανεξαρτησία της υπηρεσίας καταπολέμησης της διαφθοράς. Το Κοσσυφοπέδιο πρέπει να καταρτίσει μητρώο των ερευνών, των απαγγελιών κατηγοριών, των διώξεων και των καταδικαστικών αποφάσεων σε υποθέσεις καταπολέμησης της διαφθοράς.

Το σύνταγμα παρέχει διασφαλίσεις για το σεβασμό των *ανθρωπίνων δικαιωμάτων και την προστασία των μειονοτήτων* και απαριθμεί τις κύριες διεθνείς συμφωνίες και πράξεις που εφαρμόζονται άμεσα στο Κοσσυφοπέδιο. Ωστόσο, απαιτούνται περισσότερες προσπάθειες για τη διασφάλιση της προστασίας των εν λόγω δικαιωμάτων στην πράξη, μεταξύ άλλων με αποφασιστικά βήματα για την ένταξη όλων των κοινοτήτων του Κοσσυφοπεδίου.

Η επιφυλακτική στάση που τηρεί η σερβική κοινότητα του Κοσσυφοπεδίου, ιδίως στο Βορρά, όσον αφορά τη συμμετοχή της στα θεσμικά όργανα του Κοσσυφοπεδίου, αποτελεί βασικό εμπόδιο. Για την αντιμετώπιση του προβλήματος απαιτούνται εντατικές προσπάθειες τόσο από την κυβέρνηση όσο και από τη σερβική κοινότητα του Κοσσυφοπεδίου. Είναι επίσης απαραίτητη μια πιο εποικοδομητική προσέγγιση εκ μέρους της Σερβίας.

Η πρόοδος στον τομέα των *ατομικών και πολιτικών δικαιωμάτων* ήταν περιορισμένη. Όσον αφορά την *πρόσβαση στην δικαιοσύνη*, το σύστημα νομικής αρωγής λειτουργεί, αλλά χρειάζεται περαιτέρω ενίσχυση. Έχει σημειωθεί κάποια πρόοδος όσον αφορά τις *φυλακές* και τα λοιπά σφραγιστικά ιδρύματα. Ωστόσο, υπάρχουν πολλές ακόμη προκλήσεις, ιδίως όσον αφορά τις συνθήκες κράτησης των διανοητικά ασθενών και των ανήλικων παραβατών, καθώς και την επανένταξή τους μετά την αποφυλάκισή τους. Σημειώθηκε περιορισμένη πρόοδος όσον αφορά την πρόληψη των *βασανιστηρίων* και της *κακομεταχείρισης*, καθώς και την καταπολέμηση της *ατιμωρησίας*.

Η *ελευθερία της έκφρασης* δεν διασφαλίζεται πλήρως στην πράξη. Υπήρξαν περιπτώσεις πολιτικών παρεμβάσεων στο έργο των μέσων ενημέρωσης. Το νομικό πλαίσιο όσον αφορά την *ελευθερία του συνέρχεσθαι και του συνεταιρίζεσθαι* έχει αναπτυχθεί περαιτέρω.

*Η κοινωνία των πολιτών πρέπει να συμμετέχει περισσότερο στη χάραξη και την εφαρμογή των πολιτικών. Σημειώθηκε κάποια πρόοδος όσον αφορά τη **θρησκευτική ελευθερία**, ιδίως σε σχέση με την ανοικοδόμηση θρησκευτικών μνημείων. Υπολείπονται να γίνουν πολλά ακόμη για την προώθηση της συμφιλίωσης μεταξύ των διαφόρων θρησκευτικών κοινοτήτων. Δεν υπάρχει νομοθεσία για τους **αγνοούμενους**. Πρέπει να αντιμετωπιστεί το ζήτημα της αποζημίωσης των οικογενειών των αγνοουμένων.*

*Τα οικονομικά και κοινωνικά δικαιώματα δεν διασφαλίζονται πλήρως. Η προστασία των **γυναικών** από κάθε μορφή βίας πρέπει να ενισχυθεί ουσιαστικά. Η εμπορία παιδιών και η παιδική εργασία εξακολουθούν να αποτελούν πηγή ανησυχίας. Χρειάζονται περαιτέρω προσπάθειες για τη διασφάλιση των δικαιωμάτων των **παιδιών**. Η κυβέρνηση εξέδωσε σχέδιο δράσης για τα άτομα με αναπηρίες. Ωστόσο, η ένταξη και η προστασία των κοινωνικά ευάλωτων ομάδων και των ατόμων με αναπηρίες δεν έχουν εξασφαλιστεί πλήρως. Το ζήτημα των **διακρίσεων** εξακολουθεί να προκαλεί ανησυχίες και γι' αυτό η κυβέρνηση πρέπει να διεξαγάγει περισσότερες εκστρατείες ευαισθητοποίησης. Υφίστανται νόμοι και οι στρατηγικές αλλά η εφαρμογή τους είναι πολύ περιορισμένη. Ενισχύθηκε το νομικό και θεσμικό πλαίσιο στον τομέα των **δικαιωμάτων ιδιοκτησίας**. Η αδυναμία των αρχών να εφαρμόσουν τις αποφάσεις τους σε ολόκληρο το έδαφος του Κοσσυφοπεδίου συνιστά καθοριστικό εμπόδιο για την προστασία των δικαιωμάτων ιδιοκτησίας. Η ασφάλεια της θρησκευτικής ιδιοκτησίας είναι σε γενικές γραμμές διασφαλισμένη.*

*Όσον αφορά τα δικαιώματα των μειονοτήτων, τα πολιτιστικά δικαιώματα και την προστασία των μειονοτήτων, η ισχύουσα νομοθεσία προβλέπει υψηλό επίπεδο προστασίας για τα δικαιώματα των μειονοτήτων και τα πολιτιστικά δικαιώματα τα οποία ωστόσο δεν διασφαλίζονται επαρκώς στην πράξη. Όσον αφορά τη συμφιλίωση μεταξύ των κοινοτήτων, η πρόοδος που σημειώθηκε ήταν μικρή. Το ζήτημα αυτό αποτελεί μια μεγάλη πρόκληση για τις αρχές. Ο αριθμός των εθελούσιων επιστροφών **προσφύγων** και **εκτοπισθέντων στο εσωτερικό της χώρας** παραμένει χαμηλός. Δεν έχουν διευθετηθεί ακόμη ορισμένες διαφορές μεταξύ δημοτικών αρχών και της σερβικής Ορθόδοξης Εκκλησίας σχετικά με αμφισβητούμενα εδάφη.*

Οι κοινότητες των Ρομ, των Ashkali και η αιγυπτιακή μειονότητα διαβιώνουν ακόμη υπό πολύ δυσχερείς συνθήκες και υφίστανται συχνά διακρίσεις. Απαιτούνται επείγοντα μέτρα για την μετεγκατάσταση των οικογενειών Ρομ που ζουν σε επικίνδυνες και απαράδεκτες συνθήκες, σε μολυσμένες από το μόλυβδο περιοχές του βόρειου Κοσσυφοπεδίου. Οι αρχές χρειάζεται να καταβάλουν περισσότερες προσπάθειες ώστε να καλύψουν όλες τις μειονότητες και να διασφαλίσουν την προστασία και την ένταξή τους.

*Όσον αφορά τα **περιφερειακά ζητήματα και τις διεθνείς υποχρεώσεις**, το Κοσσυφοπέδιο συνέχισε κατά την εξεταζόμενη περίοδο να συνεργάζεται με το Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο για την Πρώην Γιουγκοσλαβία (ICTY). Η ΕΕ εμμένει στο γεγονός ότι η περιφερειακή συνεργασία για να είναι επιτυχής πρέπει να είναι ανοιχτή σε όλους και εκφράζει τη λύπη της για το ότι οι διαφωνίες όσον αφορά τον τρόπο συμμετοχής του Κοσσυφοπεδίου σε περιφερειακά φόρουμ είχαν ως συνέπεια να μην μπορεί το τελευταίο να συμμετέχει σε σημαντικές εκδηλώσεις σε περιφερειακό επίπεδο. Το Κοσσυφοπέδιο θέσπισε νέες τελωνειακές σφραγίδες για τις οποίες ο ειδικός εκπρόσωπος του Γενικού Γραμματέα των ΗΕ γνωστοποίησε στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή και στους εταίρους της CEFTA ότι είναι συμβατές με την απόφαση 1244/99 του Συμβουλίου Ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών. Η Σερβία δεν αναγνώρισε την εγκυρότητα των εν λόγω σφραγίδων, αμφισβητώντας ότι είναι σύμφωνες με την απόφαση 1244/99 του Συμβουλίου Ασφαλείας του ΗΕ. Το Κοσσυφοπέδιο και η Σερβία πρέπει να καταλήξουν σε ρεαλιστικές λύσεις που θα επιτρέψουν στα σημαντικά περιφερειακά*

φόρουμ να συνεχίσουν να εκπληρώνουν το ρόλο τους στην προώθηση της περιφερειακής συνεργασίας και ανάπτυξης.

Μέχρι σήμερα η κρίση έπληξε μερικώς μόνο την **οικονομία** του Κοσσυφοπεδίου. Το ΑΕΠ συνέχισε να αυξάνεται, από πολύ χαμηλή όμως βάση εκκίνησης, αλλά η ανεργία παρέμεινε σε πολύ υψηλό επίπεδο. Ο υψηλός πληθωρισμός έδωσε τη θέση του, μετά την πτώση των τιμών των εισαγωγών, σε αποπληθωρισμό. Οι αδυναμίες του κράτους δικαίου, η πολύ περιορισμένη και πολύ διαφοροποιημένη παραγωγική ικανότητα και οι ανεπαρκείς υποδομές στις μεταφορές και την ενέργεια εξακολουθούν να αποτελούν σοβαρά εμπόδια για την ανάπτυξη. Οι δημοσιονομικές πολιτικές καθορίζονται με βάση τις ειδικές ανάγκες και δεν συνδέονται συστηματικά με ένα μεσοπρόθεσμο πλαίσιο πολιτικής. Ο ενεργειακός εφοδιασμός χαρακτηρίστηκε από μεγαλύτερη σταθερότητα με τίμημα την αύξηση των χορηγούμενων από τον προϋπολογισμό επιδοτήσεων.

Όσον αφορά τα **οικονομικά κριτήρια**, το Κοσσυφοπέδιο σημείωσε ελάχιστη πρόοδο στη δημιουργία μιας λειτουργούσας οικονομίας της αγοράς. Για να μπορέσει το Κοσσυφοπέδιο να αντιμετωπίσει μακροπρόθεσμα τις ανταγωνιστικές πιέσεις και τις δυνάμεις της αγοράς στο εσωτερικό της Ένωσης, πρέπει να συνεχίσει την υλοποίηση σημαντικών μεταρρυθμίσεων και επενδύσεων.

Η ευρεία συναίνεση επί των πολιτικών για την οικονομία της αγοράς διατηρήθηκε. Η χρήση του ευρώ, το περιορισμένο εξωτερικό χρέος και το πολύ χαμηλό επίπεδο εξαγωγών προστάτευσαν την οικονομία από τις αρνητικές επιπτώσεις της παγκόσμιας ύφεσης. Ο τραπεζικός τομέας παρέμεινε υγιής, επικερδής και με ικανοποιητικό επίπεδο κεφαλαιοποίησης. Η οικονομική ανάπτυξη τροφοδοτήθηκε από την συνεχή πιστωτική επέκταση και από την αυξημένη ξένη βοήθεια. Ο προϋπολογισμός, μετά το σημαντικό πλεόνασμα του προηγούμενου έτους, το 2008 παρουσίασε μικρό έλλειμμα. Τα φορολογικά έξοδα αυξήθηκαν ελαφρά. Τον Ιούνιο, το Κοσσυφοπέδιο προσχώρησε στο Διεθνές Νομισματικό Ταμείο και στην Παγκόσμια Τράπεζα.

Ωστόσο, το ήδη μεγάλο εμπορικό έλλειμμα συνέχισε να διευρύνεται, ιδίως λόγω των σημαντικών εισαγωγών μηχανημάτων και εξοπλισμού μεταφορών για το εκτεταμένο πρόγραμμα οδικών κατασκευών. Η βιωσιμότητα τόσο των δημοσιονομικών όσο και των εξωτερικών λογαριασμών επιδεινώθηκε περαιτέρω, κυρίως λόγω ανεπαρκούς προγραμματισμού και υλοποίησης των πολιτικών. Οι εξαγωγές οι οποίες ήταν ήδη πολύ περιορισμένες, μειώθηκαν απότομα το 2009 συνεπεία της οικονομικής κρίσης. Τα οικονομικά στατιστικά στοιχεία εξακολουθούν να είναι ακατάλληλα. Το κόστος της χρηματοδότησης παρέμεινε υψηλό καθώς οι τράπεζες συνέχισαν να επιβάλουν υψηλά ασφάλιστρα κινδύνου στα επιχειρηματικά δάνεια. Οι επιχορηγήσεις και οι μεταφορές από τον προϋπολογισμό αυξήθηκαν. Οι αδυναμίες του κράτους δικαίου, η διαφθορά που επικρατεί σε πολλούς τομείς και η αβεβαιότητα στον τομέα των δικαιωμάτων ιδιοκτησίας εξακολούθησαν να αποτελούν σημαντικά εμπόδια για την οικονομική ανάπτυξη. Η ανεργία διατηρείται σε πολύ υψηλά επίπεδα. Μικρή πρόοδος σημειώθηκε στην ενσωμάτωση των νέων του Κοσσυφοπεδίου στην αγορά εργασίας. Ο άτυπος τομέας της οικονομίας εξακολουθεί να αποτελεί σημαντική πρόκληση.

Η πρόοδος του Κοσσυφοπεδίου όσον αφορά την εναρμόνιση της νομοθεσίας και των πολιτικών του με τα **ευρωπαϊκά πρότυπα** ήταν ανομοιογενής. Αναπτύχθηκε περαιτέρω το νομικό πλαίσιο στους τομείς των τελωνείων, της φορολογίας, της εκπαίδευσης και της αστυνόμευσης. Η προσέγγιση όσον αφορά το περιβάλλον, τον ανταγωνισμό, την πνευματική ιδιοκτησία, την ενέργεια και την ελεύθερη κυκλοφορία αγαθών, ατόμων, υπηρεσιών και

κεφαλαίου βρίσκεται σε αρχικό στάδιο. Η εφαρμογή των ευρωπαϊκών προτύπων εξακολουθεί να περιορίζεται στους τομείς του δημοσιονομικού ελέγχου και των στατιστικών, της προστασίας των δεδομένων και της καταπολέμησης της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες καθώς και του οργανωμένου εγκλήματος.

Στον τομέα της **εσωτερικής αγοράς** της ΕΕ σημειώθηκε σχετική πρόοδος στην *ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων*. Ωστόσο, η μεταφορά και η εφαρμογή των πρακτικών και της νομοθεσίας της ΕΕ βρίσκονται σε αρχικό στάδιο. Η διοικητική ικανότητα παραμένει περιορισμένη. Η εναρμόνιση είναι ανεπαρκής στους τομείς της *ελεύθερης κυκλοφορίας των προσώπων, των υπηρεσιών και στο δικαίωμα της εγκατάστασης*. Απαιτούνται εντατικές προσπάθειες για να σημειωθεί πρόοδος στην *ελεύθερη κυκλοφορία των κεφαλαίων*, ιδίως για να βελτιωθεί η ρύθμιση του χρηματοπιστωτικού τομέα.

Τα τελωνειακά έσοδα αυξήθηκαν χάρη στη βελτίωση της απόδοσης των τελωνειακών αρχών. Θεσπίστηκε ο κώδικας για τα τελωνεία και τους ειδικούς φόρους κατανάλωσης. Οι νομικές διατάξεις για τα τελωνεία είναι σύμφωνες με τα ευρωπαϊκά πρότυπα. Ωστόσο, η διοικητική ικανότητα στον τομέα των τελωνείων χρειάζεται να ενισχυθεί σημαντικά και να ενταθεί η καταπολέμηση της διαφθοράς. Οι τελωνειακοί δασμοί εξακολουθούν να μην εισπράττονται στο βόρειο Κοσσυφοπέδιο. Οι τελωνειακοί υπάλληλοι της EULEX εποπτεύουν τα δύο συνοριακά φυλάκια στο βόρειο τμήμα της χώρας, γεγονός που περιόρισε το λαθρεμπόριο στην εν λόγω περιοχή. Το νομικό πλαίσιο όσον αφορά τη *φορολογία* αναπτύχθηκε περαιτέρω και εφαρμόστηκαν χαμηλότεροι φορολογικοί συντελεστές. Χρειάζονται περισσότερες προσπάθειες για να βελτιωθεί η διοικητική ικανότητα στον εν λόγω τομέα και να μειωθεί το μέγεθος της άτυπης οικονομίας.

Οι διατάξεις εφαρμογής της νομοθεσίας για τις *δημόσιες συμβάσεις* έχουν ολοκληρωθεί σε μεγάλο βαθμό και έχει συσταθεί ο οργανισμός ελέγχου των δημοσίων συμβάσεων. Ωστόσο, η εφαρμογή της νομοθεσίας στην πράξη εξακολουθεί να προκαλεί σοβαρές ανησυχίες. Οι αρχές οφείλουν να ερευνήσουν αποτελεσματικά υποθέσεις εικαζόμενης διαφθοράς. Πρέπει να ενισχυθεί σημαντικά η εποπτεία της εκτέλεσης των δημοσίων συμβάσεων. Στο Κοσσυφοπέδιο, οι εργαζόμενοι στο δημόσιο τομέα εξακολουθούν να είναι ευάλωτοι σε παρεμβάσεις και εκφοβισμούς.

Δεν υφίσταται ακόμη στρατηγική όσον αφορά τα δικαιώματα *πνευματικής ιδιοκτησίας*. Οι μηχανισμοί επιβολής των βιομηχανικών δικαιωμάτων, των δικαιωμάτων δημιουργού και των συγγενικών δικαιωμάτων είναι ανεπαρκείς. Συστάθηκε επιτροπή *ανταγωνισμού* η οποία ερεύνησε υποθέσεις εικαζόμενων παραβάσεων των κανόνων του ανταγωνισμού. Η νομοθεσία του Κοσσυφοπεδίου στον τομέα του ανταγωνισμού δεν είναι πλήρως εναρμονισμένη με τα ευρωπαϊκά πρότυπα.

Οι αρχές πρέπει να εκσυγχρονίσουν τις διάφορες στρατηγικές στον τομέα της *απασχόλησης* και να διασφαλίσουν την εφαρμογή τους. Οι νομοθεσίες στον τομέα της υγείας και της ασφάλειας στην εργασία καθώς και στον τομέα των κοινωνικών υπηρεσιών και της ιδρυματικής μέριμνας χρειάζονται βελτίωση. Στον τομέα της *δημόσιας υγείας*, πρέπει να ενισχυθούν η διοικητική και θεσμική ικανότητα προκειμένου να βελτιωθεί η ποιότητα των υπηρεσιών υγειονομικής περίθαλψης. Στον τομέα του *κοινωνικού διαλόγου* καταγράφεται μικρή πρόοδος. Όσον αφορά την *εκπαίδευση*, η εναρμόνιση με τα ευρωπαϊκά πρότυπα συνεχίζεται. Ωστόσο, η θεσμική μεταρρύθμιση στον τομέα αυτό δεν έχει ακόμη ολοκληρωθεί και πρέπει να εφαρμόζονται καλύτερα στην πράξη οι συστάσεις όσον αφορά την πολιτική. Στον τομέα της *έρευνας*, οι αρχές έλαβαν πρωτοβουλίες, όπως ο διορισμός του συντονιστή του Κοσσυφοπεδίου για το 7^ο πρόγραμμα πλαίσιο, ούτως ώστε να διευκολύνουν τη

συνεργασία με την ΕΕ.

Όσον αφορά τις **τομεακές πολιτικές**, το θεσμικό και νομικό πλαίσιο στον τομέα της *βιομηχανίας και των ΜΜΕ* δεν έχει ακόμη ολοκληρωθεί. Στον τομέα της *γεωργίας* καταβλήθηκαν προσπάθειες και σημειώθηκε κάποια πρόοδος στον αναδασμό της γης και στη διαφοροποίηση των γεωργικών εκμεταλλεύσεων. Ωστόσο, η ικανότητα εφαρμογής των πολιτικών παραμένει ανεπαρκής. Στον τομέα του *περιβάλλοντος* θεσπίστηκαν πολυάριθμοι νόμοι-πλαίσια αλλά απαιτούνται περισσότερες προσπάθειες για την εφαρμογή τους και για την τήρηση των προτύπων της ΕΕ.

Στον τομέα των *μεταφορών*, το Κοσσυφοπέδιο ξεκίνησε ένα μεγάλο πρόγραμμα οδοποιίας ενώ αντίθετα σημειώθηκε έλλειψη επενδύσεων στους σιδηροδρόμους. Το Κοσσυφοπέδιο εξακολουθεί να συμμετέχει ενεργά στο κύριο δίκτυο περιφερειακών μεταφορών και στο παρατηρητήριο μεταφορών της νοτιοανατολικής Ευρώπης. Ωστόσο, στον τομέα της αεροπορίας θεσπίστηκε νομοθεσία που δεν συνάδει με τα ευρωπαϊκά πρότυπα. Δεν έχει διοριστεί ακόμη το διοικητικό συμβούλιο της ρυθμιστικής αρχής στον τομέα των σιδηροδρόμων. Το διοικητικό συμβούλιο της ρυθμιστικής αρχής αεροπορίας έχει διοριστεί αλλά δεν έχει ξεκινήσει η λειτουργία του.

Στον τομέα της *ενέργειας*, ο οποίος εξακολουθεί να αντιμετωπίζει σοβαρά προβλήματα, απομένει ακόμη να θεσπιστούν σημαντικοί νόμοι. Οι διακοπές παροχής ρεύματος παραμένουν συχνές. Οι συνεχιζόμενες ελλείψεις και τα χαμηλά επίπεδα εισπραξης των τιμολογίων, παρά κάποια βελτίωση που παρατηρήθηκε, περιορίζουν την οικονομική βιωσιμότητα του τομέα. Η κυβέρνηση αποφάσισε να κατασκευάσει νέο σταθμό ηλεκτροπαραγωγής με λιγνίτη, ο οποίος πρέπει να τηρεί τα ευρωπαϊκά πρότυπα. Ο φορέας εκμετάλλευσης του συστήματος μετάδοσης ενέργειας του Κοσσυφοπεδίου δυσκολεύεται ακόμη να συμμετάσχει ως πλήρης εταίρος σε περιφερειακούς εμπορικούς μηχανισμούς.

Στον τομέα της *κοινωνίας της πληροφορίας και των μέσων ενημέρωσης* απαιτούνται περισσότερες προσπάθειες για την εφαρμογή της ισχύουσας νομοθεσίας και των στρατηγικών. Χρειάζεται να ενισχυθούν περαιτέρω η διοικητική ικανότητα και η πολιτική ανεξαρτησία των ρυθμιστικών αρχών, όπως η ρυθμιστική υπηρεσία τηλεπικοινωνιών και η ανεξάρτητη επιτροπή για τα μέσα ενημέρωσης. Πρέπει επίσης να διοριστεί το διοικητικό συμβούλιο του δημόσιου ραδιοτηλεοπτικού οργανισμού.

Όσον αφορά το *δημοσιονομικό έλεγχο* και τις *στατιστικές*, η πρόοδος ήταν περιορισμένη. Χρειάζονται συνεχείς προσπάθειες για τη βελτίωση των ικανοτήτων για εσωτερικούς και εξωτερικούς ελέγχους. Η υποδομή όσον αφορά τις στατιστικές παραμένει ανεπαρκής.

Όσον αφορά τη **δικαιοσύνη, την ελευθερία και την ασφάλεια**, η πρόοδος που σημειώθηκε ήταν περιορισμένη. Δημιουργήθηκαν μηχανισμοί συντονισμού μεταξύ των διαφόρων φορέων στον τομέα της *διαχείρισης των συνόρων*. Ωστόσο, τα σύνορα εξακολουθούν να είναι διαπερατά και χρειάζεται ενίσχυση του αστυνομικού δυναμικού και των ικανοτήτων για τη διαχείριση των εξωτερικών και εσωτερικών συνόρων. Η ικανότητα του Κοσσυφοπεδίου να διαχειρίζεται τις αιτήσεις *ασύλου* παραμένει περιορισμένη. Η επανένταξη των επαναπατρισθέντων ατόμων είναι ακόμη περιορισμένη. Πρέπει να αναπτυχθεί το κατάλληλο πλαίσιο για την επανεισδοχή.

Η ικανότητα των δικαστικών αρχών και των αρχών επιβολής του νόμου να αντιμετωπίσουν την νομιμοποίηση εσόδων από *παράνομες δραστηριότητες* εξακολουθεί να είναι ανεπαρκής. Η νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες δεν χαρακτηρίζεται ως εγκληματική

πράξη στη σχετική νομοθεσία. Το υφιστάμενο νομοθετικό πλαίσιο είναι ανεπαρκές και δεν εφαρμόζεται πλήρως. Δεν υπάρχει μόνιμη δομή για το συντονισμό της καταπολέμησης της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες. Η υποβολή εκθέσεων στο κέντρο οικονομικών πληροφοριών είναι περιορισμένη. Η συνεργασία μεταξύ του κέντρου αυτού και της φορολογικής αρχής παραμένει ανεπαρκής.

Κατά την περίοδο αναφοράς παρατηρήθηκε αύξηση στις κατασχεθείσες ποσότητες ναρκωτικών, στον αριθμό των υποθέσεων που αποτέλεσαν αντικείμενο έρευνας, καθώς στον αριθμό των συλλήψεων και διώξεων. Το Κοσσυφοπέδιο θέσπισε στρατηγική και σχέδιο δράσης για την καταπολέμηση της *διακίνησης ναρκωτικών*. Ωστόσο, η συνεργασία μεταξύ των υπηρεσιών επιβολής του νόμου στον εν λόγω τομέα παραμένει ανεπαρκής. Δεν διασφαλίζεται πλήρως η ασφαλής αποθήκευση των κατασχεθέντων ναρκωτικών. Συνολικά, η διακίνηση ναρκωτικών εξακολουθεί να αποτελεί σοβαρό πρόβλημα.

Έχει θεσπιστεί το βασικό νομοθετικό πλαίσιο για την *αστυνόμευση*. Οι λειτουργίες της δημόσιας τάξης διασφαλίστηκαν σε μεγάλο βαθμό. Οι περισσότεροι αστυνομικοί που προέρχονται από τη σερβική κοινότητα νοτίως του ποταμού Ibar και οι οποίοι είχαν εγκαταλείψει τη θέση τους μετά την διακήρυξη της ανεξαρτησίας, επέστρεψαν στα αστυνομικά τμήματα που υπάγονταν. Ωστόσο, σημειώθηκαν ορισμένα βίαια επεισόδια, μεταξύ των οποίων η ηθελημένη πρόκληση ζημιών σε περιουσιακά στοιχεία της EULEX. Η έλλειψη πολυεθνικής αστυνομικής δύναμης για την τήρηση της δημόσιας τάξης στην περιοχή της Mitrovica περιορίζει την ικανότητα της αστυνομίας να αντιμετωπίζει περιστατικά διατάραξης της δημόσιας τάξης στο βορρά. Έχει καθυστερήσει η περιγραφή των καθηκόντων για τους υψηλόβαθμους αστυνομικούς, ένας από τους οποίους είναι Σέρβος του Κοσσυφοπεδίου. Υπάρχουν σοβαρές αδυναμίες όσον αφορά τις ικανότητες διενέργειας ερευνών και της αστυνόμευσης βάσει πληροφοριών. Δεν υπάρχει στρατηγική για να εξασφαλιστεί η παράδοση των όπλων από τους πολίτες. Δεν διασφαλίζεται πλήρως η ασφάλεια των αποδεικτικών στοιχείων που συγκεντρώνει η αστυνομία. Πρέπει να βελτιωθεί περισσότερο η πρόσβαση της EULEX στις κύριες βάσεις δεδομένων ούτως ώστε να είναι σε θέση να διενεργεί αποτελεσματικά τις έρευνες στο πλαίσιο της εκτελεστικής της εντολής.

Το οργανωμένο έγκλημα παραμένει σοβαρό πρόβλημα που επηρεάζει το κράτος δικαίου και το επιχειρηματικό κλίμα. Θεσπίστηκε στρατηγική και σχέδιο δράσης για την καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος, αλλά το νομοθετικό πλαίσιο είναι ακόμη ανεπαρκές. Η έλλειψη νομοθεσίας για την προστασία των μαρτύρων και η περιορισμένη ικανότητα παροχής προστασίας στους μάρτυρες υποθάλπουν τις προσπάθειες της αστυνομίας στον τομέα αυτό. Το Κοσσυφοπέδιο εξακολουθεί να αποτελεί πηγή και τόπο διακίνησης δραστηριοτήτων οργανωμένου εγκλήματος. Επίσης εξακολουθεί να είναι περιοχή καταγωγής, διέλευσης και προορισμού της εμπορίας ανθρώπων. Η ταυτοποίηση των θυμάτων και η διερεύνηση των εγκλημάτων εμπορίας ανθρώπων από τις αρχές επιβολής του νόμου στο Κοσσυφοπέδιο εξακολουθούν να προκαλούν ανησυχίες. Το οργανωμένο έγκλημα συνιστά ιδιαίτερο πρόβλημα σε ολόκληρο το Κοσσυφοπέδιο και ιδίως στο βορρά. Όσον αφορά την *τρομοκρατία*, το Κοσσυφοπέδιο θέσπισε στρατηγική και σχέδιο δράσης, αλλά το νομοθετικό πλαίσιο δεν έχει ακόμη δημιουργηθεί.

Το Κοσσυφοπέδιο δεν διαθέτει ακόμη νομοθεσία στον τομέα της *προστασίας των δεδομένων*. Δεν έχει συσταθεί ανεξάρτητη εποπτεύουσα αρχή για την προστασία των δεδομένων.

Τουρκία

Η Τουρκία εξακολουθεί να πληροί τα **πολιτικά κριτήρια** σε ικανοποιητικό βαθμό. Διεξήχθησαν σε όλη τη χώρα ελεύθερες και αδιάβλητες δημοτικές εκλογές. Σημειώθηκε σχετική πρόοδος στους τομείς της μεταρρύθμισης του δικαστικού συστήματος, των σχέσεων μεταξύ πολιτικών και στρατιωτικών και των πολιτιστικών δικαιωμάτων. Η κυβέρνηση έχει ξεκινήσει ευρεία διαβούλευση με τα πολιτικά κόμματα και την κοινωνία των πολιτών με στόχο την αντιμετώπιση του κεντρικού ζητήματος. Ωστόσο, απαιτούνται σημαντικές περαιτέρω προσπάθειες στους περισσότερους τομείς που συνδέονται με τα πολιτικά κριτήρια – ιδίως τα θεμελιώδη δικαιώματα – καθώς και σε σχέση με τις συνταγματικές μεταρρυθμίσεις.

Όσον αφορά τη **δημοκρατία και το κράτος δικαίου**, οι έρευνες για την εικαζόμενη εγκληματική οργάνωση Ergenekon οδήγησαν στην άσκηση ποινικής δίωξης εις βάρος, μεταξύ άλλων, αξιωματικών του στρατού. Η υπόθεση αυτή αποτελεί για την Τουρκία μια ευκαιρία να ενισχύσει την εμπιστοσύνη στην ομαλή λειτουργία των δημοκρατικών της θεσμών και του κράτους δικαίου. Ωστόσο, είναι σημαντικό στο πλαίσιο αυτό να τηρηθούν πλήρως οι νομότυπες διαδικασίες, ιδίως τα δικαιώματα των κατηγορουμένων. Η κυβέρνηση επανέλαβε τη δέσμευσή της όσον αφορά τις συνδεδεμένες με την ΕΕ μεταρρυθμίσεις, διόρισε επικεφαλής με αποκλειστική αρμοδιότητα επί των διαπραγματεύσεων με την ΕΕ και ενέκρινε το εθνικό πρόγραμμα για την υιοθέτηση του κεκτημένου. Ωστόσο, η έλλειψη διαλόγου και πνεύματος συμβιβασμού μεταξύ των πολιτικών κομμάτων επηρεάζουν αρνητικά τη διαδικασία των μεταρρυθμίσεων. Η Τουρκία πρέπει ακόμη να ευθυγραμμίσει την νομοθεσία της για τα πολιτικά κόμματα με τα ευρωπαϊκά πρότυπα.

Όσον αφορά τη **μεταρρύθμιση της δημόσιας διοίκησης**, απαιτούνται σημαντικές περαιτέρω προσπάθειες, ιδίως για τον εκσυγχρονισμό των δημόσιων υπηρεσιών. Ο περιορισμός της γραφειοκρατίας και η προώθηση της απλούστευσης στην διοίκηση, καθώς και η περαιτέρω ανάπτυξη μιας επαγγελματικής, ανεξάρτητης, υπεύθυνης, αξιοκρατικής και λειτουργούσας με διαφάνεια δημόσιας διοίκησης εξακολουθούν να αποτελούν θέματα προτεραιότητας.

Όσον αφορά την **εποπτεία των δυνάμεων ασφαλείας από τις πολιτικές αρχές**, σημειώθηκε πρόοδος ιδίως όσον αφορά τον περιορισμό της δικαιοδοσίας των στρατιωτικών δικαστηρίων. Ωστόσο, υψηλόβαθμα στελέχη των ενόπλων δυνάμεων εξακολούθησαν να προβαίνουν σε δηλώσεις για θέματα που υπερβαίνουν τις αρμοδιότητές τους. Πρέπει να διασφαλιστεί η πλήρης κοινοβουλευτική εποπτεία των αμυντικών δαπανών. Η εικαζόμενη συμμετοχή στρατιωτικών σε αντικυβερνητικές δραστηριότητες που έφερε στο φως η έρευνα της υπόθεσης Ergenekon, προκαλεί σοβαρές ανησυχίες.

Στο **δικαστικό** τομέα, η υιοθέτηση από την κυβέρνηση στρατηγικής για τη δικαστική μεταρρύθμιση μετά από διαδικασία διαβούλευσης με όλους τους ενδιαφερόμενους, αποτελεί θετικό βήμα. Θετικά είναι επίσης τα μέτρα για την αύξηση του προσωπικού και της χρηματοδότησης. Ωστόσο, οι προσπάθειες αυτές πρέπει να συνεχιστούν και εξακολουθούν να υπάρχουν ανησυχίες όσον αφορά την ανεξαρτησία, την αμεροληψία και την αποτελεσματικότητα της δικαστικής εξουσίας σε θέματα όπως η σύνθεση του Ανωτάτου Συμβουλίου Δικαστών και Εισαγγελέων και η σύσταση περιφερειακών εφετειών.

Το νομοθετικό πλαίσιο για την πρόληψη της διαφθοράς βελτιώθηκε. Ωστόσο, η διαφθορά εξακολουθεί να είναι ευρέως διαδεδομένη σε πολλούς τομείς. Η Τουρκία πρέπει να οριστικοποιήσει τη στρατηγική της για την καταπολέμηση της διαφθοράς και να καταρτίσει μητρώο των ερευνών, των απαγγελιών κατηγοριών, των διώξεων και των καταδικαστικών αποφάσεων.

Στον τομέα των *ανθρωπίνων δικαιωμάτων και της προστασίας των μειονοτήτων* σημειώθηκε σχετική πρόοδος αλλά χρειάζεται να καταβληθούν ακόμη σημαντικές προσπάθειες. Σημειώθηκε κάποια πρόοδος στην *τήρηση της διεθνούς νομοθεσίας για τα ανθρώπινα δικαιώματα*. Εκκρεμούν ωστόσο η κύρωση του προαιρετικού πρωτοκόλλου της Σύμβασης κατά των βασανιστηρίων (OPCAT) και η εκτέλεση ορισμένων αποφάσεων του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (ΕΔΑΔ) που συνεπάγονται τροποποιήσεις της νομοθεσίας. Το θεσμικό πλαίσιο για την προώθηση και την επιβολή των ανθρωπίνων δικαιωμάτων πρέπει να αναβαθμιστεί. Δεν έχει θεσπιστεί ακόμη ο θεσμός του συνηγού του πολίτη.

Ενώ το τουρκικό νομικό πλαίσιο περιλαμβάνει μια πλήρη σειρά διασφαλίσεων έναντι των *βασανιστηρίων και της κακομεταχείρισης*, οι προσπάθειες για την εφαρμογή του και για την πλήρη εφαρμογή της κυβερνητικής πολιτικής μηδενικής ανοχής ήταν περιορισμένες. Οι καταγγελίες για βασανιστήρια και κακομεταχείριση καθώς και η ατιμωρησία των παραβατών εξακολουθούν να προκαλούν σοβαρές ανησυχίες. Για να μπορέσει να αξιολογηθεί με ακρίβεια η πρόοδος στον εν λόγω τομέα, θα ήταν χρήσιμο οι τουρκικές αρχές να επιτρέψουν το συντομότερο δυνατό τη δημοσίευση της έκθεσης της επιτροπής του Συμβουλίου της Ευρώπης για την πρόληψη των βασανιστηρίων.

Όσον αφορά τις *φυλακές*, σημειώθηκε κάποια πρόοδος όσον αφορά βελτίωση των υποδομών και της κατάρτισης και την πρόσληψη πρόσθετου προσωπικού. Δεν έχει ωστόσο αντιμετωπιστεί το πρόβλημα του υπερπληθυσμού των φυλακών και το υψηλό ποσοστό των φυλακισμένων σε προσωρινή κράτηση.

Το άρθρο 301 του τουρκικού ποινικού κώδικα δεν χρησιμοποιείται πλέον συστηματικά για τον περιορισμό της *ελευθερίας της έκφρασης*. Ωστόσο, υπήρξαν διώξεις και καταδικαστικές αποφάσεις που βασίστηκαν σε ορισμένα άλλα άρθρα του ποινικού κώδικα. Η τουρκική νομοθεσία δεν διασφαλίζει επαρκώς την ελευθερία της έκφρασης σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Σύμβαση Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (ΕΣΑΔ) και τη νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων. Οι πολιτικές πιέσεις που ασκούνται στα μέσα ενημέρωσης και οι νομικές ασάφειες επηρεάζουν στην πράξη την άσκηση της ελευθερίας του Τύπου.

Όσον αφορά την *ελευθερία του συνέρχεσθαι*, το νομικό πλαίσιο είναι σε γενικές γραμμές εναρμονισμένο με τα ευρωπαϊκά πρότυπα. Ωστόσο, χρειάζεται να επιτευχθεί σημαντική πρόοδος όσον αφορά την εφαρμογή του, καθώς ορισμένες ενώσεις αντιμετωπίζουν δυσανάλογους ελέγχους των δραστηριοτήτων τους οι οποίοι ενίοτε οδηγούν σε δικαστικές διώξεις.

Όσον αφορά τη *θρησκευτική ελευθερία*, ο νόμος για τα Ευαγή Ιδρύματα (βακούφια) εφαρμόστηκε απρόσκοπτα. Η κυβέρνηση ξεκίνησε διάλογο με τους Αλεβίτες και με μη μουσουλμανικές θρησκευτικές κοινότητες. Ωστόσο, δεν έχουν ακόμη αντιμετωπιστεί τα ειδικά προβλήματά τους. Ο νόμος για τα Ευαγή Ιδρύματα δεν εξετάζει το ζήτημα των περιουσιών που κατασχέθηκαν και πωλήθηκαν σε τρίτους ούτε το ζήτημα της ιδιοκτησίας ιδρυμάτων που συγχωνεύτηκαν πριν από την έγκριση της νέας νομοθεσίας. Εξακολουθούν να εκδηλώνονται επιθέσεις σε βάρος μειονοτικών θρησκευτικών κοινοτήτων. Δεν έχει ακόμη θεσπιστεί ένα νομικό πλαίσιο σύμφωνο με την ΕΣΑΔ, ούτως ώστε όλες οι μη μουσουλμανικές θρησκευτικές κοινότητες, περιλαμβανομένων των Αλεβιτών, να μπορούν να λειτουργούν χωρίς αθέμιτους περιορισμούς, ακόμη και στο θέμα της εκπαίδευσης των ιερωμένων. Χρειάζεται να καταβληθούν περισσότερες προσπάθειες για να δημιουργηθεί ένα περιβάλλον ευνοϊκό για τον πλήρη σεβασμό της θρησκευτικής ελευθερίας στην πράξη.

Το συνολικό νομικό πλαίσιο που εξασφαλίζει την ισότητα των φύλων και τα δικαιώματα των γυναικών έχει σε γενικές γραμμές θεσπιστεί. Ωστόσο, απαιτούνται σημαντικές περαιτέρω προσπάθειες για την εφαρμογή του νομικού πλαισίου στην πράξη και για την εξάλειψη των διαφορών μεταξύ γυναικών και ανδρών στη συμμετοχή στην οικονομική ζωή και στις ευκαιρίες που παρέχει, στην απόκτηση πολιτικής εξουσίας και στην πρόσβαση στην εκπαίδευση. Η ενδοοικογενειακή βία, τα εγκλήματα τιμής και οι πρόωροι και εξαναγκαστικοί γάμοι εξακολουθούν να συνιστούν σοβαρά προβλήματα σε ορισμένες περιοχές της χώρας. Υπάρχει ανάγκη για περισσότερη κατάρτιση και αύξηση της ευαισθητοποίησης τόσο των ανδρών όσο και των γυναικών σχετικά με τα δικαιώματα των γυναικών και την ισότητα των φύλων.

Πρέπει να επιταχυνθούν οι προσπάθειες σε όλους τους τομείς που συνδέονται με τα δικαιώματα του παιδιού, περιλαμβανομένων της διοικητικής ικανότητας, της υγείας, της εκπαίδευσης, του συστήματος της δικαιοσύνης ανηλίκων και της παιδικής εργασίας. Υποθέσεις ανηλίκων που δικάζονται ως ενήλικες δυνάμει της αντιτρομοκρατικής νομοθεσίας και τους επιβάλλονται δυσανάλογες ποινές προκαλούν σοβαρές ανησυχίες.

Δεν έχει ακόμη ολοκληρωθεί η νομοθεσία που εξασφαλίζει τον πλήρη σεβασμό των συνδικαλιστικών δικαιωμάτων σύμφωνα με τα πρότυπα της ΕΕ και τις σχετικές συμβάσεις της Διεθνούς Οργάνωσης Εργασίας, ιδίως όσον αφορά τα δικαιώματα της συνδικαλιστικής οργάνωσης, της απεργίας και της συλλογικής διαπραγμάτευσης.

Η κατάσταση όσον αφορά τα δικαιώματα των μειονοτήτων δεν έχει μεταβληθεί. Σχετική πρόοδος σημειώθηκε στον τομέα των πολιτιστικών δικαιωμάτων, με την έναρξη λειτουργίας εθνικού τηλεοπτικού σταθμού στην κουρδική γλώσσα. Ωστόσο, εξακολουθούν να υπάρχουν περιορισμοί, ιδίως στη χρήση γλωσσών άλλων εκτός της τουρκικής στις ιδιωτικές ραδιοτηλεοπτικές μεταδόσεις, στην πολιτική ζωή, στην εκπαίδευση και στις επαφές με τις δημόσιες υπηρεσίες. Το νομικό πλαίσιο σχετικά με τη χρήση γλωσσών εκτός της τουρκικής ερμηνεύεται περιοριστικά και δεν εφαρμόζεται με συνεκτικό τρόπο. Δεν σημειώθηκε πρόοδος στην κατάσταση των Ρομ, οι οποίοι πέφτουν συχνά θύματα διακρίσεων. Συνεχίζονται οι κατεδαφίσεις σε γειτονίες των Ρομ χωρίς να παρέχονται εναλλακτικές λύσεις στέγασης.

Όσον αφορά το ανατολικό και νοτιοανατολικό τμήμα της χώρας, η κυβέρνηση ξεκίνησε εκτεταμένο δημόσιο διάλογο για το κουρδικό ζήτημα που καλύπτει πολιτιστικά, πολιτικά και οικονομικά θέματα. Είναι καθοριστικής σημασίας να καταλήξει ο εν λόγω διάλογος σε συγκεκριμένα μέτρα. Η έκδοση νόμου για την άρση των ναρκοπεδίων στα σύνορα με τη Συρία αποτελεί ένα ακόμη θετικό βήμα. Ωστόσο, η διασταλτική ερμηνεία της αντιτρομοκρατικής νομοθεσίας οδήγησε σε αθέμιτους περιορισμούς της άσκησης των θεμελιωδών δικαιωμάτων. Το σύστημα των φυλάκων του χωριού πρέπει να καταργηθεί σταδιακά.

Οι τρομοκρατικές επιθέσεις του PKK, το οποίο συγκαταλέγεται στον κατάλογο των τρομοκρατικών οργάνωσεων της ΕΕ, συνεχίστηκαν και στοίχισαν πολλές ζωές.

Η αποζημίωση των εκτοπισθέντων στο εσωτερικό της χώρας συνεχίστηκε. Ωστόσο η κυβέρνηση στερείται συνολικής εθνικής στρατηγικής για την αντιμετώπιση του εν λόγω ζητήματος και χρειάζεται να επιτείνει τις προσπάθειές της για να αντιμετωπίσει τις ανάγκες των εκτοπισθέντων στο εσωτερικό της χώρας ατόμων.

Όσον αφορά τα **περιφερειακά ζητήματα και τις διεθνείς υποχρεώσεις**, η Τουρκία υποστήριξε δημόσια τις συνεχιζόμενες διαπραγματεύσεις υπό την αιγίδα των ΗΕ για τη συνολική διευθέτηση του *κυπριακού προβλήματος*. Εντούτοις, δεν σημειώθηκε καμία πρόοδος στην εξομάλυνση των διμερών σχέσεων με την Κυπριακή Δημοκρατία. Η Τουρκία δεν προχώρησε στην πλήρη εφαρμογή του πρόσθετου πρωτοκόλλου της συμφωνίας σύνδεσης ούτε στην εξάλειψη όλων των φραγμών για την ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων, ιδίως των περιορισμών που επιβάλλονται στην άμεση μεταφορική σύνδεση με την Κύπρο.

Όσον αφορά τις *σχέσεις με την Ελλάδα*, διενεργήθηκαν περαιτέρω διερευνητικές συνομιλίες αλλά δεν επιτεύχθηκε συμφωνία στα θέματα των διασυνοριακών διαφορών. Πρέπει να πραγματοποιηθούν περαιτέρω βήματα για την οικοδόμηση εμπιστοσύνης. Η Ελλάδα προέβη σε πολλές επίσημες καταγγελίες για συνέχιση των παραβιάσεων του εναερίου χώρου της από την Τουρκία, μεταξύ άλλων για τις πτήσεις πάνω από ελληνικά νησιά. Οι σχέσεις με τη *Βουλγαρία* εξακολουθούν να είναι θετικές. Οι σχέσεις καλής γειτονίας παραμένουν θεμελιώδους σημασίας.

Η Τουρκία συνεχίζει να διαδραματίζει θετικό ρόλο στα *Δυτικά Βαλκάνια*.

Από τον Ιούνιο του 2009, η Τουρκία ασκεί την εκ περιτροπής προεδρία της Διαδικασίας για τη Συνεργασία στην Νοτιοανατολική Ευρώπη (SEECP).

Η **οικονομία** της Τουρκίας συμπίεστηκε μετά τη μείωση τόσο της εξωτερικής όσο και της εγχώριας ζήτησης, ιδίως των επενδύσεων. Ωστόσο, η επίπτωση της κρίσης περιορίστηκε σε μεγάλο βαθμό στον τομέα της πραγματικής οικονομίας, λόγω επίσης των προηγούμενων διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων και των αντικυκλικών μέτρων. Η μακροοικονομική σταθερότητα διατηρήθηκε σε μεγάλο βαθμό. Ο πληθωρισμός μειώθηκε σημαντικά, κυρίως λόγω του περιορισμού των πιέσεων που ασκούσαν στο παρελθόν από τις εισροές ενέργειας και την ανθηρή οικονομική δραστηριότητα. Η ανεργία αυξήθηκε σημαντικά. Στο δυσχερές οικονομικό περιβάλλον, η διαδικασία διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων επιβραδύνθηκε εν μέρει, ιδίως το πρώτο εξάμηνο του 2009. Η έλλειψη αξιόπιστων δημοσιονομικών σχεδίων και σημείων στήριξης προσέδωσε κάποια αβεβαιότητα στο επενδυτικό κλίμα.

Σε ό,τι αφορά τα **οικονομικά κριτήρια**, η Τουρκία διαθέτει λειτουργούσα οικονομία της αγοράς. Αναμένεται ότι θα είναι σε θέση να αντιμετωπίσει τις ανταγωνιστικές πιέσεις και τις δυνάμεις της αγοράς στο εσωτερικό της Ένωσης μακροπρόθεσμα, υπό την προϋπόθεση ότι θα συνεχίσει να εφαρμόζει το συνολικό πρόγραμμα μεταρρυθμίσεων για να μειώσει τις σοβαρές διαρθρωτικές αδυναμίες της.

Η συναίνεση για τους βασικούς άξονες της οικονομικής πολιτικής διατηρήθηκε στις τρέχουσες δυσχερείς περιστάσεις. Η Τουρκία ανταποκρίθηκε στο αίτημα για επεκτατικές πολιτικές με στόχο την αντιμετώπιση της έντονης οικονομικής και τις ενέταξε σε μεγάλο βαθμό σε μια ευρύτερη αναπτυξιακή στρατηγική που έχει ως συνέπεια την αύξηση των δημόσιων επενδύσεων, τη δημιουργία θέσεων απασχόλησης και την υλοποίηση τομεακών μεταρρυθμίσεων. Σημειώθηκε σχετική πρόοδος στην αναβάθμιση του ανθρώπινου και του υλικού κεφαλαίου της χώρας, αν και η οικονομική κρίση αποτελεί πρόκληση για την εν λόγω διαδικασία. Η πρόσβαση στην εξωτερική χρηματοδότηση παρέμεινε ανοιχτή και τα επίσημα αποθέματα παρουσίασαν ελαφρά μόνο μείωση από το υψηλό επίπεδο στο οποίο βρίσκονταν. Τα εξωτερικά ελλείμματα περιορίστηκαν σημαντικά και οι πληθωριστικές πιέσεις μειώθηκαν. Οι ιδιωτικοποιήσεις συνεχίστηκαν με ορισμένες σημαντικές πράξεις, ιδίως στον τομέα της ενέργειας. Παρά τις εξάρσεις της παγκόσμιας χρηματοπιστωτικής αστάθειας, ο τουρκικός χρηματοπιστωτικός τομέας επέδειξε αξιοσημείωτη ανθεκτικότητα. Η Τουρκία διαφοροποίησε

το εμπόριό της προς νέες αγορές, περιορίζοντας εν μέρει με τον τρόπο αυτό τις επιπτώσεις από την κρίση.

Ωστόσο, ενώ τα δημοσιονομικά μέτρα για την αντιμετώπιση της κρίσης περιόρισαν εν μέρει την πτωτική τάση της οικονομίας, εάν δεν ανακληθούν εγκαίρως θα μπορούσαν να θέσουν σε κίνδυνο τα οφέλη που προέκυψαν κατά τα προηγούμενα έτη από την δημοσιονομική εξυγίανση και τις μεσοπρόθεσμες βιώσιμες πολιτικές. Τα μέτρα που αποβλέπουν στην αύξηση της δημοσιονομικής διαφάνειας ανεστάλησαν και σε ορισμένες μάλιστα περιπτώσεις αναιρέθηκαν. Οι συνθήκες στην αγορά εργασίας κατέστησαν όλο και πιο δυσχερείς και η ανεργία αυξήθηκε απότομα. Εξακολούθησαν να υπάρχουν εμπόδια για τη δημιουργία θέσεων απασχόλησης, κυρίως λόγω της αναντιστοιχίας των επαγγελματικών δεξιοτήτων μεταξύ της ζήτησης και της προσφοράς εργασίας, των σχετικά υψηλών συντελεστών κοινωνικών εισφορών και των άκαμπτων πρακτικών απασχόλησης. Παρά την ανάληψη νέων πρωτοβουλιών από την τουρκική κυβέρνηση, η οικονομική κρίση δυσχεραίνει την πρόσβαση των ΜΜΕ στη χρηματοδότηση και επιβραδύνει τον τομεακό μετασχηματισμό της τουρκικής οικονομίας. Η χορήγηση κρατικών ενισχύσεων συνέχισε να χαρακτηρίζεται από έλλειψη διαφάνειας. Ενώ η είσοδος στην αγορά επωφελήθηκε από την έκδοση νέας νομοθεσίας, υφίστανται ακόμη εμπόδια για την έξοδο από την αγορά. Το νομοθετικό περιβάλλον και ιδίως οι δικαστικές διαδικασίες δημιουργούν πρακτικά προβλήματα και εμποδίζουν τη βελτίωση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος. Η Τουρκία εξέδωσε συνολικό σχέδιο δράσης για τη μείωση του άτυπου τομέα της οικονομίας ο οποίος εξακολουθεί να αποτελεί σημαντικό πρόβλημα προς αντιμετώπιση.

Η Τουρκία συνέχισε να βελτιώνει την **ικανότητά της για ανάληψη των υποχρεώσεων του μέλους**. Στους περισσότερους τομείς σημειώθηκε πρόοδος, ενίοτε άριστη. Η εναρμόνιση έχει προχωρήσει σε ορισμένους τομείς όπως η ελεύθερη κυκλοφορία εμπορευμάτων, τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας, η αντιμονοπωλιακή πολιτική, η ενέργεια, οι επιχειρήσεις και η βιομηχανική πολιτική, η προστασία των καταναλωτών, οι στατιστικές, τα διευρωπαϊκά δίκτυα και η επιστήμη και έρευνα. Εντούτοις, πρέπει να συνεχιστούν οι προσπάθειες εναρμόνισης, ιδίως σε τομείς όπως το περιβάλλον, οι κρατικές ενισχύσεις, η κοινωνική πολιτική και η απασχόληση, το εταιρικό δίκαιο, οι δημόσιες συμβάσεις, η ασφάλεια των τροφίμων, η κτηνιατρική και η φυτοϋγειονομική πολιτική και η ελεύθερη κυκλοφορία των υπηρεσιών. Όσον αφορά την τελωνειακή ένωση και τις εξωτερικές σχέσεις, η εναρμόνιση πρέπει να ολοκληρωθεί, ιδίως όσον αφορά τον συντονισμό των θέσεων στο πλαίσιο του ΠΟΕ. Μια σειρά από μακροχρόνιες εμπορικές διαφωνίες παραμένουν ανεπίλυτες ενώ έχουν ανακύψει νέες. Η πλήρης τήρηση από την Τουρκία των δεσμεύσεων που έχει αναλάβει στο πλαίσιο της τελωνειακής ένωσης είναι ουσιαστικής σημασίας. Στους περισσότερους τομείς είναι καθοριστικής σημασίας για την Τουρκία να βελτιώσει τη διοικητική της ικανότητα ώστε να εναρμονιστεί με το κερτημένο.

Όσον αφορά την *ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων*, η νομοθετική εναρμόνιση έχει προχωρήσει ικανοποιητικά αλλά η πρόοδος που πραγματοποιήθηκε κατά την περίοδο αναφοράς ήταν περιορισμένη. Το εμπόριο παρακωλύεται όλο και περισσότερο από τεχνικούς φραγμούς που συνδέονται με την αξιολόγηση της συμμόρφωσης και την τυποποίηση. Η εναρμόνιση όσον αφορά το *δικαίωμα εγκατάστασης και την ελευθερία παροχής υπηρεσιών* βρίσκεται ακόμη σε αρχικό στάδιο. Δεν σημειώθηκε πρόοδος στον τομέα των ταχυδρομικών υπηρεσιών, ούτε στην αμοιβαία αναγνώριση των επαγγελματικών δεξιοτήτων. Όσον αφορά την *ελεύθερη κυκλοφορία των κεφαλαίων*, η Τουρκία σημείωσε κάποια πρόοδο ιδίως όσον αφορά τα σχέδια δράσης για την κίνηση των κεφαλαίων και τις πληρωμές καθώς και την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες. Η Τουρκία σημείωσε πρόοδο στην ελευθέρωση της ασφαλιστικής νομοθεσίας. Ωστόσο, η εναρμόνιση με

το κεκτημένο όσον αφορά την κυκλοφορία των κεφαλαίων και τις πληρωμές εξακολουθεί να είναι περιορισμένη. Μικρή πρόοδος σημειώθηκε στον τομέα της *ελεύθερης κυκλοφορίας των εργαζομένων*. Η εναρμόνιση βρίσκεται σε αρχικό στάδιο.

Στον τομέα των *δημοσίων συμβάσεων* σημειώθηκε σχετική πρόοδος, ιδίως όσον αφορά τη διοικητική ικανότητα. Ορισμένες αναθέτουσες αρχές εφαρμόζουν ορθές πρακτικές σύναψης συμβάσεων. Ωστόσο, δεν έχει ακόμη καθοριστεί η στρατηγική για τις μεταρρυθμίσεις που απαιτούνται για τη διασφάλιση της νομοθετικής εναρμόνισης και την ενίσχυση των θεσμικών ικανοτήτων. Οι παρεκκλίσεις από τις γενικές διατάξεις αυξάνονται καθώς και οι προτιμήσεις υπέρ εγχώριων επιχειρήσεων, περιορίζοντας με τον τρόπο αυτό τον ανταγωνισμό και την αποτελεσματικότητα στους δημόσιους διαγωνισμούς. Όσον αφορά το *εταιρικό δίκαιο*, κατά την περίοδο αναφοράς δεν σημειώθηκε ουσιαστική πρόοδος. Ο νέος εμπορικός κώδικας δεν έχει εγκριθεί. Όσον αφορά την νομοθεσία περί *πνευματικής ιδιοκτησίας*, η εναρμόνιση παρουσίασε σχετική πρόοδο. Ο συντονισμός και η συνεργασία μεταξύ των δημόσιων φορέων που είναι αρμόδιοι για τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας βελτιώθηκε, όπως και ο βαθμός ειδίκευσής τους. Εντούτοις, η εφαρμογή της νομοθεσίας παραμένει ανεπαρκής. Έχει καθοριστική σημασία η θέσπιση εναρμονισμένης και επικαιροποιημένης νομοθεσίας για τα δικαιώματα πνευματικής και βιομηχανικής ιδιοκτησίας, συμπεριλαμβανομένων των ποινικών κυρώσεων.

Η Τουρκία παρουσιάζει υψηλό επίπεδο εναρμόνισης όσον αφορά την *αντιμονοπωλιακή* νομοθεσία, περιλαμβανομένων των κανόνων για τον έλεγχο των συγκεντρώσεων. Δεν σημειώθηκε ωστόσο περαιτέρω πρόοδος στον τομέα των *κρατικών ενισχύσεων* και εκκρεμεί ακόμη η από μακρού χρόνου αναμενόμενη νομοθεσία για τις κρατικές ενισχύσεις.

Σχετική πρόοδος σημειώθηκε στον τομέα των χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών. Η νομοθεσία της Τουρκίας έχει εναρμονιστεί εν μέρει με το κεκτημένο στους τρεις υποτομείς των χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών. Όσον αφορά την *κοινωνία της πληροφορίας και τα μέσα ενημέρωσης*, σημειώθηκε κάποια πρόοδος στον τομέα των ηλεκτρονικών επικοινωνιών. Ωστόσο, η έκδοση νομοθεσίας εφαρμογής είναι καθοριστικής σημασίας ώστε το πρωτογενές δίκαιο να έχει αποτελεσματικό αντίκτυπο στην αγορά. Στον οπτικοακουστικό τομέα η πρόοδος ήταν περιορισμένη.

Στον τομέα της *γεωργίας και της αγροτικής ανάπτυξης*, η εναρμόνιση της νομοθεσίας με το κεκτημένο είναι πάντα περιορισμένη. Οι τρέχουσες πολιτικές υποστήριξης της γεωργίας και χάραξης πολιτικής είναι όλο και περισσότερο αποσυνδεδεμένες από την ΚΓΠ, ενώ το κυλιόμενο χρονοδιάγραμμα για την πιστοποίηση των δομών του μηχανισμού προενταξιακής βοήθειας στην αγροτική ανάπτυξη (IPARD) φέρνει στο φως δυσκολίες στη θέσπιση λειτουργικών διοικητικών και οργανωτικών δομών και διαδικασιών για τη διαχείριση των κονδυλίων αγροτικής ανάπτυξης σύμφωνα με τα πρότυπα της ΕΕ. Οι τεχνικοί φραγμοί στο εμπόριο των προϊόντων βοοειδών κατά παράβαση των διμερών δεσμεύσεων, εξακολουθεί να αποτελεί επείγον ζήτημα. Συνολικά, στον τομέα αυτό η πρόοδος ήταν περιορισμένη. Στον τομέα της *ασφάλειας των τροφίμων, της κτηνιατρικής και της φυτοϋγειονομικής πολιτικής*, η Τουρκία σημείωσε περιορισμένη πρόοδο. Οι προσπάθειες συνεχίστηκαν αλλά η μεταφορά και η εφαρμογή του κεκτημένου στον εν λόγω τομέα βρίσκεται ακόμη σε αρχικό στάδιο. Στον τομέα της αλιείας πραγματοποιήθηκε σχετική πρόοδος όσον αφορά τη διαχείριση των πόρων και του στόλου, καθώς και την εφαρμογή των διεθνών συμφωνιών. Ωστόσο, δεν έχει σημειωθεί πρόοδος όσον αφορά τη νομοθετική εναρμόνιση στο κεφάλαιο αυτό.

Όσον αφορά την ευθυγράμμιση στον *τομέα των μεταφορών*, η Τουρκία σημείωσε περιορισμένη πρόοδο. Στις οδικές μεταφορές παρουσιάζεται καθυστέρηση όσον αφορά την ικανότητα εφαρμογής, αλλά ούτε στις σιδηροδρομικές μεταφορές καταγράφεται πρόοδος.

Στον τομέα των αεροπορικών μεταφορών η πρόοδος ήταν περιορισμένη. Η έλλειψη επικοινωνίας μεταξύ των κέντρων ελέγχου της εναέριας κυκλοφορίας στην Τουρκία και στην Κυπριακή Δημοκρατία εξακολουθεί να θέτει σε κίνδυνο την ασφάλεια των πτήσεων. Η Τουρκία δεν συμμετέχει στις προσπάθειες για έναν ενιαίο ευρωπαϊκό εναέριο χώρο. Η πρόοδος στον τομέα των θαλασσιών μεταφορών ήταν περιορισμένη. Η εγγραφή της Τουρκίας στη λευκή λίστα του μνημονίου συμφωνίας των Παρισίων επιβεβαιώνει τις καλές επιδόσεις της Τουρκίας ως κράτους σημαίας.

Ο τομέας της *ενέργειας* σημείωσε μικρή αλλά ανομοιογενή πρόοδο. Ενθαρρύνθηκαν οι εξελίξεις όσον αφορά τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, την ενεργειακή απόδοση και την αγορά ηλεκτρισμού. Ωστόσο, στις περιπτώσεις του φυσικού αερίου, της πυρηνικής ενέργειας, της πυρηνικής ασφάλειας και της ακτινοπροστασίας η Τουρκία χρειάζεται να εφαρμόσει τη νομοθεσία και τις στρατηγικές της.

Στον τομέα της *φορολογίας* σημειώθηκε πρόοδος όσον αφορά την νομοθετική εναρμόνιση, ιδίως με τον περιορισμό των διακρίσεων στη φορολογία οινοπνευματωδών ποτών. Ωστόσο, για να υπάρξει πλήρης εναρμόνιση πρέπει να εξαιρεθούν διάφορες αποκλίσεις.

Η Τουρκία σημείωσε σχετική πρόοδο στον τομέα της *οικονομικής και νομισματικής πολιτικής*. Η εναρμόνιση με το κεκτημένο στον τομέα της νομισματικής πολιτικής παραμένει ατελής. Υπάρχουν ακόμη ελλείψεις στο νομικό πλαίσιο, για παράδειγμα όσον αφορά την πλήρη ανεξαρτησία της Κεντρικής Τράπεζας, τη νομισματική χρηματοδότηση του δημόσιου τομέα και την προνομακική πρόσβαση του δημόσιου τομέα στις χρηματοπιστωτικές αγορές.

Η Τουρκία σημείωσε περιορισμένη πρόοδο στον τομέα της *κοινωνικής πολιτικής και της απασχόλησης*. Η σύσταση κοινοβουλευτικής επιτροπής για ίσες ευκαιρίες μεταξύ ανδρών και γυναικών αποτελεί θετικό βήμα. Οι προετοιμασίες για τη συμμετοχή στο Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο επιταχύνθηκαν. Ωστόσο, η νομοθεσία για το εργατικό δίκαιο, την υγεία και την ασφάλεια στην εργασία και την εξάλειψη των διακρίσεων δεν έχει εναρμονιστεί με τα πρότυπα της ΕΕ. Όσον αφορά την πλήρη αναγνώριση των συνδικαλιστικών δικαιωμάτων σύμφωνα με τα πρότυπα της ΕΕ και τις συμβάσεις της διεθνούς οργάνωσης εργασίας, δεν σημειώθηκε καμία πρόοδος. Η συμμετοχή των γυναικών στην αγορά εργασίας είναι πολύ περιορισμένη. Πρέπει να ενισχυθούν οι προσπάθειες για την καταπολέμηση της αδήλωτης εργασίας και του κοινωνικού αποκλεισμού.

Στον τομέα της *πολιτικής των επιχειρήσεων* και της βιομηχανικής πολιτικής, η Τουρκία πραγματοποίησε περαιτέρω πρόοδο, ιδίως με την προετοιμασία νέας βιομηχανικής στρατηγικής και νέων τομεακών στρατηγικών οι οποίες πρέπει πλέον να ολοκληρωθούν και να δημοσιευθούν. Υπάρχουν επίσης διαθέσιμα περισσότερα μέσα άσκησης πολιτικής στον τομέα των επιχειρήσεων και της βιομηχανίας και σημειώθηκαν ορισμένες βελτιώσεις στο επιχειρηματικό περιβάλλον. Η Τουρκία έχει επιτύχει ικανοποιητικό επίπεδο εναρμόνισης με το κεκτημένο στον τομέα της πολιτικής των επιχειρήσεων και της βιομηχανικής πολιτικής.

Η Τουρκία σημείωσε σχετική πρόοδο στον τομέα των *διευρωπαϊκών δικτύων*. Τον Ιούλιο του 2009, η Τουρκία υπέγραψε τη διακυβερνητική συμφωνία για τον αγωγό φυσικού αερίου Nabucco. Το εν λόγω σχέδιο αποτελεί σημαντικό στρατηγικό βήμα προς μια στενότερη ενεργειακή συνεργασία μεταξύ της ΕΕ, της Τουρκίας και άλλων κρατών της περιοχής καθώς και προς τη διαφοροποίηση των πηγών ενέργειας. Η έγκαιρη ολοκλήρωση του νοτίου διαδρόμου μεταφοράς φυσικού αερίου, ιδίως μέσω της ταχείας εφαρμογής της διακυβερνητικής συμφωνίας για τον αγωγό Nabucco, παραμένει μία από τις σημαντικότερες προτεραιότητες ενεργειακής ασφάλειας της ΕΕ. Στον τομέα της *περιφερειακής πολιτικής και του συντονισμού των διαθρωτικών μέσων* σημειώθηκε σχετική πρόοδος. Το νομοθετικό και

θεσμικό πλαίσιο για την εφαρμογή των συνιστωσών III και IV του μηχανισμού προενταξιακής βοήθειας (ΜΠΒ) ολοκληρώθηκε, τοπικοί και περιφερειακοί φορείς συμμετείχαν στην προετοιμασία σχεδίων και συστήθηκαν νέες αναπτυξιακές υπηρεσίες. Ωστόσο, χρειάζεται περαιτέρω ενίσχυση της διοικητικής ικανότητας. Συνολικά, η εναρμόνιση της Τουρκίας με το κεκτημένο στο εν λόγω κεφάλαιο εξακολουθεί να είναι περιορισμένη.

Όσον αφορά τον *δικαστικό* τομέα, η υιοθέτηση από την κυβέρνηση της στρατηγικής για τη δικαστική μεταρρύθμιση συνιστά θετικό βήμα. Τα μέτρα που λήφθηκαν για την αύξηση του προσωπικού και των πόρων είναι επίσης θετικά και χρειάζεται να συνεχιστούν. Εντούτοις, εκφράζονται πάντα ανησυχίες σχετικά με την ανεξαρτησία, την αμεροληψία και την αποτελεσματικότητα της δικαστικής εξουσίας. Στον τομέα της *καταπολέμησης της διαφθοράς* σημειώθηκε σχετική πρόοδος όσον αφορά την ενίσχυση της νομοθεσίας και του θεσμικού πλαισίου. Η διαφθορά εξακολουθεί ωστόσο να είναι διαδεδομένη σε πολλούς τομείς. Καθοριστικό ρόλο θα διαδραματίσει η έγκριση και η αποτελεσματική εφαρμογή της εθνικής στρατηγικής για την καταπολέμηση της διαφθοράς.

Στον τομέα της *δικαιοσύνης, της ελευθερίας και της ασφάλειας*, καταγράφηκε σχετική αλλά ανομοιογενής πρόοδος. Όσον αφορά τα εξωτερικά σύνορα και το Σένγκεν, καθώς και τον τομέα της μετανάστευσης και του ασύλου, η πρόοδος της Τουρκίας ήταν περιορισμένη. Στο πλαίσιο της αντιμετώπισης της ταχείας αύξησης των αιτούντων άσυλο, πρέπει να συνεχιστούν οι προσπάθειες για την αναδιοργάνωση του συστήματος. Η Τουρκία αποδέχθηκε πρόσφατα να επαναλάβει επίσημες διαπραγματεύσεις για συμφωνία επανεισδοχής ΕΚ-Τουρκίας.

Στον τομέα της *έρευνας*, η Τουρκία κατέβαλε ουσιαστικές προσπάθειες με την αύξηση της συμμετοχής της στο 7ο πρόγραμμα-πλαίσιο της ΕΚ για την έρευνα και την τεχνολογική ανάπτυξη και για τη βελτίωση της εθνικής της ικανότητας στον τομέα της έρευνας. Ωστόσο, απαιτούνται περαιτέρω προσπάθειες για την ολοκληρωμένη συμμετοχή της στον ευρωπαϊκό χώρο έρευνας.

Στον τομέα του *περιβάλλοντος*, η Τουρκία σημείωσε πρόοδο όσον αφορά τα χημικά προϊόντα και την οριζόντια νομοθεσία με την υπογραφή του πρωτοκόλλου του Τόκιο. Σχετική πρόοδος παρατηρείται στη διαχείριση των αποβλήτων, στην ποιότητα του αέρα, στη βιομηχανική ρύπανση, στη διαχείριση των κινδύνων και στα χημικά προϊόντα. Ωστόσο, το συνολικό επίπεδο εναρμόνισης παραμένει ανεπαρκές. Η Τουρκία δεν σημείωσε πρόοδο στους τομείς της ποιότητας των υδάτων, της προστασίας της φύσης και των ΓΤΟ.

Σχετική πρόοδος σημειώθηκε στον τομέα της *προστασίας των καταναλωτών και της υγείας*. Ωστόσο, όσον αφορά την προστασία των καταναλωτών, απαιτούνται ακόμη περαιτέρω προσπάθειες, ιδίως την αντιμετώπιση ζητημάτων που δεν σχετίζονται με την ασφάλεια και γενικά για την εξασφάλιση της ορθής επιβολής της νομοθεσίας για την προστασία του καταναλωτή. Στον τομέα της δημόσιας υγείας, σημειώνεται σχετική πρόοδος στον έλεγχο του καπνίσματος και στην ενίσχυση της διοικητικής ικανότητας όσον αφορά τις μεταδοτικές ασθένειες.

Στον τομέα της *τελωνιακής* νομοθεσίας, η Τουρκία έφθασε σε υψηλό επίπεδο εναρμόνισης χάρη στην τελωνιακή της ένωση με την ΕΕ. Ωστόσο, απαιτείται περαιτέρω εναρμόνιση με το κεκτημένο της ΕΕ σε ορισμένους ακόμη τομείς, όπως οι ζώνες ελεύθερου εμπορίου και οι δασμολογικές ελαφρύνσεις. Η Τουρκία έφθασε σε προχωρημένο στάδιο εναρμόνισης στον τομέα των *εξωτερικών σχέσεων*, αλλά η εναρμόνιση δεν έχει ολοκληρωθεί ιδίως όσον αφορά το συντονισμό με τις θέσεις της ΕΕ στον ΠΟΕ. Ορισμένες μακροχρόνιες εμπορικές διαφορές

παραμένουν ανεπίλυτες και συνεχίζουν να διαταράσσουν την ορθή λειτουργία της τελωνειακής ένωσης.

Η ευθυγράμμιση της Τουρκίας με την *κοινή εξωτερική πολιτική και την πολιτική ασφάλειας* της ΕΕ συνεχίστηκε. Η Τουρκία ενίσχυσε περαιτέρω τη συμβολή της στη σταθεροποίηση περιοχών όπως ο Νότιος Καύκασος και η Μέση Ανατολή. Η Τουρκία ενίσχυσε τις διπλωματικές της σχέσεις με το Ιράκ, πραγματοποιώντας επαφές και με την τοπική κουρδική κυβέρνηση. Πραγματοποιήθηκαν σημαντικές διπλωματικές προσπάθειες για την εξομάλυνση των σχέσεων με την Αρμενία.

Η Τουρκία συμβάλλει ουσιαστικά στην ΕΠΑΑ και επιδιώκει μεγαλύτερη συμμετοχή στις δραστηριότητές της. Ωστόσο η Τουρκία αντιτίθεται στη συνεργασία ΕΕ-NATO στην οποία θα συμμετείχαν όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ. Η Τουρκία δεν ευθυγραμμίστηκε με τη θέση της ΕΕ για συμμετοχή στο διακανονισμό του Wassenaar.

Περιορισμένη πρόοδος σημειώθηκε στον τομέα του *δημοσιονομικού ελέγχου*, όπου η εναρμόνιση έχει προχωρήσει αρκετά. Έχει θεσπιστεί η νομοθεσία για τη διαχείριση και τον έλεγχο των δημόσιων οικονομικών αλλά χρειάζονται ακόμη ορισμένες τροποποιήσεις για τον εσωτερικό έλεγχο και την αναθεώρηση των εγγράφων στρατηγικής στον εν λόγω τομέα, ενώ δεν έχει ολοκληρωθεί το σχέδιο δράσης. Η νομοθεσία για τον εξωτερικό έλεγχο, η οποία θα ευθυγράμμιζε τους εξωτερικούς ελέγχους με τα σχετικά διεθνή πρότυπα, δεν έχει θεσπιστεί. Δεν έχει ακόμη αναπτυχθεί η δομή συνεργασίας για την καταπολέμηση της απάτης. Η Τουρκία επανεξέδωσε τουρκικά κέρματα για να εξαλειφθούν οι ομοιότητες με τα κέρματα του ευρώ. Έχει προχωρήσει σημαντικά η εναρμόνιση της Τουρκίας με τις βασικές αρχές και θεσμούς του κεκτημένου στον τομέα των *οικονομικών και δημοσιονομικών* διατάξεων.